b

AGNELLI,

QUI

ET ANDREAS,

ABBATIS S. MARIÆ AD BLACHERNAS,
ET S. BARTHOLOMÆI RAVENNATIS,

LIBRI PONTIFICALIS

SIVE VITÆ PONTIFICUM
RAVENNATUM.

PARS SECUNDA

COMPLECTENS VITAS EORUM,

Qui floruere ab Eccleſii tempore
uſque ad Georgium.

Digitized by Google

Digitized by Google

DISSERTATIO
CHRONOLOGICO-HISTORICA
De Eccleſii, Urſicini, Victoris, Maximiani, & Agnelli temporibus.

Chronologia Rubeo tradita. Quæ ex Agnello ad temporum rationem ſpectant perpenſa. Ordinatur Chronologia. Silverii, ac Vigilii Acta, & tempora examinata. Series annorum expanſa.

UT, quod in præcedentibus præſtiti, Chronologiam Ravennatum Pontificum pro viribus illuſtrem, hæc ad ſequentes quinque Epiſcopos Diſſertatio eſt præmittenda. Rubeus, quem ſecuti ſunt, qui recentiùs ſcripſere, neglectis ex parte iis, quæ Agnellus tradit ad prædictorum tempora decernenda ſpectantibus, in hunc modum uniuſcujuſque Præſulis ſedem definit. Aurelianum anno DX., VII. Kal. Junii mortuum ſtatuit, ac ab eodem anno Eccleſii Epiſcopi initia auſpicatur. Eccle-

Digitized by Google

ſii obitum anno DXLII. conſignat, & Urſicinum ſubrogat, quem, Agnellum ſecutus, tribus annis ſediſſe ait, defunctumque anno DXLV. Hoc eodem anno Victorem ſufficit, quem etiam anno ſequenti DXLVI., XV. Kal. Martii obiiſſe ait, creatumque Maximianum, cujus Vitam deſiiſſe ſentit anno DLVI., VIII. Kal. Martii ex ejuſdem Pontificis Vita manuſcripta ad Divi Andreæ Sanctimoniales Ravennæ ſervata. Tandem de ordinatione Agnelli locutus ad annum DLVIII. pag. ſequenti, licèt eidem det Epiſcopatus annos tredecim, diem tamen obiiſſe ait, *anno à partu Virginis quingenteſimo ſexageſimo ſexto.* In nonnullis Agnello conſonat, in aliis ab eodem recedit. Infraſcripta ex Noſtro notanda ſunt. Quod ad Eccleſium pertinet, ait Eccleſiam S. Mariæ, quam Majorem dixere ab eodem inchoatam, *poſtquam reverſus eſt cum Johanne Papa Romam de Conſtantinopoli, cum cæteris Epiſcopis miſſis à Theodorico in legationem*; quæ quidem conficiunt ante legationem illam, Eccleſium ſedere cœpiſſe. Vitam claudit addens ſediſſe Eccleſium annis X. menſibus V. diebus VIII. De Urſicino narrat ſediſſe eum tum, cum *Athalaricus Rex defunctus eſt Ravennæ VI. Non. Octobris, & alia die elevatus*

eſt

Digitized by Google

eſt Theodabatus, & Pontificem egiſſe annis III. menſibus VI. diebus VIIII. Victorem quamvis dicat *modico* tempore Eccleſiam rexiſſe, narrat nihilominus plura ingentia, & magnifica opera excitaſſe, ac tandem cum ſediſſet *annis VI. menſ. XI. diebus XI.* obiiſſe *XV. Kal. Martii*. Maximianum ait *à Vigilio Papa in Civitate Patras apud Achajam Pr. Id. Octobris Ind. X. quinquies* P.C. (inepte Deſcriptor interpretatus fuerat *pacifici*) Baſilii Junioris, anno Nativitatis ſuæ XLVIII. Epiſcopum conſecratum. Refert Inſcriptionem in Baſilica S. Stephani poſitam hujuſmodi; *in honorem Sancti, ac Beatiſſimi primi Martyris Stephani, Servus Chriſti Maximianus Epiſcopus hanc Baſilicam ipſo adjuvante à fundamentis conſtruxit, & dedicavit die III. Id. Decembris Ind. XIV. novies P.C. Baſilii Junioris*. Alteram exhibet ex Baſilica S. Apollinaris; *B. Apollinaris Sacerdotis mandante Viro Beatiſſimo Urſicino Epiſcopo à fundamentis Julianus Argentarius ædificavit, ornavit, atque dedicavit, conſecrante verò Beato Maximiano Epiſcopo die VIIII. Majarum Ind. XII. octies P.C. Baſilii*. Alteram ex Ardica S. Vitalis; *B. Martyris Vitalis Baſilica mandante Eccleſio Viro Beatiſſimo Epiſcopo à fundamentis Ju-*

Digitized by Google

lianus Argentarius ædificavit, ornavitque, atque dedicavit, conſecrante Viro Reverendiſſimo Maximiano Epiſcopo ſub die XIII....... ſexies P. C. Baſilii Junioris. Diem qua Is obiit ſignat VIII. Kal. Martii, at ſedis ejus tempus ſilet, quod maxime dici oportuerat, proptereaque ex ſequentis Epiſcopi ætate agnoſcendi, ſeu exquirendi neceſſitatem efficit. Agnelli itaque Epiſcopi Epitaphium à Noſtro exhibitum, quale in Codice, quo utor, extat, hìc deſcribendum venit; *Hic requieſcit in pace Agnellus Archiepiſcopus, qui ſedit annos XIII. menſ. I. dies VIII; qui vixit annos LXXXIII., depoſitus eſt ſub die Kal. Aug. Ind. III.*

II. Singula ſuis annis conſignare ex Agnelli Epiſcopi tumulo facillimum eſset, niſi turbaret tenor ejuſdem à Rubeo exhibitus, qui eſt hujuſmodi; *Hic requieſcit in pace Agnellus Epiſcopus, qui ſedit Annis XIII., menſem I., dies VIII. Vixit Annis LXXXXIIII., depoſitus eſt ſub die Kal. Auguſtis Indictione quartadecima*. Lectio Codicis,quo utor, ſuſtineri nequit, & vitiata eſt à recentiori Exſcriptore, qui minime contentus Archiepiſcopum pro Epiſcopo ſcripſiſſe Agnellum, Indictionem falſam III. pro vera XIV. videlicet, obtruſit. Etenim non poſſe Agnelli Epiſcopi Vitam produci

uſque

uſquè ad annum DLXX. quo Indictio III. menſe Auguſto currebat conſtabit ex dicendis infra in Diſſertatione chronologica de ætate Epiſcoporum Agnello ſubſecutorum. Admittenda itaque eſt Indictio XIV. Rubeo laudata; & in eo tantùm dubii nonnihil eſſe mihi fateor, quòd fortaſſis pro XIV., ſequens XV. fuerit notata, ſpectato diuturniori duorum annorum interpontificio, quod ſervata XIV. Indictione admitti debet inter Agnellum, & Petrum. Fortaſſis etiam Agnelli annis unum X. ab Exſcriptore Rubeo lecto, additum eſt, cum ætas LXXXI. annorum, qua Epiſcopus eſt renuntiatus, nimis gravis videri poſſit. His non obſtantibus teneamus Indictionem XIV., quæ aliis ex capitibus commendatur, ut ex dicendis patebit. Objerit itaque Agnellus Epiſcopus Kal. Auguſti anni DLVI. quo currebat Indictio XIV. retrocedendo per annos XIII, menſe I., diebus VIII., invenietur annus, quo ſedere cœpit DLIII. die videlicet XXII. Junii Dominica, currente Cyclo Solis II. Lunæ III. Litera Dominicali B. Eodem autem anno objerit Maximianus, ex Codice Monialium S. Andreæ Rubeo laudato, VIII. Kal. Martii. Codicis auctoritas diem certum reddit, at de anno ſilet. Credi-

derim obiiſſe anno præcedenti DLII. Cyclo Solis I. Lunæ II. Lit. Dom. G. F. duo ob argumenta. Primum eſt, quòd Vigilio Pontifice per ea tempora Conſtántinopoli ob trium Capitulorum quæſtionem varie vexato, & Imperatore invito, diuturniori tempore opus fuit, quo novus Epiſcopus ordinaretur. Alterum eſt, quòd cum videam IX. Kal. Martii in Martyrologio Maximiani obitum ſignatum, ex anni Biſsextilis Februario eveniſſe credo, ut dies una excreſceret apud Martyrologiorum Scriptores, & pro VIII. Kal. IX. Martii ſignatus ſit dies Maximiani emortualis. Porro libentiſſime Rubeo aſſentirer ejuſdem obitum in annum DLVI. differendo, ſpectatis ingentibus Ædibus, cæteriſque magnifice à Maximiano peractis, itineribuſque ejuſdem Conſtantinopolim habitis, ac denique, ſpectata etiam Rubei ipſius auctoritate; at tumuli Agnelliani characteres efficiunt, ut id ſuſtineri nequeat, quare Rubeus ipſe inconſequenter loquitur, & incompoſſibilia narrat; qui enim mortuum Agnellum tradit anno DLXVI. quo Indictio XIV. currebat, & admittit ſediſſe eum annos XIII. menſ. I. dies VIII. non debuerat eundem ordinatum aſserere anno DLVI., etenim ſpatium temporis ſe-

ſedis fuiſset tantùm annorum decem, & menſ. I. cum diebus VIII. Calculis itaque rite adhibitis Agnelli ordinatio ad annum LV. eſt retrotrahenda.

III. Indictio X. quinquies P. C. Baſilii Octobri menſe anni DLXVI. decurrebat, cum ut Noſter tradit Prid. Idus Maximianus ordinatus eſt à Vigilio apud Patras Achajæ Urbem. Omnia inter ſe probe reſpondent, etenim eo anno Cyclo Solis XXIII. Litera Dominicalis G. ipſa die ordinationis ejus quartadecima Octobris, occurrit, quæ mirum in modum rem firmat. Vixit itaque in Pontificatu Maximianus annis quinque, menſibus ſex, diebus octo. Objerat eodem anno Victor XV. Kal. Martii. Is autem cum dicitur ſediſſe annis VI. menſes XI. diebus XI. indicatur conſecratus anno DXXXIX. die IV. Martii. At dies IV. Martii eo anno erat Feria VI. inepta videlicet Epiſcoporum Ordinationibus. Conſequitur itaque in numeris allatis ſphalma irrepſiſse, & vel diem deeſſe, & pro II. ſcribendum XII., vel & diem deeſſe, & annum abundare ſcribendumque ſediſſe illum annis V. menſ. XI. diebus XII., ac ordinatum die IV. Martii anni DXL. Biſsextili, currente Cyclo Solis XVII. Lit. Dom. A. G., ipſa videlicet die

Do-

Dominica. De Urſicini, qui Victorem præceſſit ætate illud tantùm habemus, ſediſse videlicet annis III. menſibus VI. diebus VIIII. & ſedere cœpiſse antequam Athalaricus obiret, quod accidit anno DXXXIV. VI. Nonas Octobris. Ordinatus itaque fuerit paucis diebus ante Athalarici mortem poſtremis Septembris diebus; deſiit in vivis eſse anno DXXXVIII. circa Aprilem. Longius itaque interpontificium, qui renuet admittere inter Urſicini mortem, & Victoris Conſecrationem, ordinatum hunc aſserat anno DXXXIX. die quinta Martii ad veſperam videlicet Sabbati. Longum ſane plurium menſium ſaltem ſpatium interceſſiſse nemo diffitebitur, qui animadvertat Apoſtolicæ Sedis vices, quas paſsa eſt eodem anno DXXXVIII. quo & Urſicinus mortuus eſt, & Silverius Summus Pontifex deturbatus, intruſo per Beliſarium Vigilio. Objerit itaque anno prædicto DXXXIV. Eccleſius, cum ſederit ex Noſtro annis X. menſ. V. diebus V., conſequitur circa initia anni DXXIV. eundem ordinatum fuiſse, quare anno ſubſecuto DXXV. cum Johanne Pontifice Romano, aliiſque Epiſcopis, potuit Conſtantinopolim pergere, quod Agnellus ipſe tradit.

IV. Temporibus in hunc modum diſpoſitis, ut quod

Digitized by Google

quod Noſtro Agnello Duce aſsertum eſt, firmiùs ſtabiliatur, neceſsariò ad ea ſermo vertendus eſt, quæ ad Acta Pontificum Romanorum ſpectant, ac in primis Silverii, ac Vigilii, quibuſcum ordinationes Ravennatum Epiſcoporum, ac in primis Maximiani, neceſsario nexu connectuntur. Ea verò multa caligine offuſa in hanc diem fatebitur quiſquis rem paulò accuratiùs conſideraverit. Anaſtaſius, qui in hujuſmodi negotio magno ſubſidio eſse ſolet, turbide, impliciteque rem tradit. Baronius ex eo, & ex Liberato, Victore Tunonenſi, Epiſtoliſque Silverii, Vigiliique, Actiſque Conciliorum, Hiſtoriam diſtribuere chronologice curavit; Eruditorum tamen opinione viſum eſt, Baronium, quæ majoris momenti erant certis ſibi annis conſignaſse adhibitis ſolis documentis ſuſpectæ fidei; Anaſtaſium præterea rejectum, quòd ſyſtemati ſemel præconcepto non ſuffragaretur, ex Liberati, & Procopii ſilentio, qui, quod Anaſtaſio narratur, ſilent, cum extra argumenti eorumdem orbitam exiſtat. Porro ea ratione Silverii mortem in annum DXL. transfert, quòd fidem adhibeat Epiſtolæ Silverio adſcriptæ ad Vigilium, in qua Pontifex ſcribens inducitur hæc; *meque repulſo, qui*

ſa-

favente Domino tribus jam jugiter emenſis temporibus ei (Apoſtolicæ ſcilicet Sedi) *præſideo tempora mea niteris invadere*. Epiſtola autem data dicitur *VIII. Kal. Julii*. Hinc cum Silverius Anaſtaſio tradatur obiiſse, & depoſitus dicatur XII. Kal. Junii, concludit Baronius nonniſi anno DXL. deceſſiſse, cum quartum Pontificatus annum inchoaſset. Verùm cum Epiſtola illa communi Eruditorum calculo ſuppoſititia cenſeatur, nil adjumenti rei decernendæ afferre poteſt. Nec certe inchoaſſet tantùm, ſed complevisset fere quartum Pontificatus annum; ſi enim, quod Baronius ipſe ait, Epiſtola laudata ſcripta à Silverio fuit *tertio exacto Sedis ſuæ anno*, & eadem data eſt VIII. Kal. Julii, anno ſequenti DXL. die XXI. Maii pauci dies potuiſsent deeſse ad quartum ſedis annum complendum, quandoquidem ordinationis dies adeo Baronio ipſi incognita conſignanda eſset poſt diem XXI. Maii, & ante XXV. Junii anni DXXXVI. Præterea ſi totus Epiſtolæ ejuſdem tenor perpendatur, probat quod nollet Vir præclariſſimus; cum enim videatur ſcripta Epiſtola contra Vigilium tunc recens Romanam Sedem invadentem, conficit Vigilium id patraſſe quarto Pontificatus Silverii anno labente. Id efficiunt ea in ſuperioribus

deſcri-

deſcripta; *meque repulſo, qui favente Domino tribus jam jugiter emenſis temporibus ei præſideo, tempora mea niteris invadere*. Baronius tamen ipſe, qui Epiſtolam Vigilii ad Eutherium datam Kal. Martii Johanne, & Voluſiano Coſs. admittit, Vigilium intruſum ait ante Martium anni præcedentis DXXXVIII. Obſervandum tamen Epiſtolæ hujus characteres vitiatos, etenim in ea à Vigilio dicitur Paſcha proximum celebratum iri XI. Kal Maii. Verùm anno DXXXVIII., quo Johannis Conſulatus ſignatur (Voluſianum meliores Chronologi ignorant) Paſcha celebratum eſt die IV. Aprilis Cyclo Solis XV. Lunæ VII. Lit. Dom. C. Nec puto ulli ex vicinis annis epiſtolam illam aſſignari poſſe, præterquam anno DLXII., dummodo addita unitate legatur XII. Kal. Maii, in eam enim diem incidit illius anni Paſcha, quo currebat Cyclus Solis XIX. Lunæ XI. Lit. Dom. E. Ex hujuſmodi itaque epiſtolis nullum præſidium haberi poteſt ad Silverii dejectionem, Vigiliique intruſionem certo tempori aſſignandam.

V. Anaſtaſius tradit ordinato Silverio, poſt menſes duos nutu divino extinctum Theodahatum Tyrannum, & *Vitigem elevatum*. Ex Victoris Tunonenſis Chronico nil boni

ad

ad hæc elici poteſt, cum annis non ſuis cuncta tradantur. Marcellinus plura pro more Indict. XIV. P. C. Beliſarii V. C., qui eſt annus DXXXVI. congerit. Inter cætera hujus anni propria, ſequentia, quæ congruunt traditis ab Anaſtaſio, habet; *Agapito Conſtantinopoli defuncto Theodabatus Rex Silverium in Epiſcopatum ſubrogat, ibique reſidens dirigit Ravennam. Vitiges Theodabatum occidit in loco, qui dicitur Quintus juxtà fluvium Salernum, & ipſe ſubſequitur per Tuſciam omnes opes Theodabati diripiens, quæ in Inſula, vel in Urbe Veneta congregaverat. Ravennam ingreſſus Meteſvintham Neptem Theodorici Regno pulſam ſibi ſociam copulat; quamobrem Beliſarius, Domino favente, Romam ingreditur.* Euagrius lib. 4. cap. 18. ex Procopii Hiſtoria Gothica tradit Beliſarium Silverii opera, qui ob eam rem Fidelium Curatorem Athalarici ad eum miſerat, Romam intraſſe, *quæ denuo Romanis ſubjecta poſt annos ſexaginta, quibus à Gothis occupata fuiſſet nono die Apellej, hoc eſt ad V. Id. Decembris undecimo anno Imperii Juſtiniani.* Baronius advertit eadem tradi à Nicephoro, licèt Anaſtaſius Beliſarium dicat Roma potitum IV. Idus Decembris. Annus undecimus Imperii Juſtiniani cœpit Kal. Aprilis

rilis

rilis anni DXXXVII. cum in Imperii conſortium adſcitus fuiſſet ipſis Kal. Aprilis à Juſtino, ſoluſque regnare cœpiſſet defuncto Juſtino Kal. Auguſti ejuſdem anni Mavoritio ſolo Coſ., ut idem Marcellinus tradit, nec de hac re dubitandi locus relinquitur; extat enim Juſtiniani Conſtitutio edita Kal Sept. P.C. Beliſarii anno ſecundo, quam exhibet Baronius ad annum DXXVII. Hæc ſimul collata videntur non cohærere. Etenim Silverii Pontificis initia ante diem VIII. Idus Auguſti anni DXXXVI. conſignari nequeunt; Acta enim Concilii Conſtantinopolitani ſub Menna, & Juſtiniani Conſtitutio, quorum illa non niſi Julio menſe finierunt, & hæc data legitur *VIII. Idus Auguſtas Conſtantinopoli P. C. Beliſarii Viri Clariſſimi*, Theophanis, & Pelagii Diaconorum Agapeti mentionem habent, nulla autem Succeſſoris Silverii, qui proinde nondum creatus fuerat. Theodahati itaque mors, ſi poſt duos menſes à Silverii ordinatione eſt patrata, nonniſi vergente ad finem anno accidit, & fortaſſis ipſo Decembri menſe, ut habet Agnellus in Vita Urſicini. Oportet igitur ſi ſexageſimo anno, ex quo capta fuerat, Roma recepta ſit V., vel IV. Idus Decembris, Beliſarium eam intraſſe eodem fere

tem-

tempore, quo Vitiges regnare cœpit, anno DXXXVI. Quod confirmari videtur epiſt. prædicti Vitigis ad Juſtinianum, quæ eſt 32. lib. 10. Variarum Caſſiodori, ſi ea, *& ne pro parvitate ſua negligi potuiſſet*, *non in provinciis tantùm*, *ſed in ipſo rerum capite*, *probatur inflictum*, ad Romam à Beliſario receptam referri debeant, ut ſentit Baronius; etenim ante Decembrem anni DXXXVII., imò paulò poſt adeptam regiam dignitatem, epiſtolam ſcriptam facile eſt coniicere. Verùm ſi id admittatur, Roma non undecimo, ſed decimo labente Juſtiniani anno recepta fuerit; quandoquidem undecimus à Kal. Aprilis anni DXXXVII. numerandus eſt, ut calculos ſubducenti ab anno DXXVI. patebit, eo enim anno Kal. Aprilis in conſortium Imperii à Juſtino aſſumptus fuerat Juſtinianus. Alterutrum itaque reiiciendum eſt, vel enim Beliſarius Romam recepit Decembri DXXXVI. ſexageſimo anno, ex quo à Gothis occupata fuerat, & hoc admiſso nondum undecimus Juſtiniani annus cœperat, vel ſi Decembri DXXXVII. undecimo hocce labente id accidit, Roma recepta haud eſt ſexageſimo anno à Gothorum occupatione collecto.

VI. Has inter anguſtias, quamvis (ne ſexageſimum

ſimum à Barbarorum in eandem ingreſſu, annum tranſiliant Eruditorum ſententia ſit, Beliſarium Roma potitum Decembri menſe anni DXXXVI; mihi tamen probabiliùs arridet id factum Decembri DXXXVII. currente undecimo Juſtiniani imperantis anno, ſexageſimo primo ab Erulorum in eam ingreſſu, quod tempus Scriptores rotundo ſexaginta annorum numero enuntiarunt, uti in plurimis hujuſmodi ſæpius factum norunt Docti. Plane id credibilius, quàm quod decimi loco, undecimus Juſtiniani annus poſitus ſit. Porro omnia Marcellino relata in Chronico, loco ſupracitato, vix paucorum dierum breviſſimo ſpatio intelligi poſſunt facta, quæ tamen his limitibus arctari neceſſe ſit, ſi Theodahatus à Vitige occiſus ſit poſt duos menſes à Silverii electione, & circà Decembris initium, & Beliſarius Roma ſit potitus ejuſdem Decembris IV., vel V. Idus anni DXXXVI. Quod eo improbabilius efficitur, quia, uti Evagrio, & Procopio laudatis traditur, Beliſarius Romam ingreſſus eſt Silverii opera; quandoquidem ex Marcellino conſtat à Theodahato Silverium Ravennam miſſum, ubi eundem degiſſe quandiu Theodahatus vixit, tam vero ſimile eſt, quàm quod ſimillimum. Plura itaque, imò omnia

nia (ſi Silverii electionem,& Theodahati mortem excipias)eorum, quæ Marcellinus Ind. XIV., ideſt anno DXXXVI. conſignat, ad annum ſequentem DXXXVII. ſunt conſignanda,uti quod Vitiges in Tuſciam regreſſus,inde Venetias abiens, quas ibi divitias congregaverat Prædeceſſor, diripuerit; poſtmodum Ravennam ingreſſus Meteſvintham uxorem acceperit, quibus addendum, quod Juſtiniano ſcripſerit pacem procurans, expectaveritque Ravennæ ſubſiſtens epiſtolarum reſponſum; incertum enim omnino an ad Urbis res, & ſtatum, verba illa referenda ſint, de quibus in præcedenti paragrapho. At & illud obſervari meretur Indictionem XIV., cum Theodahatus occiſus eſt, in XV. tranſiſſe, hæc enim à Septembri anni DXXXVI. jam numerari cœperat, etſi XIV. occiſus fuiſſet circà Decembrem, annus DXXXV. notari deberet. At hæc poſtremis DXXXVI. diebus cœpta, transferunt in Decembrem anni ſequentis DXXXVII. Beliſarii in Romanam Urbem ingreſſum.

VII. Cum autem nonniſi IV., vel V. Idus Decembris Beliſarius anno DXXXVII. ingreſſus ſit Romam, Urbis item obſibio à Vitige peracta non eſt ante IX. Kal. Martias, uti ait Ana-

Anaſtaſius, & innuit Procopius oraculum quoddam Sybillinum exhibens lib. primo Belli Gothici cap. 24. Ab imminente obſidione occaſio arrepta inducendi in Silverium falſos teſtes, quæ Procopio laudato his indicatur; *cum autem eſſet ſuſpicio Silverium Urbis Antiſtitem cum Gothis proditionem moliri, eum quidem in Græciam miſit ſtatim, alterum autem Pontificem paulò poſt Vigilium nomine creari fecit.* Silverius igitur in hunc modum à Sede ſua detruſus eſt circà vigeſimam diem Februarii anni DXXXVIII., & ſtatim in Græciam, deportatus, unde brevi Juſtiniano jubente, Romam verſus in ſuam Sedem reſtituendus migrare juſſus, Roma ipſa obſidione cincta, agenteque apud Beliſarium Vigilio, in Palmariam Inſulam veniens ibi poſt quatuor menſes, die videlicet XX. Junii ad ſuperos evolavit. Hæc autem aptiſſima ſunt conciliandis meliorum Catalogorum characteribus, quorum plerique Silverio aſſignant Pontificatus annum unum, menſes alii quidem quinque, ad vigeſimam videlicet Februarii, qua à ſua Sede pulſus eſt, alii novem, ad vigeſimam ſcilicet Junii, qua obiit, tempus omne numerantes. Videantur Catalogi ipſi apud C.V. Papebrochium in Propylæo, quorum alter ſecundus

vocatus, ſicuti & tertius Palatino-Vaticanus Silverio tribuit annum I. menſes V. dies XI., in veteri autem membrana à laudato Papebrochio cum gemino Corbejenſi manuſcripto collata, ad annum I. menſes VIIII. dies XI. ejuſdem Pontificis Sedes extenditur. Agente itaque Theodahato Silverius Pontificem ſe geſſit die nona Septembris anni DXXXVI., licèt, conſentiente inde Clero, nonniſi ſequenti Dominico die ſit ordinatus. Ad id temporis ſpectant, quæ Liberatus habet de Theodora, ac Vigilio poſt Agapeti mortem Conſtantinopoli degente; *Theodora Auguſta vocans Vigilium Agapeti Diaconum profiteri ſibi ſecretò &c. Lubenter ergo ſuſcepit Vigilius promiſſum &c., & facta profeſſione Romam profectus eſt; ubi veniens invenit Silverium Papam ordinatum, quin & Ravennæ* (Neapoli legendum) *Beliſarium*. Ad ſequentem autem annum pertinent, quæ Anaſtaſio recenſentur; *Theodora uſa conſilio cum Vigilio Diacono miſit epiſtolam Romam ad Silverium Papam rogans, & obſecrans; ne pigriteris ad nos venire, aut certe revoca Anthimum in locum ſuum. Hæc cum legiſſet Beatus Silverius ingemuit, & dixit; modò ſcio, quia cauſa hæc finem vitæ meæ adducit. Sed Beatiſſimus Silverius fiduciam ba-*

habens in Domino, & B. Petro reſcripſit dicens; Domina Auguſta ego rem iſtam nunquam ero facturus, ut revocem hominem hæreticum in ſua nequitia damnatum. Tunc indignata Auguſta miſit juſſiones ſuas ad Beliſarium Patricium per Vigilium Diaconum ita continentes; vide aliquas occaſiones in Silverio Papa, & depone illum de Epiſcopatu; aut feſtinus certe tranſmitte eum ad me, ecce ibi habes Vigilium Archidiaconum, & Apocriſarium noſtrum cariſſimum, qui nobis pollicitus eſt revocare Anthimum Patriarcham. Ut autem Vigilius, qui Silverio Petri Sedem tenente Romam venerat, inde Neapolim perexit, rurſus Romam, inde Conſtantinopolim cum Apocriſarii munere acceſſit, tranſigeret cum Theodora de Anthimo reſtituendo, ſcriptiſque à Theodora ad Silverium epiſtolis reſponſum opperiretur, habitiſque cum Imperatricis literis ad Beliſarium regrederetur, plurium menſium lapſu id omne factum fuiſſe oportuit, ita quòd ingruente tandem Urbis obſidione à Beliſario Silverius è Pontificia Sede pulſus ſit, & ſubintruſus Vigilius.

VIII. Urſicino itaque Ravennati Epiſcopo circa Aprilem anni prædicti DXXXVIII. defuncto, impediebat non modò Silverii legiti-

mi Pontificis exilium, ſed & Romanæ Urbis obſidio, quæ nonniſi ſequenti anno DXXXIX. ſoluta eſt, ne novus Ravennas Præſul in demortui locum ordinaretur. Sed & rebus Eccleſiæ Romanæ nondum compoſitis arbitror dilatam Victoris ordinationem ad diem quartam Martii anni DXL., cum tandem Vigilius ſe non modò, ſed rectæ Fidei dogma, & Eccleſiæ Romanæ privilegia tueri volvit, ejuſque rite Pontificem agentis teſtem habeamus epiſtolam Juſtiniano datam, alteram item Mennæ XV. Kal. Octobris. Quî autem fieri potuerit, ut Theodora impotentis animi, & furoris fœmina diſtulerit de Vigilio, qui promiſſis de reſtituendo Anthimo minime ſteterat, vindictam agere, ſunt inter rerum Eccleſiaſticarum Scriptores, qui haud ſe intelligere aſſeverant, ac proinde ægre ejuſdem Pontificis à Romana Urbe abductionem ad ſubſequentes annos referunt, quæ tamen citiùs quàm anno DXLV. fieri non potuit. C. V. Papebrochius parte prima Conatus Chronico-Hiſtorici ad Catalogum Summorum Pontificum Tomo illo, qui Propylæi nomen habet, & aliàs Pontificiæ Chronologiæ eſt utiliſſimus, modeſtiſſime conjecturam affert, qua credi poſſit duplex Vigilii Conſtantino-

polim

polim profectio; prior ſcilicet ſtatim poſt denegatam, quam promiſerat Anthimi reſtitutionem, & poſt Silverii obitum, quem & ipſe anno DXXXVIII. conſignat, cum adhuc recentiſſima ob patrata flagitia Romanis eſſet inviſus, accuſatus propterea apud Auguſtam diverſorum criminum, ut Anaſtaſio narratur. Altera anno DXLVI. ob trium Capitulorum quæſtionem. Priori vice præter alia per ſummum nefas in eum admiſſa, Theodora jubente eundem exilio afflictum ſentit, ſecunda verò ſecus, licèt ſibi timentem in Baſilicam S. Euphemiæ confugiſſe noverimus. Quare priorem ærumnam ab anno DXXXVIII. ad finem vergente ad annum DXL. producit, diſtinctam ab iis, quæ rurſus Conſtantinopoli geſta ſunt, anno poſt priorem reditum ſeptimo. Hæc C. V. conjectura ſicuti plures hiſtoriæ tricas componeret, ita Victoris ordinationem diutiùs transferendam ſuaderet; verùm ſunt, quæ me cogunt à laudata eruditiſſimi Viri ſententia recedere. Primò etenim ex tota Vigilii Epiſtola ad Juſtinianum ſcripta, miſſaque per Flavium Dominicum Exconſulem, & Patritium, ſicut nec ex altera Mennæ data XV. Kal. Octobris Juſtino Cos. anno videlicet DXL. ullum eorum, quæ Pa-

pebrochius coniicit indicium apparet; quinimo dum Vigilius ſe purgat à maligni cujuſdam calumnia, rationemque reddit,cur à ſuſcepto Pontificatu in eam diem ſcribere diſtulerit, oſtendit ſe antea nec Conſtantinopoli fuiſſe, nec inde aliò exilii cauſa migraſſe. Præterea ex Chronologia annorum Belli Gothici à doctiſſimo Cardinali Noriſio in Diſſert. de V. Synodo cap. 6. emendata, unde agnoſcitur, quo verè anno Beliſarius Conſtantinopolim cum Vitige devicto perexerit, argumentum eruitur, quo Papebrochii conjectura evertitur. Narrat Anaſtaſius,cum Beliſarius Conſtantinopolim veniſſet, eundem ab Imperatore interrogatum, *quomodo ſe haberet cum Romanis, vel quomodo in loco Silverii ſtatuiſſet Vigilium, & dato ei reſponſo gratias egiſſe Imperatorem, & Auguſtam.* Cum itaque Beliſarius Conſtantinopolim venit, Vigilius illuc minime perexerat, de cujus rebus Beliſarium interrogabat Auguſtus. At Beliſarius eo ipſo anno, quo inde Romam rediiſſe Vigilium coniicit Papebrochius, Conſtantinopolim cum Vitige venerat, quingenteſimo videlicet quadrageſimo; non fuerat itaque ante hoc tempus Conſtantinopoli Vigilius. Procopius quidem Beliſarii profectionem illam

anno

anno Belli Gothici quinto conſignat; at ſexto deputanda eſt, quandoquidem laudatus Cardinalis nos docuit Procopium ſecundi, & tertii Belli Gothici annos pro uno numeraſſe, unde continua annorum prolepſis, quæ doctiſſimos Scriptores in tranſverſum egit. Cardinalis Baronius rite anno DXL. Ravennam captam, Vitigemque devictum tradit; inde adiicit; *porro quintum annum Belli Gothici eundem eſſe Imperatoris decimum quartum, ex eo certo ſcies, Lector, dum idem Auctor undecimo anno ejuſdem Imperatoris ſecundum Belli Gothici annum ſtatuit*. Undecimus Juſtiniani annus non ſecundus Belli Gothici, ſed tertius eſt, at ſecundus idem eſt, ac tertius Procopio.

IX. Hæc illuſtranda erant, ut agnoſceretur Vigilio Romæ degente Victorem Ravennatem Epiſcopum die IV. Martii ordinari potuiſſe anni DXL., nunc, quæ Vigilii ſunt reliqua perpendere cogor, ut Maximianum quartadecima Octobris anni DXLVI. initiatum ſtabiliam. De loco, & tempore hujuſmodi Agnellus nos dubitare non ſinit, cujus proinde verba hic denuo deſcribi oportet; *Juſtinianus*, inquit, *excogitato conſilio juſſit conſecrari B. Maximianum Polenſem Diaconum, Epiſcopum à Vigilio Papa in Civitate Patras apud*

Acha-

Achajam Prid. Id. Octobris Ind. X.V P. C. Baſilii Junioris, anno nativitatis ſuæ XLVIII, & dato Pallio Ravennam miſit. Rubeus Agnellianis veſtigiis inſiſtens lib. 3. pag. 158. hæc babet; *quocirca Ravennatibus Pallium ab Cæſare per Legatos petentibus juſſit Maximianum in eorum Archiepiſcopum ab Vigilio Pontifice Maximo conſecrari. Is tum Pontifex apud Patras Achajæ Urbem exulabat Theodoræ Uxoris Juſtiniani juſſu ...... Archiepiſcopus itaque Ravennatum ſacratur à Vigilio Maximianus Pr. Id. Octobris Baſilii Junioris quinquies P. C. Ind X., quod incidit in annum à partu Virginis DXLVI. cum annum ætatis ageret octavum, & quadrageſimum*. Rite, apteque omnia, ſi exilium haud ex Agnelli fide, Vigilio Theodoræ juſſu, ut ait Is, procuratum excipias. Cuncta enim, quæ eorum temporum monumenta ſuperſunt de Vigilii exilio ſilent, Anaſtaſio excepto; nec exulare potuit, niſi brevi illo temporis ſpatio, quod inter quintæ Synodi Acta, quibus damnata ſunt tria Capitula, & Synodi ejuſdem confirmationem, per Vigilium ipſum præſtitam interceſſit, à die videlicet V. Non. Julii ad diem VI. Idus Decembris anni DLIII. Eo enim tempore data eſt Collatio VIII. Synodi, & Epiſtola Vigi-

Vigilii, quam ex Codicibus Regiis edidit celebris Petrus de Marca cum latina Interpretatione, doctiſſimaque Diſſertatione. Tunc autem defuncta jam erat Theodora,& de Anthimi reſtitutione ceſſaverant quæſtiones. Quamvis tamen anno illo non exulaverit Vigilius, Patris nihilominus Pr. Idus Octobris degebat, licèt communis ſententia ea ſit, eundem nonniſi die S. Ceciliæ Sacro ejuſdem anni Roma abductum fuiſſe. Hi abductionis hujuſmodi diem conſignantes Anaſtaſio credunt tradenti Vigilium *in Eccleſia S. Ceciliæ X. Kal. Decembris, cujus dies natalis erat tradentem Populo*, detentum, Tyberique impoſitum in Navi Roma abductum; *qui ingreſſus Siciliam in Civitate Catanenſi permiſſus eſt facere ordinationem per menſem Decembris*; ab Anaſtaſio verò paulò infra narrante eundem Conſtantinopolim perveniſſe in Pervigilio Nativitatis Domini Populo canente; *ecce advenit Dominator Dominus*, unanimi conſenſu recedunt, quòd navigationi Catanæ Conſtantinopolim hyberna illa tempeſtate non potuerit ſuffeciſſe breviſſimum paucorum dierum ſpatium, quod fluxit à Sabbato Ordinationibus dicato ad Natalis Dominici Pervigilium, quod eo anno DXLVI. incidit in

Fe-

Digitized by Google

Feriam Secundam, Cyclo Solis XXIII, Lit. Dom. G., quare Marcellino potiùs adhærendum exiſtimant, qui Vigilium Conſtantinopolim appuliſſe habet VIII. Kal. Februarii anni proxime ſequentis DXLVII.

X. At nec ita quidem res probabilis evadit, quandoquidem menſis unius ſpatium nec tale eſt, quod diuturnioris temporis nomen mereatur, nec tantum, ut potuerint ea omnia per Vigilium præſtari, quæ Synchronis Scriptoribus narrantur. Procopius de Bello Gothico lib. 3. cap. 16 *Vigilius autem Romanus Antiſtes ab Imperatore ex Sicilia evocatus Byzantium venit*, ἐτύγχανε γὰρ πολύν τινὰ χρόνον διὰ τοῦτο ἐν Σικελίᾳ τριβὴν ἔχων, *nam ut eò contenderet diutinam ea in Inſula, hic traxerat moram.* Idem diutiùs in Sicilia moratum Vigilium innuit, eundem memorans ex Sicilia frumentum comparatum miſiſſe Romam à Totila obſeſſam, famemque laborantem, quod Gothi intercepere. *Vigilius item literis ex itinere ad Menam datis*, inquit Petrus de Marca in laudata Diſſertatione, *damnationem trium Capitulorum reprehendit, & Legatis ad Juſtinianum miſſis petivit, ut pateretur eam reſcindi*, quæ ex Facundo lib. 4. cap. 4. deſcripta ſunt. Reliqua in hanc rem videſis apud Cardinalem No-

Noriſium Diſſert. de V. Synodo cap. 4., ubi ſuo more, doctiſſime videlicet, celeberrimi Viri Caroli Sigonii lib. 19. de Imperio Occidentali, ſententiam confirmat, diſceſiſſe videlicet Vigilium Roma anno DXLV. contra Holſtenium, Sirmundum, alioſque clariſſimos Viros. Verùm Is in omnibus ab Anaſtaſio ſibi recedendum putans, & Vigilium Roma diſceſſiſſe ait initio anni prædicti DXLV., nec Conſtantinopolim perveniſſe niſi Januarii die XXV. anni DXLVII. Aſſerti prioris rationem ex Vigilii encyclica Nonis Februarii anni DLII., deſumit, quòd in ea Pontifex dicat ſe Roma egreſſum ante ſeptem annos, ſeptimus autem vix cœptus à duobus menſibus fuiſſet, ſi Roma abiiſſet die XXII. Novembris anni DXLV. Item idem adſtruitur ex Victore Tunonenſi, ex quo oſtenditur anno DXLIV. à Juſtiniano Vigilium Conſtantinopolim vocatum. Adiicit etiam idem probari ex Cleri Italiæ literis, ſeu libello ſupplici ad Francorum Regis Legatos anno DLI. ſcripto, in quo dicitur Vigilium Roma diſceſſiſſe *ante ſex annos*. At nullo modo Anaſtaſio refellendo hæc apta videntur. Libellus ſupplex Cleri Italiæ ſcriptus fuit, ut ipſe Doctiſſimus Cardinalis fatetur exeunte

anno DLI., ſex itaque anni effluxerant à die XXII. Novembris anni DXLV. Quod Juſtinianus Vigilium vocaverit anno *DXLIV.*, non efficit Vigilium itineri ſe commiſiſſe initio anni *DXLV.*, quinimo eundem moras traxiſſe conſentaneum eſt, qui cum tandem Roma abiit, abiit invitus, & *prope violenter deductus*, ut Clerus Italiæ teſtatus eſt, & conſonat Anaſtaſius. Septimum autem annum non completum, ſed per duos menſes incohatum indicari in Vigilii encyclica, haud adeo inveriſimile eſt, ut cogamur ab Anaſtaſio recedere. Solenne eſt in chronologicis, quæſtionum tricas ejuſmodi remedio componere, quo cur in hac re uti non liceat, minime video. Vigilium Conſtantinopolim adveniſſe die *XXV.* Januarii P.C. Baſilii VI., ideſt anno *DXLVII.* traditur in Auctvario Marcellini, cui adhæret Eminentiſſimus Cardinalis; at quidni pro *VIII.* Kal. Januarii, irrepſerit *VIII.* Kal. Februarii? Porro Anaſtaſio traditæ circumſtantiæ pro Pervigilio Natalis faciunt. Gregorius cognomento Magnus lib. 2. epiſt. 36. ad Epiſcopos per Hiberniam, ſeu per Hiſtriam, componit quidem Vigilii ſententiam contra Acephalos, & Romanæ Urbis à Totila captæ calamitatem, at præterquamquòd

unius

unius menſis diſcrimen tanti non eſt, ut pro Januario anni *DXLVII* concludat, ex ipſo Marcellini Auctuario, ſi fidamus Indictioni X. videtur erui Totilam *XVI.* Kal. Januarii anni *DXLVI.* Roma potitum; etenim à præcedenti Decembri Indictio X. currebat. Certe P. C. Baſilii VI. non bene Indictioni X Decembri menſe anni *DXLVII.* colligatur, cum tum *XI.* decurrere cœpiſſet. Id ſi admittatur, Totilam videlicet Roma potitum anno *DXLVI.* Decembri menſe, & eodem tempore in Pervigilio Natalis Domini Vigilium Conſtantinopolim intraſſe, ubi ſtatim Decretum contra Acephalos dederit, aptiùs Gregorius Magnus ſcripſerit utrumque eodem tempore eveniſſe, quàm ſi dicamus Vigilium Conſtantinopolim acceſſiſſe *XXV.* Januarii, Romamque captam die *XVII.* Decembris anni *DXLVII.*

XI. At quota qualive die Conſtantinopolim venerit Vigilius ad præſens argumentum minime ſpectat. Illud Agnellianæ chronologiæ conſonat, quod anno *DXLV.* Roma abductus fuerit, quare ſequentis anni Octobri menſe apud Patras Achajæ Urbem degens Maximianum Ravennatem Epiſcopum ordinaverit. Verùm cum ex hac temporis nota agnoſ-

camus

camus Pontificem incipiente Octobri menſe jam Patris degiſſe, unde terreſtri itinere per Achajam progreſsurus Conſtantinopolim pergere decreverat, longiùs differri videtur itineris hujuſmodi finis, ſi poſt ejuſdem anni Dominicum Natale prorogetur, quandoquidem tres fere menſes ab Maximiani Ordinatione ad ejuſdem anni Natale effluxerunt. Agnellus porro cum diligentiùs in Maximiani Vita annos, dieſque, ac menſes rebus geſtis apponat, quàm in aliis ſolet, manifeſtò oſtendit ſe ex legitimis Eccleſiæ Ravennatis documentis pleraque ſumpſiſſe, ac fortaſſis ex ipſius Maximiani, quam laudat, Annalogia; quare Actorum Vigilii Pontificis chronologiæ diſponendæ non ſpernendo ſubſidio Is eſt. Cæterùm Patræ Urbs celebris Peloponneſi Straboni lib. 8. laudata, ſed & apud Pauſaniam in Achaicis multis nominibus illuſtris, & præcipue quòd ſolis Patrenſibus inter Achæos Auguſtus autonomiam conceſſerit. Nunc etiam floret apud Rhium Promontorium.

XII. Tandem de tempore tantùm, quo Agnellus Ravennas ordinatus ſit agendum remanet; at paucis res expedienda eſt. Cum enim viderimus calculis adhibitis non poſſe ejus ordina-

dinationem transferri poſt anni *DLIII.* diem *XXII.* Junii, non eſt cur hìc paragrapho ſecundo dicta repetamus. Turbaret equidem totam rerum ſeriem Vigilii exilium in Proconeſum, magni nominis Scriptoribus aſſertum; verùm certis adeo argumentis Doctiſſimus Cardinalis Noriſius in Diſſert. de V. Synodo cap. 8. oſtendit Pontificem nullo modo in exilium miſſum, ut plura veteri ſententiæ confutandæ adiicere, eſſet in ſylvam ligna conferre. Conſtantinopoli itaque novus Epiſcopus ordinatus eſt die prædicta, cum duæ vix hebdomadæ à Synodi fine effluxiſſent. Pro coronide Diſſertationis hujus viſum eſt diſtincta annorum Serie diſponere tribus in laterculis ſingulis annis reſpondentia, quæ ad Secularem, quæ ad Romanam, quæque ad Ravennatum Epiſcoporum rem pertinent, ut uno veluti intuitu quæcunque uſque modò diſputata ſunt conſpiciantur.

Ind. Coſ. Anni Chriſti.	Secularia.	Romana,	Ravenna.
XV. Symmacus, Boetius 522.			
I. Maximus 523.		Johannes Papa die 27. Maii creatus.	

II. Juſtinus Aug. II. Opilio 524.			Eccleſius circa anni Initium eligitur, & ordinatur.
III. Probus Jun. Philoxenus 525.		Johannes Papa Conſtantinopolim pergit.	Eccleſius cum Johanne Conſtantinopoli.
IV. Olybrius. 526.	Theodoricus moritur 6. Julii. Athalaricus ſub Amalaſventhæ tutela regnat.	Johannes Ravennæ conjicitur in carcerem 2. Februarii, moritur 18. Maii. Felix ordinatur 12. Julii.	Eccleſius Ravennæ.
V. Mavortius 527.	Juſtinianus Kal. Aprilis in conſortium Imperii aſſumitur à Juſtino, quo Kal. Auguſti mortuo, ſolus imperat.		
VI. Juſtinianus A. II. 528.			Circa hæc tempora Eccleſius contendit cum Clero, & res à Felice componitur.
VII. Decius 529.			
VIII. Lampadius, Oreſtes 530.		Felix moritur 25. Septembris. Bonifacius eligitur 27. Sept. conſenſus Regis accedit 10. Novemb.	——
IX. P. C. Lamp. & Oreſt. 531.			
X. II. P. C. Lamp. & Oreſt. 532.		Bonifacius moritur 24 Octobris. Johannes II. ordinatur 29. Decembris.	
XI. Juſtinianus A. III 533.			
XII. Juſtinianus A. IV. Decius. Theod. Paulinus. 435.	Athalaricus VI. Non. Octobris moritur; altera die Theodahatus regnat.		Eccleſius circa Julii menſem moritur. Vrſicinus circa Auguſtum ordinatus.

XIII. Beliſarius 535.	Amalaſventha in exilium mittitur Pr. Kal. Majas; occiditur. Beliſarius Siciliæ potitur. Annus primus Belli Gothici à vere incipit.	Johannes moritur 27. Aprilis. Agapetus ordinatur 29. Aprilis.	
XIV. P. C. Beliſarii 536.	Theodahatus circa Decembrem occiditur. Vitiges regnat. Beliſarius Neapoli potitur.	Synodus ſub Menna. Agapetus moritur Conſtantinopoli 29 Aprilis. Silverius Theodahato agente fit Pontifex 9. Sept. & Ravennam mittitur.	
XV. II. P. C. Beliſarii 537.	Vitiges in Etruria, inde Venetias pergit, tandem Ravennæ Mateſvintham uxorem ducit. Beliſarius Roma potitur V. Id. Decemb.		
I. Johannes 538.	Vitiges Romam obſidere incipit IX. Kal. Martias.	Silverius detruditur à ſua Sede 20. Febr. Vigilius intruditur 28. Silverius ſtatim in Græciam mittitur, inde in Palmariam, ubi moritur 20. Junii.	Urſicinus moritur circa Aprilem.
II. Appio 539.	Roma ab obſidione liberatur.		
III. Juſtinus Junior 540.	Beliſarius Ravennam obtinet, & Vitigem captum Conſtantinopolim ducit.	Vigilius Juſtiniano, & Mennæ ſcribit XV. Kal. Octobris.	Victor ordinatur die 4. Martii.
IV. Baſilius Junior. 541.	Theodibaldo, & Ararico paucorum menſium Regibus occiſis, Totilas regnat.		
V. P. C. Baſilii 542.			
VI. II. P. C. Baſilii 543.			

VII. III. P. C. Baſilii 544.	Iuſtinianus edictum contra tria Capitula ad Patriarchas ſcribit, vocatque Vigilium ex Victore Tunonenſi.		
VIII. IV. P. C. Baſilii 545.		Vigilius ſcribit ad Auxanium Arelatenſem, & Epiſcopos Galliæ XI. Kal. Iunii die 22. Novem. abducitur Roma à Scribone, & in Sicilia ſubſiſtit, habetq; ordinationes Decembri menſe.	Eccleſia S. Michaelis ſuitur à Bachauſa, & Iuliano Nonis Maii. Victor Endothim affert diePaſchatis, videlicet 16. Aprilis.
IX. V. P. C. Baſilii 546.	Roma circa æſtatem obſidetur à Totila, & Decembri menſe capitur. Beliſarius in Dalmatia. Iuſtinianus cogit Epiſcopos Edicto contra tria Capitula ſubſcribere.	Vigilius in Illyrico. Patris in Achaja menſe Octobris. Conſtantinopolim intrat in Pervigilio Natalis Domini.	Victor XIV. Kal. Martii moritur. Maximianus ordinatur à Vigilio Patris in Achaja Prid. Id. Octobris.
X. VI. P. C. Baſilii 547.		Vigilius male habetur Conſtantinopoli à Iuſtiniano, & Theodora.	Maximianus conſecrat Baſilicam S. Vitalis. 19. Aprilis. Conſtantinopolim pergit.
XI. VII. P. C. Baſilii 548.	Beliſarius Urbem recipit.	Vigilius Iudicatum ſcribit contra tria Capitula.	
XII. VIII. P. C. Baſilii 549.	Theodora Auguſta moritur die 27. Iunii expletis in Imperio annis 21. m. 3.		Maximianus conſecrat Ravennæ Eccleſiam S. Apollinaris 9. Maii. Novembri menſe incipit condi S. Stephani Eccleſia.
XIII. IX. P. C. Baſilii 550.	Totilas iterum Romam capit.		Maximianus conſecrat Eccleſiam S. Stephani.

XIV.

XIV. X. P. C. Baſilii 551.		Conſtituto Iuſtiniani reſiſtit Vigilius. Fugit ad Eccleſiam S. Petri in Hormiſda.	
XV. XI. P. C. Baſilii 552.	Narſes in Italia, & Ravenna Iulio menſe quinta feria.	Vigilius fugit Chalcedonem. Encyclicam ſcribit Non. Febr.	Maximianus moritur VIII. Kal. Martii.
I. XII. P. C. Baſilii 553.	Totilas occiditur.	Synodus V. incipie IV Non. Maii, finit IV Non. Iunii. Vigilius Synodum confirmat VI. Idus Decembtis.	Agnellus ordinatur 18. Iunii.
II. XIII. P. C. Baſilii 554.			
III. XIV. P. C. Baſilii 555.		Vigilius in Sicilia ex calculo moritur 19. Maii.	

VITA SANCTI ECCLESII.[a]

CAPUT PRIMUM.

B. Virginis Eccleſia, & Imago. Eccleſii tempora. S. Vitalis Baſilica laudatur. Eccleſii obitus, & Sepulcrum.

DE SANCTO ECCLESIO.

ECcleſius XXIII. Sanctum Vas. Æqualis ſtatura, nec longam attulit, nec brevem avertit. Plenum capillis habens caput, hirſutumque; ſuper aurem modica canities, decoruſque forma. Ipſius temporibus[a] Eccleſia B. Vitalis Martyris à Juliano Argentario, una cum ipſo Præſule fundata eſt. Et hic Pontifex in ſuo proprietatis jure ædificavit Eccleſiam Sanctæ, & ſemper Virginis intemeratæ Mariæ[b] quam cernitis, mira magnitudine,

a Monaſt. S. Vitalis Martyris. b Eccleſia S. Mariæ Majoris.

dine, & Cameram Tribunalis: in Camera effigies S. Dei Genitricis, cui ſimilem nunquam potuit humanus oculus conſpicere [a]. Si quis Vir auſus eſt diutiſſime intueri imaginem illam continentem, ita verſus metricos ſub ſuis pedibus, videlicet.

Virginis Aula micat, Chriſtum quæ cœpit ab aſtris,
Nuntius è cœlis Angelus ante fuit.
Myſterium! Verbi Genitrix, & Virgo perennis
Auctoriſque ſui facta Parens Domini.
Vera Magi, claudi, cæci, mors, vita fatentur.
Culmina Sacra Deo dedicat Eccleſius.

Inchoatio verò ædificationis Eccleſiæ parata eſt ab Juliano poſtquam reverſus eſt prædictus Eccleſius Pontifex cum Johanne Papa Romam de Conſtantinopoli cum cæteris Epiſcopis, miſſi à Theodorico in legationem, ſicut ſuperius audiſtis. Ædificavit Tricolim, ſed inconſummatum reliquit. Heù vobis Gregibus, quales erant Paſtores! quantùm mutati eſtis ab illis! Vera Lucerna in Eccleſia fuerunt, quorum lumen Lucernæ quotidie fulgebat his, qui in Domo Dei erant, ſicut dicit Dominus; *lucerna corporis tui eſt oculus tuus; ſi oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum, lucidum erit*; & aliter, *ſi oculus tuus ne-*

[a] *Imago S. Mariæ in Eccleſia S. Mariæ Majoris.*

Digitized by Google

quam fuerit, totum corpus tuum tenebroſum erit. Sufficiant iſta hodie, ut iſto ammoto, alium Pontificem introducamus. Sed ſicut ſuperius dixi in tempore ipſius Eccleſia B. Vitalis Martyris à Juliano Argentario conſtructa eſt. Nulla in Italia Eccleſia ſimilis eſt in ædificiis, & in mechanicis operibus. Expenſas verò in prædicti martyris Vitalis Eccleſia ſicut in Elogio ſanctæ recordationis, & memoriæ Juliani fundatoris invenimus XXVI. millia aureorum expenſa ſunt ſolidorum. a Igitur iſte Beatiſſimus obiit, & ſepultus eſt in Eccleſia B. Vitalis Martyris infra Monaſterium S. Nazarii ante Altarium in medio loco juxtà corpus hinc B. Urſicini Antiſtitis, & inde B. Victoris, in medio autem iſte.

CA-

a *XXVI millia ſolidorum aureorum expenſa circa Eccleſiam S. Vitalis. Nulla in Italia ſimilis. Quia in ipſo Monaſterio S. Vitalis in Capella, quæ dicitur Sancta Sanctorum eſt quædam Area, ſcriptæque ſunt quædam literæ græcæ, quarum ſenſus communiter ignoratur; idcirco quia ipſas declaratas inveni, ipſas ponere diſpoſui, & ipſarum ſenſus, & declaratio eſt;* Hic jacet Stratigus Romam cuſtodiens illæſam, & Occidentem. Conquiſitor Dominorum Gallicorum, & Yſaac, qui erat impugnator Imperii, & Armeniæ magni mundi Regis Armeniæ. Erat enim iſte Dominus illuſtris, quem hic condidit pie plangens conjux eius Suſanna, ac annis tricenorum modò ſæpè ſuſpirans Viro privata apud Viri Sepulcrum Deo, opere ſuo benignè, qui benedicitur in ortu Solis, & in Occaſu, militare enim cœpit in Occidentem procedens ad Orientem.

CAPUT SECUNDUM.

Turbæ inter Clerum Ravennatem, & Epiſcopum componuntur. Felicis Papæ literæ; Rurſus de Eccleſii obitu nonnulla.

Contigit eo tempore, ut inter Beatum Ecleſium Pontificem, & Sacerdotes de ſingulis rebus Eccleſiæ contentio adcreviſſet. Ierunt ad Sanctum Papam Felicem Urbis Romæ, ut inter eos juſta moderamina ſanciret; qui accerſitum Ravennatem Pontificem cum Clero univerſo, mox inter eos decretum ſtatuit, atque firmavit continentem ita.

Literæ Felicis Papæ.

Felix Epiſcopus Urbis Romæ. Laudanda eſt Deceſſorum noſtrorum ſollicitudo de pace, & quiete Eccleſiaſtica, quia Paſtor, qui advigilans continere debet contentiones, aut damnat, aut corrigit. Oportet in hunc ipſum tramitem nobis ambulantibus ſimilis cum eis conſpici; quia quorum per Dei miſericordiam locum gerimus, ipſo-

ipſorum ſequi nos decet exempla. Ex invidia ... Sacerdotibus Eccleſiæ Ravennatis talia contingerunt, quæ omnium Catholicorum animos contriſtaſſe noſcuntur, altercationes, ſeditiones, pravitates, quæ omnem diſciplinam Eccleſiaſticam diſrumpere niterentur. Iſta nos iterum ..... verum Dei timorem ante oculos habentes, ut nec illicitis audaciam demus exceſſibus, & non abiiciamus .... per Conſtitutum noſtrum ordinare, quod juſtum eſt ſecundùm Salomonem dicentem; non dures tranſitum aquæ. *Ergo recenſentes Capitulis à Fratre noſtro Eccleſio, & à Preſbyteris, & Diaconibus, & Clericis, & Notariis Eccleſiæ Ravennatis nobis oblatis, præſentibus Fratre, & Conſacerdote noſtro Eccleſio, & ejus Clericis inferiùs deſignatis, quod rationi vidimus convenire, cenſemus, eos Clericatus Officium debere ſuſcipere, quorum vitam, & converſationem ſacrorum Canonum non poſſit impugnare auctoritas. Clericos verò ſecundùm Sanctorum Patrum regulas volentes duntaxat, & denuntiatos; quantùm ad Presbyteros, & Diaconos pertinet, ſtatutis jubemus temporibus ſolenniter promoveri. De verò Ravennatum, & Claſſicanorum Eccleſia, antiqua conſvetudo ſervetur. Clerici verò vel Monachi ad indebitum obtinendum ordinem, vel locum, Potentium patroci-*

trocinia non requirant, per quæ, aut non faciendo ingratus, aut faciendo injuſtus videatur Epiſcopus. Quarta Patrimonii Ravennatenſis Eccleſiæ, hoc eſt tria millia ſolidorum, ſolitis errogationibus Clericis omnibus, vel quibus errogari eſt ſolitum, compleatur. [a] *Si quid tamen ex penſionibus, vel hæreditatibus creſcere, Domino noſtro volente, contigerit, eodem Domino mediante, etiam quartæ portioni adiiciantur; Sic tamen ut brevibus ordinatis quod ſingulis diſtribuitur latere non poſſit..... ſecundùm merita, ſecundùm loca, quia omnia Deus ſecundùm juſtitiam, & menſuram conſtituit..... itaut unuſquiſque extra neceſſitatem infirmitatis, aut cauſam idoneam Altaris omnia in ſuo officio vigilanter obſervet. Redditus verò prædiorum, ſive acceſſiones propter rei familiaris expenſas, vel exenia, quæ diverſis offeruntur, & convivia, quæ eis exhibere, vel pro loci ſui, vel merito, vel pro advenientium ſuſceptione, neceſſe eſt, Epiſcopo conſtituimus debere proficere. Nullam conjurationem, nullum conventiculum, quod vel apud Laicos eſſe non poteſt impunitum in Eccleſia Dei, ullus facere tentet ex Clero. Nam ſicut nos optamus ne ſuperna miſericordia patiatur admitti, ſic, ſi quis tentaverit, ſentiat auctorita-*

tem

a *Quarta Eccleſiæ Ravenn. III. millia Solidorum.*

ipſorum ſequi nos decet exempla. Ex invidia ... Sacerdotibus Eccleſiæ Ravennatis talia contingerunt, quæ omnium Catbolicorum animos contriſtaſſe noſcuntur, altercationes, ſeditiones, pravitates, quæ omnem diſciplinam Eccleſiaſticam diſrumpere niterentur. Iſta nos iterum ..... verum Dei timorem ante oculos babentes, ut nec illicitis audaciam demus exceſſibus, & non abiiciamus .... per Conſtitutum noſtrum ordinare, quod juſtum eſt ſecundùm Salomonem dicentem; non dures tranſitum aquæ. *Ergo recenſentes Capitulis à Fratre noſtro Eccleſio, & à Preſbyteris, & Diaconibus, & Clericis, & Notariis Eccleſiæ Ravennatis nobis oblatis, præſentibus Fratre, & Conſacerdote noſtro Eccleſio, & ejus Clericis inferiùs deſignatis, quod rationi vidimus convenire, cenſemus, eos Clericatus Officium debere ſuſcipere, quorum vitam, & converſationem ſacrorum Canonum non poſſit impugnare auctoritas. Clericos verò ſecundùm Sanctorum Patrum regulas volentes duntaxat, & denuntiatos; quantùm ad Preſbyteros, & Diaconos pertinet, ſtatutis jubemus temporibus ſolenniter promoveri. De verò Ravennatum, & Claſſicanorum Eccleſia, antiqua conſvetudo ſervetur. Clerici verò vel Monachi ad indebitum obtinendum ordinem, vel locum, Potentium patroci-*

troci-

trocinia non requirant, per quæ, aut non faciendo ingratus, aut faciendo injuſtus videatur Epiſcopus. Quarta Patrimonii Ravennatenſis Eccleſiæ, hoc eſt tria millia ſolidorum, ſolitis errogationibus Clericis omnibus, vel quibus errogari eſt ſolitum, compleatur.[a] Si quid tamen ex penſionibus, vel hæreditatibus creſcere, Domino noſtro volente, contigerit, eodem Domino mediante, etiam quartæ portioni adiiciantur; Sic tamen ut brevibus ordinatis quod ſingulis diſtribuitur latere non poſſit..... ſecundùm merita, ſecundùm loca, quia omnia Deus ſecundùm juſtitiam, & menſuram conſtituit..... itaut unuſquiſque extra neceſſitatem infirmitatis, aut cauſam idoneam Altaris omnia in ſuo officio vigilanter obſervet. Redditus verò prædiorum, ſive acceſſiones propter rei familiaris expenſas, vel exenia, quæ diverſis offeruntur, & convivia, quæ eis exhibere, vel pro loci ſui, vel merito, vel pro advenientium ſuſceptione, neceſſe eſt, Epiſcopo conſtituimus debere proficere. Nullam conjurationem, nullum conventiculum, quod vel apud Laicos eſſe non poteſt impunitum in Eccleſia Dei, ullus facere tentet ex Clero. Nam ſicut nos optamus ne ſuperna miſericordia patiatur admitti, ſic, ſi quis tentaverit, ſentiat auctoritatem

[a] Quarta Eccleſiæ Ravenn. III. millia Solidorum.

tem Canonum, & Eccleſiaſticam diſciplinam, ſecundùm Apoſtolum dicentem: excedentes in conſpectu omnium corrige, ut reſidui timorem habeant. *Mereantur boni laudem, qui in operibus Dei vigilant, ſentiant affectum proprii Sacerdotis, qui per obedientiam ſuam videntur ornare propoſitum, glorientur de ſui amore Pontificis, qui in ſuis officiis ab operibus Deo placitis, cum ejus obſequiis non deſiſtunt; ſicut divina loquuntur eloquia;* dignus eſt operarius mercede ſua. *Ad patrimonium verò Eccleſiæ ex eorum Epiſcopi judicio .... ex Clero perſonæ electæ cum ſolatiis, quæ pro notitia deputaverit Epiſcopus ſub idonea fidejuſſione mittantur, quorum fides fuerit, & induſtria comprobata, ut & alimonia pauperum fraudem non patiatur, & quantitas patrimonii Eccleſiæ latere non poſſit, & unuſquiſque Clericus ſub timore Dei, & proprii Sacerdotis de his, quæ ſibi commiſſa fuerint exponat fideliter rationes. Illud verò, quod omnino, ac religioſo debet execrari propoſito, nos nec oportebat loqui, nec verbis exponere. Pervenit ad nos aliquos de Clero ſpectaculo intereſſe, quæ res ita crudelis eſt, ut animas Catholicorum pro ſui execratione conturbet, ut quos in Domo Dei divina eloquia recitantes audivit, eoſdem contra mandata in ſpectaculis aſpiciat con-*

veni-

venire. In his diſciplina confunditur, divina præcepta calcantur. Unde oportet Epiſcopum, & de hac parte ſollicitudinem gerere, ut ſi non faciunt, non faciant in futuro, & ſi faciunt, juxta diſciplinam Eccleſiaſticam corrigantur. Si qui verò de Clero prædia urbana, vel ruſtica ad Eccleſiam pertinentia detinent, eiſdem libellis ſub juſta penſionis æſtimatione factis ſtatuimus collocanda, hac ratione, quod in quo modis ſuis ſolent accipere, ipſi retineant, quod ſupereſt Eccleſiaſticis inferant compendiis profuturum. Circà prædia urbana, vel ruſtica, cæteraque mobilia pro animæ ſuæ mercede a Fidelibus nominatim diverſis Baſilicis derelicta, vetus conſuetudo ſervetur. a Notarii verò juxta ordinem Matriculæ, Primicerii, Secundicerii, tertius, quartus, quintus, ſextus, ſeptimus, ſuo periculo in conſpectu Presbyterorum, & Diaconorum documenta Eccleſiaſtica ſub fidelium Brevium deſcriptione ſuſcipiant, ut quotiens exegerit cauſa, fideliter proferantur, contradant, atque recipiant. Omnia tamen cum juſſione, & ordinatione Epiſcopi ſui eoſdem jubemus efficere. Ideo enim univerſa deſcribenda ſunt Eccleſiaſtica documenta, ne ullo modo, aut ſuſcepta pereant, aut tempore, quo ſunt neceſſaria utilitatibus Eccleſiaſti-

cis,

a Notarii quid habeant agere in Eccleſia Ravennati.

Digitized by Google

cis, exhiberi non poſſint. Qui tamen Notarii in officio ſuo obſervantes, ſtrenui, conſequantur ſine imminutione commoda ſibi, vel prioribus ſuis antiquitus deputata. Ipſi etiam, ſicut exigit ratio, & antiquitas ordinavit, libellos, & ſecuritates totius Patrimonii Eccleſiaſtici, quorum intereſt ſubſcriptos Epiſcopi manu, a *contradant. Quibus verò cum ſecularis converſationis hominibus nullam neceſſitatem rei familiaris tolerantibus, Eccleſiaſtici juris prædia, vel urbana, vel ruſtica data ſunt, Epiſcopi ſollicitudine, per eos, quibus juſſerit, Clericos ad dominium revocet Eccleſiæ, nec deinceps, præter cauſam ſuperius comprehenſam, dare præſumat. Maſtalo verò Archidiaconus Eccleſiæ Ravennatis, commoda ejuſdem loco juxta antiquam conſuetudinem deputata, ſine imminutione percipiat, ſicut eos, qui ante eum fuerunt, claruerit conſecutos. Monaſteria verò Virorum, ſive Ancillarum Dei ab Epiſcopo ordinentur, ut omnibus ratio, juſtitia, pax, & diſciplina ſervetur. A nobis hæc loci noſtri exigit ratio non tacere, Fratri noſtro Eccleſio ea imminet cuſtodire, quia pacem generat cum Canonibus ſervata juſtitia. De juſtitia caritas procedit, per quam Deum videmus, & per cujus gra-*

a Notarii Ravennæ non debent tradere documenta, niſi ſint ſubſcripta manu Archiepiſcopi Ravennatis.

Digitized by Google

gratiam hæc poſſumus præcepta ſervare. In nullo ergo eſſe convenit negligentes, ſed vigilantes ad omnia, ut talentum, quod nobis eſt creditum, cum boni operis augmento ipſi omnium bonorum Datori reddamus. Recognovimus. Cœlius.

Felix Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ Urbis Romæ huic Conſtituto inter partes ſubſcripſi.

Nomina Presbyterorum, Diaconorum, vel Clericorum Ravennatenſis Eccleſię, qui Romam venerunt cum Epiſcopo.

Patritius Presbyter.
Stephanus Presbyter.
Conſtantinus Presbyter.
Servandus Presbyter.
Exuperantius Presbyter.
Clemens Diaconus.
Urſus Diaconus.
Feliciſſimus Diaconus.
Vigilius Diaconus.

Neon

Neon Diaconus.
Johannes Diaconus.
Stephanus Diaconus.
Gerontius Subdiaconus.
Honorius Subdiaconus.
Petrus Subdiaconus.
Vitalis Subdiaconus.
Julianus Acolytus.
Fauſtinus Acolytus.
Romanus Acolytus.
Severinus Acolytus.
Petrus Lector.
Marcus Lector.
Aſterius Lector.
Petrus alter Lector.
Andreas Lector.
Marinus Defenſor.
Majoranus Notarius Defenſor.
Hermolaus Primicerius Defenſor.
Honorius Cantor.
Tranquillus Cantor.
Antonius Cantor.
Melitus Cantor.

No-

Nomina Presbyterorum, Diaconorum, qui Romam venerunt cum Victore Presbytero, & Maſtalone Diacono.

Laurentius Presbyter.
Ruſticus Presbyter.
Victor Presbyter.
Thomas Presbyter.
Maſtalus Diaconus.
Magnus Diaconus.
Paulus Diaconus.
Agnellus Diaconus.
Maurus Subdiaconus.
Stephanus Acolytus.
Vincemalus Acolytus.
Thomas Lector.
Laurentius Lector.
Florus Lector.
Reparatus Lector.
Luminoſus Lector.
Calunnius Lector.
Yſaac Lector.
Laurentius Horrearius.

Digitized by Google

Petrus Decanus.
Stephanus Decanus.
Vindemius Acolytus.
Colos Acolytus.
Caſſianus Acolytus.
Laurentius Acolytus.
Stephanus Acolytus.

Reſipuit autem Beatus poſt hæc Eccleſius, & ſic fuit ovibus velut Pater cum Filiis, & largivit omnia Clericis ſuis, ut correptus fuit à Romano Pontifice, imò & ampliùs largus factus eſt, & poſt hæc rexit Eccleſiam ſuam in pace, & nullum verbum murmurationis, niſi laudes à ſuis audivit Clericis, & hæc ſtatuta permanſit ſuis pòſteris multis temporibus. Sepultus eſt, ut diximus, in Eccleſia S. Vitalis. Et in atrio ipſius Fontis Aulæ verſus metricos juſſit teſſellis argenteis ſcribi continentes ita.

Ardua conſurgunt venerando culmine templa
Nomine Vitalis ſanctificata Deo.
Gervaſiuſque tenet ſimul hanc Protaſius arcem,
Quos genus, atque Fides, templaque conſociant.
His Genitor natis fugiens contagia mundi
Exemplum Fidei, martyriique fuit.
Tradidit hanc primus Juliano Eccleſius arcem,
Qui ſibi commiſſum mire peregit opus.

Hoc

Hoc quoque perpetua mandavit lege tenendum,
His nulli liceat condere membra locis.
Sed quod Pontificum conſtant monumenta priorum
Fas ibi ſit tantùm ponere, ſed ſimiles.
Sedit autem annos X. menſ. V. dies VII.

OBSERVATIONES

AD VITAM S. ECCLESII.

Baſilica S. Vitalis an Juſtiniani ære conſtructa? Dedicationi ejuſdem non interfuit Auguſtus. Monogramma haud ad Narſetem pertinens. Julianus Argentarius officio, non cognomine. Yſaaci Strategi inſcriptio. In Felicis Conſtitutionem analyſis.

I. PRimò ingens Eccleſii, & Juliani Argentarii ſe ſe offert opus, Baſilica videlicet S. Vitalis, ob cujus egregiam, miramque ſtructuram, ſeculo non admodum culto, afflictaque incredibilibus calamitatibus Italia, fabula, quam Rubeus meritò refutat, meretur nonnihil minùs ſeveræ criſis: etenim vix aliàs credibile privatum hominem Epiſcopumve Urbis Arianis Regibus parentis, impenſis ſuffeciſſe, quas ad XXVI. millium ſolidorum aureorum aſcendiſſe Noſter teſtatur. A' Valentiniani, & Valentis temporibus, cum antea 84. aurei ſolidi, auri libram conflarent, & ſeptem ſingulas uncias, aucta ſolidi extrinſeca æſtimatione decretum eſt, ut ſex ſolidi unciam, 72. libram unam auri valerent, quæ libra occidua dicta fuit. Ea de re habemus eruditiſſimæ, ſummæque utilitatis Diſſertationem Jaco-

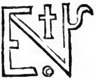
 bi

bi Gothofredi ad Cod. Theodos. l. 1. de oblat. Votorum Tit. XXIV., qua & illuſtratur Cod. Juſt. l. 2. de Veteris numiſmatis poteſtate. Itaque XXVI. millia aureorum ſolidorum æſtimabantur quatuor millia trecentum triginta tribus unciis auri cum tertia unciæ partæ, quæ fere reſpondeant triginta quatuor millibus ſexcentis ſexaginta quatuor noſtris ſcutis aureis, quorum octo pro uncia una auri computantur. Porro cui conditæ Baſilicæ gloria maneat ex Agnello conſtat, nec pluribus fabula confutari meretur, quam tamen vulgus in hanc diem mordicus tueri non deſinit, ac ſi Ædis dignitas pereat, niſi, commento accedente, ab Auguſto condita decernatur. Admonet autem Agnellus opportune *incboationem ædificationis Eccleſiæ* (intellige non modò de Eccleſia S. Mariæ Majoris, ſed & de S. Vitalis) *peractam fuiſſe ab Juliano, poſtquam reverſus eſt prædictus Eccleſius Pontifex cum Johanne Papa Romam de Conſtantinopoli cum cæteris Epiſcopis miſſi à Theodorico in legationem*; nec enim ringente Ariano Rege contra Catholicos, imo & minante Catholicorum Eccleſias ſubvertere, liberum fuiſſet de ea re cogitare. Verùm ſub Amalaſventhæ regimine fieri id potuiſſe nullus mirabitur, qui noverit Fœminæ optimæ ſana conſilia, ejuſque cum Juſtiniano concordiam. Nec Templum Eccleſio vivente eſt abſolutum, ſed Maximiano demum ſedente poſtquam Theodahati, Vitigiſque conatibus exactis, Ravenna ab Juſtiniano recepta eſt. Tunc & coronis impoſita, & muſivis operibus memoriæ mandatus Auguſti favor ei rei impenſus, & munera eidem collata expreſſa ſunt, quæ ſignificari puto muſivis illis adhuc ſuperſtitibus, quæ Rubeus ligno, Alamanus in notis ad Procopium ex parte, Octavius Ferrarius de re veſtiaria, Duchangius in Familiis Byzantinis, ære ſculptas publicæ luci dedere, ſed & Ciampinius in antiquis Muſivis Tomo ſecundo. Nec enim credo Dedicationis ejuſdem Ec-

cle-

cleſiæ pompam per ea exprimi, cum nil ceremoniis ei congruentibus conſonet, & cum nec Juſtinianus, nec Theodora Ravennæ unquam fuerint. Oblata proinde munera Templo finiendo, ditandove ſignificantur, ubi eorum uterque exhibet urnam, calathumve, vel quid ſimile oblationes indicans. Hinc liceat, & id laudis inſigni Baſilicæ adſtruere, ut Juſtiniani Auguſti munificentia accedente, quod Eccleſius, & Julianus cœperant finitum auctumque ſit, ablegatis ad fabulas his, quæ ſuſtineri nequeunt univerſa eorum temporum hiſtoria repugnante. Ita utrumque verum erit quod Summus Noſter Eruditorum Apex Mabillonius ſub diſtinctione in itinere Italico ſcripſit; *non alia*, inquit, *apud Ravennates majoris eſt dignitatis Baſilica, quàm S. Vitalis, Monaſterio Caſſinenſium Noſtrorum inſignis. Opus eſt ſive Juſtiniani Imperatoris, ut Recentioribus placet, ſeu Juliani Argentarii ex mandato Eccleſii Epiſcopi, quod ex vetuſta Inſcriptione Rubeus probat*. Rubeus lib. 3. pag. 152. hæc habet; *interea Ravennæ ædificari cœptum eſt B. Vitalis Martyris Templum ab Juliano Argentario, Juſtiniano, ut ajunt, Cæſare jubente, qui tribus jam annis Conſtantinopoli D. Sophiæ Ædem Sacram ſumma impenſa, atque arte extruxerat, ac dedicaverat*. Pag. autem 560. eleganter deſcripto Templo, adnotatiſque ædificiis Noſtrorum cura in præſentem elegantiam ornatis, adiicit verſus ex Agnello deſcriptos, & Inſcriptionem integram, quam in Codice Eſtenſi ex parte mutilam, in Maximiani Vita habemus, quamque proinde hìc dandam cenſeo, quæ talis eſt. *B. Vitalis Baſilicam mandato Eccleſii Epiſcopi Julianus Argentarius ædificavit, conſecrante verò Reverendiſſimo Maximiano Epiſcopo ſub die XXV., Kal. Maii Sexies P. C. Baſilii Junioris V. C. Ind. X. quo loco*, ſequitur Rubeus, *cum nulla fiat mentio Juſtiniani, neque Procopius Rhetor eorum temporum æqualis, libello, quem edidit de Juſtiniani ædificiis, ubi omnia vel minima diligentiſſime proſequitur, quid-*

quam de his Ravennatibus afferat, ego nihil certi, quod ſcribam, habeo. Fides eſto apud horum Auctores, qui conſecratum Templum Juſtinianum, ac Theodoram egregiis muneribus exornaviſſe . . . . . tradunt. Antea autem dixerat, quod cum conſecraretur Baſilica interfuerint Juſtinianus, & Theodora, at id ſuſtineri poſſe negavit Alamanus in notis ad arcanam Hiſtoriam Procopii cap. 9. Narſetem etiam Templo S. Vitalis conſtruendo operam, pecuniamque contuliſſe dixerunt nonnulli, nec ob aliud argumentum, quàm quòd in ingentium columnarum capitibus monogramma inſpiciatur ex literis his complicatis compoſitum, quæ Narſetis nomen componere videntur; alii tamen credunt Juſtiniani nomen exculpi poſſe. Mihi neutrum agnoſcitur. Certe antequam Narſes pro Juſtiniano in Italia rerum curam ageret, S. Vitalis Baſilica non modò abſoluta, ſed & dedicata erat, ut ex ſuperiori Diſſertatione patet. Noſter doctiſſimus Montfoconius in Tomo priori recéns edito, in quo iter ſuum Italicum deſcribit, ſentit Monogramma illud Artificis nomen importare, qui *Nepos* vocaretur. Monogramma eſt hujuſmodi.

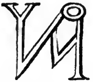

Eſt & in ejuſdem Baſilicæ columnarum quarundam capitulis adſcriptum Monogramma, quo Juliani no-

men

Digitized by Google

men videtur compendioſe ſcriptum. Hinc mihi admodum credibile alterum Monogramma cum crucis ſigno, Eccleſii Epiſcopi nomen complicatum exhibere.

II. Duo ſunt quæ ſpeciali diſquiſitione digna videntur; unum eſt an Julianus cognomine, vel potiùs miniſterio Argentarius dicatur; alterum ædificandæ Baſilicæ quid ipſe contulerit. Plura addere, ut demonſtretur cognominum Familiæ Gentive diſtinguendæ cauſa uſum recentiorem multò eſſe, quàm quod Juliani hujus, ſed nec Agnelli ſcribentis temporibus aptari poſſit, bonas horas rei clariſſimæ adſtruendæ, perdere eſſet; licèt non deſint, qui opinionibus præconceptis mordicus & in hanc diem adhærere velint. Officii itaque nomen eſt, quo Julianus iſte diſtinguitur, Vir aliàs apud Ravennates magni nominis, cuique Bacauda Gener erat, quem laudans Agnellus ſanctæ recordationis Virum appellat. Porro Argentarios illos fuiſſe, apud quos fœnebris pecunia reponebatur, quique pecuniam ipſam commutabant, notum eſt, qui & Nummularii, Trapezitæ, ἀργυροκόποι vocabantur. Is talis eſt qui .... *facti mercator per utrinque metalli,*

Alterum, & alterius ſemper mutabit in uſus.

ut habent Manilii verſiculi emendati per Salmaſium in Exercitationibus Plinianis. Horum Collegium, rationeſque contrahendi pro ævo Eccleſii Ravennatis Epiſcopi diſcere poſſumus ex novella Juſtiniani Conſtitutione 136. περὶ ἀργυροπρατικῶν συναλλαγμάτων data *Kal. Aprilis D. N. Juſtin. P.P. Aug. Baſilio V. C. Coſs.* Ra-

 ven-

vennæ Argentarium Johannem quendam ætate D. Gregorii Magni novimus, qui cum fidejuſſor acceſſiſſet cuidam Importuno Palatino Romam venerat, & diutiùs in Eccleſia reſederat accuſatus, quod fidejuſſiſſet ſui compendii, lucri videlicet, cauſa, qua de re ſe purgavit ad Sacratiſſimum Corpus B. Apoſtolorum Principis, quare pro eo Patronum agit D. Gregorius apud Exarchum epiſt. 23. lib. 9. ad Johannem Ravennatem menſe Jannuario Ind. IV. At quid Miniſterium hujuſmodi commune habuit cum Eccleſiæ redditibus? Videtur dubitari non poſſe S. Vitalis Eccleſiam Epiſcopi pecuniis conſtructam fuiſſe, Julianum autem Argentarium, ſive Trapezitam illis rite errogandis, Baſilicæque extruendæ præfuiſſe, quæ altera quæſtio propoſita eſt. Id mihi ſignificatur verbis illis exhibitæ Inſcriptionis, *mandante Eccleſio Epiſcopo, Julianus ædificavit*, & verſibus, qui in atrio Eccleſiæ legebantur;

Tradidit hanc primus Juliano Eccleſius Arcem,
Qui ſibi commiſſum mire peregit opus.

Crediderim itaque Julianum iſtum Eccleſiæ Ravennatis Argentarium fuiſſe, cui id muneris commiſſum, ut Eccleſiaſticos redditus apud ſe depoſitos haberet, qui juxta Epiſcopi præſcriptum, vel juxta conventa cum Clero, ut mox dicetur, illos adhibitis rationum calculis daret Archipresbytero, Archidiacono, Primicleroque diſtribuendos. Theſauri Epiſcopalis Cuſtodem inter Eccleſiaſtica officia numeratum conſtat, quem Saccellarium dixere à Theſauro, quem Saccum vocabant. Ita Johannes Diaconus in Vita S. Gregorii lib. 2. cap. 23. Saccellarium laudat, cui ex conſuetudine *S. Pontifex præceperat, ut duodecim peregrinos ad prandium invitaret*. Gregorius ipſe lib. 4. epiſt. 34. de ingentibus errogationibus, quæ per ea Longobardorum tempora in Eccleſia Romana fiebant, loquens; *ſicut*, inquit, *in Ravennæ partibus Dominorum pietas apud primum exercitum Italiæ Saccellarium habet, qui cau-*

ſis

ſis ſupervenientibus quotidianas expenſas faciat, ita & in hac Urbe in cauſis talibus, eorum Saccellarius ego ſum. At hìc Saccellarii nomine non Eccleſiaſtici officii hominem, ſed munus intelligit cujuslibet, qui publicæ pecuniæ curam habeat, ſicut & Fiſcus Saccus publicus nucupatur. Saccellarius tamen erat etiam Eccleſiæ Miniſter, cui Eccleſiæ Saccus, ſive Theſaurus committebatur, quamvis toto, ut ajunt, cœlo diverſus à Theſaurario. Hujus officium deſcribit Iſidorus; *ad Theſaurarium*, inquit, *pertinet Oſtiarii Baſilicarum ordinatio* (quos inter laicos recenſitos ſicut Baſilicarios exiſtimat Thomaſinus in vet., ac nova Eccl. Diſciplina part. 1. lib. 2. cap. 103.) *incenſi præparatio, cura chriſmatis conficiendi* (curam videlicet ea parandi, quæ ad chriſma conficiendum requiruntur) *cura baptiſterii ordinandi, præparatio luminarium in Sacrario, & in Sacrificiis*. Quare Eccleſiæ Ravennatis Saccellarium fuiſſe Julianum arbitror, qui & Argentarius, ſeu Argentophilax ſit dictus, cujus partes in conſtruenda S. Vitalis Baſilica, aliiſque mandante Epiſcopo fuerint, pecunias recipere, & ex Eccleſiæ Sacco, ſive Theſauro ſuggerere Operiſque curam habuerit.

III. Ineptus notarum marginalium Auctor, qui corruptam hìc Yſaaci Strategi veterem Inſcriptionem protulit, cogit me græcam cum latina verſione denuo recudere, quamvis & olim Rubeus lib. 4., & noviſſime doctiſſimus noſter Montfoconius à ſe Ravennæ deſcriptam dederit in ſupra laudato priori de ſuo Italico itinere volumine. Ea græce ita ſe habet.

Ενταῦθα κεῖται ὁ στρατηγήσας καλῶς
Ρώμην φυλάξας ἀβλαβῆ, καὶ τὴν δύσιν
Τοῖς γαληνοῖς τρὶς δεσπόταις ἓξ ἐνὶ αὐταῖς
Ισαάκιος, τῶν βασιλέων ὁ σύμμαχος.
Ο τῆς ἁπάσης Αρμενίας κόσμος μέγας,

Αρμένιος

Αρμένιος γὰρ ἦν οὗτος ἐκ λαμπροῦ γένους.
Τούτου θανόντος εὐκλέως, ἡ σύμβιος
Σώσαννα σώφρων, τρυγόνος τρόπῳ σεμνῆς
Πικρῶς στενάζει τοῦ ἀνδρὸς ἐστερημένη.
Ανδρὸς λάξαντος ἐκ καμάτων εὐδοξίαν
Εν τῇ ἀνατολαῖς ἡλίου, καὶ τῇ δύσει
Στρατοῦ, γὰρ ἦρξε τῆς δύσεως, καὶ τῆς ἕω.

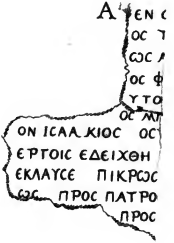
Hic jacet, qui rei bellicæ Ducem egit recte
Romam incolumem tutatus, & Occidentem
Tranquillis Principibus ter ſex annis
Yſaacius Regum Commilito.
Omnis Armeniæ ornamentum magnum,
Armenius enim erat hic ex illuſtri genere.
Hoc mortuo glorioſe, conturbenalis
Suſanna prudens more caſtæ Turturis
Aſſidue gemit Viro privata;
Viro, qui ſortitus eſt ex laboribus gloriam
In Oriente Sole, & Occidente;
Exercitum enim auxit Orientis, & Occidentis.

Yſaaci hujus Ravennæ Exarchi Rubeus Acta ſuis locis erudite tradit apud ipſum legenda. Juvat hic addere fragmentum ineditæ inſcriptionis apud Cymaclum effoſſæ, quod Ravennæ in Civis cujuſdam domo ſervatur; in ea enim Filius Yſaaci hujus defunctus laudatur, ut in Tabula ſignata A.

IV. Exorta in Ravennati Clero diſcordia Felix ejus nominis IV. Conſtitutionem edidit quam magno Eccleſiaſticæ eruditionis bono ab Agnello noſtro conſervatam nunc primùm publici juris facimus. Dolendum tamen Exſcriptorum inſcitia alicubi ita corruptam, truncatamque, ut cum deſperaverim apte emendare, ſatiùs duxerim & ſphalmata ipſa licèt ſenſum

om-

A

Digitized by Google

Digitized by Google

omnem perimentia,ut extabant, deſcribere. Id incommodi inprimis ſub ejuſdem initium offenditur. In progreſſu cuncta ſatis bene cohærent. Inſcribebatur autem; *Felix IV. Epiſcopus &c.*, at notam numeralem, uti ex arbitrio ab Exſcriptore appoſitam, expunxi. Id monuiſſe ſatis. An alias hujus Pontificis Conſtitutiones habeamus incertum; ex tribus enim, quæ ſub ejus nomine circumferuntur, duæ priores ex aliorum Pontificum epiſtolis ſunt ab Impoſtore conſarcinatæ; tertia, quamvis ob Conſulatus notam à Sirmundo huic ſit aſſerta, olim tamen Felicis ejus nominis tertii eſſe credebatur, ad Cæſarium Arelatenſem. Ideo hujus pretium ex raritate commendatur; ſed & plura ſunt, ob quæ utilitas ejus agnoſcitur. Primò etenim Agnello alibi indicata contra Romanæ Sedis auctoritatem, hinc facile diflantur; fatetur enim ipſe, quod Epiſcopus, Clerusque diſſentientes *ierunt ad S. Papam Felicem Urbis Romæ, ut inter eos juſta moderamina ſanciret*, & tabulas exhibet, ex quibus conſtat ab Epiſcopo Ravennate, Cleroque agnitum Romanum Pontificem, ut Ravennatis Eccleſiæ Judicem, & ejuſdem legitimum Moderatorem. Habetur ſecundò ex Decreti tenore, rebuſque in eo ſtatutis contentionis præcedentis nodum in eo ſtetiſſe, ut diſſenſio eſſet in his, quæ ad ordinationes Sacrorum Miniſtrorum, ad rectam diſtributionem redituum Eccleſiæ, eorum maxime, qui ex Fidelium pietate extra ordinem accedebant, ad redditionem rationum per Oeconomos, Notarios, cæteroſque hujuſmodi præſtandam pertinebant, ejuſque contentionis Auctores præcipuos extitiſſe Victorem Archipresbyterum & Maſtalonem Archidiaconum, ac ex adjecta Cleri ſerie innoteſcit, qui Epiſcopo, quive Victori, Maſtalonique adhærebant. Porro cum tria millia Solidorum quartam redditum Eccleſiaſticorum Eccleſiæ Ravennatis partem conficerent Eccleſii Epiſcopi ætate, ſequitur duodecim millia Solidorum effeciſſe redituum Ravenna-

tis

tis Eccleſiæ integram ſummam, quæ juxta ſuperius dicta æſtimatione reſpondebant ſexdecim millibus ex noſtris aureis ſcutis, quorum octo unciam auri efficiunt. Majores accreviſſe redditus Eccleſiæ Ravennati ſubſecutis temporibus conſtabit, Maximiano in primis, & Agnello ſedentibus, quibus Juſtiniano jubente, Arianorum Epiſcoporum, & Gothorum Eccleſiæ acceſſere. Benedictus Diaconus Mauri Epiſcopi ætate, ex ſolo Siciliæ Patrimonio *præter quinquaginta millia modiorum tritici ſine quibuſvis aliis artiis, aut leguminibus, pelles arietum rubricatas, & hyacinthinas, caſulas, pluviales ſericis exornatos, & cætera indumenta, vaſa de auricalcho. & argento*, excepiſſe dicitur *Solidorum aureorum XXXI. millia, ex quibus quindecim millia in Palatio Conſtantinopolitano, & ſedecim millia in Archivo Eccleſiæ deportavit*. Hæc tamen non unius, ſed plurium annorum redditus fuiſſe, credo.

V. Hinc etiam Eccleſiæ Ravennatis Clerum agnoſcimus conſtantem ex novem Presbyteris, Diaconibus undecim, Subdiaconibus quinque, Acolytis undecim, Lectoribus duodecim, Cantoribus quatuor, Decanis duobus, Defenſore uno, Notario defenſore uno, Primicerio defenſore uno, & Horreario uno. Licèt autem credam non omnes, qui in Canone deſcripti fuerant Romam iviſſe, & conſequenter agnoſcam præter hos, & alios extitiſſe plures, cujuslibet tamen ordinis profectos exiſtimo. Notarios plures fuiſſe ex ipſa Felicis Conſtitutione manifeſtum fit, qui ex eo quòd diverſis temporibus deſcripti fuiſſent in cera, ſive matricula, Primicerius dicebantur, Secundicerius, tertius, quartus, quintus, ſextus, ſeptimus. Hos ad Laicorum Eccleſiæ inſervientium Claſſem ſpectaſſe & aliàs conſtat (qua de re videndus Thomaſſinus loco laudato) & aperte colligitur ex hoc eodem Decreto, ubi cavetur ne relinquantur bona Eccleſiaſtica in manibus hominum *ſecularis converſationis*, poſtquam datum eſt Notariis hujuſmodi exhibe-

ri

ri *ſint imminutione commoda ſibi, vel prioribus ſuis antiquitus deputata*. Ex Clericorum tamen ordine habemus Notarium Majoranum, qui & Defenſor dicitur, & in Romana Eccleſia, ſicut & alibi ex Clericis Notarios aſſumptos ſentit Duchangius in Gloſſario Latinitatis. Idem erudite explicat Defenſorum munus, quorum hìc tres habemus, inter quos antiquior ſive Primicerius. Decanos hìc binos in inferiori Clero, & fere poſtremo loco recenſitos legimus. Officium itaque Decani ævo iſto toto cœlo diverſum fuit à poſteriorum ſeculorum munere Decani, qui in Canonicis, ſeu Collegiatis Eccleſiis id fuit, quod Prior in Monaſteriis. Ea de re Duchangius idem, qui in Gloſſario Græcitatis ex Codice Alatiano agnoſcit Decanos inter minores Officiales Eccleſiæ, quorum munus ſic deſcribitur; ὁ Δεκανὸς τάσσει τοὺς ἱερεῖς ἐν τοῖς ἐρχομένοις αὐτῶν δικαιώμασι, & rurſus ὁ Δεκανὸς ἵνα καλῇ τοὺς ἱερεῖς εἰς τὰ αὐτῶν δικαιώματα, καὶ προσφορήματα. Addit Doctiſſimus Auctor; *illius igitur*, Decani videlicet, *munus eſt, ut Sacerdotes nominatim advocet, cum* μλυσῖα, *ſeu ſportulas ſuas accepturi ſunt*; & hoc ipſum munus fuiſſe Decanorum in Eccleſia Ravennati arbitror, quòd infimo hìc loco in Canone recenſeantur. Ita Ravennas Eccleſia in pluribus græcizaſſe videtur. Ante Decanos Horrearius etiam locum habet, de quo nullibi quidpiam me legiſſe memini. Ex nomine autem videtur innui hujuſmodi Viro publici Frumenti curam traditam, quod & Clero & Pauperibus divideretur, aut divenderetur. Hoc officium Ravennatis Eccleſiæ peculiare fortaſſe fuit, quòd ingens Frumenti vis ex Siciliæ fundis capiebatur, de qua nonnihil infra ex Mauri Archiepiſcopi Vita delibabimus. Ex tota autem Cleri Ravennatis ſerie hìc deſcripta apparet Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Acolyti, Lectoriſque nomina dignitatis eſſe, cætera verò officium quodpiam ſignificare.

VI. Quod ſpectat ad redditum ex Ravennatis Eccleſiæ

ſiæ Patrimonio quartam partem, quam Pontifex decernit *ſolitis errogationibus Clericis omnibus, vel quibus errogari erat ſolitum, compleri*: id factum juxta Gelaſii Romani Pontificis epiſt. ad Epiſcopos Lucaniæ, in qua præſcribitur univerſos Eccleſiæ redditus in quatuor dividi partes, *quarum unam Epiſcopus ſibi retinebat, alteram Clerici pro officiorum ſuorum ſedulitate obtinebant, tertia fabricis, quarta pauperibus, & peregrinis errogabatur*. Diſtinguit hic autem Felix tria aliorum reddit
uum Eccleſiaſticorum genera, unum eorum, quæ *ex penſionibus, & hæreditatibus* accedebant ſupra conſvetos, & hæc quartæ Clericorum adiicienda jubet, & diſtribuenda juxta uniuſcujuſque meritum, ac laborem; ſecundum eorum, quæ ex prædiis de novo Eccleſiæ aquiſitis trahi contingebat, & hæc decernit futura Epiſcopi, quibus Is uteretur in familiaribus expenſis, vel in exeniis, conviviiſque hoſpitibus præſtandis pro loci ſui dignitate, & eorum quibus hæc parabantur merito, ac qualitate; tertium denique complectebatur *prædia urbana, vel ruſtica, vel mobilia* pro animæ ſuæ mercede à Fidelibus *nominatim diverſis Baſilicis derelicta*; circa quæ nil novi ſtatuit, ſed ſervandam antiquam conſvetudinem decernit, accedebant enim reliqua Eccleſiæ Patrimonio. Ex his autem, & ex mox dicendis puto manifeſtum fieri jam tum, cum hæc agebantur, receſſum à veteri diſciplinæ rigore, quem ſervatum voluerit Eccleſius, & cum olim cuncta Epiſcopi nutu fierent, qui ex Eccleſiæ redditibus Presbyteris, Diaconibus, & Clero communi Menſa, Domoque utentibus, quod neceſſarium, decenſque erat per Archipresbyterum, & Archidiaconum errogabat, paulatim irrepſerit, ut certa pecuniæ, rerumque portio per eoſdem ſingulis pro merito, pro officii gradu, cæteriſque circumſtantiis, eiſdem daretur, cui Gelaſius Pontifex certum modum præſcripſerit, juxta quem Felix IV. Ravennatis Cleri lites compoſverit. Hinc haud una Eccle-

ſiarum

ſiarum omnium conſvetudo, licèt communior fuerit Gelaſiana, quam alii à Silveſtri Papæ tempore trahunt; etenim dimidium redditũum Epiſcopo, dimidium Clero tribuitur à Concilio Aurelianenſi relato à Gratiano 10. *q.* 1. *Antiquos Canones*. Concilium Emeritenſe Can. 14. tertiam Epiſcopo, tertiam Presbyteris, & Diaconibus aſſignat, *tertia autem*, inquit, *Subdiaconibus*, *& Clericis tribuatur*, *ut à Primiclero juxta quod in Officio eos præſcit eſſe intentos*, *ita ſingulis diſpenſetur*. Quod indicat non vitæ communis rigorem ſervatum, ſed à ſingulis rem privatam curatam fuiſſe, quamvis redditus omnes primò in unum *Saccum* confluerent: Errogationes hæ dictæ etiam Clericorum Sportulæ, & Clericorum ſtipendia in Synodis Hiſpaniæ ſexti ſeculi, unde paulatim ſtrata via eſt ad Fundorum Eccleſiaſticorum diviſionem, quorum ſinguli ſingulis Clericis pro dignitatis, & officii gradu, in beneficium ſunt dati ab Epiſcopis, cujus rei in Eccleſia Ravennati initia ex hac ipſa Felicis IV. Epiſtola, ſeu Conſtitutione videre eſt, ubi ſtatuit; *ſi quis verò de Clero prædia urbana, vel ruſtica ad Eccleſiam pertinentia detinet*, *eidem*, *libellis ſub juſta penſionis æſtimatione factis*, *ſtatuimus collocanda*, *hac ratione*, *quod in quo modis ſuis ſolent accipere*, *ipſi retineant*, *quod ſupereſt*, *Eccleſiaſticis inferant compendiis profuturum*. Cœperant itaque jam tum nonnulli ex Clero prædia Eccleſiæ detinere. Ea in re id cavit Pontifex, quod non modò libelli nomine detinerent certo Canone ſoluto, ſed & quod ſibi ex annuis redditibus retenta, quod ſibi aliàs pro ſui ordinis, & officii modo errogatum fuiſſet, reliquum, in commune *Saccum* reponerétur. Res poſtmodum longiùs, & tandem in jus abiit, quod ab initio contra jus fieri certum erat. Theodorus Archiepiſcopus conatus eſt veterem conſvetudinem revocare, ſed Cleri Ravennatis odium in ſe concitavit. Coëgit Archidiaconum, Archipresbyterum, & Clerum quartæ renuntiare, &

ſe

Digitized by Google

ſe providentiæ Epiſcopi committere. Id ſumma cum indignatione narrat Agnellus infra, ubi præmiſſo quod in ſumma Frumenti caritate Is monopolio omnem regionem Frumento ſpoliavit, adiicit; *cum autem Sacerdotes non invenirent unde emerent, ierunt ad illum ſupplicantes, ut auxilium tribueret illis. Ille autem accerſitum Archidiaconum nomine Theodorum, dixit ad eos, dicite Sacerdotibus Eccleſiæ, & Clero univerſo, quare vos inopia famis conſumit? Si dimittitis omnem quartam Eccleſiæ, & tantùm per anni circulum pro quarta donum accipiatis, ſecundùm providentiam Pontificis, modò relevabo inopiam veſtram. Qui diu caſtigati, graveſcente fame conſenſerunt, & ab illo tempore quarta à Clericis iſtius Eccleſiæ ſublata eſt uſque in præſentem diem. Conſvetudinem verò Eccleſiæ, quæ in ſingulis voluminibus per unumquodque officium erat ſcripta, abſtulit, & igne conſumpſit.*

VII. Ex hac Felicis Conſtitutione demum apparet Ravennæ habita frequenter ſpectacula, quibus Clerici intereſſe contra Eccleſiæ Canones ſolebant, qua de re Pontifex gravem adiicit querelam, cavetque ne impoſterum id fiat, præcipiens in tranſgreſſores pœna animadverti. Indicari hæc à Salviano Concione ea, quam de ſpectaculorum vanitate habuit, plurimos narrans Romam, Ravennamque adire ſolitos eorum videndorum cauſa, obſervavit Rubeus ad Theodorici Regis tempora pag. 134. Ea tamen diebus dominicis fieri vetitum novimus à Leone Auguſto ex l. ultima C. de feriis, & Theodoricus ipſe cruenta in primis, quæquæ hominibus cum Beſtiis pungantibus peragebantur, toleravit potiùs, quàm permiſerit, ut conſtat ex epiſtola ad Maximum Conſulem 42. Variarum apud Caſſiodorum lib. 5. Et hæc quidem ad Felicis IV. Conſtitutionem nunc primùm in lucem prodeuntem, adnotanda erant.

VIII. Ex verſibus ab Eccleſio in Atrio Eccleſiæ S. Vitalis conſcriptis, egregium argumentum habemus ejus,

de

Digitized by Google

de quo aliàs diſſervimus, non licuiſſe videlicet intra Baſilicas Fidelium Corpora ſepeliri, quod & hìc prohibet Ecclefius, monens tamen jam id Pontificum Cadaveribus indultum, quæ antea in Porticibus, ſeu in Ardicis ſepulta adnotavimus.

VITA SANCTI URSICINI.

CAPUT PRIMUM.

Secularis Hiſtoriæ Analyſis. Eccleſia S. Apollinaris per Julianum Argentarium finita.

DE S. URSICINO XXIV.

URſicinus XXIIII. Humilis Vir, rubicundam habens faciem, oculoſque grandes, procer ſtatura, tenui corpore, Sanctus de opere Sancto. Ædificator Tricoli, ſed non explevit. [a] Denique ipſius Pontificis temporibus defunctus eſt Athalaricus [b] Rex Ravennæ VI. Non. Octobris, & alia die elevatus eſt [c] Deodatus, & depoſuit Malaſvintam Reginam de Regno, & miſit eam Deodatus in exilium in Vulſenio Prid. Kal. Majas, &, ut ajunt qui-

dam

a *Ædificator Tricoli Domus Archiepiſcopi.*
b *Athalaricus Rex Ravennæ.*
c *Deodatus Rex exulat Malaſuntham Ravenna.*

dam, domus ubi ædificatum eſt Monaſterium S. Petri, quod vocatur [a] Orphanum trophium, ipſa ædificari juſſit proprio jure. Non poſt multos dies ivit Rex Deodatus Romam, & revertente, occiſus eſt [b] à Gothis XV. milliario de Ravenna menſe Decembris. Et in menſe Madio ipſo anno ingreſſus eſt Beliſarius [c] Patritius in Civitate Claſſis, & ingreſſus eſt Ravennam. Dehinc reverſus eſt ad Siciliam, depopulavit eam. Defuncta eſt Theodora Auguſta Conſtantinopoli die XXVII. menſe Julio. [d] Et ingreſſus eſt Narſes Chartularius Ravennam cum exercitu magno in prædicto Menſe Feria V., & pugnavit cum Totilano Rege, & mortuus eſt, & multitudo exercitus ejus ceciderunt gladio, & reliqui vulnerati abjerunt. Et levaverunt ſuper ſe Gothi Regem nomine Teja [e] in Ticino, & fuit modica quies. Sufficiant nunc iſta hodie, tempus eſt jam ut idem revertamur, & Vitam Pontificis explicemus, & quod reſidvum fuerit, cum otium fuerit, conſtanter enarremus. Juſſitque, & ammonuit hic San-

a *Monaſterium S Petri Orphannum trophium.*
b *Deodatus Rex Ravennæ occiditur à Gothis.*
c *Beliſarius Patritius ingreditur Ravennam, & Claſſem.*
d *Narſes pugnat cum Tutlano Rege Gothorum, & Tutlanus cadit.*
e *Teja Rex Gothorum.*

ctus Vir [a] ut Eccleſiam B. Apollinaris ab Juliano Argentario fundata, & conſummata fuiſſet. Qui juſſa mox adimplens, Deo volente, ſtructa ab eo Sancto eſt Viro in lapidibus Italiæ partibus pretioſis. Nulla Eccleſia ſimilis iſti, eò quòd in nocte ut in die penè ſcandeſiat. Igitur iſte Sanctus Vir quotidie Sacrum Agni Corpus ſuper Aram dominicam manibus diſcerpebat, & peccata Populi lacrymis expiabat.

CAPUT SECUNDUM.

Agnelli meditationes in Sacram Synaxim. Urſicini Mors, & Sepulcrum.

SEd quia hodie in Domum meam veſtra nobilitate voluiſtis declinare; quid faciam cum ſim cuſtos pauperæ Domus, & indigeſum victu? Non mea menſa talis eſt, neque cordis Cellarium, ut poſſit Corpora veſtra reficere. Sed tamen pinguiſſimum habeo Agnum, cujus comeſtum Corpus nunquam minuit, ſed ſemper integer permanet. Turpe eſt enim, ut poſtquam aditum Monaſterii mei

[a] *Conſtructa fuit Eccleſia S. Apollinaris à Juliano Argentario.*

mei Domus [a] B. Bartolomæi intraſtis, quod non ex ipſo Apoſtolo benedictionem percipiatis, & jejuni redeatis. Deferantur quatuor pedes, & ponite menſam deſuper. Quatuor ſtabiles pedes quatuor Evangeliſtæ ſunt, qui totum quadratum ſuis prædicationibus continent mundum. Menſa verò deſuper eſt ſancta ara, ideſt Crux ubi occubuit Chriſtus, & oblatus eſt hoſtia Patri pro ſalute Mundi. Sicut quatuor pedes ita quatuor cornua Menſæ. Diſcubuiſtis? Comedite panem. Ipſe panis hìc appoſitus eſt, qui dixit, *ego ſum panis vivus, qui de Cœlo deſcendi*. Veſcimini non carnales cibos, ſed cœleſtes, non terrenum panem, ſed angelicum. Ille panis, de quo David cantabat; *panem Cœli dedit eis, panem Angelorum manducavit homo*. Quomodo Angeli comedent, qui incorporei ſunt? numquid carne induti ſunt? non comedunt morſibus, ſed de plenitudine divinitatis ſatiantur, quæ eſt panis vivus in ſecula ſeculorum. Veniat hìc Agnus ſuper Diſcum poſitus, involutus ſicut poſitus fuit in Sancto Sepulcro, ad ignem applicatus, ſed non combuſtus. Idem ad Inferos deſcendit, extinxit gehennæ flammas, deſtruxit mortem, occidit leonem, confregit

E 3 tar-

[a] *Auctor fuit Abbas Cellæ S. Bartolomæi.*

tartara, abſtulit juſtos, deſtruit æreas Portas, & vectes adamantinos dejecit, iuxta illud Prophetæ; *ero mors tua ò Mors, ero morſus tuus ò Inferne*. Reſurrexit de Sepulcro, nobis reliquit carnem ſuam; ambulans ſuper pennas ventorum calcavit capita nubium, receptus eſt in Cœlis, ſedet ad dexteram Patris. Ipſa ex carne comedite immaculati Agni. Si comederitis ejus carnem, & biberitis ejus ſanguinem in eo manebitis, & ipſe in vobis, ſicut ipſe ait; *qui manducat carnem meam, & bibit ſanguinem meum in me manet, & ego in eo*. Nunquid non lex, quæ per Moyſem data eſt præcepit, ut nullus animalis ſanguis comeſtus ſit, quia ipſius anima eſt? Præcepit, & verè præcepit. Sed hic Agnus nihil communis, nihil terrenus, ſed ipſe ſolus, ſolus immaculatus, ſolus de ſolo, verus de vero; qui ſua non habet, noſtra tollit. Sic & Hebræorum Populus, quando egreſſus eſt de Ægypto poſtes ſanguine Agni linivit, ut à percutiente Angelo non eſſet interemptus, & ubi non erat cruor ſanguinis Agni, percuſſa eſt Domus, quia Dominus tranſiens per medium Ægyptum diviſit electos à reprobis. Ecce carnem, quam tota die comedimus Agni, & nihil minuitur, imo magis creſcit, &

ſe

ſe comedentibus vitam largitur æternam. Nunc poſt cibum ſubſequatur potus. Bibite lucidiſſimum vinum ex ea vite, quæ dixit; *ego ſum vitis vera, & Pater meus Agricola eſt*. Hoc vinum veniat cum canticis, & organis, cum cytharis, choris, cantibus, & pſalteriis, cornibus, & cymbalis, & ſymphoniis, cum honore magno, & majeſtate multa, quia dignum eſt. Cantica iſta, laudatio ſpiritualis, organa verò fauces noſtræ ſunt, cythara autem pectus humanum, quod quotidie coram Deo percutimus, quia ſicut cordis cythara, ita pectora noſtra cordis pulſu percutimus. Chorus verò, Sacerdotum acies demonſtrantur. Tuba autem vox noſtra eſt, quia in ipſa laudes reddimus Patri. Pſalterium à Pſalmorum cantu, qui totam Trinitatem, & unitatem inſeparabilem tenet figuram. Cymbala verò, & ſymphoniam, vox pſallentes in Choro in magno ſonitu, per quam in tota Eccleſia lectiones concrepant, & die, noctuque Deum invocare non ceſſant. Hæc in ſuis temporibus Beatus iſte Urſicinus peragens, juſſu divino ſeparata eſt ipſius à corpore anima. Ivit Corpus in propria, ſepultumque eſt in a Baſilica B. Vitalis Martyris

E 4 ante

a *Sepulcrum Urſicini Archiepiſcopi Ravennatis*.

ante Altarium S. Nazarii. Sedit autem annos III. menſes VI. dies IX.

OBSERVATIONES

AD VITAM S. URSICINI.

Agnelli hiſtorica emendantur, vel explicantur.

PAuca hìc denuo ad Chronologiam ſpectantia obſervanda ſunt. Illud nullo modo ſuſtineri poteſt, quod ſcilicet Theodahatus *non poſt multos dies* à cæde Amalaſventhæ Romam iverit, undedum revertitur ſit trucidatus, cum ex Procopio conſtet Ravennam Conſtantinopoli miſſum Petrum, qui ibidem egit cum Theodahato de pace, remque eò deduxit, ut Theodahatus ipſe de ſe à Regno abdicando promiſerit, ac de ea re ad Juſtinianum ſcripſerit, quibus tractandis per Legatos hinc inde miſſos, pauci dies non ſuffecere, nec Theodahatus Romam perexit, antequam de pace deſperaverit. Hæc referenda puto ad menſem Maii anni 536. quo primùm Beliſarius Ravennam tentaſſe potuit, quod tradit Noſter ſilente Procopio, cæteriſque, inde Neapolim pergere, quod Agnellus indicat, Siciliam ſcribens à Beliſario devaſtatam. Hinc fortaſſis Liberati aſſertio, quam omnes emendandam cenſuere, ſuſtineri poteſt, qua tradit Vigilium à Theodora venientem inveniſſe Beliſarium Ravennæ degentem, quo cum inde in Siciliam perexerit, indeque ſolus Romam Septembri menſe ingreſſus Silverium ordinatum invenerit. Licèt enim Liberatus ipſe videatur innuere Vigilium Romam veniſſe, qui Silverium ordinatum repererit antequam ad Beliſarium acceſſerit, puto

id minime ſactum, nam antequam Romam proficiſceretur Vigilius cum Beliſario, ex Theodoræ præſcripto agere debebat. Intellectum hujuſmodi facile patiuntur Liberati verba, quibus ait *Vigilium Romam venientem inveniſſe Silverium Papam ordinatum, quin & Ravennæ Beliſarium*. Ita ſane probabilior ratio emergit moræ, qua Vigilius ſeriùs, quàm oportuiſſet Romam venerit, quia ſcilicet cum Beliſario res agi debebat, qui aliquo modo Vigilii electionem promoveret, cum interim Theodahatus vi adhibita, Vigilii, & Beliſarii ſtudia prævenit, Silverii electionem, & ordinationem maturari cogens. Quæ ſeqvuntur per prolepſim narrantur, Theodoram enim obiiſſe tradit Procopius anno vigeſimo ſecundo Imperii Juſtiniani, qui anno Chriſti 549. reſpondet. Ex Agnello alligatur ejuſdem obitus diei XXIV. ſcilicet menſis Julii, ex quo, cum idem Procopius tradat eam imperaſſe annum unum, & viginti, menſibuſque tribus, conficitur à Juſtiniano in uxorem acceptam ante diem 27. Aprilis anni 528. Similiter ex Marcellini appendice apparet nonniſi anno 552. Narſetem in Italiam veniſſe, quare non potuit eodem menſe, quo Theodora obiit, Ravennæ degere. Totilas probabiliori calculo anno ſequenti 553. occiſus eſt, cum juxta S. P. Benedicti vaticinium regnaſſet annis decem completis, undecimo cœpto, quod idem Procopius tradit;

II. Quæ hic adduntur de imperata ab Urſicino Epiſcopo Juliano Argentario Baſilicæ S. Apollinaris conſummatione, confirmant ea, quæ ſupra de Juliani munere adnotata ſunt; quibus plura addere, eſſet in re, ut mihi quidem videtur, clariſſima, lumen quærere. Reliqua de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento ab Agnello pie tractata, haud omnino inutilia ad Sacram Synaxim pro ea ætate illuſtrandam, Lectori erunt.

VI-

VITA SANCTI VICTORIS.

CAPUT PRIMUM.

Ciborium argenteum Eccleſiæ Urſianæ. Endothis oblata. Balineæ conſtructæ pro Clero.

DE S. VICTORE XXV.

VIctor XXV. Victor quid eſt? Ex optatione Parentum ſibi divinitus fuerat cognomen ; ex ſuo verò proprio actu, & nomen, eo quòd caſtra Diaboli orando, jejunandoque per multas virtutes ſæpiſſime vicit. Iſte pulcra fuit facie, & alacri vultu. Ædificator Tricoli, ſed non explevit. Fecit autem, & [a] Civorium de argento ſuper Altarium S. Eccleſiæ Urſianæ, quæ à nomine Ædificatoris vocatur, miro opere. Alii ajunt una cum Plebe, & alii dicunt, quod temporibus Juſtinia-

ni

a *Fecit Civorium de argento ſuper Altare Eccleſiæ Urſianæ.*

ni orthodoxi ſenioris Imperatoris per ſuggeſtionem ſibi poſtulaſſet, quod tale opus facere volviſſet, ut auxilium præberet; qui miſericordia motus omnem cenſum iſtius Italiæ in ipſo anno Beato Victori largivit, quem cum accepiſſet conſtruxit, ut cernitis, Opus, quod dehinc ſublato ligneo vetuſto centies viginti librarum argenti juſto pondere ſtructum eſt. Et ſuper arces Civorii verſus conſcripti hi ſunt.

Hoc votum Chriſto ſolvit cum Plebe Sacerdos
Victor, qui Populis auxit amore fidem.
Pontifici Chriſto ſolventi vota miniſtrat
Aligerum cingens hæc loca ſancta manus.
Egregium miratur opus ſublata vetuſtas,
Quæ melior cultu nobiliore redit.
Catholicæ Legis venit .... ſi quis amator
Mox reparatus abit Corpore Chriſte tuo.

Reliquo verò, quod remanſit diverſa vaſcula ad menſam Pontificis extruxit, de quibus ex parte aliqua permanent uſque in præſentem diem. Fecitque Endothim ſuper S. Eccleſiæ Altarium Urſianæ ex auro puro cum ſtaminibus ſericis ponderoſa nimis mediam habens coccam; & inter quinque imagines ſuam ibidem cernimus, & ſubtus figuratos pedes Salvato-

vatoris [a] grafia contexta eſt purpurata. *Victor Epiſcopus, Dei famulus, hunc ornatum ob diem Reſurrectionis Domini Noſtri Jeſu Chriſti anno V. ordinationis ſuæ obtulit.* Refecitque [b] Balneum juxta domum Eccleſiæ hærens parietibus muri Epiſcopii, ubi reſidebat, quo uſq; hodie mirifice lavatur, & pretioſiſſimis marmoribus parietes junxit, & diverſas figuras, teſſellis aureis, variaſque compoſuit, & tabulam deſcripſit literis aureis teſſellatis, in qua laborioſe legere curavimus, & ita hos exametros catalecticos verſus in eadem conſcriptos invenimus.

Victor. Apoſtolica tutus virtute Sacerdos
Balnea parua priùs priſco vetuſta labore
Deponens, miraque tamen novitate refecit,
Pulchrior ut cultus, majorque reſurgat ab imo.
Hoc quoque perpetuo decrevit more tenendum,
Ut biduo gratis Clerus lavet ipſius Urbis,
Tertia cui ceſſum eſt, & feria ſexta lavandi.

CA-

[a] ideſt *Scriptura.* [b] *Thermas refecit.*

Digitized by Google

CAPUT SECUNDUM.

Fontis ad Petrianam Eccleſiam ornatus. Inſectatio vitiorum. Victoris mors, & ſepulcrum.

MOdicum tempus regit Eccleſiam ſuam, ſed in quanto ſedem tenuit ex ejus laboribus, magnus labor apparet. Fontem verò tetragonum, quem Beatiſſimus Petrus Chryſologus ædificavit in Civitatem Claſſis juxta Eccleſiam Petrianam iſte ornavit, & in medio cameras parte virorum ſubtus arcum orbita modica,in qua uſque hodie continetur ita; *Salvo Domno*; ex alia verò parte mulierum aliam orbitellam,ut ſupra,ex auratis literis invicem ex parte ſe reſpicientes à legentibus invenitur ſic; *Papa Victore* Hæc ut dixi valde [a] comptavit, ſed nunc à malignis hominibus deſtruitur, quia in tantùm coartat Diabolus corda eorum, ut Templum Dei, quod à ſanctis Sacerdotibus, & fideliſſimis Chriſtianis conſtructum eſt, à falſis Chriſtianis deſtruatur. Quare hoc? Quia prope eſt finis, prope eſt terminus, & deſtructio Mun-

[a] ideſt *ornavit*.

Mundi. Sed juxta Apoſtolum ſunt tempora periculoſa, & ſunt *homines ſeipſos amantes*. Mundus in malis finitur. Quanta alacritas in initio Mundi fuit, multò magis ploratus ſit in conſummatione Mundi. Antequam conſummetur Mundus juxta Evangelium, peſtilentia, & fames, terroreſque de cœlo, iræ, rixæ, diſſenſiones, & gladii erunt. Elevabitur gens in gentem, & Regnum fremeſcet contra Regnum, & antecedet juvenis ſenem, & ſubſequentes nullum honorem prioribus reddent, ſed & Filii deſpicient Patres, & non ſolùm derident, ſed etiam ſubiugabunt. Hæc juxta Sanctum Evangelium. Veh nobis miſeris! Omnia conſpeximus. Sed tu immortalis Deus excelſe, & terribilis, magna potentia tua ſalva nos. Omnia hæc perſpeximus, & terræmotus per loca, & ſigna in Sole, & Luna. Sed quia dicit ipſam conſummationem, & horam, quæ Sanctis Angelis non revelata eſt, neſcimus, ſed ſcimus quod prope eſt, atque intelligimus, quia vetus homo propinque moriturus eſt, & ſignum mortis in eo cernimus. Neſcimus qua die, vel hora iturus eſt; ſic & omnia ſigna, quæ prædixit Veritas, eveniunt, dies, vel hora abſcondita eſt nobis. Sed tibi Cognitor peccatorum, & Scrutator

cor-

cordium omnia cognita, & poſſibilia ſunt. Hic poſtquam Beatiſſimus vitam finivit XV. Kal. Martii, honorifice in feretrum deductus eſt, & deinde ſciſſa ſindone ſepultus eſt in Eccleſia S. Vitalis ª infra Monaſterium S. Nazarii juxta Prædeceſſorem ſuum. Sedit annis VI. menſibus XI. diebus XI.

OBSERVATIONES
AD VITAM S. VICTORIS.

Rubeus volens, ſcienſque errat. Ciborii uſus. Endothis quid? Fontis Petriani Ædes.

I. Mirari hic ſtatim ſubit Rubeum lib. 3. pag. 157. ſcientem, volentemque erraſſe, breviſſimam paucorum menſium ſedem Victori tribuendo, cum Agnellus ipſe licèt *modico tempore* dixerit à Victore Ravennatem Eccleſiam rectam, teſtetur nihilominus ſediſſe eundem annis VI mens. XI dieb. XI. Narrat Rubeus ipſe inter cætera Victore curante ad Eccleſiæ ornatum factam Endothim ex auro, ſericoque contextam, *inſcriptis* eodem Victore volente, *circa Endothim literis, quibus ſuum ideſſe munus teſtabatur*; at à referendo literarum ſeu inſcriptionis tenore abſtinet, quòd in ea annus quintus Victoris ſedentis enuntietur, unde male comparatæ chronologiæ reus comparuiſſet. Nec paucorum certe menſium ſpatium ſufficere poterat his præſtandis, quæ ad Eccleſiæ ornatum, & commodum Victor

con-

ª *Sepulcrum Victoris Archiepiſcopi Ravennatis.*

contulit, Rubeo ipſo ſcribente. Illud etiam agnoſcere poterat eruditus Scriptor, quod ſi conſtruendo argenteo Ciborio Juſtinianus omnem Italiæ cenſum unius anni tribuit, fieri non potuit, quin ſaltem annus ille elaberetur, cujus cenſum donaverat Imperator. Id factum fuiſſe eſt conſentaneum anno ipſo, quo Victor eſt ordinatus 540. Ravenna per Beliſarium recepta, Vitigeque Conſtantinopolim perducto, ob quæ potuit Auguſtus Numini obſequens ob recens partam victoriam anni illius cenſum, pii, gratique animi argumentum Eccleſiæ Ravennati concedere. Cenſum omnem centies viginti librarum fuiſſe argenti aſſerit ex Agnello erui Rubeus, verùm alia Agnelli mens tradentis Ciborium *ſublato ligneo vetuſto, centies viginti librarum argenti juſto pondere ſtructum fuiſſe*, & inſuper addentis; *ex eo quòd remanſit diverſa vaſcula ad menſam Pontificis extructa*. Puto ego pro centies viginti, ſcribendum centum viginti, nec iſta ad Italiæ cenſum referri poſſe. Agnellus rumorem nonnullorum memoria proditum refert, cui tamen ſe minime accedere ſatis innuit de unius anni cenſu ab Auguſto donato. Porro inſcriptio à Victore poſita, votum à Pontifice, & à Plebe poſitum dicit, quod ſatis oſtendit nil ei rei à Juſtiniano collatum.

II. Ciborium porro quid eſſet, ſi aliunde ſatis ſuperque non conſtaret, haberetur ex verſibus laudatis, & in primis ex duobus poſtremis, qui non modò oſtendunt tegendo Altari inſervisse, quare teſtudinis vocem Rubeus ſubſtituit, ſed præcipue ob id factum fuiſſe, ut in eo Sacra Euchariſtiæ Myſteria pro uſu reconderentur, ad alium enim ſenſum trahi non poſſunt ea;

Catholicæ Legis venit ...... ſi quis amator
Mox reparatus abit Corpore Chriſte tuo.

De Ciboriis plura Duchangius in utroque Gloſſario, & in Deſcriptione S. Sophiæ ad Paulum Silentiarium n. 57. ubi de Ciboriis, eorumque forma, & uſu.

III.

III. Idem Duchangius de Endothi loquens affert loca Rubei, in quibus hujuſmodi ornamenta à Maximiano oblata ex antiquis monumentis, præcipue ex Agnello, in quorum uno expreſſa videbatur omnis Chriſti Hiſtoria, in altero Epiſcoporum Ravennatum ſeries cum eorundem effigiebus, monetque Viros doctos cenſere ἐνδύτην aut legi, aut intelligi debere, cum & Græci eo nomine vocent Mappam Altaris majorem, uti Goarus ad Euchologium Græcorum ſentit. Addit tamen, quod certum videtur, ex materia qua Ravennatis Eccleſiæ Endothis conſtabat ſignificari potiùs velum, quo Altaris pars anterior ornaretur. Monet etiam ſe de eodem argumento agere in Deſcriptione S. Sophiæ n. 65., & ἐνδύτην maſculino genere conſtrui. Porro & Græcos in hujuſmodi inſtratis, ſeu aulæis expreſiſſe acu Sacras Hiſtorias apparet ex Auctore incerto poſt Theophanem pag 439. relato ab eodem Duchangio in Gloſſario Græcitatis, hæc habente; καὶ προσεκύνησαν τὴν ἐνδύτην τὴν ἔχουσαν τὴν ἁγίαν γέννησιν τοῦ κυρίου. Idem adſtruunt, & plura loca Anaſtaſii. Endothis porro, de quo hìc Noſter, ex auro puro fuiſſe dicitur ſerico ſtamine textus, in quo quinque imagines expreſſæ, unaque Victorem repreſentans, qui infima parte ſub pedibus Salvatoris votivam inſcriptionem adjecit, ex quo dignoſcimus oblatum munus ipſo S. Paſchatis die, qui anno 545., quinto videlicet ab ejus ordinatione, ut in ſuperiori Diſſertatione oſtenſum eſt, incidit in 16. Aprilis Cyclo Solis XXII., Litera Dominicali A, Cycloque Lunæ XIV. Quid ſignificent illa, *mediam habens coccàm*, fateor me neſcire, aliiſque libenter relinquo divinandum veteris textrinæ ſtudioſis. Balnei à Victore conſtructi fabrica, cum Decreto, quod gratìs in perpetuum Clerici lavarentur tertia, ſextaque feria, quamvis utilem notitiam ferat, ulteriori tamen diſquiſitione non indiget.

IV. Obſcurius nonnihil habent tradita de Fonte Claſſicano baptiſmali; diſtinguere enim videtur Noſter

 fon-

Fontem ipſum, quem tetragonum deſignat à Camera, æde videlicet Fontem ipſum circumambiente, in cujus arcu, ſeu altiori faſtigio teſtudinis hinc inde in orbitis diſpoſita legebantur verba *Salvo Dono Papa Victore*. In Camera eadem partem virorum, mulierumque diſtinguit, quas ex ordine legendi à ſiniſtra ad dexteram cognoſcimus diſpoſitas ut in Baſilicis. Fontem autem muro ſuo circumdatum tetragono in media Camera ex Petri Chryſologi Vita agnoſcimus, ubi dicitur Fons ipſe *mira magnitudine duplicibus muris*, & *altis mœnibus* ædificatus. Fontis nomine totam ædem intelligit, muri ad Fontem medium tetragonum, mœnia ad Cameram circumambientem referuntur. Quod pertinet ad Ædes hujuſmodi Fontis nomine ab Antiquioribus, Baptiſterii verò ab infimæ ætatis Scriptoribus vocitatas plura erudite de more Duchangius in Gloſſario utroque, & in Deſcriptione ædis S. Sophiæ n. 82. 83. Patrum noſtrorum recentioribus ſeculis Fontes, ſeu Ædes hujuſmodi conſtructas, ubi omnes baptizarentur, ut laudet citatus clariſſimus Scriptor, meritò commendat egregiam S. Johannis Baptiſtæ Ædem Florentiæ apud Cathedralem Eccleſiam ſitam. Mihi Patriæ amori obſequenti liceat Parmæ inſigne Baptiſterium laudare conſtructum labente tertio decimo ſeculo. Conſtat univerſum ex ingentibus marmoribus mire compactis, figura rotunda, quam ingens teſtudo finit. In medio grandis lapis fornicibus impoſitus, in quos aqua derivabatur poſt celebratum Baptiſma, quod factum per immerſionem res ipſa oſtendit. Nunc in Ædis angulo ad Portam, quæ Occidentem ſpectat pro recentiori more faſtigiatum vas aquam capit, qua per aſperſionem Infantes totius Civitatis baptizantur.

VI-

VITA SANCTI MAXIMIANI.

CAPUT PRIMUM.

Maximiani Patria. Theſaurus inventus, cujus portio Juſtiniano exhibetur, altera ſagaci conſilio occultatur. Ordinatur Epiſcopus. Ravennates in ſe averſos, morum, & actuum lenitate conciliat.

DE S. MAXIMIANO XXVI.

MAximianus XXVI. longæva ſtatura, tenui corpore, macilentus in facie, calvus capite, modicos habuit capillos, oculos glaucos, & omni gratia decoratus. Hic non ex hoc fuit ovile, ſed aliena ovis ex Polenſe Eccleſia Diaconus à ſuo Antiſtite decoratus eſt. Sed cur alienigena Pontificatum iſtius Urbis tenuit? Indicabo, non abſcondam, ſed publice pateſaciam ſicut à narrantibus per curricula temporum longa audivi, & veritas eſt abſ-

Digitized by Google

que ulla dubitatione. *a* Quadam verò die dum terram ſoderet, ut ſemina jaceret primùm tonſa *b* ceſalis, ſtatim invenit vas magnum auro plenum, & alias multas divitiarum ſpecies. Qui excogitato à ſemetipſo conſilio, quòd jam non poterat latere, juſſit Bovem magnum deferri, & occidi, & ventrem ejus pervacuatum ſtercorare, juſſit ex numiſmate aureo impleri. Similiter accerſivit Sutores calceamentorum, præcepit illis, ut magnas Zanchas ex hircorum pellibus operarent, qui & ipſas ex ſolidis aureis replevit. Reliquum verò, quod remanſit, cum in Conſtantinopolitanam Urbem profectus fuiſſet, ſecum detulit, Juſtinianoque Imperatori obtulit, quod, ut vidit Auguſtus, poſt gratiarum actionem, diligenter eum interrogavit, ſi plus fuiſſet. At ille juſiurandum reſpondet Imperatori; per ſalutem tuam Domine, & per ſalutem animæ veſtræ, quia non amplius inde habeo, niſi quantùm in ventrem, & in Zanchas expendi. Ille cogitavit, quod de victu dixiſſet corporis, & de calceamentis pedum; ille autem dicebat de eo, quod occultum habebat. Juſtinianus autem cogitabat qualem retributionem ei dediſſet pro tali fide, quam ipſe ſibi

a *Theſaurus magnus inventus.* *b* fortè *cerealis.*

ſibi detulerat. Contigit eo tempore, ut moreretur Victor Epiſcopus hujus Civitatis Ravennæ, & euntes Cives Ravennates Sacerdotes cum univerſa Plebe ad Imperatorem Pallium poſtulantes ad electionem. [a] Poſt præcepit Auguſtus petitoribus moras habere. Qui excogitato conſilio juſſit conſecrari B. Maximianum Polenſem Diaconum [b] Epiſcopum à Vigilio Papa in Civitate Patras apud Achajam Prid. Idus Octobris Ind. X. quinquies P. C. Baſilii Junioris, nativitatis ſuæ XLVIII., & dato Pallio Ravennam miſit. Qui cum nolviſſent eum ſic citiùs Ravennates Cives recipere, morabatur extra Portam S. Victoris non longè à fluvio, qui vocatur Foſſa-Sconti in Baſilica B. Euſebii in Epiſcopio, quod Uvimundus Epiſcopus temporibus Theodorici Regis ædificavit. Similiter & in Epiſcopio [c] B. Georgii, quod Arianorum temporibus ædificatum eſt, & prædicta Epiſcopia uſque ad noſtra tempora permanſerunt, penèque annos XXVI. demolita ſunt jubente Valerio Præſule, ex quibus Domum,

 quæ

[a] & hic caute lege pie Lector ſchiſmatica fuligine infecta. Pallium non ab Imperatore, ſed à Pontifice petebatur, cujus etiam erat Epiſcopi electionem probare, electumque ordinare. Vide Præfationem.

[b] *Conſecratio B. Maximiani in Archiepiſcopum Ravennatem.*

[c] *Eccleſia B. Georgii.*

a quæ nunc nova atque potiùs Valeriana nuncupatur, conſtrui fecit. Plebs igitur, ut diximus, cum nolviſſet eum recipere, volverunt Viri ex parte Pontificis, ut mitterent Legatos ad ipſum nuntiantes, quod profana ejus fuiſſent juſſa, & in atrocem ſuperbiam Ravennates perdurantes nolverunt ordinatum recipere Pontificem, & viduata Eccleſia huc illuc Grex vagabat......... Quibus verò Beatiſſimus Maximianus non conſenſit, ſed confregit eos ſermonibus, dicens; ceſſate fratres, nolite alios accuſare, nolite lætari in alterius ruina. Qualis ergo Paſtor ſum ſi ovibus meis non pepercero? Vultis ut laniem eos? Non hoc bonum conſilium. Sinite illos; non per me ulla moleſtia erit. Voluntas Domini fiat. Obſecro vos modicis diebus illis inducias date. Non poſt multos dies miſit fidelem nuntium ex ſuis hominibus, vocavit unum de Sacerdotibus, & Primatibus Urbis. Rogavit eos ſecum prandere. Cum verò veniſſent, lætificavit ſe cum illis, & poſt cibum, & potum obtulit dona ex auro, quod dudum invenerat. Pacificatus cum illis cum benedictione remiſit infra hanc Civitatem Ravennæ, & poſtulavit ab eis, ut frequenter viſitarent eum.

Die

a *Domus nova, aliàs Valeriana.*

Die verò craſtina miſit & rogavit alios Primates, & fecit ſicut priùs, ſimiliter & tertia vice. Tunc retulerunt inter ſe invicem hujuſmodi res, & dixerunt; quid eſt, quod facere nolumus? Vir iſte bonus eſt, prudens eſt. Nos cogitavimus contra eum nociva, ille noluit nobis malum pro malo reddere. Non poſſumus ſine Pontifice, & Patre eſſe. Ecce Sacerdotes vagant, Populus claudicat, Eccleſia decreſcit. Surgamus diluculo intromittamus eum in Civitatem, & adoremus veſtigia ejus. Tunc ſurgente aurora ierunt unanimes omnes, quaſi Vir unus, & aperientes Portas Civitatis cum Crucibus, & ſignis, & bandis, & laudibus introduxerunt eum honorifice infra hanc Civitatem Ravennæ & oſculaverunt pedes ejus, & ornaverunt plateas Civitatis, decorantes diverſis ornatibus. Omneſque coronantur ædes, fiebat militantibus lætitia, privatis alacritas, & puſilli, & magni ovantes, & mediocres lætificantes. Et ſedere rogaverunt eum in Sede Eccleſiæ, & Miſſas audierunt ab eo, & agebant illum diem ſolennitatis cum gaudio magno, & lætitia ſempiterna.

CAPUT SECUNDUM.

Eccleſia S. Stephani ædificatur. Monaſteria, ſive Ædiculæ ad Baſilicæ latera. Materiæ noctis unius ſpatio prodigioſe paratæ.

POſt hæc autem fuit cum ovibus, quaſi Pater cum Filiis. Ædificavitque Eccleſiam B. Stephani hìc Ravennæ Levitæ, & Martyris [a] non longè à Poſterula Ovilionis, à fundamentis, mira magnitudine decoravit, pulcherrimeque ornavit, & in Cameris Tribunæ ſua effigies teſſellis variis infixa eſt, & in giro mirifice opere vitreo conſtructa eſt, multaſque reliquias ibidem condidit de Sanctorum Corporibus, quorum nomina ita exarata invenietis. *In honorem Sancti, ac Beatiſſimi primi Martyris Stephani, Servus Chriſti Maximianus Epiſcopus hanc Baſilicam ipſo adju-*

[a] *Monaſterium S Stephani, quia hìc Ravennæ in Civitate non eſt niſi unum Monaſterium S Stephani, in quo ſtant Moniales, & per ea, quæ videri poſſunt non apparet de tanta ædificiorum, & rerum pretioſarum ſtructura, quod Monaſterium eſt prope Eccleſiam S. Andreæ Gothorum, quæ vulgariter dicitur Eccleſia Gothica, credo quod iſtud Monaſterium, de quo hìc in iſta Hiſtoria fit mentio, fuit prope Eccleſiam S. Barbatiani, quæ eſt non longè à Monaſterio, & Eccleſia S. Zachariæ, prout vidi, & videri poteſt in quodam inſtrumento publico manu Morandi Notarii, quod eſt in ejus protocollis in MCCLXXXXVI. die .... mens .... à fol ... & eſt in Cartulario Dominorum Cardinalium Eccleſiæ Ravennatis.*

juvante à fundamentis conſtruxit, & dedicavit die tertio Idus Decembris Ind. XIIII. novies P.C. Baſilii Junioris. Et gaviſus eſt in Domino, qui ei tanta præſtitit bona, quanta nullus hominum digne enarrare valeat. Collocavit autem hic merita Apoſtolorum, & Martyrum ideſt S. Petri, S. Pauli, S. Andreæ, S. Zachariæ, S. Johannis Baptiſtæ, S. Johannis Evangeliſtæ, S. Jacobi, S. Thomæ, S. Matthæi, S. Stephani, S. Vincentii, S. Laurentii, S. Quirini, S. Floriani, S. Æmiliani, S. Apollinaris, S. Agathæ, S. Euphimiæ, S. Agnetis, S. Eugeniæ, qui orent pro nobis & in ſupercilio arcus Tribunæ invenietis verſus metricos, continentes ita.

Templa micant Stephani meritis, & nomine ſacra,
Qui primus eximium Martyris egit opus.
Omnibus una datur ſacro pro Sanguine palma,
Plus tamen hic fruitur, tempore quo prior eſt.
Ipſe fidem, votumque tuum nunc magne Sacerdos
Maximiane juvans, hoc opus explicuit.
Nam talem ſubitò fundatis molibus Aulam
Sola manus hominum non poterat facere.
Undecimum fulgens renovat dum Luna recurſum,
Et cœpta, & pulchro condita fine nitet.

Ad latera verò ipſius Baſilicæ Monaſteria parva ſubjunxit, quæ omnia novis teſſellis auratis,

ſi-

ſimulque promiſquis aliis calci infixis mirabiliter apparent, ſuper capitaque omnium Columnarum ipſius Maximiani nomen ſculptum eſt. Monaſterio verò parte Virorum ſex literas lithoſtratas invenietis; ignorantes ad errorem perducuntur, nam ſcientes ibidem eſſe ſcripta MU.SI.VA eſſe intelligunt. Aſſerunt nonnulli, quod quadam die accerſitum Archiergatum, [a] ac Principem Operis Pontifex interrogavit, & cur ædificium prædictæ Eccleſiæ non perficeret. At ille reſpondit dicens; eo quòd tu Domine noſter navigaſſes in partibus Conſtantinopolis cæmentum, & latercula defecerunt, neque tantos habemus lapides, ut laborare potuiſſemus.[b] Tunc juſſu Pontificis nocte una tanta allata ſunt omnia paramenta calces, & latercula, petras, & biſalos, lapides, & ligna, columnas, & laſtas, arenam, & ſabulos in una nocte, ut dixi, præparaverunt vectores, quanta vix in undecim lucinis [c] laborare potuerant.

CA-

a Caput eorum, qui operas urgent.
b *Miraculum*. c lunis.

CAPUT TERTIUM.

Sylva in Hiſtria Eccleſiæ Ravennati aſſerta. Tricoli ædi coronis imponitur.

DUmque in temporibus iſtius Sanctiſſimi Pontificis orta eſſet contentio de Sylva, quæ cognominatur Viſtrum ſita Iſtricatis partibus, [a] bis in Conſtantinopolim ſe detulit, ut talem Juſtiniani Auguſti præſentia conſumeret contentionem. Ambo canitie in eodem tempore exornati, quantùm recolerent ſe à juventute diſiuncti amantiſſime pariterque cœperunt lugere. Dehinc verò pius Imperator Juſtinianus Auguſtus præceptum ſibi ex eadem Sylva condidit perpetue, legaliterque in Sancta Ravennati Eccleſia eſſe, quam juſte, ac rationabiliter ſibi pertinere cognoverat. Iſte Tricoli ſuis temporibus omnia ædificia complevit, [b] & ubi ipſe cum ſuis Anteceſſoribus depictus eſt, ſi legere vultis aſpicientes, ita ſcriptum invenietis.

Hic Petrus Junior Chriſtì præcepta ſecutus
[c] *Ut docuit, ſacris moribus exbibuit.*

Hanc

[a] *Sylva, quæ vocatur Viſtrum Territorii Iſtrienſis.*
[b] *Tricoli Domus completa à Maximiano.*
[c] Rub. *decuit.*

a Hanc quoque fundavit mirandis molibus arcem,
Nominis ipſe ſui hæc monumenta dedit.
Hujus poſt obitum Aurelianus geſſit honores,
Poſt hunc Antiſtes extitit Eccleſius.
Hinc fuit Urſicinus, ſequitur poſt ordine Victor,
Temporibus junior Maximianus adeſt.
Is Polenſis erat Chriſti Levita profundus,
Lege Dei, miſerans, & pietate bonus.
Quem Deus ipſe Virum decoravit culmine ſacro,
Eccleſiæque ſuæ Pontificem ſtatuit.
Ipſe autem factis propriis ſcit b non meruiſſe
Culmen Apoſtolicum, ſed pietate Dei.

CAPUT QUARTUM.

Eccleſia B. Mariæ Polenſis. Eccleſia S. Andreæ refecta. Corpus S Andreæ Conſtantinopoli. Ejuſdem Apoſtoli Barba. Ædium diverſarum coronis, & dedicatio.

ÆDificavitque Eccleſiam B. Mariæ c in Pola, quæ vocatur Formoſa, unde Diaconus fuit, mira pulchritudine, & diverſis ornavit lapidibus. Domum verò, ubi Rector iſtius Eccleſiæ in ipſa Civitate habitat, ipſe ædificavit, & omnes opes ſuas Ravennati Eccle-

a Rub. *Hic.* b Rub. *ſe.* c *Eccleſia S. Mariæ in Pola.*

cleſiæ tradidit, quas uſque hodie poſſidemus. Eccleſiam verò B. Andreæ Apoſtoli hìc Ravennæ cum omni diligentia non longè à Regione Herculanea columnis marmoreis ſuffulſit, ablatiſque vetuſtis ligneis de nucibus, proconiſis decoravit. Tunc ablatum Corpus ipſius Apoſtoli Ravennam ducere conabatur. Dum hoc perſenſiſſet Imperator Conſtantinopolitanus, juſſit B. Maximianum Conſtantinopolim venire, & pium Apoſtoli Corpus ſecum deferre. Quo gaviſus Imperator, ait ad eum; non ſit tibi grave Pater, quod prima unum tenet Roma fratrem, iſtum verò Secunda teneat. Ambæ ſorores, & hi ambo germani. Nolo tibi eum dare, quia & ubi ſedes Imperialis eſt, expedit & ibi Corpus eſſe Apoſtoli. At Beatiſſimus Maximianus dixit, fac quomodo jubes; tantùm poſtulo, ut in hac nocte cum meis Sacerdotibus ad hoc ſanctum Corpus pſalmodiam peragamus. Imperator moxque conceſſit. Tunc tota nocte pervigiles extiterunt, & poſt expleta omnia, arripiens gladium oratione facta abſcidit barbam [a] Apoſtoli uſque ad mentum, & ex reliquiis aliorum Sanctorum multorum reliquias detulit cum Auguſti alacritate; dehinc quoque

[a] *Barba S. Andreæ Apoſtoli.*

Digitized by Google

que ad propriam reverſus eſt Sedem. [a] Et revera Fratres, quòd ſi Corpus Andreæ germani Petri Principis hìc humaſſet, nequaquam nos Romani Pontifices ſic ſubjugaſſent. [b] Conſecravit Eccleſiam B. Apollinaris Pontificis in Claſſe ſitam, & B. Vitalis Martyris in Ravenna, & B. Archangeli Michaëlis hìc Ravennæ, quam Bachauda cum ſanctæ recordationis memoria Juliano Argentario ædificavit in Regione, quæ dicitur ad Frigiſelo. Ibique invenietis in Camera Tribunæ ita legentem; *conſecuti beneficia Archangeli Michaëlis Bachauda, & Julianus, à fundamentis fecerunt, & dedicaverunt ſub die Non. Maii quater P. C. Baſilii Junioris Viri Clariſſimi Coſ. Ind. VIII.* Et, ut aſſerunt quidam, hic Bachauda gener prædicti Juliani fuiſſet, & in Arca ſaxea non longè ab ipſa Archangeli Eccleſia infra turrem [c] Bachauda requieſcit. Et in Tribuna B. Vitalis ejuſdem Maximiani effigies, atque Auguſti, & Auguſtæ teſſellis valde computatæ [d] ſunt. Quandiu poſſumus de hoc Sancto Viro tantam bonitatem referre deficit mihi tempus narrationis. Iſte plus

om-

[a] Votum ſchiſmaticum, quod in obſervationibus decidetur.
[b] *Conſecravit Eccleſiam B. Apollinaris in Claſſe, & Eccleſiam B. Vitalis Martyris, & Eccleſiam Archangeli Michaëlis.*
[c] *Bachaudæ ſepulcrum.* [d] fortè *comptæ.*

omnibus laboravit, quam cæteri Pontifices Prædeceſſores ſui. Illius temporibus ædificatus eſt numerus vicinus Domui meæ, qui dicitur [a] Banchus primus non longè à Milliario aureo, & illius nomen etiam in tegulis exaratum invenimus ita; [b] *Maximianus Epiſcopus Ravennæ*, quod ego vidi, & legi. In Ardicaque B. Apollinaris, & Vitalis tabulas deſcriptas invenietis magnis literis continentes ita; *Beati Apollinaris Sacerdotis mandante Viro Beatiſſimo Urſicino Epiſcopo à fundamentis Julianus Argentarius ædificavit, ornavit, atque dedicavit, conſecrante verò B. Maximiano Epiſcopo die VIIII. Majarum Ind. XII. octies P. C. Baſilii*. In Ardica B. Vitalis ita invenietis; *B. Martyris Vitalis Baſilica mandante Eccleſio Viro Beatiſſimo Epiſcopo à fundamentis Julianus Argentarius ædificavit, ornavit, atque dedicavit, conſecrante verò Reverendiſſimo Maximiano Epiſcopo ſub die XIII. ſexies P. C. Baſilii Junioris*. Corpus verò [c] B. Probi cum cæteris Sanctorum Pontificum Corporibus iſte Sanctus Vir aromatibus condivit, & bene locavit, & in fronte ipſius Eccleſiæ B. Probi, & Eleuchadii, & Caloceri effi-

[a] Lege *Bandus*.
[b] *Julianus Argentarius fundator Eccleſiarum S. Apollinaris in Claſſe, & S. Vitalis*.
[c] *Corpus B. Probi Archiepiſcopi*.

effigies variis decoravit, & ſub pedibus eorum invenietis [a] ....

CAPUT QUINTUM.

Maximiani ſcripta cum fragmento ex ejus Annalogia. Hiſtoriæ Secularis quædam.

NAvigaverat jam hic Beatiſſimus antea partibus Orientalibus, ſicut ipſe in ſuis voluminibus loquitur dicens; *In Alexandria verò nulla extrinſecus mali cauſa, ſed quòd genus hominum ferox, ſeditioſum, ſemper inquietum eſt, civile inter ſe motum eſt bellum, non virtutis merito, neque ob defenſionem, ſed ob necem, atque interitum Civium. Commoti univerſi Præfectum ſuum intra Eccleſiam occiderunt, quòd jam antea aliquanti ſimiliter Epiſcopum ſuum accuſantes hæreticum interfecerant. Quo comperto Imperator in iram verſus funditus civitatem juſſit everti. Denique miſſo alio Præfecto nomine Laudicio intra ipſam Civitatem XL. Viros per ſingulas regiones in ligno ſuſpendit. Sed tunc allaboravit Dioſcurus ejuſdem Urbis Epiſcopus, & manifeſte poſuit animam ſuam pro ovibus ſuis; electique ex Eremo Monachi apud Impera-*

a Deeſt inſcriptio.

peratorem properant, atque exceſſui Civium veniam exorant. Tunc Imperator ceſſit Sacerdotibus, & deinceps caveri à talibus mandavit. Huic Epiſcopo apud Alexandriam Timotheus ſucceſſit, quem ego navigans in Orientem in ſua Civitate bene adminiſtrantem vidi. Sed ante pauca; [a] *Nazarba Civitas Ciliciæ terræmotu facto concidit, in qua periiſſe ferunt ampliùs XXX. millia hominum.* Hæc Pontificis verba ſunt. Poſt B. Hieronymum, & Oroſium, vel alios Hiſtoriographos, iſte in Chronicis laboravit, & ipſos ſecutus per diverſos libros nobiliorum Principum, non ſolùm priorum Imperatorum, ſed & Regum, & Præfectorum ſuam propriam Chronicam exaravit. Iſtius verò temporibus [b] pugna facta eſt inter Gothos, & milites. Exierat Narſis in Kal. Octobris in Campania, & cæſi ſunt Gothi, & corpora hominum Gothorum multa mortua ſunt, & occiſus eſt Theja [c] Rex Gothorum à Narſi, & reverſus eſt in pace, & venit Lucam, & expulit inde Gothos menſe Septembris. Et reſtituta eſt Civitas Fori Cornelii ab Antiocho Præfecto, & iterum venit Ravennam prædictus Narſis cum victoria magna, deinde

G venit

a De magno Terræmotu in Nazarba.
b Pugna inter Gothos, & milites.
c Theja Rex Gothorum occiditur.

venit Romam, & perrexit in Campaniam in caſtrum Cumas, & ibi moratus eſt. Poſt hæc autem Manichæorum[a] hæreſis exorta eſt in Civitate Ravenna, quam Orthodoxi Chriſtiani convincientes ejecerunt extra Civitatem in loco, qui dicitur Foſſa-Sconii, juxta fluvium lapidibus obruerunt, & mortui ſunt in peccatis ſuis, & ablata ſunt mala à Ravenna. Poſt tertium verò annum ſignum ruboris[b] apparuit in Cœlo die XI. menſis Novembris, mortuuſque eſt Papa Pelagius die III. menſis Martii. Tunc Narſis Patritius cum exercitu ſuo Romam perrexit[c] & in ipſo tempore multa ſigna, & prodigia facta ſunt circa Ravennam, itaut multi ſignarent res ſuas, & domos, & vaſa, ut agnoſcerentur, & multis apparebant viſiones in die quaſi homines ſecum loquentes facie ad faciem. Et pugnaverunt contra Veronenſes Cives, & capta eſt Verona Civitas à militibus XX. die[d] menſis Julii. Et viſum eſt aliud ſignum magnum, & terribile, & ecce in aëre quaſi hominum pugna inter ſe dimicantium[e] veluti in prælio

VIII.

a Hæreſis Manichæorum Ravennæ oritur.
b Signum ruboris in Cœlo.
c Signa multa in Cœlo.
d Verona capitur à Ravennatibus.
e Bellum in Cœlo hominum prœliantium, de quo Gregorius facit mentionem in homilia ſuper Evangelium Dominicæ primæ Adventus.

VIII. Kal. Auguſti hora diei tertia II. feria, & exinde territi ſunt multi. Hora eſt jam claudendi hanc lectionem, ut quod ſequitur craſtino audiamus.

CAPUT SEXTUM.

Vaſcula Chriſmataria, Endothes plures. Crux aurea. Libri Eccleſiaſtici à Maximiano emendati. Inſectatio vitiorum.

FEcitque duo Chriſmataria Vaſcula, quorum unus libras habuit quatuordecim mirifice anagripha [a] operatione, ſed ante hoc tempus nuper periit Petronacis Archiepiſcopi temporibus, aliud permanet in præſenti pulcherrime operatum, in quo legitur. *Servus Chriſti Maximianus Archiepiſcopus hoc Chriſmatarium ad uſus Fidelium fecit fieri.* Juſſit ipſe Endothim byſſinam prætioſiſſimam, cui ſimilem nunquam videre potuimus, aculis factam, omnem Salvatoris noſtri Hiſtoriam continentem. In ſancto die Epiphaniæ ſuper Altarium Urſianæ Eccleſiæ ponitur, ſed non totam complevit, Succeſſor ipſius explevit unam partem. Quis ſimilem videre potuit? Non

[a] Anaglyphtica.

Digitized by Google

Non poteſt aliter æſtimare ipſas imagines, aut beſtias, aut volucres, quæ ibi factæ ſunt, niſi quod in carne omnes vivæ ſint. Et ipſius Maximiani effigies in duobus locis præclare factæ ſunt, una major, & altera minor, ſed nulla inter majorem, & minorem diſtantia eſt. In minore habet literas exaratas continentes ita; *magnificate Dominum mecum, qui me de ſtercore exaltavit.* Fecitque aliam Endothim ex auro ubi ſunt omnes Prædeceſſores ſui; auro textile imagines fieri juſſit. Fecitque tertiam & quartam cum margaritis, in qua legitur; *parce Domine Populo tuo, & memento mei peccatoris, quem de ſtercore exaltaſti in Regno tuo.* Crucem verò auream majorem ipſe fieri juſſit, & pretioſiſſimis gemmis, & margaritis ornavit hyacinthos, & amethiſtos, & ſardios, & ſmaragdos, & infra aurum medio loco de ligno ſanctæ redemptionis noſtræ Crucis, ubi Corpus Domini pependit, occultavit. Eſt autem auri maximum pondus. Fecitque omnes Eccleſiaſticos Libros, ideſt ſeptuaginta duo, optime ſcribere, quos diu, & cautiſſime legit, abſque reprehenſione nobis reliquit, quibus uſque hodie utimur, & ultimo loco Evangeliorum, & Apoſtolorum epiſtolarum. Si requirere vultis ipſius literas, invenietis ita mo-

monentis; *emendavi cautiſſime cum his, quæ Auguſtinus, & ſecundum Evangelia, quæ Beatus Hieronymus Romam miſit, & .... ſuis direxit, tantùm ne ab idiotis, vel malis Scriptoribus vitientur*. Edidit namque Miſſales per totum circulum anni, & Sanctorum omnium; quotidianis namque, & quadrageſimalibus temporibus, vel quidquid ad Eccleſiæ ritum pertinet, omnia ibi ſine dubio invenietis. Grande volumen mire exaratum. Modicum de illis habemus, dictaque Romam tranſmeata ſunt, & quantùm ibidem cogniti ſunt Romulides, qui viderunt XII. Libros ſub uno volumine exaratos. Pauca de multis diximus, plura de eo invenietis, quàm hìc legiſtis. Nunquam ſuas laniavit oves, nunquam momordit, nunquam percuſſit, ſed refovit eloquiis, nutrivit alimentis, monuit vagos, revocavit errantes, collegit diſperſos, miniſtravit inopi, condolivit tribulanti. Mirùm quod iſte, qui ex alterius fuit Sede, ſic ſe cum ſuis diſpoſuit ovibus, quod nullum contra eum ſermonem unquam mutilaverint. Modò ex nobis ipſis Paſtorem habentes, poſtquam Sedem adipiſcuntur, dentibus devorare volunt, & ullam neſciunt habere miſericordiam; plus ſublimitatem ſeculi, quàm cœleſtem gloriam

quærunt. Non participant cum ovibus, ſed res Eccleſiæ ſoli deglutiunt, & tales ex ipſis opibus nutriti fiunt, quod nec Eccleſiæ ſerviunt, ſed magis depopulantur, neque pro *a* dimiſſoris anima preces Deo fundunt. Tunc ipſæ oves quotidie mœrendo clamant ad Dominum dicentes; erue nos Domine de captione dentium Paſtoris noſtri, quia non mercenarii locum, ſed crudelitatem lupi tenet, omnes nos in ſua extollentia conſumit. Hic verò Beatiſſimus Maximianus nunquam talia peregit, ſed cum manſuetudine inimicorum ſuorum corda humiliavit, ut adimpleretur quod ſcriptum eſt; *noli vinci à malo, ſed vince in bono malum*, & alibi; *in patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras*.

CAPUT SEPTIMUM.

S. Maximiani obitus, & Sepulcrum ejus. Lipſanorum translatio.

VIII. Kal. Martii obiit, ſepultuſque eſt in Baſilica S. Andreæ Apoſtoli juxta Altarium ubi barbam prædicti Apoſtoli condidit; ſed modò noſtris temporibus juxta ipſius Ec-

a *dimiſſor*, qui bona Eccleſiæ legavit.

Eccleſiæ Apoſtoli ſedes ſepultus eſt. Quinto decimo anno Petronacis Archiepiſcopi, dum ſinguli eum hortaremur verbis, quod prædictum Corpus Beati Maximiani de ſub terra traheret, & in ſublimem poneret locum, die quadam ad ſemetipſum rediens, juſſit nos omnes Sacerdotes una ſecum ad Eccleſiam B. Andreæ properare, qui in cordibus noſtris oratione facta juſſit cæmentariis Plathoniam deſuper levari. Sed incaute agendo fracta eſt. Iratus modicùm Pontifex cœpit comminare cæmentariis. Tunc dixit decimo Presbytero in ordine ſedis ſuo nomine Agnellus, qui Andreas vocabatur (erat autem ille illo tempore artificiorum omnium ingeniis plenus) eſto hìc prope, præcipe Artificibus quomodo facere debeant, ne arca, aut lapis, quæ ei ſuperpoſita eſt, frangatur. Quo depoſito Artifices paraverunt omnia juxta præceptum Preſbyteri, & elevatus lapis, cum quo clauſa erat arca apparuerunt oſſa B. Maximiani ſubtus aquam, vas autem aqua plenum erat; & ut vidimus cœpimus plorare fortiter, una cum noſtro Præſule, plorantesque dicebamus ad invicem; ubi ſunt Paſtor Maximiane oves tuæ, ubi grex tuus, ubi Populus tuus, quem Domino adquiſiviſti, ubi monita, ubi dulcia

eloquia, ubi ſancta prædicatio, ubi tua doctrina? Si dixerimus tu noſter Paſtor, iſtum præſentem quomodo abiiciamus? Ecce ambo Paſtores in uno eſtis, & tu qui taces exanimis, & hic qui plorat, cui nos obedire oportet. Viſcera noſtra exemplum tuum conſtringit. Ecce nos te requirimus, & diligimus; quantò magis amabilis fuiſti illis omnibus, qui te noverunt? Poſtquam omnes diutiſſime, & amariſſime flevimus, ſatiati luctu, allatum eſt nobis æreum vaſculum, quod vulgò ſiclum vocamus; & projecti ſunt ſicli pleni aqua, quæ erat infra arcam ſuper oſſa Beati Maximiani numero CXV., quos ego ipſe palam omnibus ore proprio *numeravi*. Allata vero omnia oſſa voluta ſunt in ſyndone, quæ erat ſuper Altarium B. Andreæ Apoſtoli, & ligata ſyndone ſigillum ex latere ſuo Pontifex annulo ſignavit. Poſt hæc verò arca excuſſa eſt abſque ulla læſione, & levatam diligenter ſurſum locavimus. Quæ verò oſſa omnia integra invenimus tenuja erant, ſed procera, & ſic ordinata ad juncturas ſuas, quaſi penè anno uno exempta carne fuiſſent; nulla minuitas, niſi dens unus dexteræ parti deerat. Igitur lavata oſſa cum vino electo, condita aromatibus ordinabili-

ter

ter cum Pſallentium præſentia, & Præſulis, omnia in eadem arca poſita ſunt, & cum ingenti luctu amabiliter Sepulcro clauſa ſunt. Nos qui vidimus per multos dies fuit talis timor, & tremor, velut ipſe B. Maximianus conſpectui noſtro ſtaret. Sedit annos ...... mens .... dies ......

OBSERVATIONES

AD VITAM S. MAXIMIANI.

Pallium ab Imperatore poſtulatum quì fieri potuerit? S. Stephani Eccleſia quæ? Maximianus poſt ſedem adeptam ſemel Conſtantinopolim venit. D. Andreæ Ædes Oratorium, an Eccleſia? Quiſnam Vitalis, ad quem Venantii Fortunati Carmina? D. Andreæ Lipſana quando Conſtantinopoli? Bandus quid? Alexandrinæ Eccleſiæ turbæ à Maximiano narratæ. Secularis hiſtoriæ quædam. Chriſmataria quid? Libri pro uſu Eccleſiæ. Miſſalia.

I. RUbeus ex Agnello Maximiani electionem referens ait, mortuo Victore, Ravennates *Pallium ab Cæſare per Legatos petiſſe.* Henſchenius in notis ad caput primum Vitæ ex Rubeo deſumptæ, hæc habet; *ſolum id volvit fortaſſis, aut debuit Scriptor dicere, quia Ravennæ ſedes erat Exarcharum, quos terræ Italiæ præficiebat Imperator, huic nun-*

nuntiatam eſſe mortem Epiſcopi, ſi quid juris fortè adnominandum Succeſſorem, arrogare Is ſibi ſolebat, uti etiam in Romani Pontificis confirmationem arrogaſſe oſtendit Baronius ad annum 554. *nu.* 1. *&* 2. & circa Pallii ab Imperatore dati qualitatem, & uſum pro Epiſcopis Ravennatibus, citat Baronium diſputantem contra apocriphum Valentiniani Privilegium, de quo ſuo loco. Circa hæc ab Henſchenio adnotata, illud primò obſervandum puto, nil in electione Epiſcopi Ravennatis ſibi Juſtinianum arrogare potuiſſe Vigilii Pontificis temporibus Exarcharum cauſa, cum Præfectura hujuſmodi in Italia tunc nondum eſſet, nec eſſe cœperit ante Longobardorum ætatem, cum jam Juſtinianus diem objerat. Arrogaſſe ſibi non modò ad Ravennatis Epiſcopi electionem conſenſum præſtare, ſed & ad Romani Pontificis, nullus dubito, cum id ſibi arrogaverint & Gothorum Reges. Electoribus temporum, rerumque calamitas ferenda erat. Vigilium Pontificem pro ſuo jure Pallium iis, quos decebat conceſſiſſe certum eſt, at ex Juſtiniani conſenſu. Extant quæ id probare videntur ejuſdem Pontificis Epiſtolæ ad Auxentium, & Aurelianum Arelatenſes Epiſcopos. In ea, quæ data eſt X. Kal. Septembris quinquies P. C. Baſilii, ait Pontifex Beliſarium homini miſſo *laborem ad clementiſſimum Principem tranſeundi abſtuliſſe, ſed mox ut reſponſum recepit, ſibi ſuis literis indicaſſe*. Mittebatur itaque, ut videtur, ad Imperatorem pro conſenſu obtinendo, ut Pallium à Pontifice reciperetur. Ex his quæ facti ſunt, acres circa jus quæſtiones exortas novimus inter noſtræ ætatis doctiſſimos Viros; ea de re vide Petrum de Marca, Chriſtianum Lupum, Thomaſſinum, alioſque. Illud breviter adnotare placet, vix prædicta duo exempla haberi conſenſus à Vigilio expetiti, quæ adſtruunt id datum à Pontifice, quòd de Pallio mittendo in eam Provinciam agebatur, in quam per ea tempora credebant Conſtantinopolitani Imperatores ſibi ali-

quid

Digitized by Google

quid juris competere. Ea, quam ſtatus rationem vocant, id fieri poſſe ſuadebat; cæterum nil juris ſibi competere credidere Auguſti, quo Pallium tribuerent, qua de re vide Præfationem noſtram, ubi Agnellum refellimus.

II. *Eccleſiam S. Stephani à Maximiano conſtructam* illam eſſe, quam in Olivis dictam vetera Ravennatis Eccleſiæ monumenta teſtantur, ubi dudum, ſicut & hodie incoluerunt Sanctimoniales, ſentit Faber part. p. operis ſæpius laudati. Id negat notarum marginalium Auctor, eo ductus argumento, quod Monialium Eccleſia ſuo tempore, ad ævum videlicet Conſtantienſis Synodi generalis, ejus elegantiæ non eſſet, quam Agnellus laudat, & alteram credit intelligi debere ſua ætate ſuperſtitem ad Eccleſiam S. Barbatiani, & Monaſterium ſive Oratorium S. Zachariæ. Id probat ex veteri documento Notarii Morandi anni 1296. in Cartulario Canonicorum Ravennatum exiſtente. Agnellus ædificatam dicit non longè à Poſterula Ovilionis. Primum verſuum, qui inſcribebantur ſupercilio arcus Tribunæ corrupte expreſſit Rubeus, & ex Rubeo Faber, Henſchenius mendum correxit ad Maximiani Vitam Tom. 3. Febr. pag. 295. in notis ad cap. 3 Vitæ. Itaque legendum, ut in Codice Eſtenſi pro *Martyris*, *meritis*,

Templa micant Stephani meritis, & nomine ſacra.

at merita hic Sancti reliquias ſignificari, probant alia hujus Vitæ ab Agnello ſcriptæ loca. Inſcriptio etiam in nonnullis diverſa eſt à noſtri Codicis lectione. Ex his verò, quæ Noſter adiicit, conſtat Maximianum ſemel Conſtantinopolim perrexiſſe circa annum 548, ut infra dicetur, dum D. Stephani Baſilica conderetur; ob id enim evenit, ut deeſſent lateres, & cæmentum, ac opus interruptum ſit, cujus moræ damnum S. Epiſcopus prodigio reparavit, nocte una ea parans, quæ multorum dierum labori ſufficerent. Tunc autem Juſtiniani ætas erat fere annorum 68. Maximiani

ni verò quaſi 55. Bene itaque inter ſe colloqui potuere de ætate ſatis grandi, quod ait Noſter. Tricoli ædem tandem Maximianus complevit. Verſibus appoſitis id præſtitit, ut de plurium Epiſcoporum ſucceſſione ambigendi Poſteris locum ademerit.

III. D. Andreæ Sacra Ædes, quæ primùm à D. Petro Chryſologo conſtructa Oratorium fuit, à D Maximiano refecta Eccleſia evaſit. Hæc nullam difficultatem habent. Illud ſuſtineri nequit, quod de S. Andreæ Apoſtoli reliquiis narrat Noſter, ut Rubeus, & Henſchenius adnotavere. Verùm in ampliorem formam reſtitutam D. Andreæ Ædem à Maximiano, & conditas in eadem S. Apoſtoli reliquias, unà cum aliis Sanctorum lipſanis, non poteſt in dubium verti, ſicut nec de ejus temporis Ravennæ Epiſcopis, quos omnes probe novimus. Extant nihilominus Venantii Fortunati Carmina ad quendam Vitalem Epiſcopum Ravennatem aliunde omnino ignotum, quibus hæc eadem, Vitali tribuuntur. Plura de hac re Rubeus lib. 3. pag. 172. Verſus ipſos hic adſcribi haud inutile erit ad nodum, ſi fieri poſſit, ſolvendum.

Ad Vitalem Epiſcopum Ravennatem.

ANtiſtes Domini meritis in ſecula vivens,
Gaudia qui Chriſti de Grege Paſtor habes;
Cum te Vitalem volvit vocitare vetuſtas,
Noverat æternum te meruiſſe diem.
Dignus Apoſtolica præfulgens mente Sacerdos,
Qui Sacer Andreæ tam pia membra locas.
Quàm bene pro meritis, Domini conſedit in aula,
Per quem digna Deo eſt ædificata Domus!
Sumpſiſti à Domino culmen, cui culmina condis,
Qui tibi digna dedit, reddis honore vicem.

Emi-

Emicat aula potens ſolido perfecta metallo,
Quo ſine, nocte manet continuata dies.
Invitat locus ipſe Deum ſub luce perenni,
Greſſibus ut placidis intret amando lares.
Qui loca das Populis, Dominum quò ſemper adorent,
Ut capiant veniam, tu facis ipſe viam.
Gratia, mens, animus, bonitas, dilectio Plebis,
Et gradus, & pietas te dedit eſſe Patrem.
Proſperitas ſe veſtra probat, quæ gaudia ſupplens
Intulit egregios ad tua vota Viros.
Dux nitet bic armis, Præfectus legibus illinc,
Venerunt, per quos creſcere feſta ſolent.
Ne tibi deſit bonor, Populum Deus auxit opimum,
Qui vidit ſenſum boc volviſſe tuum.
Myſterium fidei complevit vota petenti.
Felix cui Dominus quæ cupis, ipſe vebit!
Plurima divino celebres ſolennia dono,
Atquæ Dei florens templa locanda colas.

De Templo D. Andreæ, quod ædificavit Vitalis Epiſcopus [a] Ravennas.

QUiſquis ad bæc Sancti concurris limina Templi,
Si venias ſupplex, bîc prece ſumis opem;
Quam Sacer Antiſtes Vitalis condidit arcem
Culmine, quæ Cœlo eſt tempore ducta brevi.
Fundavit, ſtruxit, dotavit, deinde dicavit,
Et meruit Templi ſolvere vota ſui.
Quo veneranda pii requieſcunt viſcera Petri,
Qui meruit ſolus clave ligare polos.

Pau-

[a] alii *Ravennenſis.*

Paulus Apoſtolica ſimul hac retinetur in Aula
Seductor quondam, qui modò Doctor ovat.
Hanc Sacer Andreas propriam ſibi vindicat arcem,
Et cum Fratre pio participata regit.
Hæc ſua tecta replet Laurentius igne ſereno,
Cui pia flamma dedit luce perenne diem.
Vitali Domus iſta placet, qui vivus arenis
Defoſſus meruit perdere mortis iter.
Sunt loca Martini, qui texit veſte Tonantem,
Ne magis algeret, ſe ſpoliare dedit.
Ecce Vigili Arx eſt, quem ruſtica turba peremit,
Unde mori voluit, mors magis ipſa fugit.
Incolit hæc pariter Martyrius, atque Siſennus,
Quos genus, atque fides, & tenet una ſalus.
Sanctus Alexander, felixque Cecilia pollent,
Quos meritis omnes una corona manet.
Hæc bonus Antiſtes, Vitali urgente, Johannes
Condidit egregio viſcera ſancta loco.
O' nimium felix, æternum in lumen iture,
Cujus Vita ſuo proficit iſta a Deo.

IV. Ex his nonnulla certa ſunt, quæ nodum implicant; unum certum, quod videtur nodum ipſum ſolvere. Quæ implicant ſunt Vitalem hunc, de quo Venantius loquitur, Epiſcopum fuiſſe; Epiſcopi hujus nomen non poſſe in dubium verti; Templum Andreæ ſacrum brevi tempore fuiſſe conſtructum; affuiſſe dedicationi exercitus Ducem, & Provinciæ Prefectum; pleraſque ex Reliquiis convenire cum recenſitis à Noſtro. Ex his concludi videtur Vitalem Ravennatem Epiſcopum ea omnia præſtitiſſe, quæ de Maximiano narrantur. Quod nodum ſolvere videtur illud eſt, quod Vitalis iſte Epiſcopus quidem fuit, ſed ſub Metropolita, qui proinde inducitur condens ſacra lipſana urgente Vitali. Epiſcopus is Johannes nominatur illis verſibus

Hæc

a alii *in ſtudio.*

Hæc bonus Antiſtes, Vitali urgente, Johannes
Condidit egregio viſcera ſancta loco.

arbitror itaque Vitalem Ravennatem Patria, & Epiſcopum cujuſpiam ex Diœceſibus Ravennati Metropolitæ ſubjectis, qui & ipſe D. Andreæ Ædem egregiam condiderit, dedicaritque, & à Metropolita obtinuerit Reliquias enarratas, earumque ſolennem in ſuos loculos translationem, intervenientibus Ravennatis Populi Proceribus, magnaque finitimorum frequentia. Johannes Ravennas Epiſcopus, quo ſedente hæc acta ſunt, is fuit, qui poſt Petrum Seniorem proxime floruit, de quo infra. Illud etiam obſervandum eſt Sanctorum Reliquias Agnello laudatas in Templo S. Stephani repoſitas fuiſſe, illas verò, de quibus loquitur Venantius, in Æde S. Andreæ à Vitali conſtructa. At hæc pro re præſenti ſufficiant.

V. De Apoſtoli Andreæ Corpore illud adnotare placet, Juſtinianum Ædem Divo illi quondam à Conſtantino dicatam, quod Euſebius tradit in Vita Conſtantini lib. 4. cap. 50., & 60., Socrates lib. 1. cap. 12., & 26., reædificaſſe, ut narrat Procopius lib. 1. de Juſtiniani Ædificiis Id cum fieret, *latomi, artificeſque invenerunt ligneas arcas tres inſculptis literis indicantes trium ſcilicet Apoſtolorum eſſe Corpora Andreæ, Lucæ, & Timothei*. Sanctas hujuſmodi Reliquias in Apoſtolorum Templum delatas ſolenniter anno 552. vigeſima nona Junii tradit Baronius ex Nicephoro lib. 17. cap 26. At Pagius in Diſſert. Hypat. part. 2. cap. ultimo pag. 303. contendit Encænia dedicationis Baſilicæ, & ſolennem translationem Reliquiarum peractam die 28. Julii feria III. anni 548. ex Theophane, qui narratis Circenſibus, Aprili menſe celebratis, addit; *Julii menſis die vigeſimo octavo tertia feria Sanctorum Apoſtolorum Ædis facta eſt conſecratio, & Sanctarum Reliquiarum Andreæ, Lucæ, & Timothei, qui S. Apoſtoli, depoſitio. Epiſcopus verò Mennas unà cum Sanctis Reliquiis progreſſus eſt vehiculo aureo Imperatorio gemmis exorna-*

Digitized by Google

ornato vectus: tres autem SS. Apoſtolorum geſtabat loculos ſupra genua; atque in dedicationem celebravit. Hinc annus eruitur, quo Maximianus Conſtantinopolim venit, ipſo videlicet 548. ubi cum repertum Corpus B. Andreæ ab Imperatore non obtineret, quod fortè aliàs habere curaverat, impetravit ut ſaltem cum ſuis Clericis ad Sacrum Corpus vigilare liceret, qua opportunitate arrepta S. barbam reſcidit, quam poſtmodum, cum aliis Reliquiis Ravennam detulit. Hæc ita conciliari poſſe crediderim. Cæterum SS. Andreæ, & Lucæ Reliquias ante multum tempus Conſtantinopolim certum eſt ex Achaja fuiſſe translatas, licèt dubitetur, an id factum ſub Magno Conſtantino, an ſub Conſtantio, qua de re agit Baronius in notis ad Martyrologium ad diem 9. Maii. Schiſmaticæ fuliginis horrorem ſpirant ea; *& revera Fratres, quod ſi Corpus B. Andreæ Germani Petri Principis hic humaſſet, nequaquam nos Romani Pontifices ita ſubjugaſſent.* At quid novi juris Ravennati Eccleſiæ cum Corpore S. Andreæ acceſſiſſet, ut inde à Romani Pontificis auctoritate eximeretur? Et ipſa Conſtantinopolitana Eccleſia, quæ aliàs ſub Heracleenſi fuit, ut aliquo colore recentiores conatus liniret, ſeque ab initio Romanæ ſaltem æqualis venditaret, aliquando ob Andreæ Corpus apud ſe ſervatum, ſe, ob id ab initio per eundem Petri Apoſtoli Fratrem conditam, dicere non dubitavit. Id Ravennati Eccleſiæ præſidii acceſſurum ſenſit Noſter.

VI. S. Michaëlis Eccleſia, quo anno à Maximiano fuerit conſecrata, non exprimit Agnellus; finitam dicatamque oſtendit Inſcriptio Nonis Maii anno 545., at Maximianus nonniſi anni ſequentis Octobri ſedere cœpit, quare Eccleſiæ Encænia minime celebrari potuerunt ante Majum anni 547. Ita ædificatio, & dedicatio diſtinguuntur à Conſecratione in Inſcriptione Baſilicæ S. Vitalis. Bachaudæ, Julianique genus, affinitas, & pietas hinc illuſtrantur.

VII.

VII. Ædificatus dicitur Maximiani ævo *numerus* vicinus Agnelli ſcribentis Domui, qui dicebatur Bandus primus (*Bandum* pro *Bancho*, ut corrupte legebatur, poſui) non longè à Milliario aureo, in cujus tegulis legiſſe ſe ait ſcriptum Maximiani nomen, addito Epiſcopi Ravennatis elogio. Sibi conſtat, narratiſque conſonat in Vita S. Johannis cognomento Angeloptis, ubi memorat ex ruderibus veteris Palatii à Theodorico ædificati, ſibi Ravennæ Domum ædificaſſe in fundo juris materni, *quæ vocabatur Domus Presbyterialis in regione, quæ dicitur ad Nimpheos juxta Eccleſiam S. Agnetis Martyris, & ab alia parte numero Bando primo non longe à Milliario aureo*. In Confinio itaque Regionis ad Nimpheos, & Milliarii aurei ſita erat Domus Agnelli. S. Agnetis Baſilicam in Herculanea Regione ſitam dicunt Rubeus, & Faber; ille tamen Ravennam in ſeptem Regiones diſperſit Aſianam, ſive Ætianam, Herculanam, Milliarium aureum, ſummum vicum, Forum Hyppodromi, Marciam, ad Veruecem; hic autem in quatuordecim. Porro militare quid ſonant *numeri*, & *Bandi* nomina cum infra in Vita Felicis temporibus difficillimis, Civium ad Patriæ defenſionem paratorum exercitum, à Georgio Johanicis filio in ſupremum Ducem electo, diſtributum hoc fere pacto intra Urbem tradit; *diviſit Populum Civitatis in undecim partes, duodecima verò pars Eccleſiæ eſt reſervata; unuſquiſque miles ſecundùm ſuam militiam, & numerum incedat, ideſt Ravenna, Bandus primus, Bandus ſecundus, Bandus novus Invictus, Conſtantinopolitanus, Firmans, Lætus, Mediolanenſis, Veronenſis, Claſſenſis, Partes Pontificis cum Clericis, cum honore dignis, & Familia, & Stratoribus, vel aliis ſubjacientibus Eccleſiis. Et hæc ordinatio permanet uſque in præſentem diem. Bandi* itaque nomine intelligebantur, uti & nunc in hiſce Italiæ noſtræ Urbibus, Civium turmæ ſub certo Duce collectæ, quas *Bande* dicimus, fortè à cujuſque turmæ Vexillo, quod

Digitized by Google

Bandum dixere, & nos *Bandiera*. Porro Ædes cuiſque numero, ſive Bando conſtructa erat, ubi turmatim milites certo numero, cum opus erat excubias habebant, vel ejuſdem Duces rebus pertractandis conveniebant, quod ex hoc loco agnoſcimus, ſicuti & *numeri*, ſive *Bandi* primi Ædes, earumque ſitum. Ut quid autem in ejus tegulis Maximiani Epiſcopi nomen inſcriptum? Arbitror & ad hujuſmodi publica opera magnificentiam ſuam extendiſſe Maximianum.

VIII. Et hinc fabella de S. Eleucadii Corpore à Conſtantino Magno Ticinum ad D. Michaëlis translato diſſlatur, cum Maximianus laudetur, quod *Corpus B. Probi cum cæteris Sanctorum Pontificum Corporibus aromatibus condiverit, & bene locaverit, & in fronte ipſius Eccleſiæ B. Probi, & Eleucadii, & Caloceri effigies* appoſuerit. Agnello ignota quævis alia Eleucadii translatio, etiam Conſtantini ætate poſterior, de qua ſi reſciviſſet minime omiſiſſet hic loqui. Vide, quæ ſuo loco obſervavi.

IX. Servavit Agnellus ex Opere Hiſtorico Maximiani fragmentum, quo non modò novimus eundem inter Eccleſiaſticos Scriptores numerandum, ſed & illud agnoſcimus eum florente ætate Alexandriam navigaſſe, cum Timotheus Dioſcori Succeſſor Sedem illam occupabat, quod cœpit fieri ſecundùm Baronii calculum anno 5 9. Itaque tum Maximianus vigeſimum primum ætatis ſuæ annum agebat, natus anno 498., qui cum ordinaretur anno 546. erat annorum 48. Civile Alexandrinorum Bellum, de quo hic Maximianus, motum eſt ex occaſione Dioſcori ejus nominis ſecundi, Anaſtaſii Imperatoris juſſu, Johanni prædefuncto ſuffecti, quem ex eo conabantur excludere, quòd nec Alexandrinus, nec juxta Canones à Clero Alexandrino electus fuiſſet, quare eò res proceſſit, ut tumultu facto Theodoſius filius Calliopii Auguſtalis ſit interemptus. Imperator ob id iratus. Acacius

Ma-

Magiſter militum quotquot capere potuit interfecit. Hæc ex Anaſtaſio Baronius ad annum 516. ubi etiam dicitur Dioſcorum apud Imperatorem furentem interceſſiſſe pro Alexandrinis. Ex Maximiani autem fragmento habemus Anaſtaſium miſſo Præfecto Laudicio ex ſingulis Regionibus Alexandrinæ Urbis, quadraginta viros in ligno ſuſpendiſſe, & cum Dioſcoro Monachos ex eremo Conſtantinopolim veniſſe veniam exorantes. Dioſcorum, & Timotheum aliàs hæreticos laudat Maximianus ob ea, quæ in quolibet homine laude digna erant, nec enim ea, quæ ad dogmata minime ſpectant, in heterodoxis cæteroquin ſana, ſuo honore fraudari debent, ſi de his ſcribendi occaſio non ſtudio exquiſita, ſed ultronea ſe præbeat. Epiſcopus ante id temporis ab Alexandrinis occiſus Proterius fuit, de quo vide Baronium ad annum 457. Anazarbus minoris Ciliciæ Urbs primaria quater terræmotu diverſis annis concuſſa narratur ab Evagrio lib.4. cap.8. Juſtino regnante quaſſatam Auguſtus ipſe reſtituit, & Juſtinopolim appellavit. Cæterùm Hiſtoriam à Maximiano conſcriptam, quam hìc Noſter ex Hieronymo, Oroſio aliiſque Scriptoribus collectam fuiſſe tradit, varioſque in Libros diſpertitam, alibi ſub Annalogiæ nomine laudat, eaque potiſſimum utitur, ſicut & Paulo Diacono, cum de ſpectantibus ad profanam Hiſtoriam ſcribit. Hìc eandem Chronicon fuiſſe dicit non modò Imperatorum, ſed & Regum, & Præfectorum.

X. Ex his, quæ ſubſeqvuntur ad ſecularem hiſtoriam, ſed & ad Eccleſiaſticam ſpectantibus, aliqua ad Maximiani ætatem pertinent, alia pro more προληπτικῶς ſunt dicta. Ex Agathiæ Hiſtoria lib. p. petenda; quæ ad Narſetis victorias hìc indicatas ſpectant poſt Thejæ mortem, Cumarum videlicet obſidio, Luca recepta, reliqui de Gothis Franciſque triumphi. Ea autem omnia, quæ ab Agnello de Narſete narrantur, poſt Maximiani obitum evenerunt, ex quo Fori Cornelii

nelii reſtitutam Civitatem per Antiochum Præfectum Agathiæ laudatum, diſcimus. Maximiano ad meliora translato, accidiſſe puto, quæ de Manichæorum Ravennæ cognita, ſuppreſſaque hæreſi hic dicuntur. Pelagii I. Pontificis mors nonniſi poſt Maximiani ætatem Agnello Epiſcopo ſedente accidit. V.C. Papebrochius in Conatu tradit eundem, poſtquam ſediſſet annos IV. menſes X. dies XVIII. à priori qualicumque electione anno XI. mortuum, ſcilicet 561. die 2. Martii. Noſter diem ejuſdem emortualem ſignat tertium. Ait verò hanc eveniſſe poſt tres annos à Manichæorum cæde, quare illi multati fuerant circa annum 557. Agnelli Epiſcopi quarto, prodigium enim ruboris in Cœlo apparentis ad undecimam Novembris anni 560. ſpectat. Aliud prodigium aëreum ex charactere feriæ ſecundæ cum die 25. Julii concurrente anno 567. deputandum eſt Cyclo Solis XVI., Lit. Dom. B. Veronam à Narſetis exercitu occupatam cum Brixia memorat Theophanes Indict. XI. ideſt ad annum 563. his; *eodem etiam anno menſe:..... Victoriæ triumphales nuntii Roma Conſtantinopolim delati pervenerunt Narſetem videlicet Patritium duas Urbes munitiſſimas Veronam, & Brixiam à Gotbis recepiſſe.*

XI. Chryſmataria duo à Maximiano Eccleſiæ donata, majoris certe molis, quam Vaſcula ſacro chriſmati ſervando, quæ hodie adhibentur, oſtendit pondus alterius, quatuordecim videlicet librarum. Inſcriptio uni appoſita probat tantùm *ad uſus Fidelium* facta, at quiſnam uſus is eſſet, vix divinare liceat. Duchangius ex Rubeo in Gloſſario Latinitatis Vaſis nomen adnotavit, ſed nil præterea de uſu. Anne in Baptiſmate, extremaque Fidelium unctione amplior quàm modò chriſmatis uſus? Reliqua dona Eccleſiæ collata ab Maximiano ejuſdem magnificentiam commendant, epigraphes verò inſcriptæ humilitatem, animique moderationem oſtendunt, qui ſe ubique à Do-

mino

mino de ſtercore elevatum profitetur. Quo loco Polæ natus ſit ignoratur, at liberaliorem educationem ejus Acta, & Scripta teſtantur. Quæ de Theſauro invento à Maximiano, & ex parte Juſtiniano oblato narrantur, infeliciſſime à Ravennatibus ſchiſmate infectis conficta arbitror. Indigna ea ſunt, quæ narrentur de Sanctiſſimo Epiſcopo, quem inter Cœlites relatum catholica Eccleſia veneratur. Porro ejus fabulæ finis, ut Pallium ab Imperatore per Ravennates petitum, & ab eodem collatum narraretur. Vide quæ in Præfatione adnotavimus. De Endothibus ſatis ſupra ad S. Victoris Vitam. Libros ad Eccleſiaſticam Lyturgiam, & Pſalmodiam, quibus per ea tempora Eccleſia Ravennas utebatur ex hoc loco novimus, videlicet veteris Teſtamenti quæ ſeptuaginta verterunt, & novum ex Hieronymi verſione, adhibitis Auguſtini lucubrationibus. Miſſalia (quorum hic nomen antiquiſſimum, quod legerim) per totum anni circulum. In his ritus Miſſarum, & ita fere uſque ad undecimum ſeculum Miſſalia non Evangeliorum, & Epiſtolarum lectiones, ut poſtmodum, continebant, ſed Miſſæ ritum cuique diei proprium, quod obſervarunt Viri docti, & docet vetus Miſſale in Caſſinenſi Bibiliotheca ſervatum. Ita & antiqui Codices, in quibus Gelaſianus Ordo, quos ex Reginæ Chriſtinæ Bibiliotheca publici juris fecit doctiſſimus P. Thomaſius, quique modo aſſervantur in Vaticana, ubi eoſdem humaniſſime exhibuit mihi evoluendos D. Zaccagnius ejuſdem Bibliothecæ modò Cuſtos. Volumen aliud ingens ex duodecim libris compoſitum, quod Romam aſportatum lamentatur Agnellus, minime arbitror Eccleſiaſticis officiis deputatum, ſed aliud inſigne quodpiam Maximiani opus fuiſſe indicari videtur, ex eo quòd in Libros diſtingueretur.

XII. Ex Maximiani probitate, occaſione arrepta ſuorum temporum corruptos mores inſectando ad Pe-

tronacis ætatem tranſit, ut S. Epiſcopi oſſa ex humili loco in digniorem translata ennarret. Ex hoc autem, & ex aliis hujus operis locis apparet poſt Petronacis Ravennatis Epiſcopi tempora, hæc ab Agnello conſcripta fuiſſe, quod notavimus in Obſervationibus ad Carmina Operi toti præfixa n.5., ubi & de ejus tranſlationis tempore. Porro hìc ſe, & decimo loco inter Ravennatis Eccleſiæ Sacerdotes ſediſſe, & Architectonicæ peritum ſatis commendat ejus translationis narrandæ occaſione. *Sicli* vox ad ſignificandam Lagenam, ſive Urceum aquæ extrahendæ adhiberi ſolitum adhuc apud nos perſeverat in *Secchio* immutata. Gothicæ hinc originis eam dicere pronum eſt.

VI.

VITA SANCTI AGNELLI.

CAPUT PRIMUM.

Agnellus primùm conjugatus, & miles, inde Diaconus. Moriens Neptem hæredem ſcribit.

DE S. AGNELLO XXVII.

AGnellus XXVII. rubicundam habuit faciem, plenam formam, modicos in ſuperciliis pilos, rubeam capitis cutem, erectos oculos, duplicem ſub barba habuit mentum. Hic verò æqualis ſtatura, pulcher in corpore, perfectus in opere, ſed poſt amiſſam conjugem relictum militarem cingulum, ſe totum Deo obtulit, atque donavit. Temporibus Eccleſii Epiſcopi Diaconus conſecratus eſt, ſervivit in Eccleſia B. Agathæ, unde Levita fuit, & ipſam Eccleſiam in titulo habuit, do-

muſque ejus [a] hærebat ſupraſcriptæ Eccleſiæ muro, quam nos cognovimus, uſque in præſentem diem. Ex nobili ortus prole, diverſis poſſeſſionibus, & animalibus locuples, abundans opibus. Hic ad finem vitæ cum circa vicinam eſſet mortem, Neptam ſuam filiæ ſuæ poſt funus Matris hæredem reliquit, quam inter cæteras divitias quinque ornamenta menſæ vaſculorum argentea relinquens, & multa alia, quæ nobis per diverſa diſcurrere opus non eſt [b] divitias, mors intervenit. Sed quærendum nobis eſt, cur iſte Conjugatus talem egregiam obtinuit Sedem. Si intelligatis auctorem Apoſtolum dicentem; unius uxoris virum, & filios habentem, Epiſcopus ordinari. Recta providentia, cum & hoc Canones præcipiant. Sed redeamus ad ordinem, & de mulieribus poſtea diſputemus.

CA-

a *Domus S. Agnelli prope Eccleſiam S. Agathæ Virginis, & Martyris.*
b forte *diutiùs*, ideſt *ſeriùs*.

CAPUT SECUNDUM.

Gothorum Eccleſiæ, & res à Juſtiniano Ravennati Eccleſiæ donantur. Plures earum recenſentur. Singularia de Eccleſia S. Martini. Picturæ in ea extantis myſtica interpretatio.

TEmporibus iſtius [a] Juſtinianus rectæ fidei Auguſtus, omnes Gothorum ſubſtantias huic Eccleſiæ, & B. Agnello Epiſcopo habere conceſſit, non ſolùm in Urbibus, ſed in ſuburbanis Villis, & viculis etiam, & templa, & aras, ſervos, & ancillas, quidquid ad eorum jus, vel ritum Paganorum pertinere potuit, omnia huic condonavit, & conceſſit, & per Privilegia confirmavit, & corporaliter per Epiſtolam tradi fecit, ex parte ita continentem; *S. Mater Eccleſia Ravenn. verè mater, verè orthodoxa, nam cæteræ multæ Eccleſiæ falſam propter metum, & terrores Principum ſuperinduxerunt doctrinam: Hæc verò & veram, & unicam Sanctam catholicam tenuit fidem, nunquam nutavit, vel fluctuationes ſuſtinuit,*

[a] *Juſtinianus Imperator conceſſit omnes ſubſtantias Gothicas ad Agnellum Archiepiſcopum.*

nuit, à tempeſtate quaſſata immobilis permanſit. Igitur iſte Beatiſſimus omnes Gothorum Eccleſias reconciliavit, quæ Gothorum temporibus, [a] vel Regis Theodorici conſtructæ ſunt, quæ Ariana perfidia, & hæreticorum [b] ſecta doctrina, & credulitate tenebantur. Reconciliavit [c] Eccleſiam S. Euſebii Sacerdotis, & Martyris, quæ ſita eſt non longè à Campo Coriandri extra Urbem Id. Novembris, quam ædificavit Unimundus Epiſcopus anno XXIII. Theodorici Regis abſque fundamentis. Similiter & Eccleſiam [d] B. Georgii reconciliavit temporibus Baſilii Junioris, ſicut in ipſo relegitur Tribunali. Reconciliavit Eccleſiam [e] B. Sergii, quæ ſita eſt in Civitate Claſſis juxta Viridarium, & [f] B. Zenonis in Cæſarea. Infra Urbem verò Ravennam Eccleſiam [g] S. Theodori non longè à Domo Droëdonis, quæ Domus unà cum Balneo, & Sancti [h] Apollinaris Monaſterio, quod in ſuperiora Domus ſtructum, Epiſcopium ipſius Eccleſiæ fuit. Et ubi nunc eſt Monaſterium Sanctæ, & ſemper Virginis inte-

te-

a *Eccleſiarum Gothorum reconciliatio.* b forte *ſæva.*
c *Reconciliavit Eccleſiam S. Euſebii.*
d *Reconciliavit Eccleſiam S. Georgii.*
e *Reconciliavit Eccleſiam S. Sergii.*
f *Eccleſia B. Zenonis in Cæſarea.* g *Eccleſia S. Theodori.*
h *Monaſterium S. Apollinaris.*

Digitized by Google

temeratæ Mariæ, fontes prædictæ Matricis Eccleſiæ fuerunt. Sed de hoc [a] fero nomine *coſmedim* quod latinum ſit (unde non ſolùm Latini, ſed & Græci aliquantas altercationes inter ſe habuerunt) nam ſine omni reprehenſione *coſmi* ideſt ornata, unde & mundus apud Græcos *coſmos* appellatur. Igitur reconciliavit Beatiſſimus Agnellus Pontifex infra hanc Urbem Eccleſiam [b] S. Martini Confeſſoris, quam Theodoricus Rex fundavit, quæ vocatur Cœlum aureum, tribunal, & utraſque parietes de imaginibus Martyrum, Virginumque incedentium teſſellis decoravit, ſuffixa verò metalla gypſo aurea ſuper infixit, lapidibus verò diverſis parietibus adhæſit, & pavimentum lythoſtratis mire compoſuit. In ipſius fronte intrinſecùs ſi aſpexeritis Juſtiniani Auguſti effigiem reperietis,& Agnelli Pontificis auratis decoratam teſſellis. Nulla Eccleſia, vel Domus ſimilis in laquearibus, vel in trabibus iſti. Et poſtquam conſecravit, in ipſius Confeſſoris Epiſcopio epulatus eſt. In Tribunali verò ſi diligenter inquiſieritis ſupra feneſtras invenietis ex lapideis literis exaratum ita; ***Theodericus Rex hanc Eccleſiam à fundamentis in nomine Domini no-***

[a] ideſt *ſentio*. [b] *Eccleſia S. Martini Confeſſoris*.

noſtri Jeſu Chriſti fecit. De prædicta verò Eccleſia, cur latis ſtratis ſic communita ſit, ſicut audivimus, nuntiemus. Erat quidam illo tempore non perfecte orthodoxus Rex Vandalorum tempore, qui ex ipſa voluiſſet Eccleſia pavimenta eruere, & ad ſuam propriam deportare ſedem. Nam quidem dum omnia parata ad evellendum laſtras fuiſſent, ſubitò turbine dies tenebroſus fuit, nocte verò ipſius ſubſequentis diei ventus validus per ipſam Eccleſiam diſcurrebat, mugitus ferens ſecum validos. Sonitus factus eſt ingens per totam ipſius Eccleſiam. Tunc verò omnes exinde concrepuerunt marmores, ac ſi à Malleatoribus fractæ, ac comminutæ fuiſſent; tamen hoc intueri poteſtis in pariete. Ibi verò, ut dixi, duæ factæ ſunt Civitates. Ex Ravènna egrediuntur Martyres parte virorum ad Chriſtum euntes; ex Claſſe Virgines procedunt ad Sanctam Virginem Virginum procedentes; & Magi antecedentes munera offerentes. Sed tamen cum variis veſtimentis, & non omnes unum indumentum habuiſſent depicti ſunt, idcirco quia ipſe divinam Pictor ſecutus eſt Scripturam. Nam Gaſpar aurum obtulit in veſtimento hyacinthino, & in ipſo veſtimento conjugium ſignifica-

ficatur. Balthaſar thus obtulit in veſtimento flavo, & in ipſo veſtimento Virginitatem ſignificat. Melchior mirrham obtulit in veſtimento vario, & in ipſo veſtimento pœnitentiam ſignificat. Ipſe qui prævius erat purpurato ſago indutus, & per eundem, ſignificat ipſum Regem natum, & paſſum. Qui autem in vario ſago munus nato obtulit, ſignificat in eodem omnes languidos Chriſtum curare, & variis injuriis, & diverſis Judæorum verberibus flagellari. Scriptum de illo eſt; *ipſe infirmitates noſtras ſuſcepit, & languores portavit, & putavimus eum tamquam leproſum*, & poſt; *vulneratus eſt propter peccata noſtra, affixus eſt propter ſcelera noſtra*. Qui verò in candida munus obtulit, ſignificat eum poſt reſurrectionem in claritate eſſe divina, ſicut enim illa tria pretioſa munera divina in ſe myſteria continent, ideſt per aurum opes regales, per thus Sacerdòtis figuram, per mirrham mors intelligitur, ut per omnia hæc oſtenderent eum eſſe, qui iniquitates hominum ſuſcepit, ideſt Chriſtum; ſic & in ſagis eorum, ut diximus, tria hæc dona continentur. Quare non quatuor, aut non ſex, aut non duo, niſi tantùm tres ab Oriente venerunt? Ut ſignificarent totius Trinitatis perfectam plenitudinem,

nem, ex quorum amore iſte Beatiſſimus Agnellus partem Endothis byſſinæ, unde ſuperiùs fecimus mentionem, quam Maximianus Prædeceſſor ipſius non explevit. Iſte Magorum hiſtoriam perfecte ornavit, & ſua effigies mechanico opere oculis inſerta eſt.

CAPUT TERTIUM.

Fons ad B. Martini reconciliatus, & ornatus. Crux argentea. Rus Argentæ acquiſitum. Eccleſia S. Georgii fundata. Secularia quædam. Agnelli obitus. Epitaphium.

Onteſque in B. Martini Eccleſia ipſe reconciliavit, & teſſellis decoravit; ſed Tribunal ipſius Eccleſiæ nimio terræmotu exagitatum, Johannis Archiepiſcopi temporibus quinti junioris confractum ruit. Poſt ædificia cameram coloribus ornavit. Fecit Beatiſſimus Agnellus Crucem magnam de argento in Urſiana Eccleſia ſuper ſedem poſt tergum Pontificis, in qua ſua effigies manibus expanſis orat. Adquiſivitque rura in Eccleſia Ravennæ [a] Argentea, quæ dicitur, & infra ipſius ruris Monaſterium [b] B. Georgii à fundamentis

[a] *Argenta aquiſita Eccleſiæ Ravennæ.*
[b] *Monaſterium B. Georgii ædificavit.*

tis ædificavit. Sed in ſenectute poſitus, & ſua effigies mire tabula depicta eſt, & ante introitum ipſius Monaſterii verſus metrici, quos non potui clare videre. In diebus iſtius expulſi ſunt [a] Franci de Italia per Narſetem Patritium. Et poſt hæc apparuit ſtella [b] Comis menſe Auguſto uſque in Kal. Octobris. Et mortuus eſt Juſtinianus Auguſtus [c] Conſtantinopoli quadrágeſimo anno Imperii ſui, & luctus ingens ubique fuit, & mœror nimis de tali orthodoxo viro. Et apparuerunt ſigna rubra in Cœlo, & Civitas Fano igne concremata eſt, & multitudo hominum flamma conſumpta eſt [d]; Caſtrumque Ceſenate incendio devoratum eſt. Tertio verò anno Juſtini minoris Imperatoris Narſis Patritius de Ravenna evocitatus, egreſſus eſt cum divitiis omnibus Italiæ, & fuit Rector XVI. annis, & vicit duos Reges [e] Gothorum, & Duces Francorum jugulavit gladio. Sub iſtius Præſulis temporibus abundantia fuit magna, & ordinatio in Populo Italiæ. Monaſteria verò in Civitate Claſſis, quæ lateribus, fontique Eccleſiæ Petrianæ juncta ſunt S. Matthæi Apo-

a Franci expulſi de Italia. *b Apparet Cometa.*
c Juſtinianus Imperator moritur.
d Caſtrum Ceſenate devoratum.
e Reges duo Gothorum victi.

poſtoli, & Jacobi, ipſe teſſellis ornari juſſit. Et invenietis in Camera Tribunæ Apoſtoli Matthæi continente ita; *ſalvo Domino Papa Agnello. De donis Dei, & ſervorum ejus, quæ obtulerunt ad bonorem, & ornatum SS. Apoſtolorum, & reliqua pars de ſumma cervorum qui perierunt, & Deo auctore inventi ſunt. Hæc abſida muſivo exornata eſt*. Tempus eſt claudendi os, & opilari ſeris. Cruce claves ſignemus, ne fur veniat apertam inveniat januam, in imo cordis zizaniam non ſeminet, derideat, & perdat. Ideo pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtia circumſtantiæ labiis meis; non declines cor meum in verbo malitiæ, ſed adjuva me, ut poſſim ipſius Agnelli vitam finire [a], qui obiit die primo Kal. Auguſti, & ſepultus eſt in Eccleſia S. Agathæ Martyris ante Altarium, & literis marmore exaratis epitaphium ſuper Corpus ejus ſic invenies.

Pontificis requiem cœleſti munere ....
Agnellus virtute Dei non perdidit illam,
Qui optatam meruit lucis cognoſcere pacem,
Corporis ipſe ſui Templum ſervatum ut eſſet.
Juſtus cum Sanctis Chriſto mediante reſurget,
Sic quoque pro meritis gaudet qui talia geſſit.

Hic

a *Sepulcrum Agnelli Archiepiſcopi Ravennæ, obiit circa annum Domini V. LVI.*

Hic requieſcit in pace Agnellus [a] *Archiepiſcopus, qui ſedit annos XIII. menſ. I. dies VIII.; qui vixit annos* [b] *LXXXIII., depoſitus eſt ſub die Kal. Auguſti* [c] *Ind. III.*, ſedit ann. XIII. mens. I. dieb. VIII.

OBSERVATIONES

AD VITAM S. AGNELLI.

Agnelli Epiſcopi ætas. Hujus Epiſtola ad Armenium. Titulus ordinati. A' Titulo ad Titulum translatio. Eccleſiæ Arianorum. Fons Baptiſmalis Arianorum Ravennæ duplex. Inſcriptio apud Rubeum ab Agnelliana diverſa. Secularia ad ſequentis Diſſertationis examen reſervata.

I. DE Agnelli Epiſcopi ætate plura in præcedenti Diſſertatione, ubi epitaphium juxta Rubeo deſcriptam lectionem, emendandum diximus. Dubitavi tamen, an ætatis anni ſinceriùs in noſtro Codice deſcripti eſſent, & an retinendi anni 83. pro 94. Si placeat annorum 83. defunctum, fiet in Diaconum ordinatum, cum exceſſiſſet annum quadrageſimum ſecundum; etenim anno 524., quo Eccleſius Epiſcopus factus eſt, annum agebat quadrageſimum primum. In ſerie Cleri Felicis Papæ Conſtitutioni ſubjuncta, inter Diaconos, qui Maſtaloni adhæſerant, poſtremo loco recenſetur. Itaque circa annum 527. relicto militari cingulo, & conjuge prædefuncta, inter Clericos adſcriptus fuerat, & Diaconatus-

[a] lege *Epiſcopus*. [b] Rub. LXXXXIV. [c] lege *Ind.* XIV.

tus ordine inſignitus. Juxta hanc hypotheſim annum agens ætatis ſuæ ſeptuageſimum Epiſcopus eſt factus anno 553. vegetus adhuc, ſanuſque, ut ex ejus effigie à Noſtro deſcripta, evincitur.

II. Extat in Bibliotheca Patrum Tom. 6. Epiſtola ad Armenium de ratione Fidei Agnelli hujus. Certum eſt eos falli, qui Agnellum Epiſcopum cum Agnello, quem nunc illuſtramus, confundunt. Cæterum Agnellum Epiſcopum Ravennatem diſcimus olim ab Eccleſio ordinatum Diaconum *ſerviſſe in Eccleſia B. Agathæ, unde Levita fuit, & ipſam Eccleſiam in titulo babuiſſe*. Rubeus *Præfectum* Agnellum tradit *Eccleſiæ S. Agathæ*. Faber italico ſermone idem importat, illum ejus Eccleſiæ *Cuſtodem* adhibitum dicens. Sane *in titulo Eccleſiam habere* idem eſt ac ad ejus Eccleſiæ titulum ordinari; minime tamen qui ad titulum alicujus Eccleſiæ ordinabantur, ejus Eccleſiæ Præfecti, ſeu Cuſtodes ob id fiebant; ordinabantur enim ad certæ Eccleſiæ titulum non modò Diaconi, & Subdiaconi, ſed & inferiores Clerici Acolyti, Lectores, Cantores. In veteri Codice Bibliothecæ Caſinenſis n. 451. legi ea fere, quæ Hitorpius publici juris fecit ad ſacros ritus ſpectantia. In Ordine qualiter *in Romana Eccleſia Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi eligendi ſunt*, ante antiphonam ad Introitum, *annuntiat Pontifex in Populo dicens, auxiliante Domino Deo, ac Salvatore noſtro Jeſu Chriſto eligimus in ordine Subdiaconi, Diaconi, ſeu Presbyteri, Acolytum, Subdiaconum, Diaconum, de titulo illo, ad titulum S. Mariæ illum, ad Eccleſiam quæ eſt in Pago illo, vel Monaſterium illud. Si quis autem &c.* Alligabantur itaque Ordinati omnes certis Eccleſiis, quibus ſervirent, ſed earundem ſingulis Presbyter præficiebatur, qui res ſacras ageret, & Plebem inſtrueret inferiorum Ordinum miniſterio adjutus. Diaconi autem, Subdiaconi, Acolyti, cæterique ad ſuperiorem Ordinem promoti à titulo ad titulum transferebantur.

III.

III. Gothis ſubactis Arianos cum ſuis Epiſcopis Ravenna abiiſſe patet, quorum bona, & Eccleſiæ Juſtiniano jubente Ravennatis Epiſcopi juri acceſſere. Imperatoris Divali, ut dicebatur, epiſtola id actum eſt, ex qua verba nonnulla Noſter excerpſit, quibus Ravennas Eccleſia à Catholicæ Fidei ſinceritate ſub Ariano Rege ſervata laudatur: ex Noſtro eadem deſcripſere Spretus, Blondus, & Rubeus, at in nonnullis diverſa. Sanctorum, quorum nominibus Eccleſiæ, quæ quondam Arianorum fuerant, dicatæ Deo recenſentur, cultus in earum reconciliatione habitus ſignificatur; aliàs quî credi poteſt Arianos, vel Divi Martini Turonenſis, vel S. Euſebii Sacerdotis, & Martyris, ſive Samoſatenus, ſive Vercellenſis Is fuerit, nominibus, Eccleſias ſuas Deo dicaſſe? Eccleſias hujuſmodi deſtructas dicit Faber exceptis S. Mariæ in Coſmedim, ac S. Martini in Cœlo aureo, qui priorem deſcribit, de altera autem ſilet. Rubeus hujus muſiva jam tum ſua ætate decidentia, & ad breve tempus duratura *a* ſcribebat. Quæ hìc Noſter narrat de Rege Vuandalorum non perfecte orthodoxo, qui ſtrata pavimenti marmorea aſportanda curaverit, & miraculo ſit impeditus, non video cui ætati ſint aptabilia, & quantùm veritati nitantur. Duplicem Baptiſmatis Fontem Ravennæ habuiſſe Arianos hinc patet, unum ad S. Theodori, ubi Domus Driedonis pro Epiſcopio fuit cum Balneo, ubi poſtmodum Oratoria S. Apollinaris, & S. Mariæ in Coſmedim ædificata fuerunt, alterum ad S. Martini, quem Agnellus Epiſcopus reconciliavit, & teſſellis ornavit, cujuſque Tribunal, ſive Tribuna ſedente Johanne ejus nominis V. terræmotu concuſſa ruit. Magnifica dona Urſianæ Eccleſiæ tributa ex obſervatis ad S. Maximiani Vitam lumen mutuantur. De rure Argenteo actum in Vita S. Exuperantii. Ad latera Fontis Eccleſiæ Petrianæ duo ſacella,

I 2 ſive,

a Extant adhuc. Vide Ciampinium in Muſivis part. 1.

ſive, ut Is ait, Monaſteria muſivis ornata narrantur, dictaque unum S. Jacobi, alterum S. Matthæi nomine. Hujus Inſcriptio poſtremis verbis quid ſignificet divinare vix liceat, fortè bona, Ædeſque poſt Arianos ejectos receptæ, ex quibus cultus Deo acceſſit, indicantur. Inſcriptionem hanc deſcripſit Rubeus, ſed diminutam, & alicubi diverſam, uti ubi habet; *hæc ſub Abſide in oſſibus exornata eſt*, pro eo quod in noſtro Codice legitur; *hæc Abſida muſivo exornata eſt*.

IV. Quæ ſpectant ad ſecularem Hiſtoriam in hac Agnelli Vita relata, in ſequenti Diſſertatione examinanda ſunt. Illud peculiare habent, quod ex Scriptoris mente videatur omnia Agnello Epiſcopo ſedente accidiſſe; id important illa; *in diebus iſtius, ſub iſtius Præſulis temporibus*, & ſimilia. Id quàm verum ſit, ex dicendis patebit.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO

CHRONOLOGICO-HISTORICA

DE ÆTATE

Petri Senioris, Johannis, Mariniani, & Johannis utriuſque.

CAPUT PRIMUM.

Rubeo, & Agnello diverſe tradita laudatorum Epiſcoporum ætas. In certa capita argumentum dividi, & pertractari debere.

I. RUbei, ut & hìc fiat, quod in præcedentibus Diſſertationibus factum eſt, ſententia tradenda, à quo Recentiores recedere nefas duxere. Is itaque A-gnellum Epiſcopum mortuum anno 566. Kal. Auguſti cum tradidiſſet, Petrum electum ait anno 568. XVII. Kal. Octobris. Hunc verò tradit obiiſſe circa annum 575. XVI. Kal. Sep-

Digitized by Google

tembris. De tempore, quo ſequentes Epiſcopi ſunt ordinati nil certi afferens, obitus tantùm eorundem deſignat, Johannis videlicet anno 595. III. Idus Januarii, Mariniani anno 606. X. Kal. Novembris, Johannis (utrumque enim unum fuiſſe arbitratur) ætatem uſque ad annum 630. promovet.

II. Quæ de his Noſter exhibet hæc fere ſunt; Agnellum depoſitum Kal. Auguſti Ind. III., quod corrigendum oſtendimus, & reponendum Ind. XIV. anni 566. Petrum ſecunda Indictione *conſecratum Romæ abſque jejunio* XVII. Kal. Octobris, obiiſſe XVI. Kal. Septembris, & ſediſſe annis VIII. menſ. II. dieb. XIX. Johannem defunctum die XI. Januarii, poſtquam Epiſcopatus inſulas geſſiſſet annis XVI. menſ. I. dieb. XIX. Marinianum deceſſiſſe X. Kal. Novembris. Johannem Mariniani ſucceſſorem ſediſſe annis V. menſib. X. dieb. XVIII. Johannem verò alterum annis XVIII. menſ. VI. dieb. VIII. Singulorum verò Vitis plura adnectit ad ſecularem Hiſtoriam ſpectantia ex Pauli Diaconi Libris, quos de Langobardorum geſtis habemus, fere deſcripta. De his, ut quantùm fieri poteſt, Chronologiam ad hoſce Epiſcopos ſpectantem digeramus, agendum eſt; etenim aliàs plura

ſatis

ſatis implexa extricare vix ſperandum, cum & Agnellus ſua habeat, in quibus implicatur, vel decipitur, & in numeralibus notis multa Exſcriptoris vitio inſanabiliter laborent. In eo turpiter lapſum hìc Agnellum ante omnia lubet adnotare, quòd Petrum hunc cum Petro Symmacho Romano Pontifici coævo confundens, eum in Urbis Synodo ſediſſe tradit. Ut autem reliqua clare, quo ad fieri poterit, ordine aliquo digeramus, de ſingulorum Epiſcoporum ætate diſtinctè, & per capita agendum reor.

CAPUT SECUNDUM.

Petri ſenioris ordinatio ab ejuſdem electione diſtinguenda. Diuturnioris interpontificii cauſa. Johannis Epiſcopi initia. S. Severi Baſilica reſtituta. Inſcriptio ad eam rem ſpectans. Johannis obitus certo tempori aſſignatus.

I. Certis adeo characteribus Petri ſenioris ordinatio explicatur, ut de eadem dubitari nequeat. *Iſte*, inquit Noſter, *ſecunda Indictione conſecratus eſt Romæ abſque jejunio XVII. Kal. Octobris*. Indictio ſecunda à die

prima Septembris anni 568. decurrere cœperat, & dies 15. ejuſdem menſis Sabbatum fuit Cyclo Solis XVII. Litera Dominicali A.G. Ordinatus dicitur abſque jejunio, ideſt ante jejunium ſeptimi menſis, quod ſequentis, ſeu intrantis hebdomadæ diebus futurum erat. Ad veſperam itaque ejus Sabbati ordinatus eſt Petrus, jam enim invaluiſſe crediderim morem, de quo vetus Ordo Romanus à Mabillonio editus de Gradibus Romanæ Eccleſiæ, ut Epiſcopi *nocturno tempore benedicerentur*, nocte videlicet Dominicam diem præcedente. At de hac re aptiùs nonnulla adnotabimus infra ad Petri hujus Vitam. Cum autem ordinationis Petri diem, menſem, annumque certum habeamus, & Prædeceſſorem obiiſſe ſtatutum ſit anno 566. longius interpontificium duorum annorum, & menſis unius cum dimidio admittere cogimur, indeque adigimur perſcrutari, quî potuerit Is annis 8. menſ. 2., & diebus 19 ſedere, quod ſcribit noſter. *Fundavit*, *idem*, *Eccleſiam B. Severi Confeſſoris Chriſti*, *ſed mors ſibi interveniens reliquit*, inquit Agnellus. Item in Vita Succeſſoris; *poſt B. Petri amiſſionem Opus inconſummatum*, *quod reliquerat*, *ideſt Eccleſiam B. Severi*, *iſte conſummavit*, *& uſque ad effectum*

ctum perduxit. Porro Rubeus veterem Inſcriptionem exhibet, quæ olim extabat, quæque hìc deſcribenda eſt;annum enim exprimit, quo Eccleſiæ illi coronis eſt impoſita.

Multorum lucens divino fabrica cultu
Eſſe Sacerdotem, ſe manifeſtat opus.
Cœperat egregius hoc Petrus condere Paſtor,
In quo neſcit eum mors retinere Virum.
Sed quæ tecta ſenex nec dum perfecta reliquit,
Romæ Vir natus hocce peregit opus.
Succeſſor prudens Petri, Paſtorque Johannes,
Qui, quod ineſt tanto, tulit honore decus.
Ipſe Pater Populi veniens Romanus ab Urbe,
Digna ſuis meritis hæc monumenta dedit.
Hæc eſt priſca Domus Sancto renovata Severo,
Cujus honore Deo pſalluntur Cantica vero.
Quingentis Domini ſub denis ſepties annis
Amplius bis quinque, bone Lector, in ordine junge.
[a] *Virginis à partu, quæ peperit abſque reatu,*
Imperium retinente ſecundo Juſtiniano
Annis undenis regnando vivus in Orbe.

II. Placet hìc illud animadvertere non unam Inſcriptionem hanc eſſe, ſed in uno lapide duas, quarum ſecunda recentior admodum priori eſt. Id evincit Leonini nonnihil in ea reſonans, modus numerandi à partu Virginis,

[a] hic Verſus à poſtremo loco in hunc reſtitutus eſt.

ginis, & ſtribiligo inſperſa, qua, ut verſus ſibi conſtet, Juſtinus inter cætera Juſtinianus dicitur. His tamen non obſtantibus, quæ ad chronologiam pertinent, cuncta invicem congruere arbitror; etenim invictis rationibus demonſtravit C. V. Pagius Differt. Hypat. par. 3. n. 1. & ſeqq. Juſtini imperantis initia ad Novembris finientis dies anni 565. ſpectare. Poſt diem itaque quartam decimam Novembris anni 575. numerari cœperat ejus Imperii undecimus. Igitur poſtremis anni illius diebus Baſilica S. Severi finita fuerat à Johanne, qui proinde jam Pontifex ſedebat, Petro ad meliora translato. Mortuum proinde arbitror eundem ipſo anno 575 XVI. Kal. Septembris. Ut autem anni, quibus ex Agnello ſediſſe dicitur, ſubſiſtant, electio ab ordinatione diſtinguenda eſt. Ita electus anno 567. die 28. Maii., ordinatus anno 568. die 15. Septembris, mortuus die 16. Auguſti anni 575., ſederit ab electione quidem, ut Agnellus numerat, annis VIII. menſibus II. diebus XVIIII., ab ordinatione verò annis VI. menſibus XI. Cauſa, cur ab electione ad ordinationem ſexdecim fere menſium mora interfluxerit, ex eo petenda eſt, quòd Petri electio, & Agnelli Prædeceſſoris mors tunc accidit,

cum

cum mox omnium Exarcharum primus Longinus anno ipſo 575. Ravennam mitti debebat. Facta electione mittebatur de ea re Conſtantinopolim nuncius, & expectanda erat Principis juſſio, ex quo non modò hujus, ſed & præcedentium interpontificiorum mora longior eſt, quàm in ſubſequentibus. Etenim conſtituta Exarcharum Ravennæ conſiſtentium Sede, non ab Conſtantinopoli expectandus erat Imperatoris conſenſus, ſed ab ipſo Exarcha præſtabatur. Id & in Summorum Pontificum chronotaxi obſervatum Viris doctis, licèt ſeriùs ab Exarchis Ravennatibus expetitum conſenſum probent, quæ de magni Gregorii electione narrantur in ejus Vita à Johanne Diacono, & ejuſdem Pontificis epiſt. 4. libri primi ad Johannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, aliæque in Regeſto legendæ. In Ravennati autem Eccleſia juſſio Principis ab Exarcha præſtita eſt ſtatim ac Exarchæ cœpere Ravennæ degere, quod primùm factum eſt obeunte Petro in Johannis electione. Obtinuiſſe autem jam tunc non modò in Ravennatis Epiſcopi, ſed & in Romani Pontificis ordinatione, ut expectaretur Principis juſſio, conſtat ex Anaſtaſio, qui in Pelagio II. notat, eum Ponti-

tifi-

tificem *ordinatum abſque juſſione Principis*, *eo quòd Longobardi obſiderent Civitatem Romanam*. Hæc enim verò ferenda erant per ea tempora, quibus Italia à Langobardis occupari cœpta efficiebat, ut de ſuo jure admodum ſolicitus eſſet Imperator. Petro itaque electo, miſſo de ea re nuncio Conſtantinopolim, dilata eſt ordinatio eiuſdem, quouſque ingruentibus circum circa Langobardis, Longinus primus Exarcha cum opportuna auctoritate miſſus, ipſo anno 568. veniens, aſſenſu Imperatoris nomine præſtito, Petrus Romæ eſt conſecratus.

III. Johannis, qui Petro ſeniori ſucceſſit, initiis ad diem certam conſtituendis, nulla aptior, probabiliorve via haberi poteſt, quàm in anni, dieique, quo obiit, inquiſitionem incumbendo. Diem ex Agnello habemus, undecimam videlicet Januarii; annum Magni Gregorii epiſtolæ indicant. Etenim certo certiùs conſtat obiiſſe illum Indict. XIII., in cujus Februario datas habemus epiſtolas 64. Johanni Epiſcopo Squillatino, & 65. Clero, Ordini, & Plebi conſiſtentibus Ravennæ. In hac enim infraſcripta leguntur; *veſtri Antiſtitis obitum cognoſcentes, curæ nobis fuit viſitationem deſtitutæ Eccleſiæ Fratri, & Coëpiſcopo noſtro Seve-*

Severo Paulino ſolenniter delegare, cui dedimus in mandatis, ut nihil de provectionibus Clericorum, redditu, ornatu, miniſteriis à quoquam uſurpari patiatur. Igitur die undecima præcedentis Januarii anni 595., quo Ind. XIII. currebat, Johannes defunctus fuerat. His habitis, ad tempus ſedis eidem ab Agnello tributum convertendus eſt ſermo, cujus characteres facile ab Exſcriptoribus corrupti deprehenduntur. Anni enim non XVI., ſed XIX. numerantur à 575. ad Januarium 595. Retentis itaque diebus 19., & menſe uno, aſſumptiſque loco annorum 16. annis 19., retrocedendo ab emortuali Johannis die undecima Januarii anni 595., eaque non computata, devenitur ad diem 23. Novembris anni prædicti 575. aptam Epiſcoporum ordinationibus, Sabbati videlicet, Cyclo Solis XXIV., Litera Dom. F. Baſilica itaque D. Severi penè refici finierat, cum Johannes ordinatus, & intra menſis ſpatium ante anni finem, juxta præmiſſæ Inſcriptionis tenorem, eſt completa. Hæc autem ex ſecularium rerum Agnello in cujuſque Epiſcopi Vita narratarum examine manifeſtam lucem accipient.

CA-

CAPUT TERTIUM.

Langobardorum in Italiam ingreſſus. Narſetis mors. Epocha Regni Langobardici diverſa ab Epocha eorundem in Italiam ingredientium. Sigonius à Camilli Peregrini cenſura vindicatus.

I. AD Petri ſenioris ætatem hæc fere ab Agnello narrantur ſpectantia. Anno, quo ille ordinatus eſt, Venetias à Langobardis invaſas, & occupatas. Anno Juſtini quinto Bonum interitum, Tuſciam armis obrutam, Ticinum obſidione cinctum, & à Longino Exarcha Cæſaream palis munitam. Narſetem Romæ obiiſſe. Alboinum Uxoris dolo interemptum. In hæc omnia inquirendum. Ingreſſum Langobardorum in Italiam narrat Paulus Vvarnefridi *menſe Aprili Ind. I. alio die poſt Paſcha, cujus Feſtivitas eo anno juxta calculi rationem ipſis Kal. Aprilis fuit, cum jam à Domini Incarnatione anni* 568. *eſſent evoluti.* Conſtat hæc omnia anno 568. vulgaris Epochæ à Chriſti Natali convenire, quo Ind. prima Paſcha Kal. Aprilis celebratum eſt, Cyclo Lunæ XVIII., Solis XVII., Lit. Dom. A. G.

Reſ-

Reſpondent etiam calculi à Rubeo, & à Baronio initi ex epiſtolis Gregorii ad Conſtantiam Auguſtam, & ad Phocam Imperatorem. At Agnello repugnat, quod Rubeus inquit; *Longinum videlicet ad excipiendos, ac impediendos potiùs Langobardorum impetus priore anno in Italiam Exarchum veniſſe*. Agnellus ſiquidem in præcedenti Vita narrat, Longino Ravennam veniente, Narſetem ea egreſſum tertio Juſtini anno cœpto à Novembri 567., & conſentaneum rerum ordini eſt, adveniente Longino Petrum Epiſcopum ordinatum, ut in ſuperioribus obſervavimus. *Anno quinto Juſtini*, tradit Noſter, à *Langobardis Tuſciam devaſtatam, eoſque obſediſſe Ticinum*. Annus quintus Juſtini cœptus eſt Novembri menſe anni 569. Paulus Vvarnefridi lib. 2. cap. 25. habet, Alboinum Liguriam introëuntem *Indict. III. tertio Non. Septembris*, & ſtatim cap. 26. *Ticinenſis*, inquit, *eo tempore Civitas ultra tres annos obſidionem perferens ſe fortiter continuit, Langobardorum exercitu non procul juxta eam ab occidentali parte ſe continente. Interea Alboin electis militibus invaſit omnia uſque ad Tuſciam, præter Romam, & Ravennam, vel aliqua Caſtella, quæ erant in litore Maris conſtructa*. Indictio tertia cœpta Septembri illo, cujus

cujus III. Nonas Langobardi Liguriam ingreſſi ſunt, quare Novembri proximo Juſtini imperantis annus quintus cœpit, cujus Decembri anni ejuſdem 569. Ticinus obſideri cœpit. Obſidione autem cœpta, annoque 570. currente adhuc Juſtini anno quinto, Alboinus uſque in Tuſciam excurrit, lateque regionem depopulatus eſt. Addit Paulus cap. 27. *at verò Ticinenſis Civitas poſt tres annos, & aliquot menſes obſidionem perferens, eandem ſe Alboino, & Langobardis obſidentibus tradidit*; & cap. 28. *qui Rex poſtquam in Italiam tres annos, & ſex menſes regnavit, inſidiis conjugis interemptus eſt*. Infra verò cap. 31. Clepham ait regnaſſe anno uno, & ſex menſibus, & tandem cap. 32. hæc habet; *per hos Langobardorum Duces ſeptimo anno ab adventu Alboin, & totius Gentis, ſpoliatis Eccleſiis, Sacerdotibus interfectis, Civitatibus ſubrutis, Populiſque, qui more ſegetum excreverant, extinctis, exceptis his regionibus, quas Alboin cœperat, Italia maxima ex parte capta, & à Langobardis ſubjugata eſt*. Ex his omnibus fit Ticinum circa priores menſes anni 573. à Langobardis captum. Ait Noſter Alboinum Veronæ trucidatum Uxoris opera *IV. Kal. Julias*, & conſentit Paulus, qui Alboinum regnaſſe ait in Ita-

Italia tribus annis, & ſex menſibus. Computantur itaque Regni anni ab initiis Ticini obſeſſi die 29. Decembris anni 569. Verùm annorum Juſtini character apud Agnellum corruptus eſt, & pro VI. ſcribi debet VIII., qui decurrere cœperat anno præcedenti 572. Alboino extincto ſtatim Clephis Rex dictus eſt, qui cum regnaſſet anno uno cum dimidio, obiit circa finem anni ſequentis 574. Anno autem 575., quo Poſtridie Kal. Aprilis complebatur ſeptimus annus ab ingreſſu Langobardorum in Italiam, per Duces Italia ipſa late devaſtata eſt, ejuſque menſe Junio ſextadecima die Benedictus Pontifex Romanus ordinatus eſt. Indicantur hæc ab Agnello, cum tradit *poſt fundamenta Eccleſiæ*, S. Severi videlicet, à Petro Epiſcopo *poſita, totam Italiam vexatione maxima exagitatam fuiſſe*, & Longinum Exarchum *palis* in modum muri ſuffixis *Cæſaream* muniſſe. Itaque ante initia anni 575. Clephi regnante fundamenta Eccleſiæ S. Severi poſita ſunt; & primis 575. menſibus *exjerunt Langobardi*, inquit Noſter, & *tranſierunt Tuſciam uſque Romam, & ponentes ignem, Petram pertuſam incendio concremaverunt, & conſtruxerunt prædicti Langobardi Forum Cornelii, & conſummata eſt Civitas ab eis.*

II. Narſetis mortem conſignat Noſter circa annum 574., quem Romæ obiiſſe tradit in Palatio nonageſimo quinto ætatis ſuæ anno, & conſonat Anaſtaſio, qui eodem anno mortuum Narſetem dicit, quo & Johannes Papa obiit. De ea re plura adiici poſſent contra Baronii ſententiam ad annum 567., & 568., at procul nimis ab inſtituto evagaremur. Illud tamen obiter adnotandum, quod ſi cum Narſes defunctus eſt annum agebat nonageſimum quintum, non potuit idem eſſe cum eo, qui militia clarus ſub Mauricio vivebat. Corrippo Poëtæ Narſes laudatur, qui anno 566, & ſequentibus Conſtantinopoli degebat, diverſus ab altero, qui eodem tempore ſenior in Italia clarus habebatur. Uterque tamen pro uno acceptus eſt à ſequioris ævi Græcis Scriptoribus. Agnellus nil de Langobardis à Narſete vocatis; illud tamen ejuſdem gloriæ minime favens, quod Romanorum inde decora deleta, & divitiæ direptæ dicuntur. At de his ex occaſione, ſatis.

III. Ex dictis conſtare puto de duplicis Epochæ conſtituendæ neceſſitate, una quidem ab ingreſſu Langobardorum in Italiam, altera ab Alboini in Italia regnantis initiis, quorum prima diei ſecundæ Aprilis anni 568., ſecun-

ſecunda diei 29. Decembris anni 569. alligatur. Aliàs confuſe omnia traderentur. Nec enim exempli gratia mirum, quod ea Epocharum diſtinctione neglecta, Baronius ad annum 571. Alboini mortem referat, licèt ibidem ex Pauli Diaconi verbis agnoſcat trucidatum illum, poſtquam Ticinum receptum fuerat elapſis obſidionis tribus annis, & aliquot menſibus, & regnantis Alboini tribus annis cum dimidio, ac præcedenti anno Alboinum, & Langobardos III. Non. Septembris Ind. III. in Liguriam ingreſſos. Vindicandus tamen hìc celeberrimus Mutinenſium lumen Carolus Sigonius, cui, ob laudatam Epocharum diſtinctionem, diem dicit alter doctiſſimus Scriptor Camillus Peregrinus, Baronii calculos ſecutus in comparatione annorum Ducum Beneventanorum à Zottone omnium primo ad Arichim ejus nominis ſecundum pag. 262. Sigonium, Is ait, in Regno Italiæ tradentem, Antharit Regem ſalutatum anno 585., decipi; *quoniam Paulum, laudatumque à ſe Landulphum prave interpretatus, Alboini annos tres cum dimidio ab anno ducendos putavit 570., qui computandi fuerant ab anno* 568. At clara adeo ſunt, quæ in ſuperioribus adnotavimus de tempore, quo Alboinus in Ligu-

 riam

riam ingreſſus à Paulo dicitur, de Ticinenſi Urbe obſeſſa per annos tres, & aliquot menſes, & de Alboini morte, quæ acciderit Ticino occupato, exactiſque in Regno annis tribus cum dimidio, ut aſſenſum etiam ab invito extorquere poſſint, oſtendantque perſpicue Epocham Regni plane diverſam ab Epocha ingreſſus Langobardorum in Italiam, efficiantque proinde Sigonio optime Paulum intellectum, quem immeritò cum Paulo ipſo cenſura afficit Peregrinus. Conſtat præterea Antharit anno 591. obiiſſe ex magni Gregorii epiſt. Ind. IX., qua Rex ille annum ſextum in Regno compleverat, teneri cœpto 585., ut Paulus tradiderat. Hinc rationibus initis ad initium Regni ab Alboino primùm ſuſcepti, devenitur retrocedendo ad poſtremos Decembris dies anni 569., quibus cœptum eſt Ticinum obſidione vallari. Cum Paulus itaque probe cum magno Gregorio ſynchrono conveniat, non eſt cur à traditis per eundem recedatur. Agilulphum etiam Regem creatum dicit eodem anno, quo Antharit mortuus eſt, menſe videlicet Novembris, & in Paſchate ſequentis anni confirmatum. Idem ex Gregorio elicitur, qui ep. 17. lib. primo data Decembri menſe Antharit mor-

mortuum dicit, quod Paulus Nonis Septembris conſignavit. Ipſe autem Gregorius ep. 32. lib. 2. ad Johannem Ravennatem Epiſcopum Ind. X. Julio menſe, anno videlicet 592., Agilulphum Regem Neapoli imminentem innuit cum Aroge. Aroges Rex, Agilulphus, Arnulphus corrupte ibidem ſcripti, ut Viris doctis compertum.

IV. At Epochas hujuſmodi omnino diſtinguendas eſſe perſpicue demonſtrandum iri cenſeo, ſi ratio à Peregrino inita in diſponendis Ducum Beneventanorum annis conſideretur, quandoquidem non diſtincta Regum Epocha ab altera ingreſſus in Italiam, impoſſibile eſt, ſervatis annorum ſpatiis cuique Regi à Paulo aſſignatis, ad annum 663., quo regnare cœpiſſe Grimoaldum Peregrinus ſtatuit, devenire. Id, puto, patebit ex infraſcripta collatione Pauli, prout à me intelligitur, & ejuſdem, prout à Peregrino intelligi debet, confuſis Epochis in unam.

Statuta Regni Langobardici Epocha ad finem anni 569. ſeu initium 570., quod vult Sigonius.	*Statuta Regni Langobardici Epocha ad annum 568. cum primùm in Italiam ingreſſi ſunt, quod vult Peregrinus*
Antharit circa initium anni 585. Regnum capeſſit. Moritur Non. Septemb. anni 590.	*Antharit circa Aprilem anni 583. Regnum init. Moritur Non. Septemb. anni 588.*

Digitized by Google

Theodelinda in Regem erigit Agilulphum Septembri menſe ejuſdem anni.	*Agilulphus eodem anno fit Rex menſe Septembri.*
Agilulphus in Paſchate ſequentis anni 591. Mediolani confirmatur, die videlicet 15. Aprilis, Cyclo, Lunæ III, Solis XII., Lit. Dom. G.	*Menſe Aprili anni 589. confirmatur in Regem à Langobardis.*

Paulus Diaconus lib. 3. cap. 36.

Agilulphus poſt annos regni 25. menſe Septembri finitos moritur anno 615.	*Agilulphus poſt 25 annos menſe Septembri finitos moritur anno 613.*

Paulus lib. 4. cap. 43.

Adoaldus admodum puer cum Theodelinda matre eodem anno 615. ſtatim à morte Agilulphi regnat.	*Adoaldus regnare incipit cum matre eodem anno 613.*
Adoaldus, cum inſaniret, poſtquam cum matre regnaverat annis decem, ejectus eſt, & Arioaldus ſubſtitutus circa Octobrem anni 626., cœpto videlicet Adoaldi undecimo.	*Adoaldus eicitur anno 623. cœpto anno undecimo regni ſui circa Octobrem.*

Paulus lib. 4. cap. 43. videtur annos Adoaldi decem

decem ſolidos numerare, ſicut & duodecim ſequentes Arioaldi, nec aliàs chronotaxis ſtaret cum ſequentibus mox dicendis. At calculum turbaret Honorii Pontificis ſummi ordinatio, ſi ea diei 28. Septembris alliganda eſſet anni 526., ut contendit V. C. Papebrochius in Conatu, etenim de ejectione Adoaldi, & Arioaldi electione extat ejuſdem Pontificis epiſtola ad Iſaacium Exarchum. Aptiùs itaque Sigonius hæc ad annum 625. refert, in cujus Septembri Honorius electus, ſeu ordinatus ſit, quod evincitur ex ejuſdem Honorii epiſtola altera ad Epiſcopos Epiri data Idibus Decembris Ind. XIV. Porro Pontificis ordinatio nullo modo ad Septembrem anni 623. retrahi poteſt, quod oporteret, ſi anni Regum Langobardorum numerari deberent ab anno 568.

Arioaldus itaque Rex creatur circa Octobrem anni 625.	*Arioaldus creatur anno* 623.
Poſt duodecim annos completos, vel ſaltem mox complendos, moritur Octobri menſe anni 637.	*Moritur anno* 635.

Paulus lib. 4. cap. 44.

Rothari circa Octobris fi-	*Rothari regnat anno* 635.

nem anni 637. regnat.	
Edictum profert Novembri menſe anni 644.	
Moritur completis annis 16, & menſibus 4. ſub Martii initium anni 654.	*Moritur completis annis 16. menſibus 4. ſub Martii initium anni 652.*
Rodoaldus penè eodem tempore moritur, cum regnaverit ſimul cum Patre annis 5. dies 7. Succedit Aripertus eodem anno.	

Paulus lib. 4. cap. 44. ſcribit Rotharim Codicem, quem Edictum vocavit, edidiſſe anno ſeptuageſimo ſeptimo, ex quo Langobardi in Italiam veniſſent, currente videlicet à præcedenti Aprili. Edicti characteres Peregrinus ipſe profert hujuſmodi; *IIX. anno Regni ſui Ind.* 12. (legendum eſt procul dubio ſecunda) *menſe Novembri* (producta videlicet uſque ad Kal. Januarii, ut aliàs ſæpe) *atque anno LXXVII. poſt adventum Regis Alboini*. Conſentit idem deſignari hìc Novembrem anni 644. At ex præcedentibus, octavus Rotharis annus cœptus fuiſſet Novembri anni præcedentis 642., morſque Rotharis ad annum pertineret 652., nam fatente Peregrino regnavit annis 16., menſibus 4. Sigonius in diffiniendis annis Regni Rodoaldi, & Ariperti à Paulo recedit, & exhibet Edi-

ctum

ctum Rotharis cum characteribus Pauli Hiſtoriæ repugnantibus. Id adnotare placuit, ne partium ſtudiis teneri videamur. Ratio dicendorum efficit, ut nullo modo Rodoaldi Regnum à Patris Regno diſtingui poſſit; eo proinde regnante ea acciderunt, quæ Paulus tradit, quæque aliàs videri poſſent eveniſſe poſt Rotharis obitum. Aliquot tamen menſes poſt Patrem regnaſſe credo tum, cum uxorem accepit Gondibergam, quæ adulterii accuſata, Carelli Monomachia abſoluta eſt, & Viro occiſo ædificavit Baſilicam Ticinenſem S. Jo: Baptiſtæ. Itaque Rodoaldus obiiſſe intelligendus eſt circa Septembrem anni ejuſdem 654.

Aripertus anno 654. circa Septembrem regnare incipit.	*Hæc omnia probe ſuis annis à Peregrino conſign.ntur; at ſi, confuſa Epocha ingreſſus Langobardorum in Italiam, cum altera Regni, calculos adhibuiſſet, anno uno ſaltem cuncta anticipaſſet; etenim*
Moritur anno 661. ad finem vergente, anno regni ejus octavo currente.	
Bertaridus, & Gadebertus filii ſuccedunt eodem tempore.	
Poſt annum unum menſes tres à morte Ariperti, Grimoaldus Dux Beneventanus Regnum occupat, primis nempe menſibus anni 663.	*Aripertus regnare cœpiſſet menſibus poſtremis anni 652. Mortuus eſſet anno 659. Grimoaldus regnare cœpiſſet primis menſibus anni 662.*

Gri-

Grimoaldus anno ſexto Regni ſui menſe Julio Ind. XI. auget Edictum Rotharis, anno videlicet 668. Moritur anno 671.	*Edictum ſuppleviſſet anno* 667. *Mortuus fuiſſet circa annum* 669.

De anno, quo Grimoaldus regnare cœpit dubitari nequit, cum Peregrinus ipſe Rotharis Edictum ſuppletum agnoſcat anno 668. ex notis inſcriptis Legibus Langobardorum Editionis Baſileenſis anni 1557. anno videlicet Grimoaldi VI. menſe Julio Ind. XI.

V. Hæc obſervare placuit, ut agnoſceretur optime Paulum à Sigonio intellectum, & rite duplicem Epocham conſtitutam, qua diſtinctione neglecta, ut rite conſtituantur anni Rotharis, & Grimoaldi, de quibus dubitari nequit ob extantes in Langobardorum Legibus characteres, ſpatia à Paulo indicata, quibus præcedentes Reges floruere, amplianda ſunt, à quibus tamen ſe haud recedere velle dixerat Peregrinus. Certe Landulphus aliter intelligi nequit, quàm conſtituta, admiſſaque duplici Epocha ubi ait; *Langobardos anno* 568. *Ind. prima Kal. Aprilis de Pannonia egreſſos, ſecunda in Italia prædari cœpiſſe, tertia dominatum inſtituiſſe*. Hæc ad ea fere, quæ Noſter ex ſeculari Hiſtoria in Vita Petri Senioris narrat, obſervare placuit. In Johannis

hannis Vita, cujus ſedentis initia, & finem jam in ſuperioribus aſſecuti ſumus, nil horum miſcuit. Spectant tamen ad Johannis ætatem quæ infra in Vita Mariniani commemorat de Caſſinenſi Monaſterio à Langobardis deſtructo; qua de re nonnulla paulo infra adiiciemus.

CAPUT QUARTUM.

Marinianus ſedet in Romano Concilio anni 595. *Annus mortis Magni Gregorii. Rubeus emendatus.*

I. PEtri Senioris, & Johannis Ravennatum Epiſcoporum ætate comperta, nunc Mariniani ſedentis tempora illuſtrari debent. Die undecima Januarii anni 595. poſtquam Cometes diutiùs viſus eſſet, ut Noſter tradit, ex Paulo lib. 4. cap. 11. Johannes mortuus eſt. Qua die electus, ſive ordinatus ſit Marinianus, quo obierit, quotove tempore Epiſcopatum tenuerit ſilet, ubique Agnellus. Illud tantùm tradit X. Kal. Novembris è vivis abjiſſe. Conſtat tamen Marinianum quinta die menſis Julii Epiſcopum ſediſſe eodem anno 595. in Synodo Romæ habita à Magno Gregorio, nam primus omnium Epiſcoporum ſubſcribit. Extat

Digitized by Google

tat autem hæc temporis nota; *regnante in perpetuùm Domino noſtro Jeſu Chriſto temporibus piiſſimorum, & sereniſſimorum Dominorum Mauritii, Tiberii, & Theodoſii Auguſtorum, ejuſdem Domini Imperatoris Mauritii anno tertiodecimo, Ind. XIII., quinto die menſis Julii. Gregorius Papa &c.* A' die autem emortuali Johannis ad Mariniani conſecrationem aliquod non modicum tempus fluxiſſe ex eo agnoſcimus, quòd bis electio variata ſit, licèt Principis juſſio haberetur ab Exarcho Ravennæ degente, ut oſtendit Gregorii ep. 89. lib. 4. ad Andream Scholaſticum. In ea etenim Pontifex jubente Exarcho Donatum dicit Archidiaconum exhibitum, ut ordinaretur, inde Johannem Presbyterum, quorum priorem ſe recuſaſſe ait conſecrare, quòd multa in ejus actis reprehenſibilia inveniſſet, alterum quia Pſalmos neſciebat. Inde communi, concordique ſuffragio Ravennates Marinianum olim in Monaſterio diu cum Gregorio ipſo converſatum, & Presbyterum, elegere, qui reluctans licèt ordinatus eſt. Igitur cum laudata epiſtola in Regeſto immediate poſt Synodum ſit poſita, conſequi videtur ſtatim ac ordinatus eſt in Synodo ſediſſe, ac propterea ordinationem ejus ad priores Julii dies ſpectare.

re. Quod pertinet ad ejuſdem Mariniani obitum, videtur Agnellus eum conſignare eodem anno, quo magni Gregorii obitus accidit, narrata enim hujus morte, immediate ſubdit; *igitur, ut diximus, mortuus eſt hic Beatiſſimus die X. Kal. Novembris*. Nil in præcedentibus de Mariniani obitu dixerat; itaque *τὸ ut diximus* idem ſignificat, ac anno, *quo diximus*. Magni Gregorii mortem eiſdem penè verbis enarrat, quibus eandem Paulus lib. 4. cap. 30. anno videlicet ſecundo Phocæ Imp. Ind. VIII. ſexcenteſimo videlicet quinto. Verùm ſi ſecundus Phocæ annus currebat, cum D. Gregorius obiit, & ſi obiit die 12. Martii, Indictio non VIII., ſed VII. decurrebat uti Johannes Diaconus, & Beda, quod meritò in Paulo caſtigavit Baronius ad annum 604. Marinianus quidem mortuus fuerit Ind. VIII. fluente jam à præcedenti Septembri eodem anno 604., ſecundo adhuc durante Phocæ anno, nec finiendo niſi 25. proximi Novembris, obierit inquam die 23. Octobris, quod tradit Noſter.

II. Rubeus, qui Mariniani obitum anno 606. adſcribit nihil habet, quo me à mea ſententia removeat; at nec ſibi, nec veritati conſentit, cum hunc tradit ſediſſe annos undecim, & men-

menſem unum, mortuumque, ut Agnellus habet, X. Kal. Novembris, ſiquidem his admiſſis Mariniani conſecratio caderet in diem 23. Septembris feria VI., Cyclo Solis currente XXVI., Lit. Dom. C. tribus fere menſibus poſt Synodum Romanam, cui Marinianum ſubſcripſiſſe Rubeus ipſe notaverat pag. 189. Præterea extant epiſtolæ lib. 4. 89. Andreæ Scholaſtico, & 98. Mariniano ipſi, quæ cum datæ ſint Indict. XIII., probant nullo modo ejus conſecrationem ad Septembrem transferri, quo Indictio XIV. cœpit. Remanet igitur, tempora Epiſcopatus Mariniani male à Rubeo ſupputata, & nullam cauſam eſſe, qua à ſupra diſcuſſis recedam. Poſtremæ Magni Gregorii literæ ad Marinianum ſputo ſanguinis laborantem datæ ſunt Ind. VI. Paucis itaque menſibus ſuperſtitem Gregorio fuiſſe, & Ind. VIII. mortuum rationi conſentaneum videtur. Sederit itaque annis novem, & fere menſibus quatuor.

CA-

CAPUT QUINTUM.

Lues inguinaria. Rurſus de Epocha Alboini. Pugnæ inter Francorum Reges. Caſſinenſis Monaſterii deſtructio quando acciderit. Agilulphi Regis Filia à Calinico capta. Reddita inde circa tempus, quo Marinianus obiit.

I. PLura hìc complectitur Agnellus ad ſecularem Hiſtoriam ſpectantia à Paulo fere deſumpta, de quibus videndum eſt, an omnia ad Mariniani ætatem referenda ſint. Lues itaque inguinaria, quæ Romam primùm, cum ob eandem Pelagio extincto, Gregorius ſedere cœpit, inde Italiam, Gallias, Hiſpanias funeribus late implevit, Mariniano ordinato Ravennam, & maritima loca, inde Veronam afflixit. Sic & Paulus Vuarnefridi lib. 4. cap. 15. narrata præcedenti capite undecimo Johannis Epiſcopi Ravennatis morte, ait; *ſubſequenti tempore rurſus Ravennam, & eos, qui circa oram Maris erant peſtis graviſſima vaſtavit. Sequenti quoque anno mortalitas valida Populos Veronenſium attrivit.* Baronius ad annum 590. de peſte hujuſmodi loquens

quens, & Antharit mortem ad ejuſdem anni Septembrem conſignans, ſuam ſententiam de morte Alboini anno 571. aſſignanda evertit, cum enim conſtet ex Paulo poſt Alboinum, Clephim regnaſſe anno uno cum dimidio, decem inde annis ſub Ducibus Langobardos fuiſſe, & tandem Antharit ſex annis dominatum, ſi annorum ſumma colligatur fient anni 17.½, qui additi annis 571. conficient Antharit mortuum poſt Paſchale Feſtum, ſeu Septembri menſe anni 588., cum tamen Baronius ipſe tradat obiiſſe anno prædicto 590.

II. Poſt aliquot à Mariniani ordinatione annis bellatum eſt inter Francorum Reges Theodepertum, & Theodoricum fratres, ac Clotharium Patruelem; at Noſter hìc de præcedenti certamine loquitur inter Theodepertum, & Clotharium Patruelem, de quo Paulus lib. 4. cap. 4., eaque occaſione, ut Noſter metheororum phœnomena memorat, quæ appendix ad Gregorium Turonenſem cap. 19. & 20., & Rhegino lib. 3. cap. 87., & 88. comparant cum ſubſequentibus certaminibus inter duos Fratres, & Patruelem, quem male Paulus Patrem vocat. Hæc notaverat Camillus Peregrinus in Chronologia Ducum Bene-

neventanorum, quæ lumen huic Agnelli loco afferunt. Aimoinus etiam de Geſtis Francorum lib. 3. cap. 87. poſterius bellum narrat, & refertur temporibus ſupputatis ad annum 603., qui eum præceſſit, quo Marinianus obiit.

III. Celebris eſt doctorum Scriptorum conatus, ut Paulum Vvarnefridi cum Leone Oſtienſi, & Oſtienſem ipſum cum Oſtienſi componant, ubi de Monaſterii Caſinenſis per Langobardos everſione, & de temporis ſpatio, quod inter ejus deſolationem, & Petronacis opera factam reſtitutionem, effluxit. Porro Noſter, qui Paulum exſcribit, Paulum ſecutus eſt, & circa poſtremum Mariniani annum ejus Monaſterii everſionem factam videtur oſtendere. Verùm illud in controverſiam minime verti poſse credo Pelagio Summo Pontifice ſedente Monaſterii Caſinenſis Monachos, Romam migraſse, & apud Lateranum Monaſterium obtinuiſse; id enim & Leo Oſtienſis in Chronico Caſin. lib. p. cap. 2., & Anaſtaſius Bibliothecarius in Pelagii Vita. Leonis hæc verba ſunt; *Fratres Romam profecti ſunt ....., atque ex conceſſione Romani Pontificis Pelagii, qui tunc Sedi Apoſtolicæ præerat juxta Lateranenſe Patriarchium Monaſterium conſtruxerunt, ibique per*

L *centum,*

centum, & triginta annos, quod Caſinenſe Monaſterium deſtructum permanſit, habitaverunt. Anaſtaſius *fugientes*, inquit, *ex Cœnobio Fratres Romam profecti ſunt ...., atque ex conceſſione S. Pelagii Papæ Secundi, & Tiberii Mauritii Imperatoris juxta Lateranenſe Patriarchium Monaſterium conſtruxerunt.* Camillus Peregrinus ſæpius laudatus omnium primus oſtendit Petronacem Caſini in Monaſterio reſtituto degiſse anno 720. ex S. Vuillibaldi Itinerario. Itaque reſtitutum Monaſterium eſt paulò poſt Gregorii II. Papæ ordinationem, qui ſedere cœpit anno 714. Hæc clara ſunt. At quî factum eſt, ut Leo, qui loco laudato ab everſione ad reſtitutionem Monaſterii numerat annos 130., in Præfatione Chronici Pauli ſententiæ adhærere videatur, annos tantùm 110. computans? Breviorem etiam annorum deſolationis numerum amplexi ſunt Adrevoldus Floriacenſis de miraculis S. Benedicti lib. 1. cap. 113., & Abbas Urſpergenſis in Chronico. Vir emunctæ naris Camillus Peregrinus laudatus in ſerie Abbatum Caſinenſium exiſtimat numerum variatum non Oſtienſi imputandum, ſed vel Petro Diacono, vel alteri, qui ſicut aliàs numerum 110. in Præfatione ex Paulo Diacono ſubſtituerit. An-

gelus

gelus de Nuce in Diſsertatione ad cap. 2. Chronici Leonis, & Bollandus in Actis S.S. ad 13. Febr. pag. 695., & ſequentibus Peregrini veſtigia relegunt. Bollandus tamen ſerius transfert S. Vvillibaldi ad Gregorium III. Pontificem adventum. Nucius firmat Gregorio II. ſedente Monaſterium reparari cœptum circa annum 718., & deſolationis annos retrogrediendo numerandos, quo ad annum everſionis 688., vel 689. devenitur. Leonem conſtanter annos deſolationis 130. ſcripſiſse, uti ex conteſtibus locis ejuſdem Chronici apparere exiſtimat, ſed à Petro Diacono, Pauli computum ſecuto pro 130. ſubſtitutos 110. in Præfatione. Et hæc quidem rite conſtituta arbitror. At Paulus Diaconus ætate illi proximus à vero deſolationis ſpatio tradendo viginti fere annorum parachroniſmo peccavit? Ita communiter creditur.
Liceat tamen obſervare Paulum annos 110. non à Monaſterii everſione computare, ſed ab eo tempore, quo *locus ille habitatione hominum deſtitui cœpit*, quæ ejus ſunt verba lib. 6. cap. 40. Deſtructio itaque Monaſterii, & expilatio anno 589. evenerit, cujus cauſa fugerint Monachi, at fortè poſt unum, alterumve annum eorum nonnulli regredientes

 ibi

ibi habitaverint, qui demum circa annum 604. omnino abire coacti ſint, quare evoluti fuerint fere 110. anni, cum Gregorii II. tempore per Petronacem Monaſterium eſt reſtitutum. At, ut quod ſentio fatear, his minime acquieſco, Paulus enim ipſe eo temporis ſpatio intermedio agnoſcit Caſini *aliquos ſimplices Viros reſediſſe*, quos adveniens Petronax reperit, quare *habitationis hominum* nomine Monaſterium ipſum intelligit, quod everſum, expilatumque à Langobardis, Monachis indemnibus juxta S. Patris prædictionem fugientibus, teſtatur Magnus Gregorius Dialog. lib. 2. cap. 17, *cujus vocem*, inquit S. Pontifex, *tunc Theopropus audivit, nos autem cernimus, qui deſtructum modò à Langobardorum Gente ejus Monaſterium ſcimus*, cum his, quæ ſeqvuntur, ex quibus clare evincitur, circa poſtremum Pelagii Pontificis annum Monaſterium everſum fuiſse.

IV. Quæ ſeqvuntur de Agilulphi Regis filia à Gallinico Exarcho Belli inducias rumpente Parmæ capta, Ravennamque abducta, Sigonius refert ad annum 601. Paulus lib. 4. cap. 21. ait; *his diebus capta eſt Filia Regis Agilulphi, cum Viro ſuo Godeſchalco nomine de Civitate Parmenſi ab exercitu Gallinici Patricii,*

&

Digitized by Google

& ad Urbem Ravennatium ſunt deducti. Cremonam ob id, Mantuam, Pataviumque, & alia loca expugnata narrat cap. 29., quod Noſter ad Phocæ initia ſpectare innuit, dum adhuc in vivis agerent S. Gregorius, & Marinianus. Smaragdus Exarchatu abjerat anno 597. ſuccedente Callinico, quo ejecto, ut Noſter habet, ſeu revocato ab Auguſto ob temerarium facinus, quo Langobardos importune excitaverat, ut ſentit Sigonius, Smaragdus denuo Exarchus effectus eſt. Sub eo, defuncto magno Gregorio, eodemque menſe, quo Marinianus obiit, Filia Regi reddita eſt, induciæque in proximum Aprilem factæ ſunt. Id ex Paulo conſtat, qui lib. 4. cap. 29. hæc habet; *reddita eſt Filia Regis à Smaragdo, & facta eſt pax menſe* (Novembrem intelligo) *uſque ad Kal. Aprilis, Indic. VIII.* Pax hæc, ſeu induciæ ad Novembrem anni 604. ſpectant.

CAPUT SEXTUM.

Johannes ejus nominis duo. Utriuſque Epiſcopi anni. Agnellus ex Paulo ſuppletur. Secularia Agnello narrata perpenduntur.

OCcurrunt poſt Marinianum Ravennates Epiſcopi duo ejuſdem nominis, quos proinde Rubeus in unum conflandos cenſuit. Nil tamen eorum, quæ Rubeum moverunt, me ab illis diſtinguendis retrahit. Plures ejuſdem nominis in unum alibi conflatos facile credam, unum in plures diſtinctum difficiliùs. Agnellus unum ab altero diſtinguit, & utriuſque Sedis tempus certis annis, menſibus, & diebus diffinit; incredibile eſt id ex arbitrio factum hìc à Scriptore, qui aliàs tempora hujuſmodi ſilet. In Vita ſecundi Johannis tempora quidem confundit, & pleraque, quæ prioris ævo conſignanda fuiſſent, refert, at id ejus momenti non eſt, ut à ſententia ſit recedendum, cum chronologiam in his paſſim negligat, nec hìc tantùm, ſed alibi ſæpe in unius Vita, narret, quæ ad alterius Epiſcopi Vitam ſpectant.

II. Prioris itaquæ Johannis Sedes duraſſe dicitur annis

annis 5., mens. 10., diebus 18. Is autem cum ordinari non potuerit niſi circa initia anni 605., cum Marinianum obiiſſe ſtatuerimus die 23. Octobris præcedentis anni 604. mortuus itaque fuerit circa Septembrem anni 610. Alter ſediſſe dicitur annis 18., mens. 6., dieb. 8., quare circa Julium defunctus credi poteſt anni 629., vel 630. Carolus Sigonius diſſentit, dum Johannem alterum priori ſucceſſiſſe tradit anno 618. de Regno Italiæ lib. 2.; at ab Agnelli ſenſu mihi recedere nefas eſt abſque antiquioris teſtis ſuffragio, cum Sigonius ipſe in aliorum Epiſcoporum Ravennæ temporibus deſignandis ſæpius labatur.

III. Ut autem, quæ in poſterioris Johannis Vita narrantur ad calculos revocemus, illud primò animadvertendum, quod hìc relata paucis mutatis à Paulo Vvarnefridi deſcripſit Agnellus, quæ tamen duplici loco ab Amanuenſi ſunt detruncata, quæque ex Pauli lib. 4. cap. 37. ſuppleri debent. Prior locus eſt, ubi narrantur nonnulla ad Phocæ Imperium aſſecuti ævum ſpectantia, deeſt enim annorum, quibus regnavit numerus, ac proinde ita ſanari debet; *igitur, ut diximus, Phocas extincto Mauricio, ejuſque Filiis, Romanorum invadens Regnum, per octo annorum curricula Principa-*

 tum

tum tenuit. Secundus locus mutilatus eſt, ubi narratis Praſinorum, & Venetorum tumultibus deeſt, quod rem à re, & Perſas à Praſinis, & Venetis diſtinguat. In hunc itaque modum ſuppletis ex Paulo, quæ deſunt, verbis integer ſenſus reſtitui debet; *interea exagitatum eſt Bellum in Orientis partibus, & Ægyptiorum. Praſini, & Veneti inter ſe civili certamine graviſſimas ſtrages mactantes*, ſe mutua cæde proſternunt. Perſæ quoque adversùs Rempublicam graviſſima bella gerentes, *multas Romanorum Provincias, etiam ipſam Hieroſolymam &c.*

IV. Agnello ſuppleto, videndum eſt eidem narrata conveniantne tempori prioris, an ſecundi Johannis Epiſcopi. Paulus narrata S. Gregorii morte, & quod ejuſdem anni æſtate menſe Julio Adoaldus in præſentia Agilulphi Patris Mediolani in Circo Rex eſt ſalutatus, ipſique Regis Theudeberti Filia deſponſata, pax cum Franchis firmata eſt, & cæteris minime multis adjectis ſubjungit; *ſequenti denique menſe Novembris Rex Agilulphus pacem fecit cum Smaragdo Patricio in annum unum, accipiens à Romanis duodecim millia ſolidorum.* At ſi, quod ſupra obſervatum eſt, Novembri 604. induciæ factæ ſunt in proximum

Paſ-

Paſcha, vel paulo poſt eædem prorogatæ ſunt in annum unum, vel hæ poſteriores induciæ pacta pecunia Novemb. ſequentis anni 605. factæ ſunt. Hoc poſterius fortaſſis verius, nam anno ſequenti poſt inducias videlicet ad Paſcha proximum Balneum Regis, & Urbs vetus à Langobardis invaſa eſt. Verùm Aprili, Majoque ſubſecuto iterum pax eſt ſancita inter Langobardos, & Romanos ad tres futuros annos. Hæc porro ad prioris Johannis ætatem pertinent. Johannis Conſini in Neapolim irruptio ſpectat ad Heraclii tempora. Lucem his afferet Anaſtaſius, qui in Vita Deusdedit Pontificis hæc habet; *eodem tempore veniens Eleutherius Patricius, & Cubicularius Ravennam occidit omnes, qui in nece Johannis Exarchi, & Judicis* (alii *ex Judicibus*) *Reipublicæ fuerant mixti. Hic venit Romam, & ſuſceptus eſt à Sanctiſſimo Deusdedit Papa optime* (alii *optimo*) *qui egreſſus de Roma venit Neapolim, quæ tenebatur à Johanne Compoſino* (ſeu *Conſino*) *intarta* (fortè *arctata*) *qui Eleutherius Patricius pugnando ingreſſus eſt Neapolim, & interfecit Tyrannum, reverſuſque eſt Ravennam, & data roga Militibus, pax facta eſt in tota Italia*. Rursùs in Vita Bonifacii; *eodem tempore ante dies ordinationis ejus*

Eleu-

Eleutherius Patricius, & Eunuchus Exarchus, *intrata aſſumpſit Regnum, & veniente eo ad Civitatem Romanam in Caſtro, quod dicitur Luceolis, ibidem à Militibus Ravennaticis interfectus eſt, cujus caput ductum eſt Conſtantinopolim ad piiſſimum Principem.* Probabiliores calculi Deusdedit initia ad primos Januarii dies anni 616. Bonifacii V. ordinationem ad Aprilem anni 620. referunt. Sequitur ex his necem Johannis Exarchi patratam anno 615., Eleutherium anno ſequenti 616. Ravennæ in Johannis Occiſores animadvertiſſe, inde poſt aliquot menſes Roma Neapolim iviſſe; ubi Johannis Conſini tyrannidem extinxit; tandem ante Aprilem anni 620. eundem ad Caſtrum Luceolos extinctum. Pertinent itaque hæc omnia ad poſterioris Johannis ætatem. Quæ ſeqvuntur apud Paulum, & Agnellum manifeſtò ad Prioris tempora ſpectant, imò nonnulla Gregorio, & Mariniano ſuperſtitibus acta ſunt, uti Mauricii, Filiorumque ejus laniena, initiaque Phocæ. Illud notandum eſt eidem Bonifacio tribui, quod ſtatutum fuerit Eccleſiam Romanam, tanquam omnium Eccleſiarum Caput honorandam, & obtentum, quod vetus Romanorum Pantheon ad honorem B. Virginis, & omnium

nium Martyrum Deo dicaretur; conſtat tamen ex Anaſtaſio, primum ſub Bonifacio III. cautum fuiſſe, ſecundum Bonifacio IV. conceſsum. Reliqua facile ſuis temporibus aſſignantur. Unum eſt, quod ignoro, cui anno conſignandum ſit; Johannis ſcilicet poſterioris inclitum facinus, quod ſcilicet *Civitatem Claſſis ab hoſtili Populo ope multa Eccleſiæ tribus vicibus emerit, & non ſolùm Civitatem, ſed & habitantes in ea, cum Suburbanis ſuis omnibus, & factum ſuum redemerit*. Rubeus à Saracenorum incurſionibus Urbem liberatam ait, at eo tempore nondum Saraceni Ravennæ litora attigerant. Tributum potiùs Langobardis ſolutum reor Eccleſiæ opibus erogatis, cum aliunde notum ſit Gentem illam pecunia placari ſolitam, ut oſtendunt Gregorii Magni epiſtolæ plures, & conſtet non modò ab Exarcho ſolutam ingentem auri vim, ſed & pro exercitu Ravennæ degente Saccellarios extitiſſe, qui expenſis extra ordinem præſtandis paratam ſervabant pecuniam. Vide Gregorii epiſt. 34. Ind. XIII. Redemptam itaque arbitror, quod aiunt, vexationem Eccleſiæ pecuniis tribus vicibus, cum res, & ſalus Civium in diſcrimine

mine

Digitized by Google

mine eſſent, opera Johannis Epiſcopi comparandi ob id cum Magno Gregorio, ſummaque laude digniſſimi.

Digitized by Google

VITA
PETRI
SENIORIS.

CAPUT PRIMUM.

Baſilica S. Severi reparari cœpta. Petrus Romæ ordinatus. Ordinato Ravennates cum acclamationibus obviam veniunt.

DE S. PETRO SENIORE XXVIII.

PEtrus Senior XXVIII. Iſte grandævus ætate fuit. Senior ſenſu, & corpore, capite canitia decoratus, ſanctam, & manſuetam vitam duxit. Verè Petrus, quia ſupra firmam Petram templum Corporis ſui ædificavit. Temporibus Symmachi prope Romam in Concilio ſedit, [a] fundavitque Eccleſiam B. Severi Confeſſoris Chriſti in regione, quæ vocatur Vico Saluta-

luta·

a *fundavit Eccleſiam B. Severi circa ann. VLXXVIII.*

Digitized by Google

lutaris. Iſte ſecunda Indictione conſecratus eſt Romæ abſque jejunio XVII. Kal. Octobris, & reverſus in pace cum nimia alacritate Cives Ravennates eum ſuſceperunt. Claſſis verò occurrit ei obviam ad Nonum. Tunc omnes lætantes dicebant laudes; Deus te nobis dedit, Divinitas te conſervet. Tunc pueri ante eum cum laudibus præibant, ut non ſolùm majores eſſent amabiles, ſed etiam & puſilli.

CAPUT SECUNDUM.

Langobardorum in Italiam ingreſſus. Ticinum obſeſſum. Theodorici ſtatua, quæ Ravennæ fuerat, deſcribitur. A' Carolo Magno Aquiſgranas aſportatur.

EO anno occupata [a] Venetia à Langobardis eſt, & invaſa, abſque Bello expulſi ſunt. Anno quinto Juſtini II. Imperatoris peſtilentia Boum, & interitus ubique fuit; poſt verò depredata à Langobardis Tuſcia, obſederunt Ticinum, quæ Civitas [b] Papia dicitur, ubi Theodoricus Palatium ſtruxit, & ejus ima-

[a] *Venetia capta à Langobardis.*
[b] *Papia capitur à Langobardis.*

imaginem ſedentem [a] ſuper equum in Tribunalis Cameris teſſellis ornatis bene conſpexi. Hic autem ſimilis fuit in iſto Palatio, quod ipſe ædificavit in Tribunale Triclinii, quod vocatur ad Mare ſuper Portam, & in fronte Regiæ, quæ dicitur ad Calchi iſtius Civitatis, ubi prima Porta Palatii fuit in loco, qui vocatur Sicreſtum, ubi Eccleſia [b] Salvatoris eſſe videtur. In pinnaculo ipſius loci fuit Theodorici effigies, mire teſſellis ornata dextera manu lanceam tenentis, ſiniſtra clypeum, lorica indutus. Circa clypeum Roma teſſellis ornata adſtabat cum haſta, & Gallea, unde verò telum tenens fuit, Ravenna teſſellis figurata pedem dexterum ſuper mare, ſiniſtrum ſuper terram ad Regem properans. Miſera! undique invidiam paſſa. Cives inter ſe maximo zelo [c] .... in aſpectu ipſorum Pyramis tetragonis lapidibus, & biſalis in altitudinem quaſi cubitorum ſex. Deſuper autem equus ex ære auro fulvo perfuſus, Aſcenſorque ejus Theodoricus Rex ſcutum ſiniſtro gerebat humero, dextero verò brachio erecto lanceam tenens. Ex naribus verò Equi patulis, & ore volucres exibant, in al-

voque

[a] *Imago Theodorici ſuper equum Papiæ.*
[b] *Eccleſia Salvatoris ubi Imago Theodorici Regis.*
[c] hic deſunt nonnulla.

voque ejus nidos ædificabant. Quis enim talem videre potuit, qualis ille? Qui non credit ſumat Franciæ iter, & eum aſpiciet. Alii ajunt, quod ſupradictus equus pro amore Zenonis Imperatoris factus fuiſſet; qui Zeno natione Iſauricus, & pro nimia alacritate pedum eum Leo Imperator generum ſumpſit, & maximum apud Imperatorem honorem accepit. Hic verò patellas geniculorum non habuit, & ſic currebat fortiter, ut arrepto curſu quadrigas pedibus jungeret. Poſt mortem verò filii ſui, qui avo Leoni ſucceſſerat in Regno, iſte Zeno Imperator factus eſt. Sexdecim annis Gentibus imperavit. Pro iſto equus ille præſtantiſſimus ex ære factus auro ornatus eſt; ſed Theodoricus ſuo nomine decoravit; & nunc penè anni XXXVIII., cum Karolus Rex Francorum omnia ſubjugaſſet Regna, & Romanorum percepiſſet à Leone III. Papa Imperium, poſtquam ad Corpus B. Petri ſacramentum præbuit; revertens in Franciam, Ravennam ingreſſus, videns pulcherrimam imaginem, quam nuſquam ſimilem, ut ipſe teſtatus eſt, vidit, a in Franciam deportare fecit, atque in ſuo eam firmavit Palatio, qui Aquiſgranis vocatur.

CA-

a *Karolus equum aureum portat in Franciam.*

CAPUT TERTIUM.

Italia vaſtatur. Ravennæ trepidatum. Narſes deleto Romanorum decore moritur.

REdeamus ad antiquam Hiſtoriam, quæ in tempore iſtius Petri Pontificis, ut ajunt quidam, facta. Eo namque tempore poſt fundamentum Eccleſiæ poſitum, tota Italia vexatione maxima exagitata eſt. Tunc illis temporibus in Cæſarea juxta Ravennam à Longino Præfecto palocopiam in modum muri propter metum Gentis extructa eſt; deinde paulatim Romanus defecit Senatus, & poſt Romanorum libertas cum triumpho ſublata eſt. A' Baſilii namque tempore Conſulatum agentis uſque ad Narſetem Patricium Provinciales Romani uſque ad nihilum redacti ſunt. Poſt hæc verò exierunt Langobardi,& tranſierunt Tuſciam uſque ad Romam, & ponentes ignem Petram pertuſam incendio concremaverunt. Et conſtruxerunt prædicti Langobardi a Forum Cornelii, & conſummata eſt Civitas ab eis. In diebus illis exci-

M tata

a *Langobardi conſtruxerunt Forum Cornelii.*

tata eſt Gens Avarorum, in Pannonia deventi ſunt; Narſiſque Patricius obiit Romæ, poſtquam geſſit multas victorias in Italia cum denudatione omnium Romanorum, Italiæ in Palatio quievit; nonageſimo quinto vitæ ſuæ [a] anno mortuus eſt.

CAPUT QUARTUM.

Alboini obtruncatio Roſmundæ uxoris opera. Roſmunda Ravennæ à Longino cum honore recipitur. Ibidem ex veneno moritur. Petri Epiſcopi mors, & ſepulcrum.

IGitur imperante Juſtino II. anno VI. nepote Juſtiniani, [b] Alboinus Rex Langobardorum à ſuis occiſus eſt in Palatio ſuo juſſu uxoris ſuæ Roſmundæ IV. Kal. Julias. Cauſa verò interfectionis ſuæ, quam ſcimus, non prætermittam, ſed alacriter in medio proferam, ut caveatis. Quadam verò die, dum lætus duceret prandii horam, & cibus regius ſibi allatus fuiſſet, & crapula vini ſubſecuta eſſet, inter cætera pocula juſſit deferri caput Soceri ſui, Roſmundæ Patris; quod adductum

a Narſis Patricius moritur anno ætatis ſuæ LXXXXV.
b Alboinus Rex Langobardorum occiditur

ctum juſſit eum impleri Baccho uſque ad ſummum, & ſic eum totum ebibit. Biberunt omnes ſimul vino lætificati. Tunc præcepit Rex Pincernæ implere caput uſque ad ſummum, & Roſmundæ uxori ſuæ dari; quod caput erat ex auro ligatum optimo, margaritiſque, & diverſis pretioſiſſimis gemmis infixum. Quo porrecto, ait Rex; bibe totum. Illa mox, ut accepit, ingemuit, ſed fronte ſerena dixit; juſſa Domini mei alacriter expleam. Poſtquam bibit reddidit Pincernæ, dolorem geminavit in corde, duritiem in pectore ſervans. Non vagemus per multa, interfectionem prodamus. Vir autem in illis diebus in ipſo erat Regis Palatio fortis nomine Helmegis, qui Veſterariæ Reginæ concubitu fruebatur; quem Regina accerſitum hortabatur, ut Regem extingueret. Cujus ille renuens voluntati, dixit, abſit me, ut manum meam contra Dominum meum Regem levem. Tu ſcis, quia Vir fortiſſimus eſt; & non queo eum ſuperare. Et illa; quamvis non facias, neſciat quis. Et ille; certe nunquam hic ſermo de ore meo egredietur. Alium adhibe interfectorem; ego non facio. Quando hoc facere voluiſti, non debuiſti cum eo ſociari, ſed poſtquam Regina effecta es,

 fidem

fidem ſerva. Tunc recepit ſe furibundam in cubiculum ſuum, & cogitare cœpit, quomodo Maritum poſſet extinguere. Quo excogitato conſilio vocavit Veſterariam ſuam, & ait ad eam; jura mihi, quod non prodas me, neque denudes conſilium meum, & quæcumque dixero tibi, facito. Poſtquam pollicita eſt, ut audiſtis, ait Regina, animus meus quotidie mecum expugnat in amore iſtius Juvenis, qui tecum concubuit. Pone ei decretum in occultum locum, quando tecum dormire debeat, & dicito ei; repente fruito concubitu, quia feſtinans ego non poſſum morari, & induam ego veſtimenta tua poſita in abdito, ut non cognoſcar. Quodam die ille cum vellet cum Veſteraria dormire, ſicut ſolitus erat, illa monita dixit; niſi veneris illa, & illa hora in tali abdito loco non poſſumus amplexibus conſtringi, quia frequenter vocata non poſſum ab aſpectu Reginæ deeſſe. Ille autem conſentiens, ſic fiat, inquit. Fecit illa, ut ammonita fuerat, & omnia verba hæc retulit Reginæ. Hora autem facta tenebroſa induit ſe Roſmunda veſtimenta mancipiæ ſuæ, & ſtans in loco, ubi conſummanda iniquitas fieri deberet; tunc ille veniens, cum cœpiſſet obſculari, ſubdita, & levi voce dixit ad eum; hora

eſt

eſt jam, revertar ad Dominam meam, ne fortè quæſita tribulatio mihi accreſcat. Tunc ille manſit cum ea in eodem loco, illa ſe proſternente: poſt quod expleto ſcelere dixit ad eum; quæ ego ſum? Ille inquit; Veſteraria Reginæ. Cui illa ſubjunxit; nunquid non Roſmunda Regina ego ſum? Nonne dixi tibi, quod ſponte facere noluiſti, cogam invite? Ille verò cum agnoviſſet quia Regina eſſet, cœpit plorare, & dicere. Heu mihi, ut quid injunxiſti ſuper me hoc peccatum? Quare ſine omni occidiſti me gladio? Quis thorum Regis aliquando maculavit, aut Reginam oppreſſit, ſicut ego miſer? Tunc illa conſolatoria cœpit verba proferre, & dicere; tace; hæc ad ſalutem facta ſunt; tamen talis inter te, & Albuinum Regem lis [a] nata eſt, ut tu illum punieris, aut ille ſuo te gladio truncabit. Antequam hæc divulgata ſint primus irrue in eum, & cum dies fuerit aptus mittam ad te: tu verò veni ad locum paratum, interfice eum. Die verò quadam paratum regale prandium jucundatus eſt Rex protelante convivio, & bibit tantum vinum, quantum nunquam plurimo biberat tempore, hortante Uxore ſua. Et poſtquam ſe in ſtrato ſuo recepit, Roſmunda in-

[a] In Codice ſcribitur *miſcuata*.

greſſa cœpit capitis Regis capillos huc illuc dividere, & cutem unguibus atrectare, quaſi pro delectamento ei fuiſſet. Qui ſubito ſomno arreptus, vino compulſus, tetigit bis, & ter, ut probaret fortè non ſopore gravi depreſſus eſſet, & miſit vocare ſceleris ſui ſocium, ut citiùs veniret. Tunc illa abſtulit gladium ancipitem, qui erat ad caput ejus, quo utebatur lateri Regis, quem ſpatha vocamus, & alligavit juxta capitalia lecti fortiter cum ipſo loro, quo Regi præcingebatur lumbos, qui in ipſa infixus erat vagina. Interfector verò cum veniſſet, volens à tali evadere ſcelere, ut in eum manum non mitteret, illa contra exprobrabat eum; ſi proferas quod infirmus ſis viribus, & non valeas eum interimere, ego meam manum extendam. Dic tantùm quod imbecillus ſis virtute; modò conſpicies, quid fragilis faciat ſexus. Hæc contentio inter eos penè adcrevit hora una; cumque moleſta ei eſſet, & vim faciente, ut Regem occideret, ſubjunxit, dicens; gladium ejus, quem expaveſcis maxime involutus, & fortiter ligatus eſt. Et ille; tu noſti, quia Vir præliator eſt, & fortis viribus, & validiſſimus manibus. Multa vicit bella, plurimos ſubjugavit, inimicorum caſtra proſtravit, depopulatiſque hoſtibus, alte-

alterius oppida termino ſuo junxit. Et qui hæc ſine alterius metu omnia quaſſavit, quomodo eum ſolus ego poſſum jugulare? At illa cum triſtitia dixit illi; nullum mihi impingere crimen aliquod potes; recordare ſcelus, quod feciſti, quia ſi nudatus fuerit, morieris; omnes enim præter Regem me diligunt. Si hoc quis ſcierit facinus, occulte interficere te faciam. Ad hæc verba ille aporiatus, ingreſſus eſt cubiculum, ubi Rex ex parte vino digeſto jacebat, & acceſſit ad ſtratum Regis, eduxit gladium, ut interficeret eum. Ille verò ſentiens, vigilans, de ſomno ſurrexit. Volvit gladium evaginare, quod non valvit, quia colligatus Uxoris manibus fortiter fuerat. Tunc accipiens ſcabellum, ubi pedes ponere ſolitus erat, pro ſcuto uſus eſt, ſeque modice defendit, vociferanſque, nullus erat, qui audiret, eo quòd juſſu Uxoris ſuæ, quaſi Regis quies, omnes januæ Palatii clauſæ erant. Superatuſque Rex a interfectus eſt. Volverunt Langobardi hunc interimere Homicidam, & Reginam cum eo, ſed notum conſilium, venit Veronam donec furor Populi conquieſceret. Sed jurgantes fortiter Langobardi contra eam, depopulato Palatio, cum multitudine Gebe-

M 4 dorum,

a *Albeinus Rex occiditur.*

dorum, & Langobardorum menſe Auguſto [a] Ravennam venit, & honorifice à Longino Præfecto ſuſcepta eſt cum omni ope regia. Poſt aliquantos autem dies miſit ad eam præfatus, dicens; ſi charitati meæ copulata fuerit, & ſi lateri meo adhærere voluerit, & connubio ſe junxerit, amplius erit, quàm modò Regina eſt. Nonne ei melius eſt, ut Regnum, & Principatum totius Italiæ teneat, quàm hoc perdat, & Regnum amittat? Illa autem mandavit ei, dicens; ſi ille vult, infra paucos dies fieri poteſt. Die verò quadam dum Balneum parari juſſiſſet, & Vir, qui Maritum occiderat lavacrum ingrederetur, poſtquam egreſſus de Balneo, in ipſo fervore corporis, quo calor obſederat, attulit Roſmunda calicem potione plenum, quaſi ad Regis opus, erat enim veneno mixta. Tunc ille ſumens de manu ejus vaſculum, cœpit bibere. At ubi intelligens potum eſſe mortis, ſubmovit ori ſuo poculum, & dedit Reginæ dicens; bibe & tu mecum. Illa verò nolvit, evaginatoque gladio ſtetit ſuper eam, & dixit; ſi non biberis de hoc, te percutiam. Volens, nolens, bibit, & ea hora mortui ſunt.[b] Tunc Longi-

nus

a Roſmunda uxor Alboini venit Ravennam.
b obiit Roſmunda.

nus Præfectus abſtulit omnes Langobardorum Theſauros, & cunctas opes regias, quas Roſmunda de Langobardorum Regno attulerat, unà cum Roſmundæ, & Alboini Regis Filia ad Juſtinum Imperatorem Conſtantinopolim tranſmiſit; & gaviſus eſt Imperator, & auxit Præfecto plurima. [a] Ideoque, Viri quicunque conjugati eſtis, blandite Uxores veſtras, ne pejora patiamini, quàm hic. Mitigate illarum furias, & litigium vos ſilete. Sunt qui dicunt; quod ego præcepero erit ſtabile, quod tu dixeris, non fiet. Si inflammaveris in te ipſum vertes. Nullam inde habeo curam. Non tibi credere potero, quod talem non guſtaſſes calicem, ſed propter turpitudinem, & verecundiam tacuiſti, & ab alio verecundabaris. Profers ſtatim; illa Uxor mea, pro qua me derides, vel unde ſubſannas, non damnum meæ cupit domui, bene res meas ſervat, diſpoſitio ejus placet mihi. Aliter non potes dicere, niſi verbis pacatis. Quod non ſi audierit Conjux, inflammatus, diuque litigans Maritus aporiatus huc, illuc vagans Conjugis timore. Iſte, qui obtinuit Regnum, qui attrivit inimicos, qui prælia vicit, qui Urbes depopulavit, qui ſanguinem effudit,

[a] *Ammonitiones Auctoris.*

Digitized by Google

dit, qui Civitates evertit, qui hoſtes humiliavit, videte, quomodo blande interfectus eſt, & plagis corpus percuſſum eſt? Quis vir in malum poteſt habere conſilium peſtiferum, quomodo iſte malignus ſenſus? Sunt enim nonnulli, qui etiam amicum, vel proximum, ſine Conjugis voluntate in ſuam non recepit domum, quia Uxor ſuper Virum primatum tenet; volentes, nolentes mulieris voluntati obtemperant. In crimine conſiderate Ægyptiam, in falſitate Jezabel, in ſeditione Dalila, in morte Jaël, in aſpernantia Viri Vaſthi, in hillaritate Herodiadem, in furore Sunamitem, in ira Ancillam Principis oſtiariam. Hoc vobis dico, quia multos tales invenimus, & maxime deriſimus, & dolvimus. Fratres homines ſumus, ſicut fœnum decidimus, ſed ſi poſſumus, antequam veniat mors, nulla in nobis mala ſint famæ, quia & ſic docuerunt Sancti Prædicatores veſtri, & hic cum ipſis magnus Petrus Pontifex, ſub cujus temporibus hæc peracta ſunt. Mortuus eſt autem in ſenectute bona die XVI. Kal. Septembris, & ſepultus eſt, [a] ut aſſerunt quidam, in Ardica B. Probi Confeſſoris in Civitate dudum Claſſis. In Arca magna ſaxea ibidem poſitus fuit juxta

[a] *Sepulcrum B. Petri Senioris Archiep. Ravennæ.*

juxta Eccleſiam B.Euphemiæ, quæ vocatur ad Mare, quam Maximianus Pontifex teſſellis variis mire ornavit, quæ nunc demolita eſt. Exinde ipſa Arca evulſa eſt, & in alio loco poſita. Sedit ann. VIII., mens. II., dieb. XIX.

OBSERVATIONES.

AD VITAM PETRI SENIORIS.

Ordinatio Petri Senioris abſque Jejunio. *Statuæ Theodorico poſitæ. Venetiarum nomine quid veniat. Hiſtoria Alboini occiſi in nonnullis diverſa à Paulo narrata.*

I. NOtavimus ſupra Ordinationem Petri, quæ Agnello *abſque jejunio* facta dicitur, intelligi debere factam ante ſeptimi menſis imminens jejunium. Duos ordines Romanos poſt Morinum, Menardum, & alios, publici juris fecit Noſter celeberrimus Mabillonius ad Sacras Ordinationes ſpectantes, in quibus plura ad materiam pertinentia contineri ait idem harum rerum optimus Judex. In priori autem notabile eſt Epiſcoporum Ordinationem ad diem Dominicam referri per ea; *alia verò die, quod eſt Dominica &c.* in ſecundo retrahi ad noctem præcedentem; etiam extra inferiorum ordinum tempora per ea; *Epiſcopi autem omni tempore benedicantur, nunc verò mos eſt ut nocturno tempore benedicantur.* Ex his neſcio, an bene argui debeat poſteriorem Ordinem, priori recentiorem eſſe, an potiùs diverſimode actum in Ordinationibus Epiſcoporum, ſervata traditione, de qua Leo Magnus, ut *Sabbati veſperi, quod luceſcit in prima Sabbati, vel ipſo Dominico die,*

Ordi-

Ordinationes fierent. Conſtat ſaltem Leonis etiam tempore Epiſcoporum Ordinationes nocte, quæ Dominicam diem præcedit factas. Jejunii Sabbati, quod in Eccleſia Romana antiquiſſimum fuiſſe aliunde conſtat, rationem habendam in Ordinationibus Leo ipſe oſtendit epiſt. 12. editionis Queſnellianæ, loco à Mabillonio laudato in Commentario cap. 16. Verùm hoc in primis ad cæterorum Ordinationes referendum duco, quæ Jejuniorum Temporibus fiebant; Epiſcopos ordinatos cenſeo, vel veſperi Sabbati, vel mane ſequentis Dominicæ, etiam cum Sabbato minime jejunabatur. Id obtinuiſſe certe Petri hujus temporibus, hic Agnelli locus oſtendit.

II. Statuas Theodorico Regi Ticini, & Ravennæ poſitas Noſter laudat, narratque, quæ de Zenone Imperatore vulgò ferebantur, cui primùm Ravennæ Statuæ equeſtris honor tributus ſit. Suidas Leonis, qui Marciano ſucceſſit, tempore, ait Indacum quendam floruiſſe ea pedum pernicitate pollentem, qua breviſſimo horarum ſpatio, longiorem viam curſu metiebatur adeo præcipiti, ut per abrupta montium citiſſime aſcenderet, deſcenderetque. Inde ortum puto vulgarem rumorem, quod idipſum Zenoni laudi verteret, quem propterea ſibi Generum aſſumpſerit Leo, cuique *geniculorum patellæ* (ut ait Noſter) deeſſent. Lepida ſane curſus velociſſimi ratio, quam cum riſu ineptiores etiam Oſſologi admittent, quandoquidem ſi oſſa illa deſint, curſui ineptus homo efficiatur. Ablatam à Carolo Magno Ravennatem Statuam, poſtquam ille Romæ à Leone III. Pontifice novus Imperator inauguratus fuerat, ante annos XXXVIII., quàm hæc ſcriberentur, adiicit Hic; ex quibus Agnelli ſcribentis tempora obſervavi in præmiſſis ad carmina Operi toti præfixa.

III. Quod ait de Venetia à Langobardis occupata, & invaſa, intelligendum eſt non de inclyta Venetorum Urbe, ſed de Venetorum regione. Id aliunde quàm

ex

ex Paulo Vvarnefridi Agnellus haud accepit. Iſautem lib. 2. cap. 14. *Igitur*, inquit, *Alboin Vicentiam, Veronamque, & reliquas Venetiæ Civitates exceptis, Patavio, & Monſilici, & Mantua cœpit. Venetia enim non ſolùm in parvis Inſulis, quas nunc Venetias dicimus, conſtat, ſed ejus terminus à Pannoniæ finibus uſque ad Adduam fluvium protelatur. Probatur hoc annalibus libris, in quibus Pergamus Civitas eſſe legitur Venetiarum. Nam & de Lacu Benaco in hiſtoriis ita legimus; Benacus Lacus Venetiarum, de quo Mincius fluvius egreditur*. Venetiæ igitur nomine Regio, non Urbs intelligitur. Hæc autem in æſtuariis poſita faciliùs, quàm Patavium, & Monſilex, ac Mantua primum Langobardorum impetum ſuſtinere potuit. Quod ſequitur; *abſque Bello expulſi ſunt*, nullo modo Hiſtoriæ congruit, niſi aptetur Regionis Venetæ Urbibus illis, quæ à Langobardorum incurſibus liberæ à Paulo dicuntur.

IV. De Alboino Uxoris dolo necato Hiſtoriam narrat Noſter diverſam nonnihil ab ea, quam Paulus memoriæ commendavit lib. 2. cap. 28., ubi narratur Roſmundam de Rege opprimendo conſilium iniiſſe cum Helmigo Regis Schilpore, ſeu Armigero, qui auctor fuit, ut Roſmunda eadem Perideum virum fortem huic facinori patrando adhiberet. Id cum Regina curaſſet, adiicitur Perideum negaſſe, ſe tantum nefas admiſſurum, quare illa furtim Veſtiariæ loco cum Perideo concubuit, eumque per id ad necem Regis patrandam adegit. Hinc Paulus ipſe tradit Helmigem ſe uti Roſmundæ Maritum egiſſe, uſque dum uterque Ravennæ veneno ſumpto occubuerit. Omnia Noſter de Helmige narrat, nec de Perideo habet quidpiam; & ſane mirum ſi Perideus, qui cum Regina concubuerat, quique facinus ingens ob id patraverat, patienter toleravit, ut ſibi Helmiges præferretur. Illud ea in re mihi certum eſt facti hujus hiſtoriam aliunde quàm à Paulo, Agnello deſcrip-

tam,

tam, qui etiam Alboini necem certo die conſignat IV. videlicet Kal. Julias, & Roſmundam cum Helmige Ravennam appuliſſe tradit Auguſto menſe, quod Paulus ſilet, licèt ſtabiliendo tempori, quo primùm Alboinus regnare cœpit admodum inſerviat.

VI-

Digitized by Google

VITA JOHANNIS.

CAPUT UNICUM.

Johannis Patria. Baſilica S. Severi finita, ac S. Severi Corpus translatum. Ejuſdem obitus. Sepulcrum, & epitaphium ad Oratorium SS. Marci, Marcellini, ac Feliculæ.

DE S. JOHANNE ROMANO XXVIIII.

JOhannes Romanus XXIX. Johannes gratia Dei interpretatur. Iſte non de ovibus iſtis, ſed Romana fuit natione. Hic mediocris ſtatura, nec ſatis longam habuit, nec brevem tenuit. Optimus corpore, nec macilentus, nec multùm pinguis. Criſpum capillis capitis, canitie mixtis. Poſt B. Petri amiſſionem, opus inconſummatum, quod reliquerat,

Digitized by Google

rat, [a] ideſt Eccleſiam B. Severi Confeſſoris iſte conſummavit, & uſque ad effectum perduxit, & Corpus B Severi Confeſſoris in medio dedicavit Templo mira magnitudine viſibus ornavit. Sublatum eſt ab eo ſanctum Corpus de Monaſterio S. Rophili, quod ad ipſius Eccleſiæ latus ſuffultum eſt Virorum parte, & in media Eccleſia collocavit. Temporibuſque iſtius menſe Januario [b] apparuit Stella Cometis mane, & veſpere, & in ipſo menſe prædictus defunctus eſt Pontifex, & ſydus receſſit. Iſte, ut dixi, Romæ natus, ab ipſa Sede hic miſſus doctrinam Apoſtoli inſtanter prædicabat, & ut omnes à peccato ſe averterent. Poſtquam autem obiit hic Beatiſſimus Johannes die XI. menſe Januarii, ſepultus eſt in Eccleſia B. Apollinaris Civitatis Claſſis extra muros [c] in Monaſterio SS. Marci, Marcelli, & Feliculæ, quod ipſe à fundamentis [d] ædificavit, & teſſellis decoravit, & omnia conſummavit; & ſuper valvas dicti Monaſterii verſus metricos invenietis, continentes ita;

In-

[a] *Archiepiſcopus Johannes finivit Eccleſiam S. Severi, & eam conſecravit.* [b] *Stella Cometis apparuit Ravennæ.*
[c] *Sepulcrum Johannis Romani Archiep. Ravenn.*
[d] *Ædificavit Monaſt. S. Marci, Marcelli, & Feliculæ in Claſſis.*

Inclyta præfulgent Sanctorum limina Templi
Marci, Marcelli, Feliculæque ſimul.
Pontifices hos Roma cæpit, hæc Martyr habetur,
Horum Gregorius dat Papa reliquias;
Quas petit Antiſtes meritis, animoque Johannes
Parvula pro ſummis reddere dona parat.
Oraculum ſtatuit tanta virtute repletus,
Cujus ab auſpiciis gratia a conſtat opus.
Qui bis ſepteno ſacri diadematis anno
Tractatu vigili, quo regit Eccleſiam:
Hanc quoque regentem verendi culminis arcem
Fixit, & eventum traxit ad arbitrium.
Miranda ſubitò ſuſpendens arte cacumen,
Inflexum reparat parte ab utraque latus.
Additur his meritis felix Smaragdus in ævum,
Cujus in his titulis participatur opus.
Sedit annos XVI. mens. I. dies XIX.

N OB.

a Rub. ign extat.

OBSERVATIONES.

AD VITAM JOHANNIS ROMANI.

De Pallii uſu nonnulla. Mappulæ quid? Andreas, ad quem S.Gregorii Epiſtola, minime Epiſcopus. Monachi Ravennæ frequentes. Apocriſiarius Romanæ Sedis Ravennæ. Johannes Epiſcopus vindicatur à crimine Schiſmatis, contra Rubeum, Blondum, Sigonium. Annus, quo Ædes SS. Marci, Marcelli, & Feliculæ conſecrata eſt.

I. PLura ſunt, quæ Johannis hujus nomen celebre effecere, quæ omnia diligenter, & præclare collegit Rubeus. Mirum fere omnia Agnello omiſſa. Nil Is de neceſſitudine, nil de quæſtionibus ſuper Pallii uſum, quæ eum inter, & Magnum Gregorium interceſſere. De hac re nonnulla in Diſſertatione de Eccleſiaſticæ Hierarchiæ Orig., & ſupra in Vitis Johannis Angeloptis, & Maximiani: at plura ex profeſſo in Præfatione. Id omne ex Regeſto epiſtolarum S. Gregorii diſcitur, unde Recentiores ſcribendi materiam ſumpſere de uſu Pallii, prout quiſque eorum cauſæ ſemel electæ patrocinari volvit Illud ego crediderim, quod cum Johannis, & Mariniani pietas ſatis comperta ſit ex ipſis D. Gregorii literis, & Mariniani cummaxime, quem idem S. Pontifex ex Monacho invitum Ravennati Eccleſiæ præfecit, quandoquidem, & cum eo quæſtio eadem viguit, facile exiſtimo verè à Prædeceſſoribus Epiſcopis Pallium adhibitum in Letaniis, ſeu cum ad Ravennæ Eccleſias Clero, Populoque ſociati procederent orationis cauſa, unde religione ea ducti, qua-

quiſ-

quiſque honeſtus Vir ſui muneris decora tuetur, conati ſint, quantùm quidem licebat, Pallii laudatum uſum retinere. S. Gregorius autem, qui difficillimis licèt temporibus Romanæ Eccleſiæ ſupremam auctoritatem tuebatur, & id agebat, ut una Eccleſiaſticæ diſciplinæ regula per totum Orbem vigeret, nec in ſcriniis ejus rei aſſerendæ documenta inveniebat, monebatur autem id nequaquam conſueviſſe à S. Sedis Reſponſalibus, impediendum cenſuit. At ne Jus alteri quæſitum læderetur, multa, gravique moderatione idem Gregorius egit. Etenim Johanni huic lib 4. ep. 11. indulget, *ut donec ſubtiliùs, veriùſque aliquid cognoſcatur in Letaniis ſolennibus, ideſt die Natalitio B. Jo: Baptiſtæ, & B. Petri Apoſtoli, & B. Apollinaris Martyris, atque in ordinationis Epiſcopi celebratione* Pallio utatur. *Reliquis Feſtis cultui* præſcribit, *ut in Secretario ſecundùm morem priſtinum ſuſceptis, ac dimiſſis Eccleſiæ Filiis induere Pallium debeat*. Denique juramenti per teſtes præſtandi, quo veritas eluceſſeret, formulam ipſe miſit epiſt. ea lib. 5., quæ eſt 33., & inſcribitur; *ad Caſtorium Notarium de uſu Pallii ſecundùm morem antiquum Andreæ Ravennati Epiſcopò reſtituendo*. Inepte Andreæ Ravennati huic Epiſcopi titulus affigitur, qui nulli ejus nominis in Ravennati Eccleſia tributus fuit. In epiſtolæ textu, quæ Mariniano ſedente data eſt, Andreas à Magno Gregorio Magnifici, & Domni titulo ornatur. Hæc autem Virum illuſtrem exhibent, ſed Laicum, qui pro uſu Pallii reſtituendo enixe apud Gregorium oraverat. Altera etiam quæſtio acta fuit de Mappulis, quas cum paſſim adhiberent Ravennates Clerici, Romani, qui id ſibi tantùm licere contendebant, egerunt, ut earum uſus Ravennæ Clero interdiceretur. Sanctiſſimus tamen Pontifex conceſſit, ut Ravennatis Epiſcopi Diaconi Mappulis uterentur, quando cum Epiſcopo procedebant, & ejus obſequii gratia, non aliàs, Mappulas autem hujuſmodi ſtrata equorum

fuiſſe, quibus Pontifice procedente Clerici Romani inſidebant, monet Lantmeterus lib. p. de Veſte Clericali cap. 18., & Ducangius confirmat in Gloſſar. Latin. ex Anaſtaſio in Conſtantino.

II. Amicitias, quas inter Johannem, & Gregorium interceſſiſſe diximus, commendat Reliquiarum S.S. Marci, Marcelli, & Feliculæ munus, qua de re plura Rubeus lib. 4., qui ex Agnello verſus deſcripſit ſuper Oratorii valvas poſitos, quod Johannes ipſe conſtruxerat à fundamentis, quodque Monaſterii nomine vocatur. Huic Monachorum Monaſterium adſtitiſſe conſtat ex lib. 10. ep. 9. ad Caſtorium Notarium ſupra laudata. Caſtorio ea committuntur, quæ ad quædam ex legato, ſeu Teſtamento eidem Monaſterio relicta pertinebant. Monachorum itaque cœtum Oratorio illi à Johanne additum videtur, cum epiſtola illa data ſit Ind. V. anno videlicet 602., Mariniano ſedente. Frequentes autem Johannis, & Mariniani ævo Ravennæ Monachos fuiſſe, & plura Monaſteria in Claſſe, ex diverſis Gregorii epiſtolis pro eorundem indemnitate, ac diſciplina datis, conſtat. Qua proinde in re duo mirari ſubit, Epiſcopos videlicet piiſſimos, quorum alter Monachus, & Monachorum Pater fuerat, in eoſdem non admodum benevolos extitiſſe, itaut non ſemel monendi fuerint à Sanctiſſimo Pontifice, & continendi; nilque omnino Agnellum noſtrum de Monachis Ravennatibus, ſeu Claſſenſibus ſcripſiſſe uſpiam in toto Pontificali Libro.

III. Cum autem notabilia plura ex Magni Gregorii epiſtolis adnotaverit Rubeus ad Ravennatem Eccleſiam ſpectantia, illud mihi non omittendum cenſeo, Ravennæ videlicet S. Sedis Romanæ Apocriſiarium degiſſe. Conſtat id quammaxime ex laudata ad Caſtorium epiſtola, cum in juramenti formula hæc habeantur: *ſed hoc ſcio, & per memetipſum cognovi, quia ante tempora Johannis quondam Epiſcopi, Ravennas Epiſcopus præſente Apocriſiario Sedis Apoſtolicæ illo, at-*

 que

que illo, illo, atque illis diebus conſuetudinem utendi Pallio babuit, & non cognovi, quia hoc latenter, vel abſente Apocriſiario uſurpaſſet Porro ſub Gregorii Pontificatu Caſtorium primùm, Johannem deinde Subdiaconum eo munere functos, ex diverſis ejuſdem Pontificis epiſtolis novimus. Coniiciebam cœptum Ravennam mitti Apocriſiarium S. Sedis Romanæ, cum primùm Exarchi delegata veluti Imperatoris poteſtate Ravennæ fuere, at cum hìc de veteris conſuetudinis teſtimonio ferendo agatur, & non modò quæratur, an Pallio uſus ſit Johannes, vel Prædeceſſor ejus Petrus, ſed Epiſcopi Ravennates antiquiores, Ravennæ exiſtente *illo, vel illo* Apocriſiario, ſequitur Magni Gregorii teſtimonio, ex veteri more, qui ante Exarchos obtinuerat, id Urbi illi datum, ut Apocriſiarius in ea reſideret. Quidni à Gothorum Regum tempore id inoleverit?

IV. Operæ autem pretium hìc eſt Johannis hujus famæ à quacumque ſuſpicione eximendæ gratia, clariſſimi Ravennatum Scriptoris, ſed & Caroli Sigonii de Regno Italiæ lib. 1., cui in hac parte nimiùm fidiſſe videtur, hallucinationem exponere, revincereque. Quod Paulus lib. 3. cap. 27., & ex Paulo Blondus narrat, Is perperam intellectum obtrudit lib. 4. pag. 180., & ex Paulo, qui nil tale docuerat, ait Ravennatum Epiſcoporum, qui faſtu inſolenti laborarunt, Johannem hunc anteſignanum fuiſſe. Quinimo non Pauli tantùm, ſed plerorumque ſenſum ſe referre ait, qui ſenſerint hunc primum omnium Ravennatum Epiſcoporum, qui defecerit à ſubjectione Romano Pontifici debita, *& qui palam id tentaverit, multis Italicarum Civitatum Epiſcopis ſuam in ſententiam adductis. Dum autem* (ait idem) *id in Severo Aquilejenſi Antiſtite experitur, ſpemque non dubiam gerit facile omnia ab illo, quòd Civis ſuus eſſet, & Patriæ dignitatem cupere exiſtimaret, ſe impetraturum, contra reperit quàm putarat Severum omnino renuentem, qui*

 nec

nec ullis rationibus adduci poſſet, ut contra divinum jus, ipſamque Eccleſiam Romanam omnium Eccleſiarum Matrem, ac Magiſtram adeo impium facinus perpetraret. Hinc ait, vi per Smaragdum adhibita, Severum Ravennam pertractum cum aliis tribus Epiſcopis, coactum cum Johanne communicare, quos regredientes ad propria, Comprovinciales dubitantes, an in communionem recipere deberent, expectandam duxere Romani Pontificis ſententiam, *cujus eſt de Hæreticis* judicare, qua habita, coacta decem Epiſcoporum Synodo, Severus, & tres reliqui Epiſcopi abjurata *hæreſi* in ſuas ſedes reſtituti ſunt. *Gregorio deinde Pontifice creato*, inquit, *Johannes Archiepiſcopus viſus eſt reſipuiſſe, tribuſque Chalcedonenſis Concilii capitibus, à quibus antea abhorruerat, aſſenſiſſe*. Sequitur, aſſeritque Blondum narrare rem contra ſe habuiſſe, Severumque *hæreticum* effectum, converſumque Gregorii, & Johannis opera, denuo in *hæreſim* recidiſſe, & addit *ſe Blondo, quàm Paulo ſuperiora ſcribenti, libentiùs aſſentiri*. Mirum quàm multimodis in his erret Rubeus, deceptus quòd Paulum Aquilejenſem Diaconum non agnovit trium Capitulorum Defenſoribus addictum, proindeque rem invidioſiùs narrantem, favereque Severo non quidem hæretico, ſed ſchiſmatico. Qui tamen fieri potuit, ut Paulum ipſum non audiverit expreſſe narrantem Johannem trium Capitulorum damnatorem fuiſſe? Quis verò unquam ſcripſit Johannem Ravennatem Epiſcopum primum, qui tentaverit ſe à Romanæ Sedis auctoritate ſubducere, & Italicarum Civitatum Epiſcopos in ſuam ſententiam adducere, ut hi magno numero eſſe Rubeus indicaret, pleroſque id affirmare aſſeverans? Paulus Vvarnefridi nil de his habet, vel de expectato Pontificis reſponſo, antequam Synodus cogeretur, ſed è contra tradit, Severum, qui Ravennæ Johanni communicaverat, & damnationi trium Capitulorum aſſenſerat, revertentem ad ſua, cum Johanne Parenti-

rentino, Severo altero, Vindemioque Epiſcopis, ac Antonio Defenſore, à Synodo in Mariano collecta, ubi ipſe *dedit libellum*, inquit Paulus, *erroris ſui, quia trium Capitulorum damnatoribus communicaverat Ravennæ*, receptum eſſe. Id ipſum narrant Schiſmatici Epiſcopi in Libello ad Mauritium Imperatorem miſſo, cum ad Romanam Synodum à Magno Gregorio vocarentur, & venire recuſarent, quem Baronius exhibet ad annum 590. à Nicolao Fabro communicatum ex Bibliotheca, ut putat, Pithoeana, ex quo ſequentia deſcribenda in hanc rem duxi; *poſt hoc ordinato in Sancta Aquilejenſi Eccleſia Beatiſſimo Archiepiſcopo noſtro Severo, quæ contumeliæ allatæ ſint, & quibus injuriis, ac cæde corporali fuſtium, & qua violentia ad Ravennatem Civitatem fuerit perductus, atque redactus in cuſtodiam, quibuſque neceſſitatibus oppreſſus, atque contritus fuerit, potuit ad Domini noſtri pias aures ſine dubio pervenire*. Ruit itaque funditus *plerorumque*, qui tamen nulli inveniuntur, ſententia nimis Johanni calumnioſa, & conſtat eundem pro Schiſmaticis ad unitatem reducendis cum Smaragdo Exarcho laboraſſe, & nil antiquius habuiſſe, quàm Romanæ Sedi ſubiici, quod Rubeus ipſe agnoſcit, vigente etiam de Pallii, & Mappularum uſu cum Romano Pontifice controverſia. Errat autem toto, ut ajunt, cœlo Rubeus, cum Johannem dicit deſcipuiſſe à tribus Capitulis abhorrens, reſcipuiſſe verò, cum ipſis aſſenſum præbuit, nec ſatis noviſſe videtur trium Capitulorum hiſtoriam aliunde tritam; nam cum Romana Eccleſia trium Capitulorum damnationi, demum Vigilio quintam Synodum approbante, calculum adjeciſſet, ſapiebat, qui à tribus Capitulis abhorrebat, deſcipiebat inter Schiſmaticos, qui aſſentiebatur eiſdem.

V. Anno 589., quo Johannes Epiſcopatus ſui quartumdecimum agebat, S.S. Marci, Marcelli, & Feliculæ Ædem finitam, dedicatamque novimus ex nono ver-

ſu ex appoſitis ad ejuſdem Præſulis Vitam. Ante duos annos tamen magna ex parte ædificatam fuiſſe arbitror, cum Smaragdus Exarchus dicatur poſtremos ejus Operis ſumptus pro parte ſuffeciſſe; Smaragdus enim anno 587. Romano novo Exarcho locum reliquerat. Hæc autem, quæ fere ad rem chronologicam ſpectant, ex his, quæ in ſuperiori Diſſertatione dicta ſunt, illuſtrantur.

VI-

Digitized by Google

VITA
MARINIANI.

CAPUT PRIMUM.

Mariniani genus, & Patria. S. Gregorii Paſtoralis Liber. In Epiſcopos Simoniacos inſectatio.

DE S. MARINIANO XXX.

MArinianus XXX. Iſte Romana natione, rubea in ſe fuerat forma, tenſa, & longa facies, glavaneo fulgebat oculo, & in omnibus valde decorus, Nepos prædicti Johannis Prædeceſſoris ſui fuit A' Beatiſſimo *a* Gregorio Romæ conſecratus, & ab eo hic miſſus eſt, & cum voluiſſet ex hac Cathedra evadere, ne Pontifex eſſet, dicebat ſe tanti honoris pondera implere non poſſe. Tunc Beatiſſimus

a *Iſte fuit conſecratus à B. Gregorio Papa circa annum Domini V. Le XXXXVIII.*

Digitized by Google

mus Papa Gregorius cœpit conſolatoria verba reficere dicens; ego propter te unum parvulum Librum faciam.[a] Tene eum quotidie præ manibus tuis; ſemper in ipſum intende; obſerva verba illius Libri, & eſto ſecurus ab omni formidine. Et ſcribens Librum Paſtoralem miſit ei dicens; Frater cariſſime propter te hunc feci Librum, ſerva diligenter, ſic edoce Gregem tuum, ſicut hic continetur. Sis cum Sacerdotibus tuis, & cum univerſa Plebe, ut ſecurus poſſis dicere in examinis die; ecce ego Domine, & Plebs mea mecum.[b] Et accipiens B. Marinianus erat quotidie legens in eo, & obſervans. Non fuit iſte, ut cæteri, qui res Eccleſiæ devorant pro Epiſcopatus honore. Etiam alterius ſumunt munera, & debitores fiunt, & ſi contigerit orta intentio de duabus perſonis, ſic mercantur ſui honoris dignitatem, quomodo aliquem venundent. Et mittunt inter ſe exploratores, quantam ille largire pecuniam vult. Et cum renunciatur fortaſſe quingentos ſolidos, ille & deridet, quia pauci ſunt. Ego, inquit, mille dabo.

a *Gregorius Papa condidit Paſtoralem ad ipſius nomen.*

b Hic enim verò ſui temporis Clericos, & Epiſcopos inſectatur Agnellus. Lege itaque ea cautione, quam doceris in Præfatione § 1.

dabo. Interrogo: dicente Domino Ordinatori meo....... melius eſt illi mille ſolidos accipere, quàm illi pauci. Neſciunt miſeri, quia Simoniacam hæreſim ſectantur. Et quomodo neſciunt, quando proteſtatur Pontifex dicens; *vide ne per dationem, aut repromiſſionem, quia Simoniacus es?* Et ille vetat; non utrorumque ſuorum malorum conſenſum? Occulte tribuunt, & accipiunt, & palam omnibus negant. Cur non recordamini miſeri? Quod coram hominibus negatis, patefiet coram divinis oculis, coram Angelis, & Archangelis, & coram Principatibus, & Poteſtatibus, coram Thronis, & Dominationibus, coram cœleſtibus Exercitibus, & Virtutibus omnia occulta ſecreta ibidem publicabuntur. Vis pervenire ad culmen dignitatis? Conſpice labores certaminis. Quid tibi prodeſt veſtem induere pretioſam, cum anima ſit Diaboli laqueo capta? Num parum tibi videtur Eccleſiæ tenere regimen? Si conſiderare vultis Epiſcopus plus eſt, quàm Rex Rex purpuratus, & auratus ſedens in Throno regali ſemper de morte cogitat, gladii conſcius, ſemper ut effundat ſanguinem, penſat. Epiſcopus verò de ſalvatione animæ, de impiorum pœna ſollicitus, & de Paradiſi gaudio. Videte quales

Digitized by Google

les inter utrumque, Rex, ut demoliatur corpora, Epiſcopus, ut coronetur anima. Rex, ut captivos ducat rebelles, Epiſcopus, ut emat captivos, redimat, & abſolvat. Iſte, ut quieta nocte ſomnum ducat, ille nocte tota in laudibus perſiſtat divinis. Et quid plura? Etiam & ipſe Rex Epiſcopum, ut pro eo Deum deprecetur, rogat. Sufficiant iſta; ſatis de vobis dixi. Non monendum, ſed ad memoriam revocandum. Iſte qui non ex noſtro fuit Ovili videte quomodo tenuit archieraticam Sedem, monitus Apoſtolico dogmate.

CAPUT SECUNDUM.

Synchrona ex Hiſtoria Mariniano. Ejus Mors, & Epitaphium.

ISTius igitur temporibus circa commorantes marina litora, maximeque in hac Civitate Ravennæ, graviſſima [a] peſte vaſtati ſunt, & volutato anni circulo Veronenſes Cives valida mors conſumpſit. Poſt hoc [b] viſum eſt terribile in Cœlo ſignum, & velut hoſtes ſanguinei per totam noctem dimicantes, & lux clariſſima luſtrata eſt. Et ipſo anno Theodeper-

[a] *Peſtis valida in Civitate Ravennæ.* [b] *Signum in Cœlo.*

depertus Rex Francorum cum Lothario Patruele ſuo Bellum commiſit, ejuſque exercitus vehementer attritus eſt. Poſt aliqua evoluta tempora Benedicti Patris Cœnobium, [a] quod ſitum eſt in Caſtro Caſino, nocte à Langobardis prædatum eſt tempore [b] Bonifacii Abbatis. Capta eſt inter hæc [c] Agilulphi Regis Filia cum Gudeſchalcho Viro ſuo ab exercitu Callinici Patricii de Civitate Parmenſe, & in hanc Urbem Ravennæ capti, ducti ſunt. Hic quoque antea privatus Smaragdus Patricius ordinatus eſt, qui poſtea ab honore Patriciatus à Callinico abjectus eſt, & ipſe ſibi dignitatem aſſumpſit. Tunc Ravennenſes Cives indignati, projecto Callinico temerario, Smaragdum in locum priſtinum reſtituerunt. Mauritius verò Auguſtus poſt XXI. annum Imperium tenuit cum ſuis Filiis Theodoſio, & Tiberio, & Conſtantino à Phoca ipſius Stratore, qui fuit Priſci Patricii, occiditur. Igitur, ut diximus, ſemper [d] Bellum fuit inter Ravennenſes, & Langobardos, & diſcordia grandis propter Filiam ſuam, quæ capta à Ravennatibus fuerat. Et propter ipſam iram Civitas Cremona à prædicto capta, & de-

a *Langobardi prædantur Cœnobium S. Benedicti.* b lege *Boniti.*
c *Filia Regis Agilulphi cum Viro capta, & introducta Ravennam.*
d *Bellum inter Ravenn & Langobardos.*

deſtructa eſt Rege, & Mantua nimis vexata eſt, & diſrupta. Regnante Phoca anno ſecundo Indict. VIII. Beatus [a] Gregorius migravit ad Dominum, ſucceſſitque ei Savinianus; fuitque in ipſo tempore validum frigus; meſſes verò vaſtatæ à muribus ſunt, & aliæ percuſſæ uredine; & in eodem anno in Populo fames valida, quia frugalitas omnis parva, & rara inveniebatur, ſicut nunc eſt temporibus noſtris. Idcirco hoc factum eſt, ut inditium amiſſæ prædicationis de morte B. Gregorii à Deo per ipſam famem validam oſtenderetur, quia cibus animæ prædicatio divina eſt, corporis verò omnis frugalitas. Igitur, ut diximus, mortuus eſt hic Beatiſſimus die X. Kal. Novembris, & [b] ſepultus eſt in Ardica B. Apollinaris extra muros Claſſis cum multis lamentationibus, & eſt ibi Epitaphium exaratum ita.

Santificus ſemper monitis memorande Sacerdos,
Hoc poſitus tumulo Mariniane jaces.
Corpore defunctus, tamen eſt tua fama ſuperſtes,
Artus obit terris, lux tua facta tenet.
Mœnibus bis veniens Romana Antiſtes ab Urbe,
Tutata eſt precibus Sancta Ravenna tuis.

Cum-

a *B. Gregorius moritur.*
b *Sepulcrum Mariniani Epiſcopi Ravenn.*

Cuncta ſalutifero diſponens tempore ſecla,
Te pius in Populo Chriſte rogante dedit.
Quod tamen bis Templis meruiſti ſumere buſta,
Te placuiſſe Deo, tanta ſepulcra probant.
Utque vices Chriſti geſſiſti rite Sacerdos;
Iſtius inque locis ſit tibi ſancta quies.
Sedit ann......... menſ......... dies................

OBSERVATIONES

AD VITAM MARINIANI.

Marinianus Monachus, & Presbyter. An Abbas Cellæ Fratrum? Liber Paſtoralis Johanni, non Mariniano ſcriptus. Qua occaſione ſcriptus. Argumenta epiſtolarum omnium D. Gregorii ad Johannem, & Marinianum ſcriptarum.

I. AGnellus Marinianum Johannis Prædeceſſoris Nepotem dicit, quod aliunde ignoratur, tacet Monachum cum D Gregorio, quod ex S. Pontificis teſtimonio certum eſt. Lib. 4. ep.45. ad Andream Scholaſticum Monachus dicitur, ex Monacho Presbyter, & munus Epiſcopi refugiens. *Tandem*, inquit Magnus Gregorius, *bis improbatis*, Donato videlicet, & Johanne, *venerabilem Virum, fratrem, Presbyterumque Marinianum, quem diu mecum didicere in Monaſterio converſatum .... petiverunt; cui refugienti diverſis modis vix aliquando potuit ſuaderi, ut eorum præberet petitioni conſenſum*, & ſeqvuntur multa ad Mariniani commendationem exarata. Cogita-

gitavi aliquando, an hic Marinianus idem fuerit, qui nominatur Cellæ Fratrum Romæ Præpoſitus, de quo Gregorius ipſe lib. 1. epiſt. 54. ad Petrum Subdiaconum; at diverſus viſus eſt, ſiquidem ille, qui Abbas, ſive Præpoſitus Cellæ prædictæ fuit, ille ipſe videtur, cui Gregorius ſcribit de Eccleſia S. Gregorii reſtauranda. Porro quod Noſter tradit D. Gregorium, ut Mariniani animum erigeret Librum Paſtoralis ſcripſiſſe, non poteſt approbari, cum Liber in editis, ac ineditis Johanni Epiſcopo inſcribatur, & in Præfatione ſcribendi inde occaſio nata dicatur, quòd Johannes Gregorium reprehenderit, quia deliteſcendo à Paſtorali onere ſe ſubducere fuga ſtuduerat. Porro Gregorius Librum à ſe ob id ſcriptum ait, ut qui oneribus dignitatum caret, ea ne incautus expetat, qui incautus expetiit adeptum ſe eſſe timeat; argumentum plane aptius, quod ambientem retrahat, quàm quod Marinianum oneri ſubeundo alliceret. Noſter itaque hìc ſe prodit, & in Libri ejus lectione omnino hoſpitem, & à Vulgi rumoribus deceptum.

II. Plura ad Mariniani Vitam illuſtandam ex epiſtolarum Magni Gregorii Regeſto congeſſit Rubeus lib. 4., plura & Carolus Sigonius in eximio illo de Regno Italiæ Opere. Ipſe ad Johannis, & Mariniani Vitas abſoluti Commentarii loco eſſe poſſe reor, ſi compendioſe epiſtolarum earum, quas utrique conſcripſit Magnus ille Pontifex, breviarium hìc ſubiiciatur. Id eò opportuniùs fiet, quò in horum Epiſcoporum Vitis conſcribendis negligentiùs ſe geſſit Noſter, qui aliàs plura Poſteris commendanda ex his epiſtolis deſumere debebat.

SE-

SERIES EPISTOLARUM

D. Gregorii Magni ad Johannem, & Marinianum Ravennates Epiſcopos, & earum, quæ quovis modo ad eorundem Acta pertinent.

Ex Lib. I. ep. 35. Ind. IX. poſt menſem Martium Ann. 591.

MAurilio glorioſus Vir, & Expræfectus innocens, ob calumnias illatas intra ſepta Eccleſiaſtica morabatur. Gregorius eundem Johanni Epiſcopo plurimùm commendat, ut abſque oppreſſionis periculo apud Georgium Præfectum rationes reddere queat.

Ex Lib 2. ep. 22. Ind. X. menſe Julio Anni 592.

Laudatur Johannes Epiſcopus, quia Caſtorium Ariminenſem Præſulem infirmum non modò viſitaverat, ſed intra Ravennatem Urbem ſuſceperat. Illum ob Petentium importunitatem à ſe ordinatum dicit Pontifex. Præcipit, ut ſi fieri poteſt Romam mittatur. Epiſcopos ad ſuam Metropolim pertinentes, non valentes ob impedita itinera ad ſe venire, Ravennati Epiſcopo commendat, ita tamen, ut Ravennam pro eorum cauſis minime evocentur, ne difficillimis temporibus vexatio augeatur. Si ſint tamen, quæ reprehendi mereantur, illos literis moneat Ravennas Epiſcopus; graviora verò ad ſe referantur.

Ex Lib. 2. ep. 28. Ind. eadem...

Literis his ad Johannem datis quæſtionem inter Viu-

landum, & Gauimianum Diaconum vertentem, brevi manu expediendam præcipit.

Ex Lib. eodem ep. 32. Ind. eadem.

Gregorius ob id ſe Johannis literis non reſpondiſſe ait, quia Agilulphi, quem Arnulphum dicit, Langobardorum Regis hoſtilis in Romanos furor, ſe ea mœſtitia affecerit, ob quam in colicam inciderit. Agnoſcit Ravennatis Epiſcopi erga ſe amorem, ſuccurrere cupientis, ſed minime valentis. Laudat acta, ſcriptaque contra Schiſmaticos Hiſtriæ Epiſcopos, ſeque Mauritio jubenti, ut à prædictis compellendis ceſſaret, libertate Apoſtolica ſcripſiſſe ait. Romanum Patricium ferendum ſuadet, & agendum, ut ad breve ſaltem tempus induciæ cum Agilulpho fiant, id paucitate Militum ſuadente. Monet Ordinatum ſemel, rurſus ordinari non debere, ſicut nec Baptizatum, baptizari; ſed ſi quis cum levi culpa ad Sacerdotium venit, pœnitentia impoſita, debere in ordine collato permanere. Agilulphum cum Aroge Neapoli imminere ait. Eleemoſynam Severo ſchiſmatico, cujus Civitas incenſa fuerat, minime mittendam dicit, quòd ille muneribus rem ſuam apud Imperatorem tueatur; potiùs Fanenſi Civitati ſucurrendum miſſo Claudio Abbate cum pecuniis, quarum ſummam Johanni decernendam relinquit. Natalem Epiſcopum reſcipuiſſe lætatur, Malchum item Epiſcopum rationes reddere jubet, antequam proficiſcatur.

Ex Lib. 2. ep. 54. Ind. XI. menſe Majo Ann. 593.

Johannes à Caſtorio Ravennam veniente Romanæ Eccleſiæ Notario monitus de Pallio nonniſi certis diebus ferendo, id ægre tulerat. Gregorius ob id eundem rurſus per epiſtolas monet, ac præcipit pluribus, ut mos aliorum Metropolitanorum obſervetur, niſi

Pri-

Privilegium ſingulare à Romana Eccleſia obtentum exhibeatur. Moderati animi rationes inculcat. Ait ſe Privilegium hujuſmodi in ſcriniis quæſitum minime reperiſſe, at potiùs extare nonnulla, quæ obſtent; ſed nec conſuetudine probari ait. Prohibet, ne Pallium in publicis Letaniis ferat, ſive ante Fratrum dimiſſionem eo in Secretario utatur. Sacerdotum criminoſorum cauſas, vel Ravennæ à Johanne finiendas, vel Sacerdotes eoſdem compellendos, interdicto ſacri Ordinis exercitio, ut Romam veniant. Circa Mappularum uſum, indulget, ut Diaconi Epiſcopo procedenti obſequentes eaſdem adhibeant.

Ex Lib. 2. ep. 55. Ind. eadem.

Johannis Epiſcopi Ravennatis epiſtola, qua ſumma animi moderatione ſe tuetur, qui non ſuperbiæ faſtu, ſed ſuæ Eccleſiæ zelo, Pallii uſum pro ſuorum Prædeceſſorum more ſibi deberi crediderat. Cæterum ſe erga Romanam Sedem ſummo, ut par erat, obſequio duci, ait, in cujus ſinu enutritus fuerat, & pro qua multorum invidiam, ac indignationem offenderat. Se nil novi auſum fuiſſe, ſed illud egiſſe, cujus conſuetudo Ravennatum omnium teſtimonio commendabatur. Quæritur, & peccatorum ſuorum cauſa accidiſſe lamentatur, quod poſt tot labores, & anguſtias, quas intus, foriſque pro Eccleſia Romana ſuſtinuerat, tales vices rependantur. Sperat tamen futurum fore, ut Pontifex Patris more poſt correptionem acriùs adhibitam, blandiatur, & Privilegia non modò confirmet, ſed augeat. Romæ etiam Ravennates Clericos Mappulis uſos adiicit, qua de re Romanos ipſos teſtes appellat. Orat denuo, ut Privilegia Ravennatis Eccleſiæ ſerventur, quæ Romam miſit; interim ſe ab uſu Pallii abſtinere, quouſque quid ſuper his Pontifex decernendum cenſeat, intellexerit.

Ex Lib. 3. ep. 37. Ind. XII. menſe Julio Ann. 594.

Ad Conſtantium Epiſcopum Mediolanenſem hæc ſcripta eſt epiſtola, in qua præter alia, cum plurimis admirationi, ſeu ſcandalo eſſet, quòd Conſtantius inter Miſſarum ſolennia Johannis Ravennatis nomen recitaret, Is ne id agat admonetur, quandoquidem nec Ravennas Epiſcopus Mediolanenſem nominat, & illud abſque nonnullorum ſcandalo fieri minime poteſt.

Ex Lib. 4. ep. I. Ind. XIII. ante Januar., Anno 594.

Cum in Monachorum Monaſteria Clerici, & Laici nonnulli eo ducti ſpiritu venirent, ut cæteris præficerentur, Pontifex hac ad Johannem epiſtola cavet, ne id fiat, & quod factum eſt, emendetur.

Ex Lib. 4. ep. II. Ind. eadem, menſe Octobri, Anno 594.

Johannem ob uſum Pallii in Letaniis inhibitum dolentem, petentibus Exarcho, & Ravennæ Proceribus, conſolatur Gregorius, indulgetque, ut juxta Adeodati Diaconi exhibitum teſtimonium, illo interim utatur in die Natalitio B. Jo: Baptiſtæ, B. Petri Apoſtoli, ac B. Apollinaris, & in ſolennitate Ordinationis ſuæ; in Secretario verò, dimiſſis Eccleſiæ Filiis.

Ex Libro eodem ep. 15. Ind. eadem.

Johannem reprehendit, quòd aliud loquatur, aliud ſcribat, ſervis ſuis imponat, & calumnietur, non incumbat diſciplinæ Eccleſiaſticæ promovendæ, Pallio extra Eccleſiam uti præſumat. Addit ſe Ravennatem Eccleſiam ſovere, qui Diacono Ravennati locum auxerit, & Conſtantinopolim ſcripſiſſe, ut circa Pallii

uſum,

uſum, quid cæteri Metropolitæ conſueverint, edoceatur. Monet iterum.

Ex Lib. eodem ep. 18. Ind. eadem, menſe Decembri, Anno eodem.

Speciofus Presbyter à Johanne Epiſcopo in Monaſterium relegatus, reſiſtebat fretus Exarchi potentia. Exarchum monet Gregorius, ut Epiſcopo liberum ſit uti jure ſuo, & ne auxilium præſtet Sanctimonialibus ad ſeculum reverſis.

Ex Lib. eodem ep. 20. Indict. eadem, menſe Februario, Ann. 595.

Obitum Johannis Epiſcopi ſibi per relationem ſignificatum Pontifex dicit; Severo proinde Ficoclenſi Ravennatis Eccleſiæ viſitationem delegat, quam agat ita, ut nil eidem, vel Clero detrahatur.

Ex Lib. eod. ep. 22. Ind. ead.

Ad Ravennates data eſt, ejuſdem argumenti, ac ſuperior.

Ex Lib. eod. ep. 23. Ind. ead.

Caſtorium monet, ne poſt obitum Johannis, de quo dolet, novi Epiſcopi electio ob pecuniam fiat, ſed meritis inſpectis. Sive autem unus, ſive duo electi fuerint, quinque de prioribus Presbyteris, & quinque de Diaconibus ſimul Romam ad ſe venire jubet; de Clericis verò præter eos, qui venire deliberant, ſi quos alios Caſtorius neceſſarios exiſtimet, tranſmittat.

Digitized by Google

Ex Lib. eod. ep. 44. die 5. menſis Junii, Indict. eadem.

Acta Synodi Romanæ, in qua ſubſcribit ſtatim poſt Gregorium Marinianus Epiſcopus Civitatis Ravennæ.

Ex Lib. eod. ep. 45. Ind. ead.

Andreæ Scholaſtico narrat Pontifex Exarchum commendaſſe Donatum Archidiaconum, Johannem verò Presbyterum electum, ſe utrumque rejeciſſe, priorem ob Acta non probanda, alterum, quia Pſalterium neſciebat; Marinianum Presbyterum ſibi quondam in Monachatu ſocium petitum, ſed refugientem ſe probaſſe, & Epiſcopum Ravennæ ordinatum plurimùm commendat.

Ex Lib. eod. ep. 54. Ind. ead. menſe Auguſto

Mariniano Pallium concedit ea ratione, ut eo utatur in Eccleſia ſua, dimiſſis Filiis, à Salutatorio procedens ad Miſsarum ſolennia, peractis verò Miſſis in Salutatorio Pallium deponat. Extra Eccleſiam id indulget pro quatuor anni diebus, ut Johanni conceſſerat. Confirmat Privilegia Ravennatis Eccleſiæ.

Ex Lib. 5. ep. p. Ind. XIV. Anno 595.

Clerus Ravennas, Teſtamento condito, Johannem Eccleſiæ eidem offeciſse, queſtus fuerat. Licèt igitur repudiata hæreditate præjudicium omne ablatum fuiſſet, decernit nihilominus, ut quæ ad Eccleſiam pertinent, quæque in Epiſcopatu adeptus fuerat teſtator, Eccleſiæ tribuantur: quæ verò ante Epiſcopatum poſsederat, eorum cenſeantur, quibus legata fuerant. Mariniano ſcripta eſt Epiſtola. Adiicit ſuum

effe-

effectum ſortiri debere Legatum Monaſterio S. Apolinaris à Johanne conſtructo, quod vivens confirmandum petierat.

Ex Lib. eod. ep. 2. Ind. ead.

Ravennatibus aſſerit Marinianum pro S. Chalcedonenſi Synodo ſtare, & præcedentes œcumenicas venerari.

Ex Lib. eod. ep. 24. Ind. ead. Novembri.

Conquerebantur Clerici Ravennates cauſam vertentem inter Eccleſiam, & Claudium Abbatem, Romam delatam. Gregorius id jure factum cenſet, quòd Claudius ſe à Johanne Mariniani prædeceſſore læſum diceret, riteque ad Romanam Sedem quæſtionem deductam. Ita & in Civitate Regia Johannem Presbyterum contra Johannem Conſtantinopolis Epiſcopum ſecundùm Canones ad Romanam Sedem recurriſſe, Romæque in cauſa judicatum. Marinianum monet, ut ſpatham, quam Petrus Diaconus Ravennæ reliquerat, per Secundinum, & Caſtorium Romam mittat.

Ex Lib. eod. ep. 28. Indict. ead. menſe Martio, Anno 596.

Mariniano roganti, quæ Monachorum Monaſteriis præjudicium inferebant, negat petita, eumque monet, ut eadem foveat, defendatque, nec ſinat à Clericis, Laicisve in ullo moleſtia affici. Indulget, ut Romanum, & Dominicum Clericos, qui ſine benedictione auſi fuerant Roma diſcedere, relaxare poſſit.

Ex Lib. eod. ep. 29. Ind. ead. Aprili menſe.

Secundino de pace Agilulphi ſcribens, jubet Marinianum increpet cum eleemoſynas minime præbeat, que-

rit urque eundem ſuis literis minime reſpondiſſe.

Ex Lib. eod. ep. 30. Ind. eadem.

Ad Ravennates data. Excommunicatione innodatur; qui nocte furtim libellos conteſtatorios contra Caſtorium poſuerat.

Ex Lib. eod. ep. 33. Ind. ead.

Andreas, qui Magnifici, & Domni titulis decoratur, inſtaverat, ut juxta veterem conſuetudinem Epiſcopus Ravennas in Litaniis publicis uſum Pallii haberet. Decernit Pontifex, ut Caſtorius teſtes juratos ad Corpus B. Apollinaris ſuper ea re audiat, & formulam juramenti præſcribit.

Ex Lib. 7. ep. 39. Ind. XV. menſe Julio, Anno 597.

Marinianum monet, ut Epiſcopum ordinet in Cornelienſi Eccleſia in locum lapſi.

Ex Libr. eod. ep. 40. Ind. ead.

Præcipit ne Clerici quovis prætextu in Monaſteriis degant, & ſi Monachus ad Clericatum, vel ad Ordinem ſacrum promoveatur, nullam exinde in Monaſterio habeat poteſtatem. Petit qui Romam veniat, cuique Monachos tradat in Monaſteriis Ravennæ manſuros.

Ex Lib. 7. ep. 18. Ind. I menſe Aprili Anni 598.

Ad Marinianum, ut ſupra relata data eſt, continetque Privilegia pro Monaſterio SS. Johannis, & Stephani in Claſſe.

Ex

Ex Lib. eod ep. 19. *Ind. ead.*

Eidem Claudium Abbatem commendat.

Ex Lib. eod. ep. 21. *Ind. ead.*

Eidem Uxorem Johannis commendat, quæ in controverſiam ſuæ conditionis vocabatur.

Ex Lib. 7. *ep.* 9. *Ind. II. poſt Septemb.*, *Anno* 598.

Callinico Exarcho ſcribit ſe Mariniano ſignificaſſe quid de Capritana Inſula ſtatutum ſit.

Ex Lib. eod. ep. 10. *Ind. ead.*

Johannes quidam veniens de Pannonia in Caſtello Novas, cui Inſula Capritana quaſi per Diœceſim conjungebatur, fuerat ordinatus, qui tamen ab Hiſtrico Epiſcópo violenter expulſus à Sede, alio ordinato, permiſſus eſt in Inſula degere. Is nolens Schiſmati adhærere, petierat cum ſua Plebe uniri Catholicæ Eccleſiæ, & poſtmodum reſilierat perſeverante Plebe in ſua petitione. Jubet Gregorius, ut Marinianus videat an Epiſcopus ad unitatem redire velit; ſi nolit redire, ordinet alium, & Inſulam in ſua Diœceſi habeat, uſque dum Hiſtriæ Epiſcopi Schiſmati abrenuntient. Agat etiam, ut Callinicus hæc Imperatori referenda curet, quod ſe egiſſe ait per Anatolium. Demandat Maximi cauſam, & ſi ita res exigat, Conſtantium Mediolanenſem ſecum in Judicem adſciſcat, ut cognoſcatur an ille rite ſit ordinatus, vel in Simoniacam hæreſim lapſus.

Ex

Ex Lib. eod. ep. 50., ſeu 84. Ind. ead. poſt Januarium, Anno 599.

Imminente electione Ariminenſis Epiſcopi, Mariniano committitur, ut in Electi merita, & in Electionem inquirat.

Ex Lib. eod. ep. 51. *aliàs* 85. *Ind. ead.*

Clero, Plebique Ariminenſi præcipit ob Epiſcopi infirmitatem, alterum eligi debere, electumque Ravennam perduci ad Marinianum, qui teſtimonium pro Electo, Romam & ipſe veniens perhibeat.

Ex Lib. eod. ep. 69. *aliàs* 103. *Ind. ead.*

Conſtantio Epiſcopo Mediolanenſi Maximi Salonitani Epiſcopi cauſam demandat, quam Mariniano commiſerat.

Ex Lib. eod. ep. 77. *aliàs* 111. *Ind. ead.*

Florentius Ravennas Diaconus teſtatus fuerat Epiſcopos Ravennæ conſueviſſe Pallio uti in omnibus Letaniis; Gregorius hac ad Caſtorium data ait ſe oppoſitum intellexiſſe, ac idipſum elici ex Johannis quondam Epiſcopi literis, in quibus dicitur ex priſca conſuetudine Ravennates Metropolitas Pallium induiſſe in Letaniis ſolennioribus, & Adeodatum Diaconum dixiſſe, id factum in quatuor, vel quinque ſolennibus Letaniis. Sibi itaque perſcribi vult quot Litaniæ ſolennes conſueverint celebrari, quæ majores vocabantur. Caſtorium tamen monet, ne id exquirat à Clericis, ſed ab aliis nulli parti addictis, ut veritate comperta Mariniani animum conſoletur.

Ex

Ex Lib. eod. ep. 80. *aliàs* 114. *Ind. ead.*

Mariniano, qui id per Caſtorium petierat, committitur, ut ſi Maximus Salonitanus Epiſcopus ad Corpus S. Apollinaris ſe purgaverit à reatu Simoniacæ labis, & aliorum, præſtitoSacramento, impoſitaque pœnitentia, ſi opus ſit, abſolvatur. Ait Pontifex ſe ratum habiturum, quod iis in rebus Marinianus decreverit. Sequentes binæ epiſtolæ ad Caſtorium, & Maximum ejuſdem ſunt argumenti.

Ex Lib. eod. ep. 99. *aliàs* 133. *Ind. ead.*

Mariniano commendantur Schiſmatici ad unitatem Eccleſiæ reverſi.

Ex Lib. eod. ep. 100. *aliàs* 134. *Ind. ead.*

Incolis Capreæ, ſive Capritanæ Inſulæ ſignificat ſe Mariniano demandaſſe, quid facto opus ſit, ſi eorum Epiſcopus ſchiſmaticus ad unitatem venire renuat. Hæc cum ejuſdem ſit argumenti, ac X. Ind. I., vel hæc ad præcedentem annum, vel illa ad hunc ſpectat.

Ex Lib. eod. ep. 130. *aliàs* 164. *Ind. ead.*

Maximo Salonitano, qui ſe plene purgaverat ab oppoſitis, Pallium mittit.

Ex Lib. 8. *ep.* 8. *Ind. III.*, *Anno* 600.

Mariniano Johannem Præfectum, hujuſque Uxorem, quæ Romam perducatur, commendat.

Ex

Ex Lib. eod. ep. 9. Ind. ead.

Petrus quidam nequam Sanctimonialem à Monaſterio abſtraxerat, quam apud ſe retinebat. Urget Pontifex Marinianum, ut facinus puniat, promittens ſe auxilio affuturum, & ſi opus ſit Conſtantinopolim ſcripturum.

Ex Lib. 9. ep. 2. Ind. IV., Anno prædicto ante Decembrem.

Florentium, ſive Florentinum Diaconum miſerat Marinianus Conſtantinopolim, ut Patrimonium Eccleſiæ Ravennatis in Sicilia ſummo detrimento affectum, reſtitueret. Gregorius Marinianum monet, ſe Anatolio commendaturum Florentium. Indulget ut quendam ad Sacrum Ordinem promoveat. Indicat aliquid à ſe commiſſum, quod Marinianus neglexerit.

Ex eod. Lib. ep. 3. Ind. ead.

Anatolio Florentium Diaconum commendat.

Ex Lib. eod. ep. 4. Ind. ead.

Alexandro Presbytero Patrimonium Sicilienſe Eccleſiæ Ravennatis, cui reſtituendo in Siciliam Johannem Diaconum miſerat, plurimùm commendat.

Ex Lib. eod. ep. 28. Ind. ead. Ann. 601.

Marinianum vomitu ſanguinis laborantem, Gregorius epiſtola amoris, & exiſtimationis argumentis referta, hortatur, ut diſpoſita Eccleſia, Romam veniat, ubi ab ægritudine curetur; interim à jejuniis, vigiliis, aliiſque hujuſmodi abſtineat.

Ex

Ex Lib. 10. ep. 5. Ind. V. Anno 602.

Mariniano Maurentii homines commendat. Sequens ejuſdem argumenti epiſtola ad Theodorum Curatorem.

Ex Lib. eod. ep. 9. Ind. ead.

Caſtorio mandat, ut, ſi quædam Monaſterio SS. Marci, Marcelli, & Feliculæ donata fuerunt, donatio teneat.

Ex Lib. eod. ep. 22. Ind. ead.

Defuncto Claudio Abbate agebatur de alterius electione. Præcipit itaque Gregorius Johanni Subdiacono, ut Optimus probetur, & à Mariniano ordinetur, cui id oneris incumbat è Monaſterio peculiaritatis vitium extirpandi.

Ex Lib. 11. ep. 27. Ind. VI. menſe Febr. Anni 603.

Præcipit ut Bonifacius ad ſe Johannem Ravennatem Clericum mittendum curet.

Ex Lib. eod. ep. 34. Ind. ead. Martio.

Præcipit Mariniano, ut ſibi in phthiſi conſulat, & cum noverit ſe convaluiſſe, indulget ut ſemel, vel bis in hebdomada jejunet. Monet tamen ne nimis valetudini fidat, prævidetque morbum ſopitum, non curatum

Ex Lib. 12. ep. 1. Ind. VII. Octobri menſe, Anno eodem.

Fortunatus ordinatus fuerat Abbas SS. Laurentii, & Zenonis in Ceſenati Caſtro à Natali quondam Epiſcopo. Is à Natalis Succeſſore Concordio, nulla cauſa exiſtente, remotus ab officio fuerat. Jubet Pontifex,

re

re perſpecta, in priſtinam dignitatem à Mariniano reſtituatur.

Præter hæc commodi gratia hic ex Regeſto Magni Gregorii collecta, extat Concilium Romanum, ſive Lateranenſe tertium in Conciliorum Collectionibus, in in quo Conſtitutum habetur pro Monachis datum Non. Aprilis Ind III., alibi IV., in quo ex Codice manuſcripto Cœnobii Flaviniacenſis in Burgundiæ Ducatu, *Marinianus Ravennas Epiſcopus* ſubſcribit. In eo Conſtituto tamen eadem fere continentur, quæ leguntur ſupra ep. 18. lib. 17. Ind. 1. Cæterum Marinianum Romæ fuiſſe Ind. III., vel IV. vel toto fere tempore, quo ſedit, inveriſimile fit ex ſuperiorum epiſtolarum ſerie.

VI-

VITA
JOHANNIS.

CAPUT UNICUM.

Perpetua in ſui temporis vitia inſectatio eſt. Johannis Sepulcrum indicatur, & Sedis tempus.

DE S. JOHANNE XXXI.

JOhannes XXXI. Hic plenus corpore, pulcher forma, pinguis facie, magnos habens oculos, alacri vultu, decorus aſpectu. [a] Iſte non ut Dominus, ſed ut pius Pater ovium fuit, manſuete cum eis vixit, ab omnibus dilectus, irreprehenſibilis Vir, Pater Orphanorum, Viduarum lacrymis conſolator, Pupillorum defenſor, Egenorum tributor, Eliſorum erector, Compeditorum abſolutor, & omnium bonorum ſectator, magis in Dei laudibus glorioſus .... O' qualis iſte! & quales modo ſunt!

[a] *Floruit circa annos Domini V. LXVIII. temp. Phocæ Imp.*

Digitized by Google

ſunt! Non laniavit oves, ſed de fructu Gregis ſemper erat ſua refecta menſa, & comedebat in lætitia, exultans cum Sacerdotibus, & univerſa Plebe.[a] Sed tales hodie non ſunt. Ergo quales ſunt? Nonne ſunt Epiſcopi, ut illi, & accipientes Spiritum Sanctum in hora Ordinationis, ſicut & ipſi, & ſunt Epiſcopi ſimiliter ſanctificati? Sed multò magis diſſimiles ab illis, quia illi pro ipſorum animabus partem rerum maximam ſuarum Eccleſiis obtulerunt, & Eccleſias inclytaverunt; quotidie cum lamentationibus preces Deo dabant, & Captivos redimebant, & pro talibus beneficiis peccata expiabantur, & quotidie in orationibus miſericordem Dominum deprecabantur. Modò verò non ſunt tales Iſti, ut Illi. Sunt nonnulli, qui tali dono quondam Eccleſiæ conceſſo, canes nutriunt, Pauperes proiciunt, aucupes gubernant, accipitres fovent, & Scurribus delectantur, Sacerdotes proiciunt, Officiales Eccleſiæ repellunt, & omnes ſuffocant Eccleſiæ cœtus, &, quod pejus eſt, venundant frumentum Eccleſiæ, & oleum, & humida vina, & faciunt ex illis pondera argenti, & auri, dabuntque Principibus,

[a] In ſuæ ætatis Epiſcopos acerbe nimis hic invehitur Agnellus. An vera, quæ inſectatur vitia, prudens Lector aliunde perpende, & vide quæ in Præfatione §. 1.

pibus, & Poteſtatibus, ut demergant Sacerdotes ſuos, etiam Plebem univerſam. Illi, ut ſuperiùs audiſtis, tribuebant ad redimendum, iſti nunc modò ad interimendum. Non ſunt memores ſermonis illius Prophetæ, qui ait; *Principes tui in medio tui ſicut Leones rugientes, atque animas comedentes per potentiam.* Qui ſunt iſti Principes, niſi miſeri Epiſcopi, qui res Eccleſiæ deglutiunt, & Sacerdotes ſuos ſpernunt, per occaſiones res eorum auferunt, & nulla illis ſolatia impendunt, ſed etiam, quod illorum eſt, auferunt, ... Eccleſia non participantur, ſed ſua perdunt? Audite improperium veſtrum, Salomonis verba; *Leo rugiens, & Urſus eſuriens, Princeps ſuperbus ſuper Populum humilem.* Cur non recordamini Inſpectores Epiſcopi, Eccleſiæ Præſules, quod in Evangelio dicitur, *quia qua hora neſcitis Dominus veſter venturus eſt?* Cur non pie vivitis, & datis exemplum Videntibus, ut ex vobis doctrinam ſumant, & pie in Chriſto vivant? Si autem aliquem corripere volumus, ſtatim improperant nobis vocem derisionis plenam; Tu quis es? Melior es illo, & illo Epiſcopo? Ego vidi illum talem Inſpectorem dantem de ſua menſa panem canibus; vidi talem currentem cum equo ſecus

Canes, & Lepores; vidi illum manibus ſuis tenentem Accipitrem; & tu mihi predicas? Ecce cum talia, & his ſimilia audimus, confuſi ab ipſis recedimus. Dicite mihi Inſpectores; unde divitias habetis? Nunquid ex veſtris Parentibus? Non; ſed ex dimiſſione hominum mortuorum Eccleſiæ ditatæ ſunt. Pro qua igitur cauſa ipſi dimiſſionem fecerunt? Niſi ut eorum animæ per veſtras interceſſiones mundaret, & ablueret Deus. Quare Sanctorum Patrum Regulam tranſgredimini, & relinquitis, quæ præceperunt, dicentes; *Epiſcopi rebus Eccleſiæ tanquam commendatis, non ut propriis utantur*. Dicite mihi, cum egreſſi fueritis de corporibus veſtris, ſi non ipſi querelaverint adversùm vos, & dimiſerit vobis Deus hoc peccatum? Etiam ſi illi dederitis eleemoſynam ex ipſis rebus, quam mercedem habebitis? Non ex veſtra ſubſtantia, ſed de Prædeceſſorum anima. Sicut enim Dominus, qui vocat Villicum ſuum, & jubet illi, ut diſpendio familiæ ſuæ det centum modia tritici, & ille aliquantum teneat ſibi, & non omnia expendat, & qui ſunt extrinſecus annuntient Domino ſuo, de eo, quod non tribuit totum, ſed fraudulenter tenuit, flagellatus à Domino, qui removeat eum à

Vil-

Villicatu, aut foras proiciat, aut quòd omiſſione non explevit, mittatur in carcerem; ita & de vobis talem protulit Evangeliſta ſententiam dicens; *quod ſi dixerit Servus ille in corde ſuo moram faciet Dominus meus venire, & cœperit percutere pueros, & ancillas, edere, & bibere, & inebriari; veniet Dominus Servi illius in die, qua non ſperat, & hora, quam neſcit, & dividet eum, partemque ejus cum Infidelibus ponet.* Miſeri! de vobis dicta ſunt, qui Eccleſiæ Regimen ſuſcepiſtis, qui irreprehenſibiles eſſe debetis abſque ulla macula; & cum rapti fueritis à morte in tali negligentia, qualis perditio eſt, cum Epiſcopus rapitur ad ſupplicium, & populares invitantur ad Regnum? Sed Patres mei caute agite, quia dies Domini veniet ſicut Fur. In vice Apoſtolorum ſitis, illorum tenetis Cathedras, per illorum diſcurrite vias; ut in eorum ordine connumeremini. Sed hic Beatiſſimus Johannes, qui Pontificium humiliter rexit, omnes vitæ ſuæ lætos duxit dies. Rexit in pace Eccleſiam ſuam divina implens mandata. Obiit corpore, & ſepultus eſt, ut æſtimo, [a] in Ardica B. Apollinaris. Sedit ann. V., mens. X., dies XVIII.

P 2 VI.

a Sepulcrum Johannis XXXI. Archiep. Ravennæ.

VITA JOHANNIS.

CAPUT PRIMUM.

Claſſis opibus Eccleſiæ redempta tribus vicibus. Moralia rurſus ad Epiſcopos.

DE S. JOHANNE XXXII.

JOhannes [a] XXXII. manſuetus, & humilis Vir, ſapiens corde, prudens in verbis, pulcra habuit eloquia, honeſtam duxit vitam, moreſque bonos de mellito ſermone. Prædeceſſorum ſuorum ammonitiones inlæſas, & incolumes cuſtodivit. Hic autem, ajunt quidam Cives, [b] Civitatem Claſſis ab hoſtili Populo ope multa Eccleſiæ tribus vicibus emit; non ſolum Civitatem, ſed & Habitantes in ea, cum ſuburbanis ſuis omnibus, ut factum ſuum emit.

a *Quartus.* b *Claſſis Civitas empta à Joh. Archiep. Ravenn.; quæ fuit deſtructa à Liutprando Rege Langobardorum proditione Civium.*

mit. Nam obſervans evangelica verba, quotidie intendebat, quod dicitur; *diſcite quod eſt, miſericordiam volo, & non ſacrificium*. Audite igitur per Prophetam; *nunquid manducabo carnes taurorum, aut ſanguinem hircorum potabo*? Audite alium Prophetam Eſajam filium Amos; *cum extenderitis manus veſtras, avertam oculos meos à vobis, & cum multiplicaveritis preces, non audiam*. Quare? *Ubi eſt gloria Domini? Invocabis me in die tribulationis tuæ, eripiam te, & magnificabis me*. Certe & alter Propheta; *in die tribulationis clamabunt, & exaudiam*. Modò quid? Ubi ergo Eſaja vaticinium, quod dixiſti; *hæc dicit Dominus; cum deprecatus eum fueris, adhuc te loquente dicet; ecce adſum*? E' contrario dicit; *avertam oculos meos à vobis*. Una vox lætificat nos, alia contriſtat. Et quare nos non exaudiet Dominus invocantes ſe? Imo exaudiet, ſed moriemur. Audi; *quare manus veſtræ ſanguine plenæ ſunt? Lavamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis; quærite judicium, ſubvenite oppreſſo, defendite Viduas, & venite, & arguite me, dicit Dominus*. Et iterum; *veh qui juſtificatis Impium, & pro munere condemnatis Juſtum. Veh qui dicitis bonum eſſe malum, & malum bonum dici-*

Digitized by Google

tis, quia non eſt impiis gaudere dicit, Dominus. Sed ſi auferas à te omne vinculum iniquitatis, & verbum murmurationis; & da eſurienti panem tuum ex animo, & animam humiliatam ſatiabis. Et Eſajas dicit; *erit Deus tuus tecum ſemper, & non declinabit à te. Tunc clamabis, & Dominus exaudiet te; adhuc te loquente, dicet; ecce adſum.* Videte quomodo cito exaudiet Deus obſervantes præcepta ſua? De juſtis audi iterum David; *junior fui, & ſenui, & non vidi Juſtum derelictum, neque ſemen ejus quærens panem.* De peccatoribus autem quid ſcriptum eſt? *Peccatori autem dixit Deus; quare tu enarras juſtitiam meam, & ſumis teſtamentum meum per os tuum*, & cætera uſque; *intelligite, qui obliviſcimini Deum, ne quando rapiat, & non ſit, qui eripiat.* O' Cariſſimi hic ſermo ante oculos veſtros quotidie ſtare debet, ut quantùm ſolliciti ſumus de timore, tantùm nobis proficiat ad ſalutem. Væ animæ illi, quæ ſic rapitur, quomodo Accipiter aves. Hora egreſſionis animæ nihil nobiſcum tollimus, niſi peccata, quæ geſſimus. Subſannamur à malignis ſpiritibus, deridemur ab ipſis, & coarctamur ſine miſericordia. Cum male attrectamur, dicunt; iſte Chriſtianus mentitus,

Chri-

Chriſti opera in eo non invenimus. [a] Ecce, iſte Judex captus eſt, en iſte Rex lapſus eſt, non quomodo una obnoxia perſona, ſic iſte Sacerdos in profundum præcipitatus eſt. Ante humanos oculos quietum jacet corpus, ſed non videtur, qualiter à malignis ſpiritibus trahitur anima ipſius ad pœnam. Et non ſolùm Inſpectores Eccleſiæ pro ſe examinantur, ſed pro ovibus ſuis, & pro omni Populo, qui ſibi commiſſus eſt. Popularis homo fortaſſe pro anima ſua patietur pœnam; Inſpectores pro toto Grege. Si in tenebras exteriores immittendus eſt, qui animam non ad Chriſtum attraxit, ubi mittendus eſt ille, qui Chriſtianas animas perdidit? Non prædicaſti, tacuiſti, non adquiſiſti; adquiſitas, & quæ Deo ſerviebant, quare vexaſti, aut quare adflixiſti? Quare in Judicio, ubi ſedebas, perjurii conſcius fuiſti? Quare criminis Auctor? Quare homicidii conſcius? Nonne Canon præcipit, ut Epiſcopus nullam curam Secularium per ſemetipſum ſumat, nil niſi lectioni incumbat, Evangelium aſſidue legat, & doceat? Si hoc non vis ſectari, imitare iſtum Sanctum Virum, æquipara Beatum iſtum Johannem, re-

 dime

[a] Et hic Agnellus ſui temporis Epiſcopos inſectatur; eodem itaque animo, eademq; cautela & hæc lege, qua ſuperioris Epiſcopi Vitam legendam monui.

dime Captivos, erue juxta Prophetam eos, qui ducuntur ad mortem, prædica, doce, releva laborantem ovem, non te ſinas ſeparari à Fratribus tuis, ut unà cum ipſis beatus ſis, & gratia Dei in nobis vacua non ſit.

CAPUT SECUNDUM.

Bella, induciæque inter Langobardos, & Romanos. Johannis, & Eleutherii motus, & fata. Phocas imperat. Eccleſia Romana omnium Eccleſiarum Mater. Pantheon dedicatur. Bella in Oriente. Heraclii Auguſti initia. Johannis Mors, & Sepulcrum.

IN hujus igitur temporibus Agilulphus, Rex Langobardorum, pace cum Smaragdo Patricio facta per annum unum, ſtabilis fuit; poſt namque annum expletum Balneum Regis, & Civitas Tuſciæ, quæ cognominatur Orbevetus, ab exercitu invaſæ ſunt Langobardorum. Et in menſe Aprilis, & Maji Stella [a] Comis in Cœlo apparuit, & iterum fecerunt Romani pacem cum prædicto Rege tribus annis. Poſt hæc autem invaſa eſt Neapolis à Jo-

[a] *Stella Comis apparet.*

Johanne, & eum poſt dies aliquos Eleutherius, poſtquam expulit, interfecit eum. Et dum cum victoria reverteretur, Patritiatus dedignatus eſt faſces; & quamvis Eunuchus fuiſſet, Imperii jura ſuſcepit. Qui egreſſus de Ravenna Romam volens ire, à Militibus in Caſtro Luceolis [a] gladio peremptus eſt; cujus caput conditum Sacco Conſtantinopolim Imperatori delatum eſt. Eo quoque tempore prædictus Rex Agilulphus Notarium ſuum Stabilinianum ad Phocacem Imperatorem Legatum miſit, deinde cum Legatis Imperatoris revertens, pax inter utrumque facta. Aliquantis annis quieta fuit Italia. Igitur, ut diximus, Phocas extincto Mauritio, ejuſque filiis, Romanorum invadens Regnum per octo annorum curricula Principatum tenuit. Poſtulante B. Bonifacio [b] Papa ſtatuit, ut Romana Eccleſia omnium Eccleſiarum & Caput eſſet, & Sedes, quod antea Conſtantinopolitana Eccleſia prima vocaretur. [c] Iterumque petiit ab eo prædictus Pa-

a *Eleutherius occiditur.* b *Phoca Imperator ſtatuit ut Eccleſia Romana caput eſſet omnium Eccleſiarum.*

c Ex Schiſmatico animo hæc perverſe dicta animadverte. Notæ ſunt, quæ inter Magnum Gregorium & Conſtantinopolitanum Epiſcopum interceſſere quæſtiones, quaque conſtantia Pontifex ejus Patriarchæ temeritatem repreſſerit. Phocas id egit, ut ille a cœptis deſiſteret, Romanumq; Primatum aſſereret. Mendax Agnellus, qui id à Phoca *conceſſum, cum antea Conſtantinopolitana Sedes prima vocaretur*, effutire audet.

Papa, ut in veteri Fano, [a] quod Romani Pantheon vocabant deſtructa Idolorum ſorde, Eccleſia S., & intemeratæ Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum Dei Martyrum, vel Confeſſorum fieret, atque firmaretur, ubi omnium conventus Dæmonum congrebantur, ut ibi omnium Sanctorum, & Dei Electorum memoria veneraretur. Interea exagitatum eſt Bellum in Orientis partibus, & Ægyptiorum. Praſini, & Veneti inter ſe civili certamine graviſſimas ſtrages mactantes [b] *ſe mutua cæde proſternunt. Perſæ quoque adversùs Rempublicam graviſſima bella gerentes* multas Romanorum Provincias, etiam ipſam Hieroſolymam captaverunt, & Eccleſias deprædantes ad nihilum redegerunt, & opes Eccleſiæ, ornamentaque detulerunt, & ipſum vexillum, per quod redempti ſumus, Crucis auferentes depopulaverunt, & ſecum detulerunt. Heraclianus verò, qui in illis diebus Africam regebat, contra hunc Phocacem rebellavit, atque veniens cum exercitu, privavit eum Regno, & Vita. Heraclius, ejuſque Filius rem Romanam publicam regendam ſuſcepit. [c] His itaque tranſactis defunde-

[a] *Pantheon Templum Romæ.*
[b] Vide Diſſertationem præcedentem, cap. 6.
[c] *Sepulcrum Johannis Archiep. Ravenn.*

ctus eſt hic Beatiſſimus, & ſepultus eſt, ut ſuſpicatus ſum, in Ardica B. Apollinaris. Sedit ann. XVIII, menſ. VI, dies VIII.

DIS-

DISSERTATIO

CHRONOLOGICO-HISTORICA

DE ÆTATE

Sequentium Pontificum Ravennatum Boni, Mauri, Reparati, Theodori, Damiani, & Felicis.

PARS PRIMA.

Rubei Syntaxis exponitur. Plura in ea abſque teſte relata nequeunt ſuſtineri. Agnellus cum Anaſtaſio confertur. Sedes chronologice diſponuntur.

I. CUm nil in poſtremis duorum Epiſcoporum Vitis obſervatione dignum invenerim, ad ſequentium Chronologiam tranſire, operæ pretium putavi. Igitur pro more Rubei clariſſimi Ravennatum Scriptoris chronologica ſyntaxis exponenda eſt. Ille horum omnium Pontificum Acta & res

Digitized by Google

res memoriæ mandavit Lib. 4. Hiſtoriæ ſuæ. Mortem Boni contigiſſe ait paulò ante prælium ad Scultennam commiſſum, in qua Theodorus Exarchus à Langobardis eſt ſuperatus, amiſſis ſeptem millibus Ravennatum, quod prælium incidiſſe tradit in annum 650. Deceſſiſſe autem ait laudatum Pontificem anno præcedenti 648. VII. Kal. Septembris. De Mauro, relatis, quæ ad Synodum Romanam ſub Martino pertinent, ſcribit ſediſſe eum annos ferme 24., obiiſſe circa annum ab ortu Chriſti 672. Reparatum aſſerit deceſſiſſe III. Non. Sextiles, cum præfuiſſet annos 5. menſ. 8., dies 26. Dono Romano Pontifice, & Theodoro Exarcho. Theodorum Ravennatem narrat ad Agathonem Pontificem Maximum acceſſiſſe Anno 680. ex Actis Concilii Romani, & Sexta Synodo; *Conone autem*, ait, *adhuc Pontifice, qui cum annum Pontifex non perfeciſſet, Theodorus Exarchus moritur, eodem fere tempore, quo & Theodorus Archiepiſcopus, cum undecimum jam annum Ravennati Eccleſiæ præeſſet*, &c. Damianum ſcribit, cum ſediſſet annos 16., menſ. 2., dies 16. III. Id Martias obiiſſe, & poſt ejus mortem ſubrogatum Felicem anno à Partu Virginis 702. Demum de Felice ipſo hæc habet; *Fe-*

lix

lix Archiepiſcopus, cum divinis inſignis muneribus maximum ſpecimen ſanctitatis præbuiſſet, tandem VII. Kal. Decembris ex hoc lacrymabili hoſpitio cœleſtem in Patriam profectus eſt, in numerum Sanctorum adſcitus, &c. *Præfuit Eccleſiæ annos circiter* 18. Hæc Rubeus, qui ab Agnello recedens abſque validiori teſte, aliàs rem diffiniendi locum relinquit. Sunt etiam, ob quæ ab ejus ſyntaxi recedendum eſſe ſuademur. Etenim cum diſſerte dicat Damianum ſediſſe annos 16. menſ. 2. dies 16., & III. Id. Martias deceſſiſſe, quod idem tradit Agnellus, & ſimiliter tradat Felicem anno à Partu Virginis 702. ſubrogatum Damiano demortuo, conſequens fit Damianum ordinatum Decembri menſe ad finem vergente anni 685. die videlicet 27. prædicti menſis, feria V. Cyclo nempe Solis XII. Lit Dom. G. At ſi Theodorus Prædeceſſor Damiani eodem fere tempore mortuus eſt, quo Conon ſummus Pontifex, Conon autem ſecundùm Baronium, qui Rubeo præit, moritur anno 687, die 13. Octobris, conſequitur Damianum ordinatum uno ſaltem anno, & menſibus ante Theodori mortem, cum maxime juxta Baronii computum Conon nonniſi anno 686. ordinatus fuit. Hæc autem moleſtiùs Rubei aſſer-

aſſertum inficiabuntur, ſi ſpectentur rationes, quæ C. V. Papebrochium coëgerunt ſeriùs Cononis tempora conſignare, ita quod ordinatus fuerit die 8. Sept. anni 687., & obierit 30. Auguſti anni 688. Inde enim fieret Damianum ordinatum tribus ſere annis ante Theodori obitum, vel Theodorum obiiſſe non circa Cononis, ſed circa Leonis (ſervato calculo Papebrochiano) morientis tempus. Initia Damiani Epiſcopi ſedentis anno prædicto 685. expreſſe conſignat Ughellus, at, quod abſurdius eſt, errorem non agnoſcit, quamvis ex Anaſtaſio didicerit eundem à Sergio Pontifice conſecratum, nec vidit id haud potuiſſe fieri anno 680. quo ſecundùm Baronium Romæ ſedebat Johannes V. vel, uti Papebrochius computat, Benedictus II. ordinatus fuit die 14. Martii eodem videlicet anno, & menſe, quo Ughellus conſecratum Damianum tradit à Sergio. Nec aptiùs ejuſdem Damiani obitum conſignat anno 707., tum ob dicenda, cum quòd Rubeum in hac parte ſeqvutus dicat, eum ſediſſe annos 16. menſes duos, dies 16. Si enim, neglectis menſibus, & diebus, ſubtrahantur anni 16. ab annis 707. regrediemur ad annum 691., non ad 685. inter quem, & annum 707. intercurrunt anni 22.

II.

II. Præterea apertiſſime conſtat ex Anaſtaſio in Vita Conſtantini Papæ nonniſi eo Pontifice Felicem Damiani Succeſſorem ordinatum fuiſſe, de hac enim re plura exhibet, quæ non diſſimulat Rubeus, quamvis Pontificis nomen ſupprimat, ne male compactæ Chronologiæ ulcus prodat. Porro ex mente Baronii Conſtantinus nonniſi ſeptima die Martii creatus fuit Pontifex anno 708.; non potuit itaque Felix conſecrari Epiſcopus anno 707., quod ait Ughellus, & multò minùs anno 702. quod tradit Rubeus. Cum autem Is ſcribat Felicem præfuiſſe Eccleſiæ Ravennati annos circiter XIIX. ſi iſti numerentur ab anno 702., quo creatus dicitur, fiet Vitam produxiſſe fere uſque ad annum 720.; non potuit itaque deceſſiſſe ante annum 718. quo conſignare videtur Johannis ſubſecuti creationem, dum margini numeros adſcribit, ex quibus Ughellus rem negligentiùs conſiderans errandi anſam accepit, & Felicem VII. Kal. Decembris mortuum dixit anno 717. Quæ quidem contra Rubeum ex Rubeo ipſo naſcuntur. Is autem plurimis aliis difficultatibus implicabitur, ſi eorum, quæ Agnellus narrat, rationem habendam cenſeat, quorum hìc Chronologia diſponenda eſt.

III.

III. Characteres nonnullos exhibet Noſter, ex quibus temporum ordinandorum ratio pendet, quique propterea expendendi ſunt, & conferendi cum Anaſtaſio. Felicis Epiſcopi omnium poſtremi creatio, & ærumnæ id in primis præſtant, quod in præſenti argumento uſui ſit; etenim ex Agnello, & ex Anaſtaſio habemus Felicem Ravenna Conſtantinopolim fraude abductum Juſtiniano Conſtantini Pogonati ſucceſſore jubente; itemque ab Anaſtaſio docemur, eundem à prædicto Conſtantino Pontifice ordinatum; *hic*, ait Anaſtaſius, *ordinavit Felicem Archiepiſcopum Ravennatem, qui ſecundum Priorum ſuorum, ſolitas in ſcrinio noluit facere cautiones*. Conveniunt Chronologi in anno, quo Conſtantinus Pontifex creatus eſt, quamvis in die diſſentiant, idque conſignant anno 708. Non potuit itaque conſecrari niſi Martio anni prædicti, quo Pontificem electum dicunt, vel quarta, vel ſeptima ejuſdem menſis. Conſentiunt etiam Baronius, & Pagius, ille Tomo 7., hic in Diſſert. Hypat. pag. 353. Juſtinianum, cum poſt reditum ad Imperium ex Theophane annis ſex imperaſſet, anno 711. excunte trucidatum à Philippico, cum Tiberio Filio. Igitur Felix ante hunc annum certiſſi-

me eſt ordinatus. Cum autem plura Agnello narrata Juſtiniano poſt reditum imperante acta ſint, quæ ſpatium temporis haud exiguum requirunt, conficitur Felicis ordinationem ad priora Conſtantini Pontificis acta ſpectare. Felicis abductio, tortura, excæcatio ab Agnello poſtremis Juſtiniani annis eveniſſe indicatur, qui Juſtinianum jugulatum narrat altera die à Johannicii dira immanique mactatione. Porro in ipſa Felicis ordinatione turbæ, tricæque illæ evenerunt, quas Anaſtaſius narrat, poſt quas pacifice ſedit toto eo tempore, quod exigebant opera ipſo Epiſcopo jubente à Johannicio præſtita, de quibus hæc Agnellus; *ſapientiſſimus Johannicius iſtius in temporibus claruit, & rogatus à Pontifice, ut omnes antiphonas, quas canimus modò Dominicis diebus ad Crucem, ſive Sanctorum Apoſtolorum, aut Martyrum, ſive Confeſſorum, necnon & Virginum ipſe exponeret, non ſolùm latinis eloquiis, ſed etiam græcis verbis, quia in utraque lingua fuit maximus Orator*. Hæc quidem exegiſſe videntur duorum ſaltem annorum ſpatium, poſt quos Ravennæ clades, Pontificis, & Johannicii ærumnæ cœperint anno 710, finierintque anno 712, trucidato circa finem 711. Juſtiniano. Conſequitur ex

his

his Felicem ordinatum anno ipſo 708. ſtatim poſt Conſtantini Summi Pontificis conſecrationem. Rubeus licèt in annorum numero, quibus Felix ſedit ab Agnello diſcordet, retinet tamen diem emortualem ejuſdem, vigeſimam quintam Novembris. Cum itaque Noſter, à quo non eſt quòd recedamus, niſi modico dierum augumento, dicat ſediſſe Felicem annis VIII., mens. VII., dieb. XIX. fiet Ordinationem ejuſdem cum vigeſima quinta Novembris collatam, incidiſſe in diem ſextam Aprilis. Hæc autem cum inepta fuerit Ordinationibus Epiſcoporum anno 708., quo habebatur Cycl. Solis XV., & Lit. Dom. C., efficitur pro diebus XIX., ſcribendum XXI., & ordinationem ejuſdem retrahendam ad diem quartam ejuſdem Aprilis anni prædicti 708. Inde fiet Felicem obiiſſe anno 716. die prædicta 25. Novembris. Decem anni vitæ, annis Agnello notatis, à Rubeo additi, præterquamquod nullo teſte firmantur, non videntur Felici tribui poſſe anteactis ærumnis attrito. Quod Agnellus ait, eum cum ab exilii calamitatibus in ſuam Sedem rediiſſet, *poſt annos tres ædificaſſe Domum infra Epiſcopium, quam de ſuo nomine Domum Felicis nominavit*, eo ſenſu intelligendum eſt, quod

Digitized by Google

Domus illa tertio à reditu anno finita ſit.

IV. Felicis Epiſcopi ſedentis, & occumbentis ætate adinventa, lux clarior affulget, ut præcedentia prodeant. Agnellus Damianum ait ſediſſe annos XVI., mens. II., dies XVI., mortuumque III. Idus Majas. Conſentit Rubeus, tantùm loco Maii Martium reponit, & bene, ut ex dicendis conſtabit. Itaque die 12. Martii ejuſdem anni 708. Damianus deceſſit, qui ante annos XVI., mens. II., & dies XVI. ordinatus fuerat, die videlicet 27. Decembris anni 691. Cum tamen eo anno curreret Cycl. Sol. XXVIII. Lit. Dom. A., feſtique Natalis dies eſſent tum Sabbati, tum Dominicæ dies, puto & hic errorem in dierum numero irrepſiſſe, & pro diebus XVI., dies XIX. reponi debere, quare Ordinationem ad 24. retrahendam. Ordinatus autem eſt à Sergio Summo Pontifice, teſte Anaſtaſio in hujus Vita. Theodorus Damiani Prædeceſſor obierat initio anni, die videlicet 18. Januarii, completis in Epiſcopatu annis XIII., mens. III., diebus XX., ut Agnellus tradit, licèt, quod ſupra obſervavimus, Rubeus Epiſcopatum ejus undecim tantùm annorum ſpatio concludat. Juxta tradita tamen ab Agnello à die 18. Januarii anni 691. retrocedendo per

annos,

annos, menſes, dieſque adnotatos, Theodori ordinatio recidet ad diem 29. Septembris anni 677. Verùm cum eo anno Cycl. Solis eſſet XIV., Lit. Dom. D., numero dierum addendi ſunt duo dies, ſcribendumque pro XX. XXII., & ordinatio ad diem 27. ſpectabit. Reparatus itaque objerat III. Kal. Auguſti, ideſt die 30. Julii ejuſdem anni, cum Epiſcopatum tenuiſſet annis V., mens. IX., quibus omnibus conſentit Rubeus, ſuppletque dies 26. ab Exſcriptore noſtri Codicis omiſſos. Ordinatus itaque fuerat quarta Octobris, Sabbato anni 671. Cyclo Sol. VIII., Lit. Dom. E. Mauri Epiſcopi Schiſmatis infamia notiſſimi dies emortualis minime conſignatur, nec de eo quidquam Rubeus ipſe tradit, qui aliàs, ut dies, & momenta definiat, diligentiſſime agit. Spectato tamen eorum temporum ſtatu, quo juxta obtenta ab Imperatore per Maurum præcepta, Imperatoris ipſius nutu Pallium induere debebat novus Epiſcopus, qui à tribus Suffraganeis ſuis ordinaretur, trium ſaltem menſium ſpatium interceſſiſſe reor inter Mauri mortem, & Reparati ſchiſmaticam ordinationem, quibus Conſtantinopolim miſſum arbitror, qui Pallium expeteret, & rediiſſe: & amplior, diuturniorque mora etiam

exigerent. Pontificis conatus ſuum jus defendentis, niſi ejuſdem mors eodem fere tempore accidiſſet, quæ potuit Ravennatibus favere, ut malæ cauſæ victoriam reportarent. Id omne Mauro curante ſtatutum novimus, tum ex ejuſdem Præcepto infra deſcribendo ad Mauri Vitam, tum ex Agnello, qui ait obtentum, *ut futurus Paſtor Ravennenſis Eccleſiæ ...... hic* (Ravennæ videlicet) *conſecraretur ſuus Electus à tribus ſuis Epiſcopis, Palliumque ex Imperatore Conſtantinopolitano deferebat*. Arbitror itaque circa Julium, Maurum obiiſſe eodem illo anno 671. ex eo etiam quòd inquirendo ex calculis Agnello traditis Ordinationis ejus tempus, ſubtractiſque annis XXVIII. mens. X. diebus XVIII., quibus ſedit ab annis 671. devenimus ad menſem Septembris anni 642., excludimuſque à Mauri ætate diem 25. Auguſti, quam Boni Prædeceſſoris emortualem Agnellus conſignat. Hinc autem conficitur Bonum, quem Noſter in ſenectute bona obiiſſe tradit, ab anno 630. ad Auguſtum 642. Sedem tenuiſſe.

PARS

PARS SECUNDA.

Statuta turbantur à Pontificum Romanorum Chronologia Papebrochiana. Ea ad examen revocatur.

I. TRadita ex parte turbare videtur Pontificum Romanorum Chronologia à Cl. Viro Papebrochio ordinata, ubi in primis Doni ſummi Pontificis, qui Adeodato ſucceſſit, ætatem ſtabilire nititur. Sentit Vir præſtantiſſimus Adeodatum, qui Vitalliano ſucceſſit, ordinatum die 14. Martii anni 672. ſediſſe annis quinque, menſibus duobus, diebus quinque, obiiſſe anno 677. die 18. Maii. Donum autem ordinatum quarta Octobris ejuſdem anni, ſediſſe anno uno, menſibus quinque, diebus decem, obiiſſe die 13. Martii anni 679. His autem admiſſis ſequeretur in explicata Ravennatum Epiſcoporum ſyntaxi, male Reparati Epiſcopi mortem anno ipſo 677. die 30. Julii conſignatam, duobus videlicet menſibus, & quatuor inſuper diebus ante Doni Pontificis Ordinationem. Atqui Anaſtaſius in ejuſdem Doni vita hæc explicite tradit; *bujus temporibus Eccleſia Ravennatum, quæ*

ſe ab Eccleſia Romana ſegregaverat cauſa autocephaliæ, denuo ſe priſtinæ Sedi Apoſtolicæ ſubjugavit; cujus Eccleſiæ Præſul nomine Reparatus è veſtigio, ut Deo placuit, vitam finivit. Oporteret itaque Reparati mortem in annum ſequentem differre, & totam ſimul Sedium Ravennatibus Epiſcopis tributarum rationem invitis Agnelli calculis invertere, vel Felicis Epiſcopi creationem ſimiliter poſtponere, repugnantibus his, quæ ſupra ſuaſerunt ejuſdem ordinationem anno 708. tribuere. Cogunt igitur hæc laudatorum Romanorum Pontificum ætatem, & ipſius Papebrochii mentem intimiùs perſcrutari. Fatetur Is omnia Anaſtaſii exemplaria, & Auctores Anaſtaſium ſecutos Adeodato annos tantùm quatuor tribuere, quinimo idipſum tradi in Catalogo deſcripto annis circiter 80. poſt Adeodati mortem, quem exhibet ipſo Propylæi Tomo pag. 72., cuique Anaſtaſium fidiſſe autumat Vir Clariſſimus. Cum tamen vel in hoc, vel in ſubſecutis duobus Pontificibus erratum fuiſſe credat, Dono enim ſeſquiannus tantùm, Agathoni biennium, & ſemis datur, & nihilominus Agatho ipſe exiſtimetur ad finem anni 681. ſuperſtes, extendendam cenſet Adeodati Sedem ultra quadriennii ſpatium. Verùm cum poſtremi hu-

jus

jus Pontificis Acta Agathonis videlicet, obtinuerint, ut ſeptem annorum Sedem Baronius eidem tribueret, Papebrochius ſatiùs exiſtimavit relicto Agathoni anno uno, ſeptem annos Adeodato à Baronio tributos ad quinque contrahere, *ea tamen*, inquit, *lege, ut ſi Deceſſorum ejus alteri poſſit annus unus addi ſupra numerum annorum, qui eidem in ipſomet Anaſtaſio aſſignantur, Vitalliano ſcilicet tredecim, & duo Eugenio, poſſet Adeodatus annis quatuor manere contentus; & tunc ordinatus hic fuiſſet anno 673. VIII. Martii Dominica tertia Quadrageſimæ, obiiſſetque 17. Maii, & ceſſaviſſet Epiſcopatus menſes quatuor, dies 17. Interim, ut jam dixi, apparet neceſſitas evidens hoc circiter tempore addendi annum ſaltem unum per conjecturam, quod aliàs haud libenter ſic facio, ut ſalva habeatur reliqua ex Catalogis, & Anaſtaſio Chronologia*. Huic autem Chronologiæ Pontificiæ ineundæ rationi, ob quam Donum obiiſse die 13 Martii anni 679. conſequitur, & Agathonem ſubrogatum 29. Maii, repugnare videbatur *Divalis Sacra* Concilio VI. Oecumenico præfixa *directa ad Donum Sanctiſſimum Papam Senioris Romæ, contradita verò Agathoni Papæ ſanctiſſimo, ac beatiſſimo ejuſdem antiquæ Romæ, eo quòd idem Donus de*

præ-

præſenti Vita deceſſiſſet, quæ ſcribitur data *Pr. Id. Auguſti Conſtantinop. Ind. VI.* ideſt anno 678. Fatetur Vir ingenuus id ſicuti Baronium, ita & ſe movisſe, ut uno anno Doni mortem anticiparet, & Agathonis ſucceſſionem, *quamvis*, inquit, *in nomine menſis appareret vitium; quocumque enim die anni mors ſtatuatur, præceſſerit tamen Idus Auguſti menſibus ut minimùm quatuor, per quos eam ignoratam* fuiſſe Conſtantinopoli *tam eſt impoſſibile, quàm incredibile, quod Agatho abſque juſſione, & ſcitu Exarchi Imperialis fuerit ordinatus.* Addit, poſtmodum ſe agnovisſe, verba illa *data &c.* nullam mereri fidem, cum nec in Græco habeantur, nec in latina veteri Pariſina editione anni 1524. ex Codice Bellovacenſi antiquiſſimo, quare cenſet Divalem illam datam anno 679. Ind. VII. in confinio Februarii, & Martii.

II. His tamen non obſtantibus mihi arridet Adeodati, Doni, Agathoniſque tempora diverſa ratione, ac Papebrochius cenſet, diſponere, & Adeodato quidem, ad fidem omnium Codicum Anaſtaſii, & antiquiſſimi Catalogi Papebrochio laudati, quatuor tantùm annos Pontificatus tribuere, quos inierit à die Ordinationis ſuæ 14. Martii anni 672. finierit anno

anno 676. Pontificatum protrahens uſque ad 18. Maii; Dono autem, ordinato quinta Octobris ejuſdem anni, annum unum, menſes quinque, dies decem, uſque videlicet ad 14. Martii anni 678., Agathonem verò Pontificatum eodem anno cœpiſſe die Ordinationis ſuæ 30. Maii, tribuſque annis ſediſſe, menſibus ſex, diebus tribus, mortuumque die III. Decembris. In hac computandi ratione, retentis pro Ordinationibus Dominicis diebus, & retento pro Eugenio, & Vitalliano Papebrochii calculo, additur tantùm annus unus Agathoni, treſque fiunt, qui apud Anaſtaſium duo dicuntur, cogentibus ſextæ Synodi Actis, hiſque, quæ in eam rem hic ſubiicere juvat. Extat in collectione Conciliorum Labbeana Concilium Romæ ſub Agathone habitum pag. 579. Tom. 6., quod quidem hujuſmodi initium præfert. *In nomine Domini Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, imperantibus Dominis noſtris piiſſimis Auguſtis Conſtantino majore Imperatore anno vigeſimo ſexto, poſt Conſulatum ejus anno decimo, ſed & Heraclio, atque Tiberio novis Auguſtis ejus Fratribus viceſimo ſecundo, Indictione ſeptima, menſe Octobris, præſidente Agathone ſanctiſſimo, atque ter beatiſſimo Apoſtolico Univerſali Papa.* Indictio VII.

Octo-

Octobri menſe currente nulli anno convenit, præter 678. Conſtantinus itaque Pogonatus menſe Octobri anni prædicti agebat Imperii ſui, ſeu Conſulatus annum decimum, cum Conſtans ejus Pater anno 668. non modò poſt 16. Septembris, quod obſervavit Pagius Diſſert. Hypat. part. 3. cap. 3. pag. 349., ſed nonniſi poſt Octobrem Syracuſis occiſus ſit. Puto autem hinc aperte conſtare eo anno 678. menſe Octobri Agathonem Pontificem ſediſse, & male Concilii titulum in eadem editione compactum, quo dicitur Concilium hujuſmodi *in Baſilica Salvatoris noſtri Conſtantiniana nuncupata habitum anno Chriſti* 680., *vel*, *ut alii volunt*, *præcedenti*, *hoc eſt menſe Octobri Indictione VII.* Indictio enim ſeptima ſoli Octobri anni 678. convenit, non autem 679., vel 680., quibus nec annus Imperii Conſtantini decimus convenire poteſt, qui Act. prima ſextæ Synodi 7. Novembris menſis Ind. IX., anni videlicet 680. Imperii, ſeu Conſulatus ſui annum XIII. numerabat, ut conſtat ex ejuſdem Actionis characteribus chronologicis, qui fortaſſis diem ipſam ſignant Imperii quondam cœpti, quo voluerit Synodum aperiri. Perperam equidem cum Indictione VII., & anno X. Poſtconſulatum

Con-

Digitized by Google

Conſtantini colligatur annus Imperii ejus XXVI., & XXII. Heraclii, & Tiberii, at cum character Imperii Conſtantiniani neque juvet ſententiam anno 680. Concilium illud deputantem, crediderim ex Amanuenſium errore ſphalma irrepſiſse, & ad rationem duorum characterum inter ſe congruentium Indictionis, & Poſtconſulatus reponendum Conſtantini Imperatoris anno XXV., Heraclii, & Tiberii XX. Fragmentum ejuſdem Concilii additur juxta Malmesburienſem, ex quo colligitur in eadem Synodo Vvilfridum abſolutum, quod Baronius factum fuiſse arbitratur anno ſequenti 679., qua de re mox. Baronius idem tradit Johannem in Britanniam miſsum, ut inter cætera Theodorum ad Romanam Synodum convocaret. Johannes potiùs miſsus eſt, ut quæ ſtatuta Romæ fuerant de Britannica Eccleſia ad Theodorum perferret, præſcriberetque Theodoro Synodum in Britannia cogendam, quæ de Monotelitarum hæreſi fuit, ut docet Beda lib. 4 cap. 18. Conſequitur itaque Theodorum Romam vocatum (quod ajunt Patres Concilii Romani in epiſtola, quæ habetur Act. 4. ſextæ Synodi) ſtatim ac accepta ab Agathone

thone Divali, quæ Dono prædefuncto miſſa fuerat, cogitatum eſt de Synodo Romana cogenda, at intellectis ſtatim Britanniæ diſſidiis ſatiùs judicatum eſt Theodorum in ſua Diœceſi permanere, ibidemque omnium Britannorum Epiſcoporum Synodum congregari.

III. Ex toto itaque horum contextu apparet Pontificatui Agathonis, qui duobus annis tantùm apud Anaſtaſium circumſcribitur, annum unum addi debere, & Doni Pontificatum anno ſimiliter uno anticipari, citiùs illum conſignando, ac C. V. Papebrochius cenſuerit. Ita optime Pontificum Ravennatum Chronologia conſtabit; & quamvis in menſe fortaſſis erratum ſit in Divali Sacra ſextæ Synodo præfixa, Indictionem tamen VI. tenendam eſſe, qua anno 678. data intelligatur. Id autem, quamvis à Latino quoppiam additum fuerit Græco textui, quod ex margine in textum irrepſerit, reprobari tamen minime debet, cum aliunde certis argumentis confirmetur. Et quidem Auguſtus menſis pro alio ab hujuſmodi additionis Auctore ſcribi potuit, ut epiſtolam Agathonis Pontificatui aptaret, & redditæ tempus ſignaret, non autem ſcriptæ. Ea autem dum Conſtantinopoli Romam mitti

mitti debebat, Agatho juſſionem ab Exarcho obtinuiſſe potuit, nuntiumque de morte Doni ad Imperatorem pervenire, ac ſimul de Agathonis electione, indeque epiſtola, quæ Dono inſcripta fuerat, in Regeſtis Agathoni inſcribi, dataque menſis mutari. At quidquid de his ſit, nil arbitror opponi poſſe argumento ex allata Romana ſub Agathone Synodo ante Britannicæ Eccleſiæ diſſidia celebrata, quæ manifeſtò oſtendit Agathonem ſediſſe Octobri menſe anni 678., quo à præcedenti Septembri Indictio VII. currere cœperat: Ita bene Dono Romano Pontifice ſedente Reparatus Ravennas cogitare potuit de ſua Eccleſia Apoſtolicæ Romanæ ſubiicienda, juxta tradita ab Anaſtaſio. Donus etenim ſedere cœpit quinta Octobris anni 676., Reparatus obiit III. Kal. Auguſti anni ſequentis 677. Accedit rei eidem confirmandæ excuſatio Agathonis in epiſtola Synodi occaſione data, imo Synodi totius nomine repetita in altera ejuſdem argumenti, eademque occaſione ſcripta, quæ cum priori Actione quarta ſextæ Synodi habetur; ea enim ſtudioſiſſime collecta argumenta exhibentur Auguſto, quibus oſtendatur longiorem moram diſponendi ea, quæ pro mitten-

da

Digitized by Google

da ad laudatam ſextam Synodum Legationem neceſſaria fuerant, excuſandam, quòd prolixiori tempore opus fuerit, ut Epiſcoporum Occidentalium ſententiæ in Synodis Provincialibus præſtandæ haberentur, expectarique deberent ab ultimis Britannis reſponſa, præter alias ejuſdem moræ cauſas ab Agathone expoſitas, ægritudines videlicet ſuas, & doctorum Virorum raritatem, de qua etiam Patres Concilii nomine ſcribentes. Quæ quidem longioris temporis moram probant intercesſiſſe, ultra anni ſpatium extenſam, ut ipſe C. V. Papebrochius agnoſcit in Diſſert. XV. *de Pontificatu Agathonis*; & fortaſſis ultra biennium, ut tot excuſationum argumentis purgari deberet.

IV. Negat ibidem Vir doctiſſimus fidem adhiberi poſſe verbis, quæ deeſſe teſtatur in Græca, & veteri Latina editione, additis Divali alteri poſt Legatorum adventum Conſtantinopolim ſcriptæ ad Georgium Conſtantinopolitanum Epiſcopum. Sunt autem, quæ ſeqvuntur; *data quarto Idus Septembris Conſtantinopoli, Imperante Domino piiſſimo perpetuo Auguſto Conſtantino Imperatore anno XXVIII., & Poſtconſulatum ejus XII.* Cum enim, inquit, *Synodus cœpta ſit Imperantibus à Deo coronatis*

Sereniſſimis Dominis Flaviis Conſtantino quidem piiſſimo, & à Deo decreto magno Principe perpetuo Auguſto Imperatore anno XXVII., & Poſtconſulatum ejus à Deo inſtructæ manſuetudinis anno XIII. Heraclio verò, & Tiberio à Deo conſecrandis ejus Fratribus anno XXII., die VII. menſis Novembris, Indict. IX., & hac ratione conſequenter notentur omnes Synodi Actiones, neceſſe eſt ei, qui Divali prædictæ addidit datam, errorem obrepſiſſe in componendis annis Imperii, & Poſtconſulatus. Male propterea dici, ait, Legatos Conſtantinopolim veniſſe anno uno citiùs, quàm Synodus ipſa fieret, & dilatam Synodi ejuſdem Indictionem ad menſes fere ſex. Notat etiam quod in toto Concilio nil mutatur in deſignandis tot Epocharum annis, quarum prima, & ſecunda ſit Imperii per Conſtantem Patrem Conſtantino primogenito ſub annum 654., & quinquennio poſt duobus aliis Filiis communicati, tertiam verò *ſumi poſt Conſulatum perpetuum depoſitum Patre moriente XV. Julii, anno 668., adeo*, inquit, *ut videatur Imperator commodi majoris cauſa ad unam communem Epocham menſi Octobri affixam revocaſſe omnes illas Æras, ne multiplicitas pareret confuſionem in Actis publicis*. Fatetur tamen ſe cauſam ignorare, cur

October electus ſit, niſi ea dicatur, quod eo menſe cœperint ex Decreto paterno Imperii ejus anni ſcribi, omiſſis annis Conſulatus. Agnoſcit tandem verſionem latinam Act. IX. die 8. Martii incipientem notare annum Conſtantini XXVIII., & ſic deinceps proſequentem, quo Epochæ diſtinguantur; ſed diligentiam hujuſmodi ſibi ſuſpectam dicit, quod nihil mutet in Fratrum Auguſtorum Imperio, nil in annis Poſtconſulatus, cum ſentiat annum Poſtconſulatus debuiſſe mutari in Actione XVI., quæ fuit 10. die Auguſti celebrata, & factum bene, ait, quod obſervata ſit mutatio Indict. IX. in X. Actione XVII. die XI. Septembris, quo fiat, ut prioribus illis non egeamus.

V. Ex uniformitate tamen, qua Poſtconſulatus anni in Conſtantino Pogonato Conſtantis Filio ſignantur; arguit Vir doctiſſimus Pagius Differt. Hyp. part. 3. cap. 4. n. 2. pag. 351. minime, ut in præcedentibus, intelligendam formulam Poſtconſulatum ſignantem, ita quod excludatur annus Conſulatus, & à Conſtantino ipſo novam numerandi formam introductam, qua Conſulatus adinſtar Tribunitiæ Poteſtatis eſſet, unde annos poſt Conſulatum numerare idem eſt, ac numerare Imperii

perii annos. Hac obſervatione adhibita dif-flantur omnes Papebrochii conjecturæ, & ritè intelliguntur characteres ſupra notati, & agnoſcitur eoſdem aptiſſime inter ſe cohærere. Annus enim Æræ Imperii Conſtantini eſt ipſe 654., quo à Patre Auguſtus renuntiatus eſt ante diem 26. Aprilis, quod indicatur ab Actione XV. ſextæ Synodi, in qua annus Imperii ex XXVII. mutatur in XXVIII., ut ſentit laudatus Pagius; at ſi latina verſio teneat, mutatio illa fit Act. IX. die octava Martii, & cogimur à Pagio in hac parte abire, & Conſtantiniani Imperii initia ante diem illam collocare, & præciſe die ſeptima, qua Actio VIII. habita eſt. Illud tamen notari debet pro vigeſimo octavo in Latinis ſcripto, in Græcis ſcribi ἔτους εἰκοστῷ ἑβδόμῳ *anno vigeſimo ſeptimo*, ob quam rem Actionis hujus IX. nullam rationem habendam pro multiplicandis Imperii annis exiſtimavit laudatus Pagius, ſicut nec de reliquis uſque ad XV. 26. Aprilis anni 681. Quod autem nec in ea Actione, nec in ſubſequentibus uſque ad XVI. mutetur annus Imperii Heraclii, & Tiberii ex eo eſt, quòd diverſo, & quidem poſteriori menſe in Imperium adſciti ſint, ſive Cæſares declarati anno 659. Cum demum

Act. XVI. die 9. Auguſti habita, eorundem annus XXII. in XXIII. multiplicetur, manifeſtum fit ante eam diem Cæſares declaratos, ut Pagius obſervavit: Poſtconſulatus etiam anni perſeverant, quia cum Tribunitiæ Poteſtatis adinſtar notent ipſum annum Imperii, ex quo Conſtantinus imperare ſolus cœpit, indicant die 16. Septembris, quo poſtrema Actio habita eſt, nondum completum fuiſſe annum XIII., qui cœperat ante diem decimam Novembris præcedentis anni 680., quo prima Concilii Actio celebrata eſt, indeque conficitur Conſtantinum Patri ſucceſſiſſe ſeriùs, ac V. C. Papeprochius cenſuit anno 668., ut ſupra Pagio facem præferente obſervatum eſt contra Anaſtaſium, qui Conſtantis mortem diei 15. menſis Julii aſſignat. Divalis tamen Georgio Conſtantinopolitano datæ characteres corruptos video, ſignantes Imperii annum XXVIII. cum Poſtconſulatus anno XII. IV. Id. Septembris, nec ſuſtineri poſſe cognoſco ex mox dicendis.

VI. Dum hæc ſcribo opportunè C. V. Pagius Illuſtriſſimo Magliabequio, cui bonarum Literarum Cultores quantùm debeant nemo ignorat, curante, dono mittit doctiſſimam epiſtolam Abbati Nicaſio Divionenſi Canoni-

Digitized by Google

co gallico idomate conſcriptam, qua dum ſelectiora nonnulla ex Criticæ ſuæ Chronologicæ ad Baronianos Annales poſterioribus Tomis, anxie ab Eruditis expectatis, & propediem edendis, exponit, ſitim totius Operis guſtandi auget. Porro ejus epiſtolæ pag. 5. poſt medium ſentit Vvilfridum electum quidem ad Eboracenſem Epiſcopatum anno 664., ſed minime ordinatum ante ſequentem 665., unde bene Auctor Catologi Epiſcoporum Eboracenſium à Labbeo editi Tom. 1. Biblioth. ait Vvilfridum ab Epiſcopatu pulſum anno 677., ſui Epiſcopatus duodecimo, quod traditis per Bedam congruere cenſet. Ait itaque Vvilfridum anno ſequenti Romam perexiſſe, quo in itinere hyemaſſe anno 678. in Friſia ad Paganorum converſionem intentum, Romamque venientem ante menſem Octobris interfuiſſe Concilio habito, inquit, eodem anno, minime autem ſequenti, cui adſcribitur in omnibus Conciliorum collectionibus. In eo autem Vvilfridus ſuo Epiſcopatui eſt reſtitutus, & in Angliam reverſus eſt anno ſequenti 679. Eſt in hac poſtrema aſſertione, quod me à Cl. V. diſſentire cogit. Concilium illud, in quo abſolutum dicit Vvilfridum, eſſe intelligit, de quo ſupra egimus, annoque

R 3 678.

Digitized by Google

678. ex certis notis aſſignavimus, qua in re, aſſentientem eruditiſſimum Virum gaudeo inveniſſe; at non video, quomodo Concilium hujuſmodi illud ſit, in quo ſit abſolutus ſimul, & in quo inter Patres ſederit, cum ex abſolutione in una Synodo percepta factum ſit, ut ſederit in altera Romana, nec dubitare poſſimus de ea, cum eſſet in eadem, cujus epiſtola legitur Act. IV. ſextæ Synodi, Vvilfridi ipſius ſubſcriptio hujuſmodi. *Vvilfridus humilis Epiſcopus S. Eccleſiæ Eboracenæ Inſulæ Britanniæ, Legatus Venerabilis Synodi per Britanniam conſtitutæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro Apoſtolica noſtra Fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.* Optime igitur utraſque Synodos Romanas diſtinxit Malmesburienſis his verbis; *his decretis gloriabundus Epiſcopus etiam juſſu Papæ juſſus eſt reſidere in numero Sanctorum Epiſcoporum CL., qui agitabant Concilium contra illos, qui unam operationem prædicabant in duabus naturis Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Manifeſtum autem eſt Synodum hanc Romanam, in qua Vvilfridus reſedit, cuique tanquam Legatus à Synodo Britannica deputatus ſubſcripſit, non potuiſſe haberi ante initium anni 680., cum Synodus Hedtfeldienſis, præſidente Theodoro Archiepiſco-

piſcopo, habita contra Eutychetis, & Monothelitarum hæreſes, cujus nutu Vvilfridus Legatus in Romana ſubſcripſit, habita dicatur *Ecgfrido Rege Humbronenſium, anno decimo Regni ejus ſub die quintadecima Kal. Octobris, Indic. VIII., & Edilredo Rege Mercienſium, anno ſexto Regni ejus, & Aduulfo Rege Eſtranglorum, anno decimo ſeptimo Regni ejus, & Lodthario Rege Cantuariorum, Regni ejus anno ſeptimo*. Cœpta itaque eſt Synodus illa die 13. Septembris anni 679., cum Indictio VIII. fluere cœperat, nec niſi poſt aliquot menſes quid ibi decretum, Vvilfriduſve Legatus declaratus Romæ audiri potuit; quorum vigore Is ejuſdem Britannicæ Synodi Legatus in Romana anno 680. ſedit, qua abſoluta in Angliam remeavit. Obſervare autem lubet Synodum Britannicam diutiùs prorogatam poſt Vvilfridum Legatum deſignatum, ita quod Patres Synodi Romanæ in Synodica ad Conſtantinum Imperatorem innuant eam nondum dimiſſam; excuſationem enim diuturnioris moræ exponentes, inter cætera hæc habent; *ſperabamus deinde de Britannia Theodorum Conſamulum, atque Coëpiſcopum noſtrum magnæ Inſulæ Britanniæ Archiepiſcopum, & Philoſophum, cum aliis, qui ibidem uſque*

hactenus demorantur, *exinde ad noſtram humilitatem conjungere &c.* Fit igitur ad initia anni 680. Synodum ſecundam Romanam referendam eſſe, in qua Vvilfridus tanquam Britanniæ Legatus ſedit. Ad hanc item referendum eſt Theodori Ravennatis Epiſcopi, & ſuffraganeorum Epiſcoporum ſanum conſilium, quo ſe, quod Prædeceſſor morte præventus complere non potuerat, Eccleſiamque ſuam unioni Catholicæ reſtituit, eoque honore inter cæteros Metropolitas gaviſus ſit, ut ſolus Conſtantinopolim ſuæ Eccleſiæ Legatum miſerit, qui ſextæ Synodo interſuit, ſeditque immediate poſt Synodi Romanæ Legatos, ut ex ejuſdem Conſtantinopolitanæ Synodi Actis probatur. Hæc ad Reparati, & Theodori ætatem ſtabiliendam diligentiùs examinanda erant; hoc enim Chronologiæ nodo ſoluto cætera nullam difficultatem habent, ſed rite invicem cohærent. Pro horum omnium, & Diſſertationis totius coronide, examini hìc ſubiicere cogitaveram Præceptum à Conſtante Conſtantini Pogonati Patre editum favore Mauri Epiſcopi, ejuſque characteres ad criſim revocare; at hæc aptiùs reſervanda exiſtimo, quæ pertractentur in obſervationibus ad ejuſdem Mauri Vitam ſubjungendis, ubi & ejuſdem Præcepti tenor dabitur.

VI.

VITA
BONI.

CAPUT UNICUM.

Epiſcopis Ravennatibus Icones poſitæ. Rurſus ad Epiſcopos Parænesis. Boni mors, & ſepulcrum.

DE S. BONO XXXIII.

BOnus XXXIII. Iſte nomine, & operibus ſimul, macilenta, & rubea effigie, plano capillis capite, canitie ornatus, & omni gratia plenus. Et ſi fortaſſe quis ſecum cogitans dicat, aut alios interroget, quomodo iſte, vel unde ſcire poterat horum Sanctorum effigies quales fuerint, ſi macilenti, ſi pingues, nulla dubitatio inde adcreſcat, quia pictura inſinuat mihi illorum vultus. Ab iſtius tempore vexationes Gentium cœperunt creſcere, & fluctus illidere; ſed Iſte de oratione aſſuetus non ceſſabat preces aſſidue Deo dare. Pro Fidelibus

bus orabat, ut perficerentur, pro infidelibus, ut ad gratiam pervenirent; quia antequam deſtruatur Mundus, omnes ad Chriſtum concurrent. Audi David; *reminiſcantur, & convertantur ad Dominum omnes Tribus Terræ,* & *adorabunt ante conſpectum Gentium*. Videte, quomodo ante Judicii diem omnis Mundus poſt Chriſtum ibit, & adorabunt ſolum Deum viventem in ſecula ſeculorum. Dic & cætera ò Rex; *& adorabunt eum omnes Reges Terræ, & omnes Reges ſervient ei*. Et Paulus Apoſtolus clamat; *donec plenitudo Gentium introierit, & ſic omnis Iſraël ſalvus fiet*. Et quare non credunt modò? Quia eorum obdurata ſunt corda, & clauſa ſunt viſcera. Illud velamen, quod Moyſes habuit in facie, illorum infixum eſt cordibus. Et ſi velatum cor habent, quomodo ergo Ezechiel clamat; *auferam cor lapideum de carne veſtra, & dabo vobis cor carneum, & ſcietis quia ego Dominus?* Data ſunt illis carnea corda, ſed duritia illa ſemper in eis adcreſcit. Audi Apoſtolum; *ſecundùm duritiem autem tuam, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in die iræ, & indignationem juſti judicii Dei, qui reddet unicuique ſecundùm opera ſua*. De eorum duritia audi ipſam Veritatem; *potens eſt Deus de lapidibus*

iſtis

iſtis ſuſcitare Filios Abrahæ. Apud Deum omnia poſſibilia ſunt. Et quare non ſuſcitavit? Si voluit, quis contradixit ei? Cum ſolus omnium Donator ſuſcitavit Sanctos Apoſtolos, qui ex Abrahæ propagine fuerunt, cujus vos imitatores eſtis, & eorum geſtatis figuram. Recordamini ſollicite rogo Sanctæ Eccleſiæ Inſpectores, quamvis ſublimem teneatis Sedem, tamen mortales eſtis, ſemper ſolliciti, ſemper pavidi. Audite per Prophetam; *vos ſicut homines moriemini, & ſicut unus de Principibus cadetis*. Et Filius prædicti Prophetæ; *beatus homo, qui ſemper eſt pavidus, qui verò mentis eſt duræ corruet in malum.* Obiit autem hic Beatiſſimus Præſul die VII. Kal. Septembris in ſenectute bona, ſepultuſque eſt in pace in Baſilica S. Apollenaris Sacerdotis, & Martyris in Claſſe. Sedit autem annos........ menſes....... dies......

OB-

Digitized by Google

OBSERVATIONES

AD VITAM BONI.

Epiſcoporum effigies in Eccleſia apponi ſolitæ. Item Auguſtorum. Saracenorum cœptæ incurſiones.

I. IN hujus Pontificis Vita nil fere obſervatione dignum. Noſter cum nil de Bono narrandum habeat, pro ſuo more convertitur ad ſuorum temporum vitia. Illud Auctoris fidem utcumque commendat, quod ne quis dubitaret de cujuſque Epiſcopi corporis habitu, quem deſcribere ſolet, id ſe ait ex eorum imaginibus pictura expreſſis didiciſſe. Licèt autem (quod ex hoc Agnelli Libro Pontificali innoteſcit) ut minimùm à Valentiniani Martiani prædeceſſoris ætate ſolerent in Baſilicis, earumque Porticibus honoris cauſa Epiſcoporum imagines pingi, id tamen ſolenniùs obtinuiſſe circa hæc Boni tempora videtur, quibus orthodoxi Epiſcopi, ſicut in Diptycis ſcribebantur, ſic in ſacris Ædibus picti locum habebant. Hinc Anaſtaſius in Agathonis Vita ait, quod in ſexta Synodo Patres Monothelitis damnatis *abſtulerunt de Diptycis Eccleſiarum nomina Patriarcharum, vel de picturis Eccleſiæ figuras eorum, aut in foribus, ubi illæ eſſe poterant auferentes, ideſt Cyri, Sergii, Pauli, Pyrrhi, Petri, per quos error orthodoxæ Fidei uſque nunc pullulavit.* De Johanne etiam VII. hæc habet; *fecit verò & Imagines per diverſas Eccleſias, quas quicumque noſſe deſiderat, in eis vultum depictum reperiet.* Id etiam honoris tributum Auguſtis utriuſque ſexus, tum alibi, tum Ravennæ plura oſtendunt ex paſſim relatis in hoc Pontificali, uſque à Valentiniani, Placidiæque temporibus, & infra ex Damiani Epiſcopi Actis. Facile & hæc illuſtrantur ex Hiſtoria hæreſis Iconoclaſta-

claſtarum, quæ octavo ſeculo Eccleſiam turbavit.

II. Quod ait Noſter; *ab illius* Epiſcopi *tempore* vexationes Gentium eſſe cœpiſſe, manifeſtò ex his, quæ ſubſeqvuntur, apparet ad Mahometanam ſectam, Arabumque in Romanum Imperium, & in Hiſpaniæ, Italiæque perniciem armatorum, initia ſpectare. Serius tamen hæc Ravennam afflixere. Vide Baronium ad annum 630., & ſequentes.

M O N I T U M

Ad ſequentem

M A U R I V I T A M.

HIc enim verò, pie Lector, infandum Ravennatis Epiſcopi facinus deteſtare, quo nil iniquius in Hiſtoria Eccleſiaſtica invenire eſt. Verùm & Agnelli perverſam mentem vide, qui eo ſermonis genere hæc memorat, unde & ipſe ſe Schiſmaticum, & in Romanam Sedem infenſum oſtendat. Hinc diſce, quid fidei mereatur hic, ſive cum Maurum laudat, ſive cum infra Theodorum laceſſit, ac inſectatur, & Sanctiſſimos Pontifices calumniis petit. Id te parvis monuiſſe proderit.

Digitized by Google

VITA MAURI SCHISMATICI.

CAPUT PRIMUM.

Maurus Diaconus, & Abbas S. Bartholomæi. Epiſcopus factus contendit cum Romano Pontifice.

DE S. MAURO XXXIV.

MAurus XXXIV. Iſte fortis fuit viribus. Diaconus hujus Eccleſiæ fuit, & Yconomus, & Abba Monaſterii S. Bartholomæi extitit, [1] ubi nunc, ſicut conſpicitis, ego ſum Deo favente, ex diviſione Sergii Diaconi Patruelis mei. Hic prædictus, ut dixi, Pontifex multas vexationes cum Romano Pontifice habuit, multa certamina, multos turbines

1. *Auctor S. Bartholomæi Abbas.*

nes, multas altercationes. Multis vicibus Conſtantinopolim attigit, ut Eccleſiam ſuam ab jugo, vel conditione Romanorum averteret. Factumque eſt ita; & ſubtracta eſt Ravennatis Eccleſia,[a] ne nunquam deinceps Pontifices Ravennæ Sedis ad conſecrationes Romam irent. Futurus Paſtor Ravennatis Eccleſiæ nec illud regimen ſuper ſe haberet, nec ſub Romani Pontificis ditione foret aliquando, ſed hic conſecraſſent ſuum Electum à tribus ſuis Epiſcopis, Palliumque ex Imperatore Conſtantinopolitano deferebat. Si nos diſcurreremus per multa, & longinqua itinera per ordinem narrare quomodo hoc factum eſt, aut pro qua cauſa, vel quibus ingeniis; ſi hoc facere voluerimus, ut per omnia diſcurramus, chartas, & atramentum expendo, & vos expectantes tardabitis. Diaconus, & Vicedominus iſtius Eccleſiæ fuit; Monaſterium B. Bartholomæi Apoſtoli, ubi ego Abbas eſſe videor, ipſe tenuit......

CA-

a *Ravennatis Eccleſia eximitur ab Eccleſia Romana.*

CAPUT SECUNDUM.

Benedictus Diaconus Siciliæ Rector. Siculi Patrimonii ad Ravennatem Eccleſiam ſpectantis divitiæ. Manipularius iterum in Siciliam miſſus; dives revertitur.

IGitur miſit ad Rectorem ſuum [a] Siciliæ nomine Benedictum Diaconum, qui illo tempore regebat curam de cauſis, ac rebus Ravonnatis Eccleſiæ, Manipularium ſuum, & voluit ipſum Rectorem Siciliæ conſtituere, per Epiſtolam dicens; *ſatis nobis ſervitium placuit. Senuiſti; revertere ad Sanctam Matrem Eccleſiam, ubi nutritus fuiſti. Tempus eſt jam ut videam te, & iſtum noſtrum Manipularium conſtitue Rectorem poſt te. Si fieri poteſt, non ſit tibi gravis hæc noſtra admonitio; quod ſi tibi gravis eſt hoc hujus, vide quomodo eum ad nos remittas.* Ille autem ſciens voluntatem Pontificis, honoravit eum diverſis exeniis, & donis, auro, argentoque, vaſis concupiſcibilibus, atque promiſcuis aliis. Cum verò deducti fuiſſent ad navem, oſculati ſunt ſe invicem, & valedicentes dedit illi trecentos aureos, & miſit

[a] *Sicilia ſubdita Eccleſiæ Ravennæ.*

miſit illum opimum ad Pontificem ſuum. Tunc prædictus Benedictus Diaconus venit iterum in Siciliam, exinde oneratis Dromonibus quinquaginta millia modiorum tritici, ſine quibuſvis aliis ariſtis, aut leguminibus, pelles arietum rubricatas, & hyacinthinas Caſulas, & Pluviales ſericis exornatos, lænas, & cætera indumenta, vaſa de auricalco, & argento, ſolidorum aureorum XXX. unum millia. Ex his quindecim millia in Palatio Conſtantinopolitano, & ſedecim millia in Archivo Eccleſiæ deportavit. Hæc penſio omni anno [a] ſolvebatur, triticum verò ſemper ad menſam inde Pontifex veſcebatur. Reverſus verò Manipularius Pontifici narravit omnia, quæ geſta ſunt, & indicavit de donis, quæ ſibi largitus eſt, & egit gratias abſenti viro. Poſt tertium annum iterum miſit eum, qui antea fuerat, in Siciliam ad prædictum Diaconum, occaſione data pro horto, quem tenebat, acceſſionem faceret, ut iterum muneraret eum; & miſit, ut ſi non poſſet definire cauſam, ne quis invadat, etiam Conſtantinopolim pergite, & Imperatori ſupplicate. Ille verò poſtquam legit miſſam ſibi epiſtolam, ſuſcepit eum honorifice, & dixit illi;

S Hor-

[a] *Tributum pro Inſula Siciliæ.*

Hortum, de quo agitur, dic Domino meo, nos habemus. Cras maneamus illuc, & cauſam, pro qua tu miſſus es, ſic faciam, quod tu nunquam ad Siciliam deſideres venire. Qui tribuit ei argentum multum, ponderaque auri plurima, & ultra non fuit ei, poſtquam Ravennam attigit, neceſſe ad Siciliam remigare.

CAPUT TERTIUM.

Maurus Romam à Pontifice vocatus pergere renuit. Anathemate punitus, anathema in Romanum Pontificem dicere audet. Mors utriuſque.

Contigit eo tempore, a ut Papa Romanus mitteret ad eum Legationem, ut Romam pergeret, volens eum ſubjugare ſuæ ditioni. Qui accepta epiſtola legit, & complicuit dicens ad Legatos Apoſtolicæ Sedis; quid eſt hoc, quod facere nitimini? Nonne inter nos ſtatutum eſt, ſacramento confirmatum, ut nec ille adverſùs me, vel meam Eccleſiam, neque ſui Poſteri Succeſſores meos inquietent? Meum chirographum apud ſe habet, & ego illius

a *Papa mittit Legatos ſuos in Archiepiſcopum, ut pergeret Romam.*

illius detineo poſt omnia inter nos conſcripta, & Sacerdotum meorum, & illius manibus roborata.[a] In ipſius manibus præcepta, pagina confirmata ſunt. Etiam vos ipſi ibidem literas exaraſtis. His juſſis non conſentio. Revertimini ad eum, qui vos miſit, & quod audiſtis nuntiate. Qui reverſi nuntiaverunt per ordinem geſta. Tunc indignatus Papa juſſit ſcribere epiſtolam obligationis anathematis vinculis innodatam, & ipſe manu propria ſubſcribens, ut ſi non ad Apoſtolicam Sedem Maurus Archiepiſcopus veniret, non haberet licentiam Miſſas canere, nec ullus homo ad *ejus* communicationem accederet, neque quicumque Clericus ſe illi adhæreret, nec ad Sacroſanctum Altare cum ipſo accederet, nec ullam oblationem cum eo, vel pro eo offerret. Quicumque autem temerarius fuiſſet, & non obſervaſſet, Judaicis eſſet vinculis alligatus, & à Regno Dei alienus fuiſſet. Hæc omnia inſerta in epiſtola deferunt Legati Romanæ Sedis, & Pontifici Mauro Ravennenſis Civitatis obtulerunt. Quas accipiens Maurus Antiſtes triſtiſſimas legit literas. Qui & iſte ira repletus,[b] non ſpecie furiæ, ſed quaſi furor irrevocabilis ſcribens

 &

a vide Obſervationes. *b* fortè *in*.

& ipſe epiſtolam ſimiliter obligationis [a] ex anathemate commiſſa, ut nec Papa licentiam haberet Miſſas canendi, ſicut nec iſte. Ad inſtar Romanæ epiſtolam ſuam ſcribere juſſit, miſitque Romam ad prædictum Papam, quam lectam projecit à ſe, iterumque juſſit colligi. Poſt hæc voluit dirigere Legatos Conſtantinopolim ad Imperatorem, ut eo coërceret Maurum Archiepiſcopum ad Concilium Romam ire; & quomodo auſus fuiſſet Magiſtrum ſuum obligationis epiſtolam mittere. In tali verò obligatione mortui ſunt ambo. Ex illa verò die nec Romæ oblationes pro eo offerunt, nec hic pro iſto; ſed tantùm omni hebdomada die quintæ feriæ poſt veſpertinum Officium expletum conveniunt Presbyteri, Diacones, Subdiacones, Clerici, & ingrediuntur in Secretarium, & dividunt inter ſe bucellam panis, & botulos ſingulos cyathum vini; & dicit Presbyter, vel quicumque in ordine prior eſt; *requiem æternam donet Dominus Deus animæ illius, in cujus commemorationem hæc ſumpſimus*; & cæteri dicunt; *Jubeat Deus*. Et his dictis recedunt. Ajunt alii quod poſt mortem ipſorum poſt plura tempora Romæ in Concilio hæc cauſa diſ-

[a] *Excommunicatio lata in Papam ab Archiep. Ravenn.*

diſcuſſa fuiſſet; qui providentia Epiſcoporum quaſi pro depoſitione illorum inciderunt ſummitatem cunpadis pedis dexteri. Sic illi, ſic iſti. In hora autem mortis ſuæ vocavit omnes Sacerdotes ſuos plorans coram eis, petens veniam, & dixit ad eos; ego ingrediar viam mortis, conteſtor, & moneo vos, non vos tradatis ſub Romanorum jugo. Eligite ex vobis Paſtorem, & conſecretur à ſuis Epiſcopis. Pallium ab Imperatore petite, quacumque enim die Romæ ſubjugati fueritis, non eritis integri. Et his dictis obiit, ſepultuſque eſt in Ardica B. Apollinaris.

CAPUT QUINTUM.

Sepulcri Lapis. Hunc Lotharius Auguſtus in Gallias abſtulit. Corpus B. Apollinaris ex Ardica in mediam Baſilicam translatum. Mauri Epitaphium.

MIræ ſepulturæ ibi fuit lapis porphyreticus ante prædictam arcam, pretioſiſſimus, & valde lucidiſſimus in modum vitri. Et apertis januis, quæ reſpiciunt ad Eccleſiam B. Severi, qui intuiſſet illum lapidem

ſicut in ſpeculum, tam homines, quàmque animalia, ſive volatilia, vel qualeſcumque res inde tranſiſſent, quaſi ænigma in ſpeculum videre potuiſſet. Sed penè annos XII. tempore Petronacis Pontificis Lotharius Auguſtus tollere juſſit, & in capſam ligneam ſuper lanam incluſit, & Franciam deportavit, & ſuper Altarium, S. Sebaſtiani menſa ut eſſet, poſuit. Præceptum mihi à Pontifice fuit, ut ego illuc iſſem, ne Cæmentarii incaute agendo frangeretur; ſed corde dolore pleno in partem aliam receſſi. Iſte[a] Corpus B. Apollinaris, qui dudum in Ardica ipſius conditum à Maximiano Præſule, cum Juliano Argentario fuit, exinde tulit, & in medio Templi collocavit, & ipſius Martyris hiſtoriam laminis argenteis infixit[b] Epitaphium verò deſuper invenietis ſcriptum continens ita.

Prima fides noſtriſque Pater promiſerat olim
Perſpiciendum oculis, & legis voce vocandum,
Chriſtum concrebrans Chriſtum ſonat, omnia Chriſtum.
O' nomen prædulce Mauri Pontificis, lux & decus,
Præſidiumque noſtrum, requies ò certa laborum!

Blan-

[a] *S. Apollinaris Corpus in medio Claſſe.*
[b] *Epitaphium B. Apollinaris.*

Blandus in ore ſapor, fragrans odor, irriguus fons,
Caſtus amor, pulcra ſpecies, ſincera voluptas.
Si Gens ſurda neget tibi tot præconia, de te
Tam multas rerum voces elementaque a
Vidiſtis angelicis comitatum cœtibus alte
Ultima quâ ſpatium non menſurabile tendit.
Currens namque ..... gradibus Regemque ſedentem
Præmia digna ferens; quæ te tam læta tulerunt
Eloquia meritò primi ſequaces defuiſti.
Tam generis tibi celſus apex, quàm gloria fandi.
Inviolatus amor, caſtæ præconia vitæ.
Ore decens, bonus ingenio, facundus & ore.
Vota probata Deo, meritiſque faventia ſanctis:
Omnia quæ voluiſti proſpera quæ ...... & idem
Optaſti quidquid .... contigit, ut voluiſti.
Creditus & vitas hominum ratione medendi,
Inde & perfunctæ manet hæc reverentia vitæ.
Virtutibus tuis ad culmen tuam relevaſti ſedem,
Serta tenens apoſtolica ad jura propria collocaſti.
Nunc etiam manes placidus pia cura retractus,
Et nunc perpetuo ſentiris ſub honore ſepulcri.
Corruptela Patris naſcentem turbida carnis
Progenies Chriſtum invenies de corde parentem.

Et ante ipſam arcam invenies in pavimento teſſellis exaratum continentem ita. *Hic requieſcit in pace Maurus Archiepiſcopus, qui vixit*

a deeſt verſus.

xit annos [a] *plurimos LXVII. qui tempore Domini Conſtantini Imperatoris liberavit Eccleſiam ſuam de jugo Romanorum ſervitutis*. Sedit ann. XXVIII. mens. X. dies XVIII.

OBSERVATIONES

AD VITAM MAURI SCHISMATICI.

Oeconomus Eccleſiæ, Latinis Vicedominus. Abbates in Clero. S. Bartholomæi Ravennatis Abbatia. Sedes Epiſcoporum Ravennatum in Synodis. Conſtantini Præceptum à Mauro obtentum. Emendantur chronologica. Series Exarchorum ex eo ſuppleta. Autocephalia exorta in ſchiſma abiit. Agnellus confutatus.

I. MAurus, quem vaferrimi ingenii hominem fuiſſe Agnellus ipſe, licèt Romanæ auctoritatis ſatis impatiens, non obſcure indicat, Oeconomus ante Epiſcopatum Eccleſiæ Ravennatis fuerat. Oeconomum Græci, Vicedominum Latini dixere Virum, qui Eccleſiaſticos redditus procurandos, & juxta canonem diſpenſandos Epiſcopo, Cleroque demandante aſſumebatur, de quibus rationes reddere tenebatur. Conſtat id muneris inſtitutum, cum demum Eccleſiæ, præter Fidelium oblationes, latifundia, bonaque immobilia habere cœperunt, quorum redditus vix videbatur Clericos curare poſſe, abſque eo quod à rerum divinarum miniſteriis

[a] P. M. ideſt *plus minus*.

riis diſtraherentur; quare ſtatutum eſt plurium Conciliorum decretis, quorum antiquius eſt Chalcedonenſe can. 25. 26., ut id muneris in ſingulis Eccleſiis Laico demandaretur, à Clero eligendo, qui poſtmodum ab Epiſcopo conſtitutus eſt. De his Jacobus Gothofred. ad Tit. *de Bonis Cleric.* Cod. Theodos., ubi lex ea Theodoſii, & Valentiniani data XIII. Kal. Januarii Ariovindo, & Aſpare Coſs. Oeconomos Eccleſiarum nominat, quare officium hujuſmodi, dum lex illa ferebatur, anno videlicet 434. jam in uſu erat. A' tempore autem Eccleſii Epiſcopi in Ravenati Eccleſia Oeconomi munus in plures ex Clero jam diſpertiebatur, quibus id ab Epiſcopo demandatum, oſtendunt Literæ Felicis Papæ: eorum autem officium per hæc explicatur; *ad Patrimonium verò Eccleſiæ ex eorum Epiſcopi judicio...... ex Clero perſonæ electæ cum ſolatiis, quæ pro notitia deputaverit Epiſcopus ſub idonea fidejuſſione mittantur, quorum fides fuerit, & induſtria comprobata, ut & alimonia pauperum fraudem non patiatur, & quantitas Patrimonii Eccleſiæ latere non poſſit, & unuſquiſque Clericus ſub timore Dei, & proprii Sacerdotii, de his, quæ ſibi commiſſa fuerint, exponat fideliter rationes.*

II. Maurus non modò Oeconomus Ravennatis Eccleſiæ, ſed & Abbas S. Bartholomæi extitit, quo munere Agnellus ipſe ex Patrui reſſignatione ornatus fuit, ut ex hoc loco cognoſcimus. Porro notius eſt, quàm quod huic probando operam impenderet Sarnellus in Opuſculo Italico de Vita communi Clericorum inſcripto, nomen videlicet Abbatis non ſemper judicium eſſe Cœnobii, Monachorumque, & plures Eccleſias Abbatiali titulo gaudere, quæ ab initio Clericorum fuerunt. Monent nos ea de re plura ſequioris ævi monumenta, ſed & illud novimus non modò à Monachis ad Clericos, verùm & ad Laicos multifarie migraſſe nomen Abbatis; videatur Duchangius in Gloſſario Latinitatis. Cæterum hæc S. Bartholo-

mæi,

Digitized by Google

mæi, ſicut & altera S. Mariæ ad Blachernas, cui Agnellus idem præfuit, Abbatia, Clericos, non Monachos habuiſſe cenſeo, licèt vocetur nomine Monaſterii; etenim jam adnotatum eſt quid apud Noſtrum Monaſterii vocabulum ferat. Ravennatum rerum Scriptores nil de S. Bartholomæi Abbatia, nil de ejus titulo Mauro huic, Agnelloque noſtro tributo. Fabrus in ſacris Ravennæ monumentis indicat duas Ravennæ Eccleſias invocato S. Bartholomæi nomine conſecratas, quarum una adhuc ſuperſtes non magni nominis, quamvis ab anno 1262. nota, quo ab Urbano ejus nominis quarto Canonicis Ravennatibus Diplomate aſſeritur, & eorundem in illam jus confirmatur. S. Maria ad Blachernas, cujus Abbas Agnellus, illa fuit, quæ modò S. Maria de Pallatiolo noſtrorum S. Vitalis Caſinenſium Monaſterio unita, haud magno ſpatio Ravenna diſtans, uti haud obſure ex Johannis Angeloptis Vita indicat Agnellus ipſe cap. 3. Altera S. Bartholomæi Eccleſia ibi fuit, ubi nunc Templum elegans S. Romualdi nomine Deo dicatum, cum inſigni Camaldulenſium Cœnobitarum Monaſterio. Utra ex his duabus S. Bartholomæi Eccleſiis Mauro, Agnelloque Abbatibus laudanda ſit, ægre diffiniri poteſt. Libentiùs ſuffragio meo priori accederem, quòd extra pomoerium milliario fere à Civitate diſtet, nec enim puto Abbates hujuſmodi Eccleſiarum intra Urbem, curam geſſiſſe per ea tempora, Ravennæ; & eam ad Canonicorum jus antiquitus etiam ſpectaſſe. At de his ſatis, de quibus etiam egimus in Præfatione.

III. Priora in Epiſcopatu Mauro laudabiliter geſta mirum eſt ab Agnello omiſſa; at Scriptor, qui Epiſcopum ex eo laude dignum cenſuit, quo omnium odium apud Poſteros promeruit, ob autocephaliam videlicet tentatam, minime poſterioribus priora congruere vidit, nec iſta illis reſpondere, cum antea Eccleſiam ſuam Romanæ ſubditam agnoverit Maurus,

qui

qui ſciens, volenſque independens fieri tentavit. Præclaram ſane operam à Mauro præſtitam conficiendæ Monothelitarum hæreſi in Lateranenſi Concilio ſub Martino Sanctiſſimo Pontifice per Maurum Ceſenatem Epiſcopum, & Deusdedit Ravennatis Eccleſiæ Preſbyterum, teſtantur ejuſdem Concilii Acta, de quibus late Rubeus lib. 4. ad annum 649. Ex priori laudatæ Synodi Secretario conſtat in Epiſcoporum ſerie Mauri Legatos tertio loco numeratos, videlicet poſt Maximum Aquilejenſem, & Deusdedit Calaritanum Epiſcopos; verùm in ſententia dicenda primo omnium loco loquentes. Nullus autem non videt potiori ratione argumentum præcedentiæ ex loco, quo quiſque ſententiam dixit, ſumi, qui ex Actis ſuperſtitibus certus ſit, quàm ex Epiſcoporum ſubſcribentium ſerie, quæ Deſcriptorum vitio variari potuit. Rem diſſerte, eruditeque tractat Rubeus in Hiſtoria Ravennati lib. 5. pag. 283., & 284. ad annum 1040., ubi refert Clementem II. celebre Romæ Concilium habuiſſe, cujus tamen Acta exciderunt, in quo de Patrum conſilio in contradictorio, ut ajunt, judicio contra Aquilejenſem, & Mediolanenſem Epiſcopos ſtatutum eſt Ravennatem Epiſcopum abſente Auguſto ad Pontificis dexteram, præſente verò eodem, ad ſiniſtram ſedere, ex veteris Ravennatis Eccleſiæ jure, cui minime offeciſſet, quod Petrus quondam Epiſcopus, Symmachi Pontificis ævo, in Romanis Synodis poſt Mediolanenſem ſediſſet, quod id ex Petri moderatione factum, Johannes item Pontifex Symmachi Succeſſor literis ſuis teſtatum reliquerit. Rubeus Clementis Diploma ſe vidiſſe in S. Vitalis Ravennati Archivo ait. Illud Ughellus ex Ravennati Tabulario exhibet, & ex eo nonnulla Cardinalis Noris in Diſſert. de quinta Synodo. Extat & in Codice Eſtenſi, in quo Agnelli Liber, apographum Diplomatis, cui infraſcripta Notariorum teſtimonia ſubiiciuntur.

Ego

Digitized by Google

Ego Ubaldus Ravennas Tabellio, & Notarius S. Ravennatis Eccleſiæ, ut in Authentico vidi, & legi, ita ſcripſi.

Ego Artuſinus, & Bartolinus, & Camilius de Artuſinis vidimus authenticum Privilegium bullatum cum Bulla D. Clementis Papæ.

Et ego Paulus Scordili de Candia Doctor Decretorum, Præpoſitus S. Ravennatis Eccleſiæ illud Privilegium in Authentico vidi, & legi, & bullatum bulla plumbea Apoſtolica, ſed non more aliarum Apoſtolicarum Bullarum.

Paulus Scordili is eſt, cui nonnullorum Ravennatum Epiſcoporum Vitas debemus, in Appendice adjiciendas. De diverſa Bullarum plumbearum forma vide Mabillonium de Re Diplom. lib. 2. cap. 14. n. 10.

IV. At ut ad Noſtrum revertamur, Is relatis muneribus à Mauro ante Epiſcopatum geſtis, tranſit ſtatim ad ſimultates, quas cum Romano Pontifice habuit, quem licèt non laudet, ex temporum tamen calculis Vitalianum fuiſſe agnoſcimus. Plurium annorum ſpatium his gerendis, procurandiſque Epiſcopum impendiſſe oſtendit, qui Imperatorem Conſtantem impium, ſibique ſimillimum nactus, quemque poſt patrata recèns in S. Martinum, Pontifices Romani in multis ex prudentiæ legibus tolerabant, quod animo foverat de ſuæ Eccleſiæ autocephalia, complendum curavit, votique tandem compos effectus eſt in propriam, & ſuorum perniciem. In eodem Eſtenſi Codice, qui Agnelli Librum continet, extat Conſtantis Præceptum, ut vocabant, ipſum, cujus hìc tenorem deſcribendum operæ pretium arbitror, cum ex eo lux haud ſpernenda Ravennati Schiſmati intelligendo, Agnelloque illuſtrando affulgeat. Dolendum Exſcriptoris vitio in plurimis deformatum ita, ut alicubi vix commodus ſenſus elici poſſit, & corrupta omnia reſtituere deſperaverim. En ipſum pro ut extat.

Privi-

Privilegium Conſtantini,[a] Eradii[b] Imperatorum ad Maurum Epiſcopum Ravennatem.

PReceptum [c] atque fidelem animum Sanctitatis veſtræ, quod circa noſtrum pium Imperium [d] quæ hactenus exhibuit ipſius profectò operis noſtram ſæpe [e] demonſtrat pietatem, & quod propoſitum ſuum erga noſtrum ſervitium ampliùs quàm [f] amplius vivaciter exerceat, non ſolùm ſuggeſtio glorioſi Exarchi noſtri, unde præſtita ſibi indicat ſolatia, verùm & ſuæ relatio Sanctitatis per Reparatum Deo amabilem Presbyterum, & Vicedominum miſſa, per quam etiam, ut multò ampliùs protectores exiſtere debeamus Chriſto dilectæ noſtræ Italiæ Provinciæ, vel ſanctæ ejus Ravennati Eccleſiæ; & ideo boni Paſtoris pro commiſſi Ovilis curam gerentis opus eſt, pro quo & congruam diſpoſitionem pro ſalute noſtræ Chriſto dilectæ Italiæ Provinciæ agendam præcepimus per noſtram piam juſſionem Grego-

rio

a Conſtantis. b & Heraclii. c Perſpectum.
d Aliquid deeſt. e demeruit. f priùs.

Digitized by Google

rio Exarcho noſtro, & hortamur Sanctitatem veſtram in omnibus pro noſtro ſervitio .... habere. Quia autem & pro ſuæ poſtulavit protectione Eccleſiæ, credimus eam jam ſatisfactam eſſe, quia nihil neglectum eſt, quod ad ſalutem, ſtabilitatem, vel honoris augumentum veſtrum, veſtræque Eccleſiæ pertinet, privilegiis eam munientes, quibus ab omni majoris Sedis ditione exui, & ſuis eſſe juris eam, Sanctamque ejus poſt eam Eccleſiam, ſancivimus, & firmam, ſtabilem, atque inconvulſam manere juſſimus perpetuò. Sed & nunc pro ampliori [a] *alacritate mentis ejus per preſentem noſtram piam juſſionem* SANCIMUS *ampliùs ſecuram, atque liberam ab omni Superiori Epiſcopali conditione manere, & ſolùm Orationi vacare pro noſtro exorando Imperio, & non ſubjacere pro quolibet modo Patriarchæ antiquæ Urbis Romæ, ſed manere eam* [b] Αυτοcεphαλον, *& Sanctam ejus poſt eam Eccleſiam, cum omnibus ſibi pertinentibus per Dioeceſim, & Parochiis ordinatoribus, ſicut reliqui Metropolitæ pro diverſis Reipublicæ manentes Provinciis, qui & à propriis conſecratus Epiſcopis, veſtris videlicet, & decore Palei, ſicut noſtræ divinitatis ſanctione, ſu-*

a claritate.
b 'αυτοκέφαλυν.

ſuperna inſpiratione perlargitum eſt. Oportet namque nos eximia devotione honorare eos, qui ſe noſtro ſervitio toto mentis intuitu inſtanter devoverunt. Quid verò ampliùs eſt honorabile, quàm ea, quæ ita à nobis pie tractata ſunt, pertinentia ad honorem Sacerdotis devoti, atque ſinceri nobis nimium [a] *apparentis. Provide hortamur paternam Beatitudinem veſtram Omnipotentem Dominum inceſſanter orare pro dilatanda credita nobis ab ejus majeſtate Romana Republica.* FIAT. *Literæ Imperatoris. Datum Kal. Martias Syracuſa; Imperantibus Dominis noſtris piiſſimis perpetuis Auguſtis* [b] *Conſtantino majore Imp. anno XXV., & poſt Conſulatum ejus ann.* [c] *XIIII., atque novo Conſtantino* [d] *Heradio, & Tiberio à Deo conſervati Filii; Conſtantini quidem ann.* [e] *XIIII. Heraclio autem, & Tiberio ann. VII.*

V. Quod in primis in allato documento corrigi debuit, fuit multiplex chronologicus character corruptus à Deſcriptore. Syracuſis cum datum dicatur, ſpectat ad unum ex tribus annis, qui fluxere inter 664., & 668. quibus Conſtans in Sicilia moratus eſt. Novimus enim eum *ingreſſum Siciliam per Ind. VII.* Syracuſis degiſſe ex Paulo Diacono lib. 5. cap. 11., licèt Theophanes computans tempus, quo in Italia contra Langobardos rem geſſit, Romæque fuit, dicat eum ſex annis in Sicilia moratum, qui etiam cauſam docet, cur Conſtantinopoli diſceſſerit, quòd ſcilicet ſibi metuens cogi-

a parentis. *b* Conſtante. *c* XXIII. *d* Heraclio. *e* XII.

cogitaverit Imperii Sedem Romam transferre. Paulus ibidem tradit eundem Syracuſis degiſſe uſque ad Indictionem XII., quod verum eſt, nam occiſus eſt circa Novembrem anni 668., cum XII. Indictio jam cœpiſſet numerari, nec id repugnat Anaſtaſio, vel Theophani, ut viſum fuit Baronio, Anaſtaſius etenim Indictionem XI. prorogat uſque ad Kal. Jannuarii proximas, & bene ſubſiſtit cum Indict. XII. annus Imperii 27. Theophani ſignatus. Arbitror autem Diploma ad annum 666. ſpectare, cum ex quatuor ſignatis characteribus duo anno illi conveniant, juxta quos duo reliqui ſunt emendandi. Conveniunt autem annus Imperii Conſtantis XXV., & annus Imperii Heraclii, & Tiberii VII., quare annus Poſtconſularis emendandus eſt XXIII., & pro Coſtantini anno XIIII reponendus annus XII. adhuc fluens, finiendus tamen ſequenti menſe. Rationes calculi in hunc modum initi petendæ ex præcedenti Diſſertatione. Mendoſe Conſtantis nomen in Conſtantini mutatur, quod familiare ſphalma eſt in eorum temporum Documentis, ut apparet ex Conciliorum Collectione Labbeana.

VI. Ex hoc autem Diplomate Gregorium anno laudato 666. Ravennæ Exarchum fuiſſe novimus, & Theodori Calliopæ Magiſtratum ceſſaſſe. Stupebamus autem hujus Exarchi tempus duraſſe ab anno 650. uſque ad 686. annis videlicet 36. Ut horum tempora metiamur obſervari debet, innui in hoc Diplomate Maurum Imperatori ſibi demerendo ſtuduiſſe, illudque curaſſe, ut ſibi Exarchum benevolum redderet, arreptis, quæ ea tempora ſuppeditabant, occaſionibus. Inter has autem nullus dubito opportuniſſimam affuiſſe, Romanorum in Conſtantem odium ob impiam S. Martini abductionem, ac deportationem, quare potuit Maurus ea agere, quæ ampliſſimæ ſuæ Ravennati Diœceſi in officio continendæ plurimùm conferebant. Veroſimile autem eſt Conſtantem, qui ad facti invidiam avertendam Vitaliani, qui poſt Eu-

ge-

genium Martino ſucceſſit non modò electionem ratam habuit, ſed, quod tradit Anaſtaſius, renovavit Privilegia, Legatoſq; officioſe habitos remiſit, ſimulque ad S. Petrum muneris loco ferenda voluit *Evangelia aurea cum gemmis albis miræ magnitudinis in circuitu ornata*, veriſimile, inquam, eſt Theodorum Calliopam, de quo nulla ampliùs mentio, ab Exarchatu removiſſe, & Gregorium ſuffeciſſe. Hoc factum, ex conjectura, Eugenio Sedente, cùm ſatis ſibi infenſos Exarchoque Romanos agnoſceret, ex unanimi horum conſtantia in reprobanda Petri Conſtantinopolitani Patriarchæ Synodica, *quæ cum majori ſtrepitu*, inquit Anaſtaſius in Eugenio, *eſt à Sancta Dei Eccleſia projecta*, nec permiſerint Pontificem Miſſas celebrare in Baſilica B. Virginis, antequam ſpoponderit ſe minime eandem aliquando ſuſcepturum. Itaque circa annum 658. Calliopam revocatum reor, & Gregorium ſuffectum, quem ſtatim Maurus duxerit ad ſua vota præparandum, occaſione Imperatoris in Romanos Pontifices infenſi, & de Langobardorum potentia meticulóſi, ac ob id cogitantis in Italiam cum exercitu tranſmittere. Poſt hunc Gregorium Theodorus, alter à Calliopa, ſubrogatus eſt, qui, & Theodoro Epiſcopo ſedente, Ravennæ erat, ut infra patebit, & uſque ad annum 686. in Magiſtratu perſeveravit. Novum Exarchum poſt Conſtantis obitum miſſum, illud facit, ut credam, quòd, ut plurimùm, Auguſti cum ſoli imperare cæperunt, revocato, qui ſub Prædeceſſore adminiſtraverat, alterum in Provinciam mittebant. Ita à Mauritio Smaragdus, à Phoca Smaragdus iterum, ab Heraclio Johannes Demiges, ſeu Remiges, & à Conſtante Theodorus Calliopas miſſi ſunt. Sunt ob quæ credam Theodorum hunc juniorem Calliopa, & Gregorio meliora conſilia foviſſe, quippe eo Magiſtratum gerente Ravennas Eccleſia Romani Pontificis jus faſſa eſt, & ad ejus unitatem rediit.

Digitized by Google

VII. Officii mei hic eſt inprimis Agnello narrata uti veritati contraria refellere, ubi falsò innuit chirographum olim inter Maurum, & Sanctiſſimum Romanum Pontificem firmatum. *Nonne* (Maurum loquentem inducit Apoſtolicæ Sedis Legatis) *ſtatutum, & ſacramento firmatum, ut nec ille adverſus me, vel meam Eccleſiam, neque ſui Poſteri, ſucceſſoreſque meos inquietent?* Porro Vitalianus is fuit, qui inter Sanctos in Eccleſiaſticis Tabulis ſcribi meruit, quique ea proinde in tuendis Eccleſiæ Romanæ juribus conſtantia fuiſſe certum eſt, quæ opinioni hujuſmodi reſponderit, quam nonniſi impius inficietur. Virtutis hujuſmodi argumentum ſane præclarum habemus ex ejuſdem Ep. 1. ad Paulum Cretenſem Archiepiſcopum, quem ibi ſevere arguit, quòd Johannem Lappæ Epiſcopum ad ſe appellantem, contra Canones cohibere tentaſſet. Hunc & in Synodo Romæ coacta à Metropolitano prædicto injuria affectum abſoluit. Non potuit itaque ejus virtutis, & ſanctitatis Pontifex, qui appellationum jus contra Orientalis Eccleſiæ Metropolitam præclare tueri voluit, quique eo nomine ab Anaſtaſio laudatur, quòd *regulam Eccleſiaſticam, atque rigorem, ut mos erat, omnino conſervavit*, ſuum in Ravennatem Epiſcopum jus negligere, & quod, indignum fide, in ſuæ Eccleſiæ detrimentum, pactis hujuſmodi conſentire. Reſtitit enimverò, & excommunicationis mucrone Mauri jugulo adacto, autocephaliæ per nefas à Conſtante Auguſto ſtatutæ initia tollere, ingenti animo curavit, quod & Agnellus ipſe teſtatur. Conſtans quamvis omnium conſenſu impius Monothelita, quod eorum temporum, & Italiæ vices exigebant, Catholicum ſe demerendo Pontifici ſimulabat, & licèt ob eandem cauſam Gregorii Exarchæ opera, ut ſibi Archiepiſcopum Ravennatem devinciret autocephaliæ præceptum conceſſerit, minime tamen Vitalianum ad con-

ſenſum adigere tentaverit, quem ob id alieno à ſe animo futurum timebat. Ex ipſo, quod dedimus Conſtantis Præcepto id haberi puto, quod haud dari oportuiſſet, ſi Vitalianus in propria cauſa ſuo juri chirographo, & ſacramento ceſſiſſet: vel ſi poſt ceſſionem Pontificis nihilominus idipſum ſuo edicto firmandum exiſtimaſſet, id agens, de Pontificis conſenſu meminiſſet. Præceptum autem hujuſmodi Typi nomine apud Anaſtaſium indicari puto in Leone II., quod Pogonato imperante tandem *ad amputanda ſcandala Sedis Apoſtolicæ reſtitutum eſt; cum* videlicet *percurrente Divali Juſſione clementiſſimi Principis reſtituta eſt Eccleſia Ravennatis ſub ordinatione Sedis Apoſtolicæ*. Idque ex eo confirmatur, quòd *typi* vocabulum ſignificandis Imperatorum Conſtitutionibus paſſim uſurpatum novimus, quam in rem Duchangius in Gloſſario hunc ipſum Anaſtaſii locum affert. Ex hoc, aliiſque Anaſtaſii aſſertis, quid Maurus auſus ſit, quid, & à quo obtinuerit, autocephaliam videlicet, intelligimus, quam non Pontifex, ſed Conſtans conceſſit, quaque non eximeretur à jure illo, quo Pontifex toti Eccleſiæ præeſt, ſed à Patriarchico, ſeu veteri Metropolitano, quo ab initio Eccleſiæ unus fuit in Occidente Metropolitanus, uti in Diſſert. de Hierer. Origin. ſatis probatum puto. Secularis potentiæ viribus ſe voti compotem exiſtimavit Maurus, & eadem via poſſe ſe tueri ſperans, Pontificem ſtatim ultorem ſenſit, cum anathematis interminatione ad obedientiam eſt vocatus; at homo ſuperbus, & pervicax horribili temeritate auſus eſt in Pontificem ipſum anathema dicere, & in ſchiſma dilapſus eſt. A' ſchiſmate Eccleſiam Ravennatem Theodorus omnino vindicavit, & ſub Leone II. autocephaliæ prætextus omnis ablatus eſt, cum Typus, Præceptum videlicet Conſtantis, reſtitutus.

VIII. Verùm in Ravennati Eccleſia veteris pervicaciæ id remanſit, quod crediderint Clerici rationem haberi debere anathematis per ſummum nefas à Mauro in Romanum Pontificem intorti. Ob id in Sacrificio ad Altare haud credidere Vitaliani nomen recitandum. Ejus rei jure Agnellus narrat, in Secretario, *omni hebdomada die quintæ feriæ poſt veſpertinum officium expletum*, conveniſſe Clerum, & accepta *bucella panis, botulis ſingulis, & cyatho vini, requiem æternam à Domino* animæ illius bene precatum. Video ſane in his, quod cum horrore deteſter, neque enim cenſeo abſq; errore creditum Pontificem Romanum per quemlibet cujusvis dignitatis Præſulem anathemate potuiſſe feriri. Cæterum hæc in ſpretum Pontificiæ dignitatis facta aliunde quàm ex prædicto capite ſi quis videat, habebit profecto cauſam, ob quam mecum Ravennatis Cleri temeritatem vituperet. Si quis verò cenſeat, & hæc falsò, ac ex perverſorum rumoribus Agnello narrata, libentiſſime in ejus ſententiam me ire cupientem habebit, qui nobiliſſimæ Ravennatum Eccleſiæ famam undequaque à ſimilibus vindicari poſſe optarem. Quod autem rumore ferebatur in Concilio quodam decretum circa cenſuras hujuſmodi utrimque licèt diſpari effectu latas, quidque ſignificet *cumpadis pedis dextri inciſa*, ſicut me non intelligere lubens, volenſq; fateor, ita inter aniles fabulas, vulgique perverſos rumores computandum crediderim. Epitaphium in fine Vitæ deſcriptum cum emendare deſperaverim, ut jacebat in MS. deſcripſi. Cætera clara ſatis ſunt; ac ea in primis, quæ ſpectant ad Patrimonium Siciliense. Optandum ſcire, quo nomine penſio ingens Conſtantinopolitanæ Aulæ ſolveretur quotannis quindecim millia aureorum.

VITA

Digitized by Google

VITA REPARATI.

CAPUT UNICUM.

Reparati munera. Multa is ab Imperatore, obtinet. Cautum, ne electus Epiſcopus Ravennas Romæ ultra octo dies moretur. Reparati, & Auguſtorum Icones. In ſui temporis Epiſcopos querelæ.

DE S. REPARATO XXXV.

REparatus XXXV. Iſte jam Senior ætate, & ejus macilenta effigies erat in Eccleſia B. Petri. Hic Ravennæ Epiſcopus à tribus ſuis Suffraganeis ordinatus eſt, ut mos eſt Romanus Pontifex conſecrari. De Monaſterio S. Apollenaris quæſitus eſt hic Ravennæ non longe à Poſterula Ovilionis in loco, qui vocatur Moneta publica. Exinde Abba fuit. Et iſtius Ec-

cleſiæ Vicedominus fuit, poſt Pontificem ſimiliter tenuit Principatum temporibus Conſtantini majoris *Fratris* Heraclii, & Tiberii. Conſtantinopolim perexit, [a] & quidquid Imperatori poſtulavit, obtinuit. Inter cætera confirmationis exarare juſſerunt tale præceptum, ut nullus Sacerdos, vel quicumque Clericus quemlibet *Cenſum* in publicum dediſſet, non ripaticum, neque portaticum, vel ſiliquatio, aut teloneum nullus exigere ab eis potuiſſet. Et iterum ſtatuit, atque decrevit, ſive Eccleſia, ſive ex Monaſterio, vel Conditor ipſius Eccleſiæ, aut *Structores*, *vel Staurophori*, à quocumque Judice, aut Exactore, aut qualibet poteſtate eſſent ſubjecti, niſi tantummodo Pontifici, aut Rectori Eccleſiæ; & hoc decrevit, ut in tempore conſecrationis non pluſquam octo dies [b] Romæ Electus moram vertat. Et juſſit, ut eorum effigies, & ſuam in Tribunali Cameris B. Apollenaris depingi, & variis teſſellis decorari, ac ſubter pedibus eorum binos verſus metricos deſcribi continentes ita;

Is igitur ſocius meritis Reparatus ut eſſet,
Aula novos habitus fecit flagrare per ævum.

Et

a Iſte Archiepiſcopus obtinuit quidquid petiit ad Imperatorem.
b Electus in Archiep. Ravenn. ſit in Roma niſi per VIII. dies.

Et ſuper Caput Imperatoris invenies ita; *Conſtantinus major Imperator Heraclii, & Tiberii ...... Imperator*. Verus Paſtor pie cum ovibus vixit. Non [a] ſub Romana ſe ſubjugavit Sede. Sublevavit ex paupertate Sacerdotes, ditavit, & ampliavit Cleros, non eorum abſtulit, ut modò faciunt, ſed ex Eccleſiæ minoribus tribuebat, majoribus augmentabat. Oves gaudebant Eccleſiæ, pullulabat doctrina, per diem, ac noctem vigilibat. Non fuit cupiditate plenus, non tumidus, non elatus, non invidus, non gaſtromagiæ amator, non repletus philargyria, xenodoxiam recuſabat, fugiebat accidiam, ſpretor ſuperbiæ. Talis fuit, ſicut dixit Dominus, *verus Iſraëlita, in quo dolus non fuit*. Quomodo recordamur Seniores dicere de bonitate Pontificum, & modò multa in eis mala conſpicimus? Ipſi, qui vas fractum ſanare debuerunt, ſanum confringunt. Heu quanta nos cooperiunt lamenta! quanti nos luctus, & quantis impedimur lacrymis, fletibuſque, & ſingultibus! & qui in ſimplicitate cordis Deum deprecari debent, maxime blaſphemant, & omiſſis peccatis, ut liberentur à malis

T 4 Pa-

a Vide Obſervationes §. 2.

Paſtoribus, depoſcunt. Hæc oratio in peccatis eſt, juxta illud; *& oratio ejus fiat in peccatum*. Sed meliùs eſt à Deo quotidie clamando liberari, quàm tacendo ſub impiorum manibus redigi. Scriptum namque eſt, *in tribulatione invocaſti me, & liberavi te;* & alibi; *invoca me in die tribulationis tuæ, & eripiam te, & magnificabis me.* Hæc promiſſa firmiter teneamus, quia exaudit, & liberat Deus petentes ſe in tempore anguſtiæ. Moiſes clamando liberatus eſt de manu Pharaonis. Ezechias clamando è Cœlis Angelum promeruit, qui pro eo centum, & octuaginta millia ex Aſſyriorum Caſtris proſtravit. Petrus orando ereptus eſt de manu Herodis. Quis deprecatus eſt Deum non diſſimulando, ſed ex totis viribus, & non eſt ereptus de manibus inimici? Audi Dominum in Evangelio dicentem. *Judex erat in Civitate, qui Deum non timebat, nec hominem verebatur: Vidua quædam moleſta erat ei quotidie dicens; vindica me de adverſario meo &c.* Ait autem ipſe Dominus; *Deus tamen non faciet vindictam electorum ſuorum clamantium ad ſe die, ac nocte?* Ideo oportet ſemper orare, & non deficere, ſicut iſte

S. Pon-

S. Pontifex orationibus omnia obtinebat magis, quàm pretio. Mortuus igitur, & ſepultus eſt in Eccleſia B. Apollenaris. Epitaphium ipſius deletum eſt. Obiit, ut diximus, III. Kal. Auguſti. Sedit ann. V. menſ. IX. dies.......

OBSERVATIONES

AD VITAM REPARATI.

Reparatus ſub Mauro autocephaliam obtinendam procuravit. Ex Monaſterio aſſumptus. Monaſterium, ex quo quæſitus, quodnam? Privilegium à Pogonato obtinet, concordiam potiùs, quàm autocephaliam juvans.

I. PRima itaque ex autocephalia ordinatione Reparatus Ravennas Epiſcopus à tribus Suffraganeis eſt conſecratus, receptumque non à Pontifice Romano, ſed ab Imperatore Pallium. Nullus in Ravennati Clero erat Reparato aptior, qui Mauro ſubrogaretur, cæptamque reſtem produceret, quippe Is eandem implicandi manus Mauro fuerat. Legatum ſub Conſtante pro Epiſcopo egerat, ut autocephalia Divali Juſſione confirmaretur, ejus enim rei teſtis Auguſtus ipſe accedit in exhibito Documento. *Ex Monaſterio S. Apollenaris* primùm *quæſitus eſt*, ut loquitur Noſter, nec Monaſterii nomine, quod aliàs ſolet hìc intelligit, ſed Monachorum Cœnobium. Dubium autem remanet, an ex S. Apollinaris Monaſterio Claſſenſi aſſumptus fuerit, cum ex Rubeî mente Mo-

nachi

nachi ibidem locati ſint demum circa annum 755. Yepeſius tamen tom. p. ad annum 595. ſentit Magni Gregorii ævo Monachis per Marinianum Aedem illam datam, quod ſi certis documentis conſtaret, Reparatum ibidem ab initio Monachum egiſſe veroſimillimum fieret. Dubium, inquam, an ex altero aſſumptus S. Apollinaris Monaſterio, quod fuit Ravennæ ad inſignem illam Baſilicam, quæ à Theodorico conſtructa, & ab Agnello Epiſcopo reconciliata, Divo Martino dedicata erat, deſcribiturque Noſtro in Agnelli Epiſcopi Vita, & Blondo Dec. p. lib. 4. At non videtur Baſilica hæc S. Apollinaris nomine vocata, niſi tandem, cum circa annum 856. in eam ex Claſſenſi Baſilica Corpus S. Apollinaris translatum eſt. Monachos tamen à tempore cujus non extat memoria ibi degiſſe teſtis eſt Faber, & Noſter indicare videtur de quonam Cœnobio loquatur per ea; *Ravennæ non longè à Poſterula Ovilionis, loco, qui dicitur Moneta publica*, quibus Baſilica intra Ravennam exiſtens indicare videtur. Eiſdem gradibus, ac Prædeceſſor ad Epiſcopatum aſcendit, Abbatis videlicet in Clero, & Eccleſiæ Ravennatis Oeconomi. Ita publicorum reddituum, & Eccleſiaſticæ pecuniæ adminiſtratio facilem ad majora aſcenſum præſtabat. Epiſcopus factus eſt Conſtantino Pogonato Imperante, quem, cum corrupte in Agnelli Codice *Pater* Heraclii, & Tiberii ſcriberetur, *Fratrem* ſcribendum cenſui, quandoquidem extra controverſiam eſt Vitalianum Pontificem Romanum, & ideo Maurum Pogonato Imperante demortuos.

II. Summa Reparatum opinione apud Imperatorem commendatum fuiſſe tradit Agnellus, qui omnia, quæ peteret, impetraret, & ex Agnello Rubeus, cæterique. Inter alia autem obtinuiſſe ait Rubeus *dominatu Romani Pontificis Ravennates Ar-*

chie-

chiepiſcopos liberari, & ejus imaginem, atque Conſtantini Cæſaris librum eorum Privilegiorum Reparato porrigentis in S. Apollinaris Templi Claſſenſis teſtudine vermiculato opere conſpici. Hæc ille lib. 4. pag. 207. Ex ejus fide Baronius ad annum 669. eadem tradit, & ex utroque Ughellus, & Faber. Verùm diverſa toto cœlo narrat Noſter. Privilegium à Conſtantino conceſſum immunitatis ampliſſimæ fuit à vectigalibus, & à Laicali Foro pro Epiſcopo, & Ravennatis Eccleſiæ Clericis, inter quos Staurophorus, ſive Crucem præferens expreſſe numeratur. Illud obſervari meretur, ſtatutum Imperatoris decreto, ne Ravennæ Epiſcopus electus, conſecrationis tempore, ultra octo dies Romæ moram traheret. Actum itaque de reſtituendo in priſtinum Romani Pontificis in Ravennates Epiſcopos conſecrationis jure, ea conditione, ne ultra octavam ab adventu Electi Romam, exhibitioneque Decreti electionis differri poſſet ejuſdem conſecratio, quam ob rem obtentum, ut ad certum dierum numerum per Imperatorem moræ tempus coarctaretur.

III. Porro quidquid ſit de traditis ab Agnello, certum eſt ex Anaſtaſio, Reparato Sedente, Ravennatem Eccleſiam Romanæ Sedi redditam; hæc enim in Dono leguntur; *hujus temporibus Eccleſia Ravennatum, quæ ſe ab Eccleſia Romana ſegregaverat cauſa autocephaliæ, denuo ſe priſtinæ Sedi Apoſtolicæ ſubjugavit; cujus Eccleſiæ Præſul Reparatus è veſtigio, ut Deo placuit, vitam finivit*. Male tamen Agnellus, quod fortaſſis Pontifex clementer conceſſit, ut videlicet Electus Ravennas non plusquam octo diebus ordinationis cauſa Romæ moraretur, ſcripſit decretum ab Imperatore. Aptiùs infra in Theodori Vita hoc idem inter Romanum Pontificem, & Ravennatem Epiſcopum conventum narrat, Pontifice certe ex ſumma libera-

litate

litate annuente, nulla Imperatoris mentione facta. At ſi res ita ex Anaſtaſio ſe habuit, quid ſignificant ea Agnelli ejuſdem de Reparato; *verus Paſtor pie cum ovibus ſuis vixit; non ſub Romana ſe ſubjugavit Sede?* Indulgens nimiùm erga Agnellum videar, ſi ut narrata cohæreant, Exſcriptoris vitio factum dixero, ut cum *nam* ſcriptum fuerit, deſcriptum ſit, *non;* ideo ſi illi, quibus id minime placeat, Agnellum aperte ſibi contradicentem, & repugnantia tradentem arguant, nullus ipſe repugnabo. Licèt autem Reparatus ad obedientiam, & ad cor redierit, nihilominus ſucceſſor Theodorus autocephaliæ prætextu à tribus Suffraganeis ordinari voluit; at idem tandem omnino ſe, ſuamque Eccleſiam Pontifici Romano ſubmiſit; qua in re Agnellus convenit cum Anaſtaſio in Agathone.

MONITUM
Ad
THEODORI VITAM.

Hic enim verò omnem in Theodorum rabiem exerit Agnellus. Cauſam ejus noris, reditum videlicet ejus ad obedientiam erga Romanum Pontificem. Mores etiam Cleri Ravennatis deformatos emendare cum Epiſcopus vellet, nil mirum offendiſſe. Nos itaque Theodorum commendare decet ex iiſdem capitibus, ob quæ, ringente invidia, ab Agnello calumniis vexatur.

VITA

VITA THEODORI.

CAPUT PRIMUM.

Quarta Eccleſiaſtica Clero dari ſolita tollitur. Documenta Clero favorabilia collecta, igneque conſumpta.

DE S. THEODORO XXXVI.

Theodorus XXXVI. Iſte juvenis ætate, terribilis forma, horridus aſpectu, & omni fallacitate plenus. In Eccleſia Apoſtolorum hìc Ravennæ à ſuis Epiſcopis conſecratus fuit. Plures malitias de eo Seniores noſtri retulerunt. Miror quomodo die uno in ſuis malis actionibus Sedem obtinere valuit! Uſque ad iſtius ingreſſum ſtatuta Eccleſii, quæ in tempore Felicis Papæ inter Sacerdotes, & Clerum facta ſunt, permanſerunt. Crudelitatem ipſius in medium proferamus. Quartam à Cle-

Digitized by Google

Clericis ſurripuit; Scripta Statuta Eccleſii, quæ continebantur, rogo præcepit concremari. Pondera panum conſtituit; vini minuit menſuras. Deinceps multa, & alia addidit gravamina, quæ hic, dum ad cætera ire conor lacrymante calamo adſignare non valeo. [a] In diebus igitur illis facta eſt fames valida in tota Terra iſta, & ipſe deglutivit totius Regionis frumentum. Cum verò Sacerdotes non invenirent unde emerent, ierunt ad illum ſupplicantes, ut auxilium tribueret illis. Ille autem accerſitum Archidiaconum nomine Theodorum, & Archipresbyterum ſimiliter nomine Theodorum, dixit ad eos; dicite Sacerdotibus Eccleſiæ, & Clero univerſo; quare vos inopia famis conſumit? Si dimittitis omnem quartam Eccleſiæ, & tantùm per anni circulum pro quarta donum accipiatis ſecundùm providentiam Pontificis, modò relevabo inopiam veſtram. Qui diu caſtigati, graveſcente fame, conſenſerunt, & ab illo tempore quarta [b] à Clericis iſtius Eccleſiæ ſublata eſt, uſque in præſentem diem. Conſuetudinem verò Eccleſii, quæ in ſingulis voluminibus per unumquodque officium

ficium

a Fames valida Ravennæ. b Quarta olim fuit Clericorum Ravennæ.

ficium erat ſcripta, abſtulit, & igne conſumpſit. Quadam die ſedens in Cathedra dignitatis, dum murmur Sacerdotum, & Clericorum eſſet adversùm eum de conſuetudine Eccleſii, quomodo unus ex officio habere potuiſſet, videns ſe ſuperatum, palam omnibus dixit; credite mihi Filii, quia ego in omnibus veſtram conſuetudinem non uſurpo, ſed magis augumento; & data obligatione in Eccleſiæ cœtu, ut quicumque ex illis conſuetudines ubique ſcriptas reperiſſet, ante eum allatæ fuiſſent. Quod cum multæ ſchedulæ ante eum allatæ fuiſſent, in machinatione cordis mala, placuit illi. Ille verò quaſi cum gaudio accepiſſet, ſerena fronte coram omnibus, ſed in pectore vulnus ſæviſſimum erat, dixit iterum illis; exquirite etiam adhuc, ut inveniatis, & fiat confirmatio talis inter me, & vos, ut nunquam inter nos, & meos Poſteros lites adcreſcant. Illi iterum abjerunt, & ſcrutati ſunt diligenter, quas mox, ut invenire potuerunt, adduxerunt ad illum. Ille verò fraudulenter ſimulabat omnes ſchedulas, & ait ad illos; ite modò, ut mecum volutem, qualiter confirmem, ut nunquam cauſatio iteretur; & accepta om-

omnia coarctans in volumina ſingula, in fornace iſtius Balnei concremavit. Talia iſte cum ſuis ovibus egit perjuria Pontifex, & ſeductione mala decepit. Utinam quod non Cathedram Paſtoris, vel etiam loco Mercenarii tenuiſſet! Iſte in ſua Sede, ut Lupus in Grege, Leo inter quadrupedia, Geracis inter volatilia, procella in maturis fructibus. Quid illi profuit Pontificium, qui etiam uſque hodie, quando ſepulcrum ejus Clerici mentiuntur, qui etiam poſt curricula annorum fortaſſe CLXXX. Corpus ejus ubi humatum, & deſtructum requieſcit..... maledictionem, & convitia dicunt. Etiam cæteri, qui ignorant iraſcentes dicunt; inſinuate nobis, ubi requieſcit ille iniquiſſimus Præſul.

CAPUT SECUNDUM.

Monaſterium, ſive Oratorium B. Theodori à Theodoro Exarcho conſtructum. Ejuſdem Exarchi pietas. Iohannicius floret. Plura de eo.

TEmpore namque illo ædificatum eſt Monaſterium B. Theodori Diaconi à Theodoro Patritio non longè à loco, qui vocatur

tur Calchi, juxta Eccleſiam B. Martini Confeſſoris, qui vocatur Cœlum aureum, quam Theodoricus ædificavit Rex, ſed ſub poteſtate iſtius Pontificis relata. Fecit ſupradictus Patritius, & Exarchus calices aureos tres in hac Sancta Ravennate Eccleſia, qui ſunt in præſentem diem; quotidieque concurrebat ad Monaſterium S. Mariæ, quod vocatur ad Blachernas, ubi Deo volente ego Abbas exiſto; [a] & ibidem requieſcit cum Agatha conjuge ſua. Et fecit thecam ſuper ipſius Altare Virginis ex blacta alithina pretioſiſſima, habentem hiſtoriam, quomodo Deus fecit Cœlum, & Terram, & creaturas mundi, & Adam, & progenies illius. Quis ſimilem conſpexit? Deo favente uſque hodie permanet. Eccleſiam verò B. Pauli [b] Apoſtoli poſitam prope Vvandalariam ipſe cum iſto Pontifice exaltaverunt, & adauxerunt, quia antea Synagoga Judæorum deſcribebatur. Iſtius Patritii tempore cœpit Johannicius nomine in ejus Palatio hic Ravennæ ſapientia pullulare. Cauſa verò pro qua, in medio proferamus, non tanta

V relin-

a *Auctor Abbas S. Mariæ ad Blachernas.*
b *Eccleſia B. Pauli ad Vvandalariam.*

relinquamus. Contigit eo tempore, quod Notarius prædicti Exarchi divino juſſu mortuus eſt, pro quo lamentabatur Patritius, non ſolùm pro morte ejus, ſed plus, quia non habebat ſimilem virum ſapientiſſimum, qui potuiſſet epiſtolas Imperiales componere, vel cæteras ſcripturas chartulis, quas neceſſe erat, in Palatio perficere. Cum autem ille ſuis ſuam triſtitiam indicaſſet, dixerunt ad illum; nullam dubitationem Dominus noſter ex hac habeat cauſa: eſt hìc adoleſcens unus Johannicius nomine Scriba peritiſſimus, in ſcripturis doctus, in ſapientia *facundus*, in conſilio providus, in ſermone verax, cautus eloquio, omnique ſcientia plenus, nobiliſſimis ortus natalibus. Si mox juſſeris venire, & ante tuum conſpectum adſtare, tunc placebit tibi, græcis, & latinis literis quia eruditus eſt. Quo audito verbo, quod dicebatur, exhilaratus præcepit eum venire. Et ſtetit ante eum, deſpexitque eum in corde ſuo, eo quòd brevis erat forma, & indecorus aſpectu. Horruit viſibilia, dilexit poſtmodum inviſibilia. Infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia. Patritius autem converſus ad Optimates hujus

hujus Civitatis dixit; putatis, quod ipſe hoc Palatium per ſuam ſcientiam tueri poterit? Non puto. Et dixerunt ei; jubeat Dominus noſter interrogari eum, quod ſi non valet, recedat. Juſſitque deferri epiſtolam, quæ ad ſe de Imperatore venerat græce ſcriptam, dixitque ei Patritius; lege. At ille proſtratus ante pedes ejus, ſurrexit, explicuitque, & ait; jubes Domine mi, ut græce legam, ut exarata eſt, an per latina verba? Quia græce, & latine utebatur, & latinam, ut græcam tenebat. Tunc admiratus Patritius unà cum Majoribus, & cœtu Populi, juſſit deferri Præceptum latinis literis exaratum, & præcipiens ei dixit, tolle hoc præceptum in manu tua, & lege idem græcis verbis. Accipiens verò ille legit græce per totum. Tunc placuit Patritio ſententia ejuſdem Johannicii, & glorificavit Deum, qui abſtulit animam, & animatum reſtituit Corpus; juſſitque niſi pro ſua ſcientia extra Palatium nullatenus moveret pedes, ſed quotidie ante ejus ſtaret aſpectum. His itaque geſtis poſt tertium verò annum Imperator Conſtantinopolitanus juſſit exarari epiſtolam ad hunc Patritium, continentem ita. Mitte ad me

virum illum, qui tales compoſitiones, quas ad me miſiſti, & carmina fingit. Qui onerata roborea navi diverſa neceſſitate, miſit eum in Conſtantinopolim, & cum eum intuitus fuiſſet Imperator, incredibilis fuit de ejus ſcientia. Poſt dies verò paucos ejus claruit doctrina, & inter Primates eum habuit.

CAPUT TERTIUM.

Clerus à Theodoro ſecedit in Nativitate Domini. Diſſidium per Exarchum componitur. Clerus in priſtinùm reſtituitur.

IGitur Theodorus iſtius Civitatis Pontifex non recedebat à nequitia infinita, quam cœperat. Quando amplectebatur Presbyteros, omnes Diaconos repellebat; poſt vindictam exercitam iterum diligebat Diaconos, & Presbyteros abiiciebat. Tales diſſenſiones ante eos nequiſſimus ſerebat ſator, & unumquemque ludificabat. Poſt verò omnes in paupertatem redegit, & penuria nimis afflixit. Pro grandi neceſſitate omnes indignati ſunt maxima ira. In die namque Vigiliæ Nativitatis Domini

jerunt

jerunt Sacerdotes unanimiter ad Theodorum Archipresbyterum, & ad Theodorum Archidiaconum, & dixerunt eis; dic Domino noſtro Pontifici; male contra nos agit, ſatis nos opprimit, ſive ſtimulat, multa gravamina ſuper nos imponit, quæ tolerare minime poſſumus. Quartas nobis per occaſiones abſtulit, ſtatuta Apoſtolica confregit, conſuetudines Eccleſiæ incendit, Matriculas demit, à gremio nos Eccleſiæ repellit, Evangelia diſſimulat, corpora affligit, ſubſtantias diripit, facultates tollit, cenſuales nos eſſe nititur. Iram illius tolerare non poſſumus. Illi autem euntes narraverunt Clericorum verba in aures Pontificis. Ille omnibus verbis auditis, quaſi miſſile ſuſcipiens telum, ſtatim in iram verſus, ait eis; vos irritatis Clericos, vos hæc verba in ore eorum ponitis. Certe qui hoc dixerunt numquam in melius proficient: & converſus ad Archipresbyterum dixit; tu es hujus verborum ſceleris auctor, tu Sacerdotum ſeditionis caput, tu pleniſſime acerrimus hoſtis, tu concitator Plebis; infeſtiſſimus undique adverſarius es. Faciam poſt hanc Feſtivitatem, ut numquam alium voce laceſſas. In ipſa verò ira

perrexerunt omnes ad Eccleſiam B. Mariæ ſemper Virginis celebrare Vigilias; & poſt verò expletum officium retulerunt verba Pontificis ad Clerum univerſum, & indignati ſunt, conſiliantesque mutuò abjerunt ſinguli in locum ſuum. Tunc Theodorus Archipresbyter ivit ad Theodorum Archidiaconum ſuum Conſobrinum in Monaſterio S. Andreæ [a] Apoſtoli, quod eſt fundatum non longè ab Eccleſia Gothorum, prope Domum, [b] quæ vocatur Mariniana. Pulſante eo oſtium januæ, venerunt famuli domus percuſſorem ligni inquirere quis eſſet. At ille dedit notitiam, quia ego ſum. Illi autem citiùs abeuntes narraverunt, dicentes, Theodorus Archipresbyter oſtium pulſat, vult ad te ingredi. Rapidiſſimus alius venit, & dixit, quia in Monaſterio erat. Et Archidiaconus ait; quid prodeſt, quod loquimur, quia ad effectum non pervenimus? Dixerunt ei domeſtici ejus; quid eſt quod iraſceris? Caro tua proxima, conſobrinus tuus eſt, loquere cum eo, non ſeparemeni. Quod ſi Pontifex contra te ſævierit, ille pro te quomodo

do

[a] *Monaſterium S. Andreæ prope Eccleſiam Gothorum.*
[b] *Domus Mariniana prope Eccleſiam Gothorum.*

do verba proferet? Et ingreſſus in prædicto Monaſterio locuti ſunt inter ſe mutuò, & antequam ſepararentur dixerunt inter ſe; quomodo hæc conſilia noſtra ſtabilia erunt, quæ locuti ſumus? Archipresbyter dixit; Deus Omnipotens ſit inter nos mediator, & iſte Apoſtolus ejus, & in die Judicii inter me, & te; qui tranſgreſſus fuerit, requirat Deus cauſam fallaciæ. Archidiaconus reſpondit; fiat, ſic fiat. Talis terminus inter nos firmatus eſt, quem tranſgredere non poſſumus. Omnes Presbyteri iſtius Ædis ad me concurrunt, tu convoca Diaconos omnes, & cæteros Eccleſiæ. Eamus ad Eccleſiam B. Apollenaris, & intrantes Domum Antiocheni Viri ſtemus, ibique Miſſas audiamus. Nullus cum eo hodie miniſtret. Repellamus eum, quod non ſit Paſtor noſter. His dictis abſcedit. Nocte verò eadem jerunt omnes ad Eccleſiam B. Virginis Mariæ celebrare Miſſarum ſolennia, & locuti clam cum ſingulis Officiis, conſenſerunt, & dixerunt; utinam ante factum fuiſſet, & non in talem deveniſſemus penuriam. Expleta verò Miſſa in Eccleſia Apoſtolorum inſurgente aurora, cum Phœbea lumina terram luſtraſſent, perrexerunt omnes unanimes ad Eccleſiam B. Apol-

lenaris, quæ ſita eſt in Civitate dudum Claſſis, & exclamantes ploraverunt amaro animo.[a] Factum eſt autem poſtquam radius Solis in Orbe emicuit, miſit prædictus Pontifex Notarium juxta conſuetudinem, ut vocaret Sacerdotes, ut procederent in Eccleſia, & Miſſas celebrarent: qui cum veniſſet, nullum ex eis invenit, & reverſus nuntiavit ei. At ille ait; fortaſſe dormiunt, pro eo quòd in hac nocte fatigati fuerunt, ideo ſopore depreſſi ſunt. Suſtinente autem eo quaſi una hora diei, iterum miſit Notarium, & non invenit aliquem eorum, nuntiavitque ei, quia omnes *deſunt*. Et ait ille, quid eſt hoc? Qualis jam hora eſt? Si non omnes venerunt, vel etiam quanticumque ſunt veniant. Reſpondens autem de circumſtantibus dixit ei; non æſtimet Dominus noſter niſi quod ego dico. Nullum hodie ex tuis Sacerdotibus reperies, qui tecum ad Altare in hac ſolennitate accedat. Dixitque ille; quare? Et ait iterum; quia omnes tranſmearunt Cæſareæ,[b] tales ad S. jerunt Apollenarem, & ibidem Miſſam celebrant Preſbyte-

a Clerici Ravennates recedunt ab Archiepiſcopo ſuo, & ſubtrabunt ſe ab eo. b Reponendum; *Claſſem.*

byteri, Diacones, Subdiacones, Acolythi, Oſtiarii, Lectores, Cantoreſque cum univerſo Clero illuc ambulaverunt; non eſt relictus ex eis neque unus: ſola Eccleſia eſt, non eſt ullus Cuſtos. Aſſerebant ſe valde afflictos eſſe, migraverunt. Tunc ſurrexit de ſua Sella, ubi ſedebat, dedit ſibi alapam in fronte dicens; heu victus ſum. Ab alto trahens ſuſpiria pectore ſeipſum lamentans, cubiculum introivit. Plebs autem in Eccleſia mirabatur, ignorans hujuſmodi cauſam. His ita peractis ſtatim Pontifex miſit Nobiles Viros, cum velociſſimis equis, ut ſatisfactionibus ad Eccleſiam revocarent. Illi verò, cum vidiſſent eos ad ſe venientes, mox levaverunt ſe omnes ſubmiſſi humo vultibus, & magna voce, antequam Legati Pontificis locuti fuiſſent, dixerunt; recedite, quia non habemus Pontificem, ſed Interfectorem. Quando in hoc ingreſſus eſt Ovile, non talem, ut facit, dedit promiſſum. Surge S. Apollenaris celebra nobis Miſſam die Nativitatis Domini. Te nobis dedit S. Petrus Paſtorem. Ideo tuæ ſumus oves. Ad te concurrimus, ſalva nos. Non hìc conſecrationem accepiſti,
ſed

Digitized by Google

ſed ipſe Apoſtolus ſuis te beavit manibus, & ſpiritum Sanctum tribuit, ad nos direxit, & nos tuam recepimus prædicationem. Ad gubernandum miſſus es, non ad delendum. Tu ante æquiſſimum Judicem ſtas, certa pro nobis, confringe ora cruenta Lupi, ut nos deducere valeas per amœna paſqua Chriſti. Quod ſi non ſurrexeris, & hodie in hac Nativitate Miſſas celebraveris, omnes unanimiter ſtatim ex domo tua egrediemur, & proficiſcemur Romam ad B. Petrum magiſtrum tuum, & cum lamentationibus ante eum proſternemur, & cum ingenti luctu, immenſoque fletu, magniſque cum ſuſpiriis dicemus; fuimus ad diſcipulum tuum Præſulem noſtrum, & Prædicatorem, quem nobis dediſti, & noluit Miſſas in tali præcipuo die Nativitatis Domini celebrare. Aut vindica nos de eo, aut da nobis novum Paſtorem, qui nos defendat de ore Draconis, qui infra noſtra mœnia cubat, & noſtras condoleat afflictiones. Ecce tu ipſe Paſtor bone noſti, quia multæ ex tuis ovibus abjerunt per nimia gravamina, & famis penuriam, receſſeruntque à ſancto mandato, & à doctrina tua, nequiſſimo Præſule ſuffocante. Quod

ſi non

ſi non nos audierit, exinde pergemus Conſtantinopolim ad Imperatorem, & quæremus ibi Patrem, & Paſtorem. In his autem dictis talis lamentatio, luctuſque ingens ex utriſque partibus fuit, ut illi, qui ad Pontificem reverſi ſunt pro intemperatis lacrymis, atque murmurationibus omnium illorum Clericorum, vix verba dare valuerunt, atque legationem explere nequiverunt. Tunc Theodorus Archiepiſcopus metuens hoc, triſtis ad Palatium cum magna feſtinatione profectus eſt, & omnia, quæ acciderunt ſibi, retulit Patritio cum mœrore dicens; dereliquerunt me oves meæ, expoliatus ſum paſtorali honore, & repulſus, ſpretuſque. Grex Domini mihi commiſſus quærit ſibi Paſtorem alium; properaverunt Claſſem, & ingreſſi in Eccleſiam B. Apollenaris accuſant me apud Deum, & derident me. Patritius verò ſubitò miſit Nobiles Viros, ut revocarent univerſos Cleros, & eorum omnes conſuetudines in priſtinùm reſtitueret. Illi autem indignati cœperunt flere, & dixerunt; ſi Conſtantinopolim attingemus, etiam & ſuper Exarchum hunc querelabimus, quia antea corrigere eum noluit. Non venimus,

ſed

ſed uſque horam nonam expectabimus hunc B. Apollenarem Pontificem noſtrum; quod ſi moras fecerit, Romam gradiemur. Et reverſi largas fundentes lacrymas nuntiaverunt Pontifici, & Patritio, ut audierunt, & lamentabantur. Addiderunt, quod talis luctus, mugituſque infra ipſam reſonat Eccleſiam, qualis nunquam nec auditus, nec viſus in tota Claſſe fuit. Etiam & audientes illorum mœrentium voces, cum ipſis amarè flevimus. Tunc Archiepiſcopus mœrore valde afflictus, voluit ſe pedibus Patritii proſternere; ait enim ingenti luctu; obſecro tuam clementiam, non vos pigeat illuc ire, & [a] fatigium pro me habere, ut ſpondeas pro me. Omnia facturum pollicere, juxta quod illis placet, & ex rebus Eccleſiæ non ampliùs, niſi ut unus ex illis, particeps ſum. Tunc Patritius faleras equo ſuperimponi juſſit, aſcendit deſuper, venit ad prædictum Martyris ſepulcrum, & connotans omnes ad ſe, fudit lenia verba, pacificaque, & ſecum reduxit, promittens omnia emendare, ſicut nuper audiſtis. Et venerunt, & Miſſas, & Veſperum una hora celebraverunt cum man-

[a] Ideſt *laborem*, inde Italicum *fatica*.

manſueto Pontifice, veſperaſcente die.
Alia verò die venit Exarchus ad Domum Eccleſiæ, & ſedit cum Archiepiſcopo, & cunctis Presbyteris, à tergo eorum Diaconi ſtantes, unà cum omni Clero Eccleſiæ ſteterunt in conflictu. Cum multa controverſia, & alterna verba inter eos eſſent, convictus eſt Pontifex, & ſtatim reſtaurati ſunt omnes de honore, & dignitatibus, & ſortiti ſunt opes Eccleſiæ, & non fuit ex eis aliquis, qui [a] quandam partem Eccleſiæ non haberet etiam, & ſubtractos actores, & praſtias ab hujus Eccleſiæ familiaribus, & perrexerunt omnes læti ad Monaſteria ſua, & benedicebant Deum. Quibuſdam antea ſolis Pontifex utebatur, poſtea omnes ſortiti ſunt, & ex illo die tale fœdus inter Pontificem, & Sacerdotes ſtatutum eſt, antequam conſecretur per repromiſſionem, ut familiares Eccleſiæ auctoriam, curatiorem habeant.

CAPUT

[a] Fortè *quartam*.

Digitized by Google

CAPUT QUARTUM.

Theodorus Pontifici Romano ſubmittitur. Statuta ſub Agathone Leo II. confirmat, certis conditionibus admiſſis. Theodori obitus, Sediſque tempus.

IGitur poſt paululum tempus ipſe Præſul dolorem in pectore ſervans nocendi ſuis Sacerdotibus, recordatuſque malum, quod in eum exercuerant, & quia minime poterat, ut volebat, ſuos parentes de rebus ditare Eccleſiæ, occulta ſuggeſtione Romam mittens ad Agathonem Papam, quaſi pro cauſa Sanctarum Dei Eccleſiarum in Fide Catholica cum eo tractaturus, illuc eum juberet venire. Qui mox ſcripſit Epiſtolam, ut Theodorus Præſul pro ſancta, & intemerata Fide Catholica Romam properaret. Qui oſtenſa coram omnibus ſuis Sacerdotibus legens replicuit, dixitque ad illos; quid vobis videtur? Ecce Apoſtolicam Epiſtolam vidiſtis; & quod in ea continetur ſcitis; quid vobis videtur? Extra veſtram non faciam voluntatem. Unum habemus conſilium Fratres, una voluntas, unus

unus animus ſit, eamus, an ceſſemus. Illi verò in ſimplicitate reſpondentes, neſcientes occultum conſilium, dixerunt; oportet nos omnes pro Fide Orthodoxa, & Sancta Dei Eccleſia mortis ſubjacere periculo. Cum autem perveniſſet Romam, ſubjugavit ſe, ſuamque Eccleſiam ſub Romano Pontifice. Romanus gaviſus Pontifex, qui adquiſierat quod Prædeceſſores ſui perdiderant, gratulanter ſuſcepit eum, & conſenſit ei quidquid poſtulavit, & quod petiit, largitus eſt voluntati ejus. Mortuo verò Agathone Papa, cum ſucceſſore Leone omnia placita adimplevit, ſtatutaque inter ſe fuerunt, ut qualem Electum hic ex Ravenna Sacerdotes Romam deportaſſent, ipſum conſecraſſet; non ampliùs in tempore conſecrationis Romæ maneret [a] niſi octo diebus, ultra jam illuc non veniret. Niſi in die natalis Apoſtolorum Legatum ex Sacerdotibus mitteret, & Ravennenſis Pontifex eſſet quietus, & alia multa Capitula, quæ non poſſumus exarare, confirmata per manum Leonis cum Presbyteris. Igitur obiit iſte ferociſſimus die XVIII. men-

[a] *Electus in Archiepiſcopum Ravennæ non debet ſtare in Roma, niſi per VIII. dies, etſi non confirmatur Pontifex eſt.*

menſis Januarii, cum multa alacritate Sacerdotum, & omnium gratulatione humo ſubmerſus eſt, in Ardica B. Apollenaris[a] ſubtus jacet. Epitaphium verò ejus clare legere non potui. Sedit annos XIII., menſes III., & dies XX.

OBSERVATIONES

AD VITAM THEODORI.

Theodorus ab Agnelli calumniis vindicatus. Theodorus Exarchus à Calliopa diverſus. Nonnulla indicata ad diſciplinam ſpectantia, & ad Ravennatis Epiſcopi autocephaliam.

I. Quæ Agnellus in hac Theodori Epiſcopi Vita Poſteris mandavit, refert ſummatim Rubeus lib. 4. pag. 208., inde ſubiicit; *hanc Hiſtoriam ex Vitis Ravennatum Archiepiſcoporum à nobis deſcriptam facile coniici poteſt, tum ex his, quæ cæteri omnes graviſſimi Auctores tradiderunt, tum ex ipſo rei merito à vero longiùs aberrare, ab ejuſque Seculi hominibus deſcriptam, qui arrogantia adversùs Romanam Eccleſiam elati, eam ſubjectionem ægreferebant. Nam Theodorus fertur ſumma pietate fuiſſe, & in pauperes munificentiſſimus, quique Sacerdotum Ravennatum mores in tanta rerum omnium licentia in deteriùs labentes, ac corruptos juſta ſeveritate correxerit.* Hæc ex pluribus excerpere placuit, Agnelloque narratis adiicere, ut quod Theodori famam juvare poteſt, maledictis, probriſque oppone-

a *Sepulcrum Theodori peſſimi Archiepiſcopi Ravennæ.*

ponerctur. Licèt Agnellus præterea totus ſit in Theodori memoriam diris inſectando, non ſilet tamen quædam in ejuſdem Epiſcopi laudem cedentia, qualia ſunt, quæ pertinent ad conſtructam, ſeu in meliorem, amplioremque formam redactam Ædem S. Pauli in Vandalaria nuncupatam, quæ anteactis temporibus vel Synagoga fuerat Judæorum, vel uti Synagoga deſpectui habita, ambigua enim mihi phraſis eſt, qua id Noſtro narratur.

II. Ea occaſione, quæ in primis Theodori Exarchi pietatem commendant, laudantur, qui B. Theodoro Diacono Oratorium ædificavit, Calices aureos tres Eccleſiæ Ravennati, & thecam pretioſam obtulit, quique quotidie S. Mariæ ad Blachernas Ædem extra Ravennæ pomœrium ſitam frequens colebat, ubi & cum conjuge ſua Agatha ſepeliri mandavit. Hæc autem à Theodori Calliopæ moribus admodum abludunt, oſtenduntque hunc ab illo diverſum, quod ſupra in Mauri Epiſcopi Vita indicatum eſt. Mitis etiam ingenii Virum hunc oſtendunt, quæ in hujus Epiſcopi Vita referuntur, qui diſſidium Cleri prudentiſſime compoſuerit, & abſtinuerit ab emendando Clero (quod verum cum Rubeo exiſtimo) refractario, Epiſcopique animo, vi adhibita, componendo, omneque judicium, uti Canones ferebant, Eccleſiæ reliquerit. Nullus etiam dubito eundem, conſilium opere juviſſe, quo Reparatus tractatu Theodorus effectu Romano Pontifici Ravennatem Eccleſiam reſtituit, quæ nullo modo Calliopæ moribus, ingenioque congruere potuiſſe palam eſt. Referens Noſter Oratorium B. Theodori ab Exarcho conſtructum, meminit Eccleſiæ S. Martini in Cœlo aureo, ex quo conjectura infirmatur, qua ſuſpicatus ſum Reparatum ibidem Monachum egiſſe, niſi in illius Epiſcopi Vita S. Apollenaris nomine eadem

Digitized by Google

Baſilica vocetur, quæ hìc veteri S. Martini vocabulo laudatur, cui repugnat Agnellus, qui S. Martini ſemper vocat. Rem eam itaque incertam agnoſco, lubenſque fateor, quod aliàs ſemper apud Noſtrum Monaſterii nomine Oratorium intelligi poſſe, apud quem Reparatus miniſtraverit, unde ad Epiſcopatum aſſumptus fuerit.

III. Plura ex hac Theodori Vita excerpent Lectores ad diſciplinæ mores ſpectantia, veluti rationem reddit. uum Eccleſiaſticorum erogandorum, officia Archipresbyteri, Archidiaconi, Notariique, ſolennium Miſſarum in præcipuis anni Feſtis indicendarum, & peragendarum methodum, & plura his ſimilia, quæ enarrare ſuperfluum eſt. In Johannicii etiam hiſtoria publicus Exarchatus Notarius, quo munere illuſtris eſſet, deprehenditur. Cæterum de eodem Viro aget Agnellus infra in Vita Felicis, addetque, quæ ad ejus cognationem, genus, obitumque ſpectant. *Illud* obſervari meretur præ cæteris *Ravennatem Clerum* aſſenſum præſtaſſe, ut cum ageretur de controverſia Fidei, quæ Monothelitarum hæreſi nondum proſtrata, in diſcrimen vocabatur, Epiſcopus Romanæ Synodo vocatus adeſſet, quod ipſum profectò erat ratione Synodi autocephaliæ abrenuntiare. Verùm potuit fieri, ut Epiſcopus ſe vocari diceret, vel ut extra Synodum Romanam, vel in generali, œcumenicaque cogenda, res ageretur; utroque enim modo potuiſſet adeſſe, non ut Romano Metropolitæ, Patriarchove ſubditus, ſed uti Acephalus. His aſſentiente Clero, Theodorus ſe, Eccleſiamque ſuam, quod Clerus noluiſſet, Romano Pontifici, & ordinationis, & Synodi ratione, ſubmiſit, & autocephaliæ nuper à Mauro per fraudem obtentæ renuntiavit.

VITA

VITA DAMIANI.

CAPUT PRIMUM.

Puer ad Vitam revocatur, qui chriſmate conſignatus denuo obit. Johannicius Ravennam revertitur.

DE S. DAMIANO XXXVII.

DAmianus XXXVII. Brevi corpore, non ſatis pinguis, ex iſto ovili, conſecratus Romæ, humilis homo, manſuetus, & pius. Eo regente Cathedram, magna quies in Sacerdotibus, & Populo fuit, ſicut nobis Vetuſtiores retulerant. Audite. Contigit eo tempore, ſicut narrare audivi, venit quædam mulier cum infante parvulo, ut Pontifex Spiritum Sanctum per manuum impoſitionem, & unctionem chriſmatis daret; ille verò tondebatur. Manipulum namque ejus dixerunt

Digitized by Google

mulieri; expecta donec tondeatur. Illa autem vociferabatur dicens, oh quanta inſania Viri! Puer moritur, & non vultis ſubvenire animæ procedenti, neque nuntiare, & ego taceo? Currite, dicite Domino Pontifici, ut conſignet hunc parvulum, quia in extremis eſt, antequam moriatur, ne poſt funus pueri noxii teneamini. Illis autem abeuntibus, & moram facientibus mortuus eſt puer. Tunc mulier cœpit vociferare, & magnis vocibus clamare, theatrumque excitare, & plangorem tubicinum ſpargebat in vulgus. Audiens hæc Pontifex cœpit interrogare, quid hoc eſſet? Et illi volentes obtegere hujus facta rei, avertere Pontificem ab ira, & non potuerunt. Mulier verò exclamavit; ecce multis hic morata ſum horis, & nullus nuntiare voluit ex tuis, ut conſignares puerum; modò verò anima non eſt in eo. Corpus mortuum quomodo poteſt Paraclitum ſuſcipere Spiritum Sanctum? Tu videris optime Præſul.[a] Tunc accipiens Pontifex in ulnas ſuas valde gemens, & flens ingreſſus eſt poſt abſidam Eccleſiæ, proſtravitque ſe cum eo pronus in terra flens,

[a] *Mortuum Puerum ſuſcitat Damianus Archiep. Raven.*

flens, & orans diutiſſime cœleſtem Dominum invocando. Eo autem orante reverſa eſt anima pueri in viſcera ejus, & conſignans eum emiſit ſpiritum. [a] Eo namque tempore reverſus eſt prædictus Johannicius Conſtantinopoli Ravennam, & claruit ejus ſapientia in tota Italia,

CAPUT SECUNDUM.

Ravennates Cives conſuevere inter ſe præliari. Factioſi ab Urbis Portis nomen mutuati. Cædes ingens hominum, inde plures proditorie, & clam occiſi. Indicta publica prece ſceleris Auctores inventi, & pœna multati.

NOs verò Fratres ſemper in excubiis ſumus ſicut milites in procinctu; & quando Omnipotentis Dei noſtri miracula audimus, gratulamur, quia dignatus eſt labentes ad Regnum erigere. Et quando audimus Diabolum aliquem lædere, & ſuis laqueis irretire, triſtamur, quia captus ille non certavit fortiter contra inviſibilem

 hoſtem

a *Johannicis venit de Conſtantinopoli Ravennam.*

Digitized by Google

hoſtem. Sed tamen nullus adversùs eum dimicare poterit, niſi cœleſti fuerit clypeo munitus. Ille Tergiverſator, ut qui ſe Altiſſimus eſſe voluit, & Filium Dei deriſit. Si non vos ſtare piget audietis, qualia ſuæ calliditatis opera in iſtius Præſulis temporibus in hac ſeminavit Civitate. In priſcis [a] ergo temporibus conſuetudo orta fuit uſque nunc talis horrenda, & cavenda, & detrahenda iniqua fuit, & permanet uſque nunc. Die omni Dominico, vel Apoſtolorum die Ravennenſes Cives non ſolùm illuſtres, ſed homines diverſæ ætatis juvenes, & ephebi, mediocres, & parvuli, promiſcui ſexus, ut diximus, poſt refectionem per diverſas Portas aggregatim egredientes ad pugnam procedunt. Deliri, & inſani! quando ſine cauſa ſe morti ſubiiciunt. Contigit eo, ut diximus, tempore, ut Tigurienſis Porta iniret certamen cum Puſterula, quæ vocatur ſummus Vicus, juxta foſſam Lamiſem. Qui ingreſſi in prima fronte à Fundibulariis inſecuti, terga Puſterulenſes dederunt. Tigurienſes verò eos inſequentes multa ſtraverunt corpora humo, & venerunt ad prædictam Puſterulam,

lam,

[a] *Conſuetudo Civium Ravenn. inter ſe præliantium.*

Digitized by Google

lam, minaverunt reſiduum infra, & confregerunt molchos, & ſerras, & cum victoria in ſuas reverſi ſunt domos. Et poſt dies octo, die Dominico ex utraque ægreſſi ſunt Porta, & parvuli cum modica orbitella, ſicut mos erat illorum relicto ludo irruentes inter ſe cum baculis ſua capita fregerunt; alii verò ſe interficiebant procul manibus, & miſſili ſaxo; alii mugitu rumbolorum territi per diverſa fugiebant loca; alii verò hinc, & inde induti juvenilibus armis contra ſuos ſtrages mittebant coævos, & non erat ulla requies, undique vulgò cadentium gladio ex Pulterulæ parte mortui ſunt; alii namque ſemivivi relicti, & calidus fluvebat ſanguineus de pectore rivus; & alii erant, quorum ore aperto manabat roſeus ſanguis; multique ex corporis plaga largiſſimum fundebant cruorem, oreque terram mordente, ſpiritum exhalabant. Quicumque verò à ſuis hoſtibus petebat vitam, dicens; heu anima, anima mea, ceſſabat ictus, & non occidebatur. Ita & nunc, qui ſe confidit non mori, & vitam animæ poſtulat, ſinunt eum vivere, & ultra non percutitur. Factaque eſt plaga magna in regione illa, qualis non fuit

aliquando à priſcis temporibus, quam Seniores noſtri memorare potuiſſent. Ecce perditio prima in regione illa, & luctus, & væ. Secunda verò perditio, & interemptio, maxima lamentatio eſt. His itaque geſtis poſt has ſtrages modica quies fuit. Diabolus verò perniciosiſſimus, & inviſibilis hoſtis invidus generi humano ſtimulavit Puſterulenſium corda, & quaſi quis oſtium pulſans, ſic eorum quotidie præcordia urebantur, irritoque omnes conſilio qualiter poſſent Tigurienſes Viros morti ſubiicere, & funditus eradicare. Tunc unuſquiſque dixit ad Compatrem ſuum, & Contubernalem amicum; quod adhuc nobis vita? Ecce omnes ſocios noſtros Tigurienſes interfecerunt, vivos & nos Dominico die .... moliuntur. Natos relinquemus orphanos, neſcimus cui ſervituri ſunt; Uxores noſtræ remanebunt viduæ; omnem cenſum noſtrum inimici noſtri deglutient. Ut quid nobis adhuc vita? Simus fortiſſima pectora in bello. Et elevata voce omnes fleverunt. Poſt depoſitum luctum dixerunt; venite, inſidiemur illis. Occulte aptemus contra eos doloſa mendacia, & improba fingamus ver-

 ba,

ba, & decipiamus eos in falſa humilitate. Subſequente die Dominico infra Urſianam Eccleſiam rogaverunt clam Puſterulenſes Viri, ut Tigurienſes prandèrent cum illis, & petierunt, ne quis ſciret. Expletis verò divinis eloquiis abiit unuſquiſque ad petitorem ſuum, & per manſiones ſingulas diſperſi, diverſis dapibus propinaverunt mortem. Alii verò pugione perempti humo commendati ſunt, alii verò ſecuribus cerebro illiſi in ſtabulo ſub ſtercore equorum ſepulti ſunt, ne ſigna interfectionis invenirentur; nonnulli verò miſſili per femur transfixi ſunt telo; alii ..... pannis exuti in cloaca projecti ſunt; alii namque chelidonio mucrone irruentes dies finierunt, & vitam; multi verò percuſſi volatili ferro in cuniculum projecti, luto obtecti ſunt. Tigurienſes miſeri à Puſterulenſibus diverſis pœnis ſunt interempti, & ſic occulte factum eſt, ut nec interfectionis, nec ſepulturæ ſignum, neque amicorum quis ſcire potuiſſet. Alia verò die fit luctus ingens, mœrore undique tota in luctu Civitas morabatur. Clauſa ſunt Balnea, ceſſaverunt ſpectacula publica, mercatores retexerunt pedes, oppilaverunt caupones tabernas, nun-

Digitized by Google

nundinatores reliquerunt negotia, Sacerdotes gemebant in Eccleſiis, Seniores lugebant, omnes juvenes in plateis erant mœrentes, omnis maritus ſumpſit lamentum, matronæque à thoro maritali mœrebant, viduæ indutæ ſunt veſte lugubri, ſpecioſitas virginum immutata eſt, parvuli ſingultibus nimiùm quatiebantur, in amaritudine animæ omnes afflicti erant. Alii plorabant Patrem ignotæ mortis, alii expectabant filios, neſcientes ſi eſſent fugitivi, alii fratrum ignorantes periculum, alii Viros expectantes, nec quid certiùs ſciebant, unuſquiſque diverſas illuc, atque illuc incedebat vias quærentes, & minime eos inveniebant. Verba verò mœrentium hæc erant; ſi verè terra eos abſorbuit, fortè aliquis eos vidiſſet, ſi in profundo pelagi demerſi eſſent, fluctus nobis eorum Corpora reddidiſſet, ſi Beſtiæ devoraſſent, oſſa non deglutiſſent. Si quis ipſos gladio interfeciſſet, cruor mortem eorum nobis oſtenderet. Et multa alia opinabantur lugentes Populi, ſubmiſſi humo, capillos, & barbas extrahentes, unguibus ora fœdantes, veſtes, ac pectora ſcindentes, Fratres, & Cognatos, Filios, & Nepotes plorantes, amiſ-

amiſſos conſanguineos requirentes, totam Cives finierunt hebdomadam in lamento. Tunc ſanctus Vir Damianus videns hanc Civitatem in tanto luctu morantem, ipſe ſe in maximis dedit lacrymis. Die Dominico prædicavit jejunium, ut ſecunda, tertia, & quarta feria inceſſanter Deum deprecaretur, ut de Cœlo auxilio divino muniti, alicui hoc excidium revelaretur. Præſul verò præcepit Populo, ut gregatim incederet. Ipſe cum Clericis, & Monachis in unam partem, Laici verò ſenes, adoleſcentes, & pueri unus præcepit ut eſſet chorus. Nuptæ verò mulieres, & innuptæ, Viduæ, & puellæ in alteram partem, Turma verò pauperum ſeparatim. Non omnes in unum incedebant, ſed ſeparatim, quaſi medio jactu lapidis. Sacerdotes verò ſacris depoſitis veſtibus ſaccos induti ſunt, aſperſo in capitibus cinere, & pedibus nudis incedebant. Omnes nobiles, & ignobiles ciliciis ſe operierunt, inculta capita, ſquallidaque barba mœrendo incedebant. Matronæ depoſitis veſtibus jucunditatis lugubrem indutæ ſunt veſtem. Omnes decaluabant vertices ſuos, & cutem nudabant. Specioſitas Virginum

ſublata

Digitized by Google

ſublata eſt. Abſtulerunt à ſe mutatorias veſtes, & pallia, proicerunt à ſe inaures, & anulos, & dextralia, & pereſcelidas, & monilia, & olfactoria, & acus, & ſpecula, & lunulas, & liliola, præſidia, & laudoſias, & omnia jucunda, & concupiſcibilia projecerunt, carmen lamentationis imbutæ ſunt. Parvuli ab uberibus matris ſuſpenſi ſunt, planctus hominum, vagitus parvulorum, fletus matrum, mugitus bovum, hinnitus equorum, balatus pecorum, cæterorumque animalium, tota Civitas conclamabat. [a] Expletis tribus diebus afflictionis, ante Solis occaſum Omnipotens Deus, qui revelat profunda de tenebris, & abſcondita producit in lucem, fecit mirabilia, qualia numquam in Gentibus audita ſunt. Ab [b] Amphitheatro, quod fuit priſcis temporibus juxta Portam, quæ vocatur Aurea, uſque ad jam dictam Puſterulam factus eſt quaſi crepitus, & ſonitus ingens, & elevatus eſt fumus quaſi nebula, & hiens terra omnes mortuos, quos infra ſe clauſos habuit, quos Puſterulenſes demoliti ſunt cum nimio furore, in ſinu ſuo oſtendit.

Tunc

a *Miraculum S. Damiani Archiep. Ravenn.*
b *Amphitheatrum in Porta Aurea.*

Tunc Populi audito ſonitu ad fœtorem currentes invenerunt ſinguli mortuos ſuos per ſingulas caſas, infra plagas vermes nutrientes. Tunc adprehenderunt homicidas, judicaverunt eis digna factis, & regionem ipſam cum ædificiis ſubverterunt, & ad nihilum redigerunt, & vocaverunt illam regionem [a] Latronum, uſque in præſentem diem. Non solùm ipſi, ſed & Conjuges, & Filii eorum diverſos modos pœnarum perpeſſi ſunt. De rebus verò eorum nihil aliquis contingere voluit, ſed pyræ traditæ ſunt ad Pontem, qui vocatur Milvius, qui nuper diruptus eſt, & idem in ipſa regione fuit Latronum juxta Tribunal Monaſterii B.Confeſſoris Chriſti [b] Severini.

CAPUT TERTIUM.

Anonymi cujuſdam Damiani ævo viventis nonnulla referuntur. Damianus ipſe laudatur.

IGitur fuit in hac Civitate Ravennæ Vir religioſiſſimus, & bonæ famæ, & quando ad Urſianam Eccleſiam veniebat ejus ſuperiori columnæ Templi parte Virorum ſcapu-

[a] *Poſterula ſive Regio Latronum.* [b] Fortè *Severi.*

ſcapulæ adhærebant. Ante Introitum Miſſarum pſalmos cantabat, cum nullo homine aliquando ibidem colloquio habebat, & poſt Introitum Miſſarum ſemper in faciem Pontificis intuebatur. Quadam verò die, juſſit eum Pontifex adire ad benedictionem S. Apollenaris, ut eſſet particeps Pontificiæ menſæ. Poſt extenſum dapibus ventrem, & fibræ pectoris repletæ eſſent muſto, ſed tamen ſobria mente, interrogavit eum Pontifex, quid hoc eſſet, quod in Eccleſia ſemper in ejus aſpiciebat vultum. At ille reſpondens dixit; non te intueor optime Præſul tantùm, quantùm illum, qui poſt tergum tuum ſtat, cujus pulchritudinem non pleniter tolerare poſſum. Et cum ſanctificaris iuxta te ſtat vultus ejus. Modò non eſt ipſe, qui tunc eſt ſemper tecum ad Miſſarum ſollemnia, & nunquam te deſerit. Poſt aliquot verò dies ſeceſſit in pace; & audierunt eum quidam dicentem ante tempus obitus ſui, quod quadam Dominica die dum nocte antiphonam ad [a] Benedictiones cantarent omnes, & dicerent; *montes, & colles cantabunt coram Deo laudes*, teſtificabat hic, quod etiam ipſi lapides

[a] *Ideſt canticum trium Puerorum.*

Digitized by Google

des Eccleſiæ, columnæ, & laſtæ, atque lateres, tegulæ, nec non etiam omnia metalla, prædictam antiphonam ſimul cum omnibus cantabant. Poſt igitur Virum iſtum humatum juſſit Pontifex ad prædictam columnam cancellos modicos fieri, ne quis baſi columnæ ubi ſancti ſteterunt pedes, indignis pedibus adhæreret, & modicam [a] Crucem infigi juſſit pro memoriale ſempiterno, quod permanet uſque in præſentem diem.

CAPUT QUARTUM.

Johannes S. Johannis trans Cæſaream Abbas. Conſtantinopoli rem ſuæ Eccleſiæ agit. Una nocte Dæmonum ope Ravennam venit. Facti pœnitet.

SEd & de Johanne Abbate [b] Monaſterii S. Johannis trans Cæſaream ſiti in dudum Claſſis, quod vocatur ad Titum, non prætermittamus. Fuit iſte temporibus hujus Damiani Antiſtitis Presbyter nomine Johannes Abbas Monaſterii S. Johannis, qui

a Columna in Eccleſia Urſiana, in qua eſt Crux.
b Monaſterium S. Jo: ad Titum trans Cæſaream in Claſſe.

Digitized by Google

qui vocatur ad Titum, quod Ruſtici neſcientes vocant eum ad Pinum. Cum prædictus Presbyter multas altercationes, & judicia de rebus ſui Monaſterii B. Johannis cum ſingulis hominibus haberet, & nullatenus finis impoſitus fuiſſet, ſed maxime volebant multi prædia Monaſterii injuſte deglutire, attigit Conſtantinopolim, & moratus igitur ibidem multis diebus, faciem Imperatoris non vidit. Qui infra ſemetipſum varia conſilia voluens, die quadam ſtetit deorſum juxta murum cubiculi, ubi Imperator ſedebat, verſum iſtius vocatorii de adventu *Domini* dicens; *qui venturus eſt veniet, & non tardabit; regnum in manu ejus, & poteſtas, & Imperium*. Imperator audiens hæc delectabatur, auſcultans. Ivitque tyro unus, [a] voluit eum amovere de eo loco; & juſſit Imperator deſuper, ne quis ei eſſet moleſtus, donec expleret; finitoque toto Invitatorio vocavit eum ſurſum, ſtetitque ante Imperatorem, & ſuam, pro qua venerat, cauſam ordinabiliter cognitam fecit. Juſſitque Imperator tale exarari Præceptum, ut ipſa res in eo Monaſterio in perpetuum eſſet, & ut

[a] Legebatur *Thironos*.

& ut ipſum munimen pro ſempiterna lege fuiſſet. Poſt hæc autem proſtravit ſe pedibus diu prædictus Presbyter Johannes flens, ajenſque; jubeat mihi Dominus meus exarari epiſtolam ad Exarchum, ut non obligata Fidejuſſor meus tollat, quia craſtina dies erit conſtitutum placitum, ut ego cum adverſario meo in conflictu ſtare debuiſſem. Paruit autem Imperator poſtulationibus ejus, & juſſit ſcribi epiſtolam ad Exarchum, ut nullam diſtinctionem de hac fieret cauſa, neque in judicio eum quis deduceret, nec obligata Fidejuſſor tolleret, nec ullo modo eum moleſtaret. Scripta verò epiſtola, quali menſe, quali die, vel hora, munita ſigillo data manibus ſuis, receſſit, & venit veſperaſcente die ad Portam ipſius Conſtantinopolitanæ Civitatis, ut fortè uſum Navis diſcurrentis Ravennam, aut ad Siciliam invenire potuiſſet; & requiſitis omnibus Carabis, & Celandriis, atque Dromonibus, non invenit. Ille autem juxta litus Maris arripuit iter. Nox illi nigras expandens alas inimicitiam præſtitit. Quantùm illi tenebræ offenſæ fuerunt, tantùm Selenitis [a] ſuos ſparſos radios

[a] Ideſt *Luna*.

qui vocatur ad Titum, quod Ruſtici neſcientes vocant eum ad Pinum. Cum prædictus Presbyter multas altercationes, & judicia de rebus ſui Monaſterii B. Johannis cum ſingulis hominibus haberet, & nullatenus finis impoſitus fuiſſet, ſed maxime volebant multi prædia Monaſterii injuſtè deglutire, attigit Conſtantinopolim, & moratus igitur ibidem multis diebus, faciem Imperatoris non vidit. Qui infra ſemetipſum varia conſilia voluens, die quadam ſtetit deorſum juxta murum cubiculi, ubi Imperator ſedebat, verſum iſtius vocatorii de adventu Domini dicens; *qui venturus eſt veniet, & non tardabit; regnum in manu ejus, & poteſtas, & Imperium*. Imperator audiens hæc delectabatur, auſcultans. Ivitque tyro unus, [a] voluit eum amovere de eo loco; & juſſit Imperator deſuper, ne quis ei eſſet moleſtus, donec expleret; finitoque toto Invitatorio vocavit eum ſurſum, ſtetitque ante Imperatorem, & ſuam, pro qua venerat, cauſam ordinabiliter cognitam fecit. Juſſitque Imperator tale exarari Præceptum, ut ipſa res in eo Monaſterio in perpetuum eſſet, & ut

[a] Legebatur *Thironos*.

& ut ipſum munimen pro ſempiterna lege fuiſſet. Poſt hæc autem proſtravit ſe pedibus diu prædictus Presbyter Johannes flens, ajenſque; jubeat mihi Dominus meus exarari epiſtolam ad Exarchum, ut non obligata Fidejuſſor meus tollat, quia craſtina dies erit conſtitutum placitum, ut ego cum adverſario meo in conflictu ſtare debuiſſem. Paruit autem Imperator poſtulationibus ejus, & juſſit ſcribi epiſtolam ad Exarchum, ut nullam diſtinctionem de hac fieret cauſa, neque in judicio eum quis deduceret, nec obligata Fidejuſſor tolleret, nec ullo modo eum moleſtaret. Scripta verò epiſtola, quali menſe, quali die, vel hora, munita ſigillo data manibus ſuis, ſeceſſit, & venit veſperaſcente die ad Portam ipſius Conſtantinopolitanæ Civitatis, ut fortè uſum Navis diſcurrentis Ravennam, aut ad Siciliam invenire potuiſſet; & requiſitis omnibus Carabis, & Celandriis, atque Dromonibus, non invenit. Ille autem juxta litus Maris arripuit iter. Nox illi nigras expandens alas inimicitiam præſtitit. Quantùm illi tenebræ offenſæ fuerunt, tantùm Selenitis [a] ſuos ſparſos radios

[a] Ideſt *Luna*.

dios ei beneficium præſtitit, & quantùm altiùs in ſublimitate ſe erigebat, tantùm clarior terra apparebat. Dum autem ſpatiatur in litore, & cogitaret quid ageret, apparuerunt ante oculos ejus tres Viri in nigra veſte, eique dixerunt; quid turbata mente Abba Johannes in hoc litore verſaris? At ille reſpondens dixit; omnia quæcumque ab Imperatore petivi, obtinui, multo tempore commoratus ſum. Navis deeſt, ut Ravennam revertar, ideo mihi triſtitia undique eſt. Dixerunt ei improbi Viri; ſi ea, quæ dixerimus tibi, facies, craſtina die eris in domo tua infra domeſticos tuos. At ille dixit eis; facio quod vultis. Et illi; accipe virgam in manu tua, & deſigna in hoc ſabulo navem, deinde vela, remigia, ſcaphas, nautaſque. Fecit ita, ut ſibi imperatum fuerat. Iterum dixerunt ad illum; jace in cataleta navis infra ſentinam juxta carinam. Audies mugitus ventorum, poſtquam ingreſſus pelagus, audies voces periclitantium, audies tempeſtates, & horreas, audies ſonitus aquarum inundantium, & ſic oppila os tuum, ut nec etiam ſignum Crucis manus tua exprimat.[a]

Qui

[a] *Mirabile Diabolicum in perſona Johannis Abbatis Mon. S. Joh. ad Titum, vel ad Pinum.*

Qui jacuit in terra proſpiciens juxta ſe Maria. Ecce undique factus eſt repente ſonitus quaſi fragor nubium, & velut procelloſa tempeſtas. Dabat ventus mugitus, ipſas ſuas verberabat pelagus undas. Franguntur remi, inciduntur antemnæ, ſolvuntur ſcaphæ, dabant Nautæ nigerrimi, teterrimique luctus, & ipſe ſic ſe coëgit Abba, ut nec flatum illius quis audire potuiſſet. Ad pullorum verò cantus inventus eſt ſuper tectum Monaſterii ſui, & videns ſe ſolum, exclamavit voce magna ad ſuos, ut eum deſuper de tecto deponerent. Illi denique putantes eum phantaſma eſſe, nolebant parere præceptis Domini ſui. Tunc ille clamabat voce majori nominatim unumquemque eorum, aiens; deponite me, & cognoſcetis, quia ego ſum. Vos ſcitis, quia in Conſtantinopolim fui Civitatem pro utilitatibus iſtius Monaſterii, & modò venio, & ut non paveatis ſcitote, quia validis ventis huc projectus ſum. Illi his verbis auditis citiùs poſuerunt ſcalas, & deſcendit. Agnitus eſt à ſuis, obſculatuſque per ordinem univerſis, juſſit pulſare tabulam dicens, jam Matutini hora eſt, & poſt opus Dei eum petit quies. Alia autem die

Digitized by Google

luſtrata Cæſarea egreſſus eſt, & à [a] Vandalaria Porta, quæ eſt vicina Portæ Cæſareæ, relicto Laurenti Palatio, Theodoricanum ingreſſus eſt, jubetque ſe Exarcho præſentari. Ille læto animo ſuſcipiens eum, & juſſit legere Præceptum, & complicatum reddidit Præsbytero offerenti ſibi, dixitque ad eum; hoc Præceptum in perpetuum tibi, tuiſque Poſteris tutamentum ſit. Sponſionem Fidejuſſori tuo tollam, quia negligens fuiſti cum adverſario agere tuo. Ad hæc ille reſpondens, dixit; Dominus noſter Imperator ſuum Præceptum per epiſtolam dedit, ut omnia obligata mea facta ſint in judicio invalida. Denique in iram verſus Patritius accepit epiſtolam de manu Presbyteri, legenſque invenit exaratam ſecundùm quod ſuperiùs diximus, & retinens epiſtolam in achemeniam verſus irrupit, dicens; dic falſitatis Auctor, quando hæc exarata fuit epiſtola? Johannes Presbyter reſpondit; heri hora nona. Patritius dixit; & quomodo tam citò venire potuiſti? Eo quòd nullus eſt, qui in tribus menſibus Conſtantinopolim ire, & reverti poſſit. Quomodo ego

rever-

a *Porta Vandalaria.*

Digitized by Google

reverſus ſum, Presbyter ait, Pontifici meo indicabo. Negotia mea, & mea pœnitentia patere in me hoc maneat. Tamen ſi me falſitatis urgues cauſa, mitte mecum Legatos tuos, & pergamus illuc. Si hæc falſa inventa fuerunt ſecundùm paternos [a] audire definitum. Tunc inde removens pedem, venit ad Epiſcopium iſtius Eccleſiæ, & ingreſſus ad Damianum Papam, proſtravit ſe ad veſtigia pedum ejus, & narravit ei omnia facta rei; indicavit quomodo eum phantaſmæ per diſcrimina Maris duxiſſent, & ſuper tectum ſui Monaſterii poſuiſſent, & ſolum ibidem reliquiſſent. Exhortatione autem Pontificis egit veram pœnitentiam, & finivit dies ſuos in pace.

CAPUT QUINTUM.

Judæi cujuſdam converſio. Damiani Patria, educatio. Archivi Ravennatis incendium. Pontificis obitus. Epitaphium.

OBſecro vos Fratres ſtare non pigeat vos; adhuc unum reſtat miraculum. [b]

 Quo-

[a] Fortè, *pacta inter nos audiam.*
[b] *Miraculum B. Damiani Archiep.*

Quodam die Dominico poſt finitam Orationem Dominicam, Corpus Domini prædictus Pontifex cum Sacerdotibus frangeret, ſicut ſoliti ſumus, Judæus unus, qui ſolitus erat ſtare ad Virgines in loco, qui dicitur [a] Ermolas, cucurrit citiùs ad Sanctum properans Altarium, & ait Pontifici; obſecro te optime Præſul, da mihi partem ex Corpore Agni, qui nunc manibus veſtris diſcerpitur. Cui ſummus Sacerdos; non eſt tibi licitum Corpori ſociari Domini, quia Sancto Baptiſmate lotus non es. Iterumque Judæus; non panem Sanctum quæro Pater, ſed carnem Agni, quam manibus veſtris diſcerpitis, quem ego ſuper hanc Aram vos adtrectantes humanis video oculis meis. Ex Agno, quem video, quæro; non panem cupio, quem non video. Ad hoc Sanctus Vir reſpondens dixit; non poſſumus Sanctum immundis dare, donec qui inquinatus, aqua ſancta mundetur. Accipe ſignum Agni, & ex eo Agno veſcere nobiſcum. Statimque ipſe videns, dedit nomen ſuum, & inſtructus à Pontifice, accepit Baptiſmum immortale, & ex infideli factus eſt fidelis. Hic

a Locus ad Virgines, qui dicitur Ermolas.

Hic verò Præſul ex Dalmatiarum fuit partibus, ſed obtulerunt eum huic ſui Parentes Eccleſiæ, & iſte ſacris literis eruditus, ad hunc Eccleſiæ apicem pervenit. Eo tempore [a] Archivus Eccleſiæ iſtius ab igne concrematus eſt, & ibidem multa monumenta flamma conſumpſit, & multa à malignis hominibus rapta ſunt, & abſconſa. Tunc congregatis omnibus Sacerdotibus ſedit cum eis Pontifex prædictus in Propina, deditque anathemata maledictionis unicuicumque, qui ex prædictis haberet muniminibus, & non redderet, illi anathema eſſet, & quicumque redderet, innocens eſſet à culpa. Obiit hic Beatiſſimus Vir III. Idus Maii. Epitaphium invenietis ſuper ſepulcrum ejus continentem ita;

Sanctificis ſemper meritis memorande Sacerdos
Hoc poſitus tumulo Tu Damiane jaces.
Corpore defunctus, tamen eſt tua fama ſuperſtes;
Artus obiit terris, lux tua facta tenet.
Dalmatiæ veniens Antiſtes beatus à rure,
Tutata eſt precibus ſancta Ravenna tuis.
Cuncta ſalutifero deponens tempore ....
Te pius in populo Chriſto rogante dedit.
Quod tamen his Templis meruiſti ſumere buſta,

a Archivus Eccleſiæ Ravenn. igne combuſtus eſt.

Te placuiſſe Deo tanta ſepulcra probant;
Utque vices cujus geſſiſti rite Sacerdos,
Ipſius inque locis ſit tibi ſancta quies.

Hæc infra Eccleſim B. Apollenaris ſcripta ſuper ſepulcrum ipſius invenimus. Sedit annos XVI., menſ. II., dies XVI.

OBSERVATIONES
AD VITAM DAMIANI.

Quæ de puero vitæ reddito hic narrantur, alibi, & aliter Rubeo narrata. Conſignandi ritus illuſtratur ex quibuſdam ineditis. Pugnæ civilis abuſus Parmæ ante paucos annos ceſſaſſe Damiano adſcriptum perperam, quod de altero dictum eſt. Fabuloſum quod de Johanne Abbate narratur. Ex Monachis mutuatus ritus. Seculi illius barbaries ex Epitaphio.

I. QUod primùm in hac Damiani Vita occurrit, eſt puer ante Confirmationem acceptam demortuus vitæ reſtitutus, qui ſtatim à Confirmatione recepta rurſus objerit. De ea re Rubeus lib. 4. pag. 212. hæc paucula habet; *hominem vita jam functum ad vitam revocaviſſe, fuſis ad Deum precibus, ferunt*. Idem ad Johannis cognomento Angeloptis Vitam lib. 2. pag. 99. ſimilem hiſtoriam narraverat. Hæc autem præmiſerat; *omittendum hoc loco minime putaverim, quod de Johanne Ravennatum Antiſtite ſcribitur, qui tamen cum alius fuerit ab eo, cujus nunc meminimus, quo lo-*

co

co reponendus ſit, cum multi bujus nominis Archiepiſcopi ſint inſecuti, adbuc clam me eſt. Addiderat autem referri, quod cum Johannes in S. Vitalis Templo pueros ſacro Chriſmate inungeret, Vidua quædam præ turba accedere nequivit, ut puer ad mortem languens, quem in ſinu ferebat, ſacro Chriſmate inungeretur. Illa itaque Epiſcopum domum revertentem proſecuta, januis excluſa, dum quærit, ut aliquis ad Præſulem ſibi aditum paret, vidit puerum obiiſſe. Quare dum ejulatibus pueri ante Confirmationem ſibi prærepti jacturam lamentaretur, Epiſcopus accurrens, & in ſe culpam transferens ejus, quod evenerat, precibus puerum ad Deum fuſis ad vitam revocat, conſignatumque matri reddidit. Ejus prodigii memoriam in Sacello Domus Archiepiſcopalis extantem laudat Rubeus. His ait addi, quod cum ob miraculi patrati famam Johannes ille celebrior in dies haberetur, ſubduxit ſe ab omnium oculis, & in Pirchinniani, Capraſiique montis Alpes contruſit. Hiſtoriam ſuo loco motam, fabuliſque varie infartam nemo non videt; memoria proinde illa, quæ in Archiepiſcopali Domo extare dicitur, ſi ſolam Infantis ad vitam revocati, & ab Epiſcopo confirmati ſeriem præfert, ad Damianum Epiſcopum, non ad Johannem quemcumque referenda eſt. Cætera abſona, nec rebus, aut temporibus congruentia, ut Rubeus ipſe ſcite notat.

II. Illud mirari ſubit, quî potuerit puer baptizatus à Damiano non ſacro Chriſmate conſignatus relinqui, cum recèns Baptizati ſtatim conſignari ſolerent, inde ſacræ Synaxis communione munirentur, ſeu communicarent de Corpore Domini, ut habent Alcuinus de officio Sabbati Paſchæ, Rhabanus de Inſtitutione Clericorum, aliique paſſim. Dilatum alicubi in Galliis Confirmationis Sacramentum ex Jona Aurelianenſi conficitur lib. 1. de

In-

Inſtitut. Laicali cap.7., qui dilationem hujuſmodi ſugillat; verùm illud ſtatim poſt Baptiſmum in Italiæ Eccleſiis adminiſtrari ſolitum, plura probant jam edita. Ex ineditis hæc habeo. In Codice Sacramentario Eminentiſſimi Ottoboni ſeculo undecimo primùm deſcripto, poſtrema, quæ in Sacramenti Baptiſmatis collatione præſcribuntur, ſunt; *baptizat, & linit eum Presbyter de Chriſmate in cerebro, & dicit; Deus Omnipotens &c. Oratio ad Infantes conſignandos. Omnipotens ſempiterne Deus, qui regenerare dignatus es hos famulos, & famulas tuas ex aqua, & Spiritu Sancto, quique dediſti eis remiſſionem omnium peccatorum, emitte in eis Spiritum tuum Sanctum Paraclitum de Cœlis, ſpiritum ſapientiæ, & intellectus, ſpiritum conſilii, & fortitudinis, ſpiritum ſcientiæ, & pietatis: adimple illos ſpiritu timoris tui, & conſigna eos ſigno Crucis Chriſti in vitam propitiatus æternam. Per &c.* Extabant interpretioſiora Eminentiſſimi Caſanatæ, cujus memoria nunquam intermoritura eſt apud pios, & ſacrarum literarum cultores, duo egregia volumina ex pergameno, quæ ille dum anno 1698. Romæ eſſem propriis manibus è ſcrinio accepta mihi exhibuit, & humaniſſime eorum deſcribendi copiam fecit. In eorum uno deſcribuntur ritus benedicendi Fontis, & Baptiſmatis adminiſtrandi, in altero ſacrarum Ordinationum cæremoniæ, & Preces. Figuris pluribus ornatur utrumque volumen pro ſeculi genio non ſpernenda arte depictis, quæ ritus ipſos, & myſteria ob oculos ponunt. Notas etiam cantus videre eſt, verbis alicubi adjectas. Litaniæ adiiciuntur in eo, quod Baptiſmi ritus exhibet, in quibus S. Benedictus, & S. ejus Soror Scholaſtica invocantur. Scripta omnia charactere Langobardico, & ſpectaſſe ad Eccleſiam Beneventanam, ſeculumque undecimum, probant poſtremi ex adjectis verſibus ex eodem volumine huc tranſcriptis. *Auri-*

Digitized by Google

Auricomas ſpecies cernis quas, ... Lector
Æthereis rutilare modis, bracteiſque coruſcis;
Intus ſi aſpicias, candeſcunt lumine membra,
Tramite ſi recto caute deſcendas ad ima.
Plura datur nobis animus, quæ gaudet amare,
Lilia cum violis, caſciæ cum flore, & amomi,
Cuncta ſimul ſpeciem perpulcre miſta decorant.
Fors & Auctorem quæris, qui comere juſſit
Carmina, ſi legeris nomen .... commodat ipſa.
Egregius Præſul Landulphus ſanctior alter,
Tempore ſub cujus ditata eſt Virginis aula.
Pro cujus laude omnes nos expoſcimus ipſi,
Virginis ut Prolem votivo corde rogetis,
Splendida quò loca Sanctorum mereatur habere.

Pro præſenti autem argumento notanda ſunt, quæ de Confirmatione, & Communione poſt Baptiſmum adminiſtrandis, in eodem volumine habentur. Expoſito enim Baptiſmatis ritu, hæc ſequuntur; *tunc extrahatur foris Cubela* (ideſt egrediantur è Fonte, qui baptizati ſunt) *& permaneant in Eccleſia uſque dum Miſſa celebratur, & Dominicis Sacramentis confirmetur, & ante perceptionem Corporis Domini dicantur iſtæ Orationes &c.* Poſt Orationes tandem his omnia concluduntur; *tunc detur Eucbariſtia bis verbis; Corpus Domini Noſtri Jeſu Chriſti cuſtodiat te in vitam æternam Amen. Hoc autem omnino præcavendum eſt, ut non negligatur, quia tunc omne Baptiſmum legitimum Chriſtianitatis nomine confirmatur.* At hæc ex occaſione deſcripta ſufficiant.

III. Capite ſecundo, & quarto narrata, plura Ravennatis Urbis veterem faciem exhibent, Portas, Vicos, Vias. Factioſum pugnæ genus, ex quo occaſio horribilis, & clandeſtinæ ſtragis à Puſterulenſibus in Tigurienſes patratæ, perduraſſe uſque ad ſua tempora Agnellus ipſe teſtatur. Illud ſane obſervandum, vix modò deſiiſſe apud Par-

men-

menſes. Id ipſum palam eſt ánte paucos annos fieri conſueviſſe, quod hìc deſcribitur inter conterminarum Urbis Portarum Cives (infimæ tamen Plebis) ut ſcilicet feſtis diebus poſt prandium, turmæ fundis, & ſaxis armatæ inter ſe extra pomœrium concurrerent, ſæpius eorum pluribus capita ſaxis excuſſis confracta referentibus. Cum demum res eò deveniſſet, ut non modò ſaxis, ſed gladiis, fuſtibus, tormentis, pugnari cœptum eſſet, ex quo plures cædes fierent, quod ſæpius antea tentatum fuerat, tandem pœnis præſcriptis, inflictiſque, Sereniſſimi Franciſci Ducis pietate conflictatio hujuſmodi videtur omnino ſublata, dum præſentium per Italiam bellorum occaſione militis ad Urbis præſidium conſcripti opera, facilè Plebis coëuntis in propriam necem conatus impediri poſſunt. Scilicet abuſus ſemel admiſſi per plura ſecula perdurant, nec niſi ægre, ſummaque cum difficultate tolluntur.

IV. Inter ea, quæ hìc Noſtro narrantur de Ravennati Anonymo Damiani ætate ſanctitate celebri, unum eſt, quod rerum Ravennatum Scriptores Damiano ipſi tribuunt. Quod ſcilicet antequam diem objerit, cuidam narraverit ſibi viſum, ut cum antiphona quædam canebatur, Ædes tota laudes Deo caneret. Porro id perperam intellectum Agnellus ipſe oſtendit, qui demortuo Viro illi addit ſtatim ab Epiſcopo id datum, ut crate ferrea locus muniretur, ubi divina officia audiens conſiſtere conſueverat. Benedictionum nomine Canticum trium Puerorum intelligitur, quo etiam vocatur in S. P. Benedicti Regula cap. 12.

V. Quod ſequitur de Johanne Abbate Monaſterii S. Johannis Conſtantinopoli Ravennam ope Dæmonum brevi unius noctis ſpatio nec integro reverſi, omiſſum eſt à Rubeo, cæteriſque, qui poſt Rubeum ſcripſere, ob eam fortè rationem, quod exiſtima-

ſtimaverunt narrata fide prorſus indigna. Ipſe & in eadem ſententia ſum, qui ſcio Plebeculæ hæc ſomnia eſſe. Iviſſe Johannem Conſtantinopolim, ſuæ Eccleſiæ jura vindicaſſe, rediiſſe cum de ejus reditu minime cogitabatur exiſtimo; reliqua ad vulgi ſomnia ableganda cenſeo. Porro non uſquequaque ſpernenda hæc narratio fuerat. Situs Cæſareæ, qua hæc Ravennæ uniebatur, exponitur, & agnoſcimus Abbates in hujuſmodi Monaſteriis degiſſe cum Clericis ſuis, qui ſtatis horis diurnis non modò, ſed & nocturnis divinæ pſalmodiæ penſum ſolvebant. Tabula lignea ſignum dabatur, quo ad matutinas horas ad galli cantum ſurgeretur. Id nullus dubito quin ex Monachorum ritibus promanaverit. Σφυρίον ἐξυπνιαστίκον Tabulam illam Palladio dictam in Hiſtoria Lauſiaca cap. 104. notavit Duchangius in Gloſs. Latinitatis, qui alia in eam rem addit apud eundem legenda.

VI. Hiſtoria de Judæo converſo Ravennatum Scriptorum in Libris ex Agnello rite deſcripta eſt; non eſt itaque cur in ea illuſtranda immoremur. Illud in his, quæ ſubſequuntur, mirum; tantam videlicet fuiſſe ſeculi ejus barbariem, ut cum cenſuerint Clerici Damiani optimi Præſulis memoriæ Epitaphium ſcribendum, paucis mutatis illud tranſcripſerint, quod Mariniano olim poſitum fuerat, & pauca, quæ mutata ſunt, ſphalmata admiſerint, ut illa;

Dalmatiæ veniens Antiſtes beatus à rure.

Agnellus, & Mariniani, & Damiani Epitaphium fere idem, uti a ſe lectum, deſcripſit. Quid quod Johannicius ille, qui Conſtantinopoli Ravennam ante Damiani mortem redierat, Græce, Latineque doctus, minime ſcribendo Epiſcopi Epitaphio adhibitus eſt? Extat adhuc in Baſilica S. Apollinaris Claſſenſi hæc brevis inſcriptio;

D. N. DAMIANUS ARCHIEPISCOPUS FECIT.

VITA

VITA S. FELICIS.

CAPUT PRIMUM.

Felicis facies, mores, ſcripta. Abbas idem, & Oeconomus. Nonnulla de Georgio Epiſcopo.

DE S. FELICE XXXVIII.

FElix XXXVIII.[a] Iſte brevi corpore, tenuis facie, modicis oculis, macilenta effigie, ſpiritu ſapientiæ plenus fuit, & fons irriguus, optimus Pater, egregius Prædicator, multorum conditor voluminum, in ſua ſancta fœcundus Eccleſia; expoſitionemque, quam uſque nunc habemus[b] de die Judicii, ubi ait in Evangelio; *cum videritis abominationem*, ipſe dictavit. Et ſolus iſte à Sacerdotibus libera-

a Hic fuit Archiepiſcopus circa annum DV. LXXXXIII.
b Expoſuit Evangelium de die Judicii.

Digitized by Google

beratus, nam reliqua omnia volumina manibus ſuis igne concremavit. Iſte Monaſterium B. Bartholomæi, ubi ego Deo ſavente Abbas, præſuit, & vicedominalia gubernacula ſuſcepta lucullentiſſimus tenuit; ſed tamen poſt multas tribulationes, quas in Conſtantinopoli ſuſtinuit, ut audituri eſtis, cum corona victoriæ ad propriam eum Dominus revocavit Sedem. Sic & mihi de prædicto Monaſterio contigit. A' Georgio Pontifice per pauca annorum curricula ſine cauſa privatus ſum, & ad hoc Monaſterium fui. Nam antequam ad tale culmen aſcendiſſet, ſic eramus ad invicem quaſi ex uno duo vere germani; & poſtquam accepit Archieraticam dignitatem Deum offendit, & omnes Sacerdotes demolivit, cuncta occupans Monaſteria, totaſque Gazas Eccleſiæ, quas Prædeceſſores ſui aquiſierant, pro reatu ſui corporis expendit.

CAPUT

CAPUT SECUNDUM.

Juſtinianus, qui hic Conſtantinus dicitur, naribus, & auribus abſciſſis pellitur. Ad Imperium redit. De Ravennatibus vindicta. Felix captus, & excæcatus.

IGitur iſtius temporibus [a] Conſtantini Imperatoris à ſuis militibus cum aliquibus Civibus Ravennæ nares, [b] & aures abſciſſæ fuerunt. De præſtantiſſimo demiſſum reddiderunt corpus, & de Aula expulſus, projectus eſt in litore, cupientes eum truncare. At ille poſt debilitata membra vitam precabatur, aſſerens ſe totum Imperium eſſe oblitum. His itaque geſtis dum æger ſpatiabatur in litore, conſilio inito cum Bulgaris, in ſua reſtauratus eſt Sede, & poſitus Imperio nares ſibi, & aures ex obrizo fecit. Recolens Populorum iram, jubet truncari Proceres ferro. Fit ingens clamor gravatorum; deleta juventa, & multi ad limina plectebant capita ſua; alii transfoſſi

capu-

a Lege *Juſtiniani.*
b *Conſtantini Imperatoris amputantur aures, & nares.*

capulum ſtridens præcordia .:..., nonnulli culeo in pelagus jactati in altum conſumpti, multi pyris flamma intenſi medullis. Infelices alii prandia interanea diſſoluti petebant, nonnulli plumbeas pœnas tyrannicum; ex ipſis multos recepit inops, conſumptæque undique Urbes. Ad Ravennam corda revoluens retorſit, & per noctem plurima voluens infra ſe taliter ajens; heu quid agam, & contra Ravennam quæ exordia ſumam? Et videns animam per multa conſilia vagans, hæc alternatim infra ſe, mens rapitur in diverſa. Mox Straticum fidelem ſuum tacitò vocat, ut aptet ratem, & ſocios in litore ducat, expenſas paret; & quæ ſit res omnis ignorat. Diſſimulare jubet ſe ſe quouſque tempore fuit apto. Tunc ſic alloquitur illum, & talia verba jubet; eſto conſtans meis parere præceptis, firmiterque age, & meus nuntius ibis, & loquere Ravennenſibus, & mea dicta celeriùs refer. Ipſa Gens inimica mihi per fraudulenta conſilia nares mihi abſciderunt, & aures. Pone Papilionem tuum ſuper ripam Eridani, & compone blanda verba, & iram ſerena tege fronte, & pro me illis ſalutatoria verba profer.

Dona, tribue, & invita eos ad ſollemnia menſæ. In oculis eorum eſto jucundus, in corde ſis hoſtis Qui egreſſus ex Urbe attigit ratem, juſſitque ventis vela dari, & conſedit tranſtrum, ſulcabatque undas ſalſas carina. Luſtrato Drapani Portu, venit Pachinum delatus Siculi ora. Deſæviente pelago nigra ſuper æquora nube, acquoſus Trion, inretractabile Cœlum. Invitus loco moratus eſt. Placidum fluctum, & mare videns tranquillum, Adriaticum penetrans ſinum proſpexit gaudens Ravennam, & fallax dolo vox prorupit dicens; ò infanda, improba, crudelis Ravenna, quæ rura extrinſecus, acerrimum intus latet venenum! Æqualis ſolo videris, ſed capite nubila tangis. Inter hæc verba navis vicina facta eſt litori, & expanſis remis Eridani ripam ſulcavit, & cum Populi gloria omnes exierunt.[a] Cum ex Urbe veniſſent, Miniſtraticus Grajorum in egregia aula juſſit parari ſedilia ſuper viridiſſimum gramen, & omnes Majores natu ad ſe invitans .... hominis libenti animo ſuſcepit. Alia verò die juſſit diverſa pallia, & cortinas ex utraque parte extendere, non

[a] *Populus de Ravenna recipit Miniſtraticum Grajorum.*

non minùs quaſi ſtadio uno, & invitat Proceres omnes, qui ad limina veniebant duo, & duo à ſe invitati, [a] & comprehenſis, mittebat uncos ligneos in ora eorum, & ligabantur poſt tergum capita, & proiciebantur ſub cathalecta Navis. In tali verò dolo ſunt omnes Nobiles capti. Ibi & Felix [b] Pontifex iſtius Urbis deceptus eſt, ibi [c] Johannicis ſapientiſſimus captus eſt, ibi & mediocres multi vincti ſunt, & nullus ex Civibus hanc fraudem priùs agnoſcere valuit, ſed poſtquam intralibus [d] ruborum canis ingreſſi ſunt, & fugam petierunt, ſicut damna, ſic eorum fraus manifeſtata eſt. Tunc [e] reſidui introëuntes infra mœnia muri, ſubpoſuerunt Civibus ignem. Tumultus erant Populis, & dabant fremitum uſque ad Cœlum. Planctus undique ingens. Proſtrati omnes in terra. Non ſimiles marinus fluctus dat ſonitus, nec tonitrus nubes, nec cum magna cadit moles ex Alpium lucis, nec cum magno vento quaſſantur in montoſa Sylva Cypreſſi.

 Tubi-

a *Miniſtraticus Grajorum capit multos Nobiles de Ravenna cum dolo, & fraude.*
b *Capitur Felix Archiep. Ravennæ.*
c *Johannicis ſapientiſs. Ravennas captus cum aliis.*
d Forte legendum; *in trabibus roborum cavis.*
e *Præſidium Miniſtratici intrat, & incendit Civitatem.*

Tubicines per plateas eunt, maximas dant voces, & inſonabat terra. Lacrymis ſalſis fuderunt metus de præſenti: fletus nimius, conſolatio nulla, nec reparatio vitæ. Undique clamor, undique ſuſpiria, & jam terra mugitus ad ſonitus eorum dedit. Quadam verò die dum prædones, & exules quinquies deni per vitrea diſcurrerent rura poſt excidium Urbis, [a] dixit Johannicis ad Fratrem ſuum; defer chartam, & nigrum liquorem, & ſcribe, quia hodie hora tertia cognata tua Uxor mea mortua eſt, & ego illa vindicor, tuque reverteris cum maximis opibus. Igitur ingreſſi Conſtantinopolim invenerunt Imperatorem Juſtinianum in ſmaragdina aurea ſedentem, & limbo cinctum Caput, quem illi ſua ex auro, & margaritis diſcreverat regia Conjux, & juſſit omnes poni in cuſtodia, quouſque eos poſſit diverſa expendere pœna. Omnes Senatores graviores interempti, & deleti ſunt, adſtrinxitque ſe jusjurando, quod Pontificem interimeret. Nocte verò eadem, pro quo dies veniſſet, antequam Oceanum Auroram dediſſet, & Phœbea lampas illuſtraſſet, dum caperet Divus Auguſtus

[a] *Hic Johannicis prophetavit.*

guſtus pectore placidum ſomnum, aſtitit ante eum nobiliſſimus Juvenis omni gloria decoratus unà cum Felice Pontifice, & ait ad eum; parce unico gladio Viro. Et ſtatim evanuit. Iterum in ſomnis reſpiciens vidit ſuper caput ejuſdem Antiſtitis quaſi dexteram hominis hinc, & inde fulgore micantem. Expergefactus autem Imperator retulit ſuis, & propter jusjurandum, quod juraverat, ne mentitus eſſet, & Urbici eum non interficerent, juſſit deferri ferculum magnum in ....., & mundiſſimo argyrio, & miſſus in ingentem rogum poſt nimiùm calefactum, acetum acerrimum ſuper illud juſſit fundi; & coactus Pontifex ibidem diutiſſime intueri, amiſit amborum lumina oculorum.

CAPUT TERTIUM.

Novum Ravennatibus diſcrimen. Georgius Johannicii filius Dux cum ſumma poteſtate electus. Diſponit omnia ad bellum extra, & intra Civitatem.

INterea Ravennenſes qui & Meliſenſes, ſicut incerti de ſuis junctis, inter ſe varios

ſermones trahebant, & mœſti ex die nefanda, valde in luctu morabantur. Die verò quadam perveniente diluculò, antequam alas raperet quadriga ſubmota humida nox, dum armati pelagus ſpecularentur, procul in Ponto intuentes, ecce maxima navis diſcurrens per vitrea rura, fortiterque ſulcabat vitreos campos. Gubernator verò poſtquam aſpexit mœnia Urbis, contorſit clavum, & cœpit navis circumflectere curſum, præteriit portum adhærens Eridani litus. Tunc adventui Viri omnes exierunt ex Urbe armatis manibus, induti corpora ferro. Corda pavor pulſat, pallidos omnes colore ſe agnoſcunt captos, lacrymas cœperunt inter ſe fundere. Et interrogaverunt ex eis Virum, qui præ omnibus erat, dixeruntque ad eum; teſtamur caput, animamque tuam, ut non mendacia fingas, quia non eſt in tempore hoc tuta fides, ſed fraus, perjuriaque in hoc præſenti ſeculo regnant. Tunc ille tendens ad ſidera palmas, ad cœlumque lumina torquens, vocem cum magno gemitu dedit; teſtor Cœlum, & terram per intemeratam fidem, & inviolabile æthereum regnum mendacia non fingam, falſa, vel inania non

dicam

Digitized by Google

dicam (mendax, & improbus mendacia diligit ſemper) Dixerat, & omnes intenti conticuerant, ſuper eum erant pendentia ora, & conſpicientes eum [a] .... Omnia agmina circum expoſuit eis [b] ..... quæ viderant. Omnia lethalia verba, & elevata voce fleverunt; feriens æthera clamor, gemuitque terra, & inſonuerunt montes. Tunc elegerunt ſibi [c] Ravennenſes præſtanti nomine Virum Johannicis filium, nomine Georgium, qui illo tempore prudens in verbis, providens in conſilio, verax in ſermonibus, & omni elegantior gratia; devoveruntque ſe univerſi pariter præceptis ejus, & quisquis eſſet inobediens vindicaretur. Ille verò murino ſedens Sonipede, extrinſecùs luſtrata Italia, ſexta reverſus eſt hora, & ait ad ſocios; demus excubias iſtis, quò peragravimus Civitatibus. Fateor ex ore ſerpentis, qui ex Byzantii Ponto huc delatus eſt, cuncti ex eo unum bibimus venenum, & tumida corde dona. Danais terga non demus. Eſtote fidentes; pro Penate neceſſe eſt animus pugnæ. Date robuſtiſſima pectora, ac fer-

 rea;

a Hic aliqua deeſſe videtur.
b Et hic alia deſunt.
c *Capitaneus eligitur à Ravennatibus.*

rea; adhibite ſocios, & terribili clangite tuba. Ite velociùs, ſupponite Civibus noctem; fœderati viri de montuoſis veniant locis. Taxas adhibete in armis, contortum cervinum tendite nervum, ut ſegetes ſpicula jacite, & volatile lignum. Prima pubes caſtra moveat cum juvenilibus armis; ſonent arma, humeris clareſcant ſplendentia ſcuta, lanceas exacuite, ... rutilent æquora maris. Sinite veſtrorum parentum matura corpora, & vetulorum miſerrimos ſenectute. Copia ſit illis Eccleſiam penès orandi; cum Sacerdotibus eant, cœleſte auxilium quærant, & ad Aram thura crement, & hoſtiam Sancto Altari ferant. In propugnacula per diem nobis igniformus contrarius ſiſtit purpureus naſci, ſed poſtquam in æthere vectus Oceanum relinquens, cum ſe abderit polo igneos exuflans radios, humo quadrigas reddiderit, quærite populeas, & nudo mergite ferro, nam nulli bipennas ſumant, intonſa ſervate viburna, texite arbuſtis virgas, & miſcite querno. Scænofactoriis operam date; capita ab ardore defendite veſtra. Nullus ſit ignavus, ubi primum audierit ſignum, nulli eum metus, nullaque ſententia tradet.

Om-

Digitized by Google

Omnes Ravennæ cœtus, omneſque certamina ponant; qui valet pedum curſu, & qui viribus pectore audax pigrum non ſuſtineat, ſed jaculo tepente ſagittas ...... Hoc videntes ſocii præparent animos pugnæ. Non paveatis, muros veſtra defendite dextra; ſocii jungentur vobis ex ſuburbano undique, qui noſtram defendant arcem, & Civitatem ſalvent. Sint tuta litora, & per omnes vigiliæ portus. [a] Sarxena excubet, Cervia æquoris ad nonas Papia armis flavia. Inſtet, quæ curva vocatur, Ceſena. Popilienſes Viri adhæreant Sapis Portu juxta conſcendunt fluctus marinos. Coloni decumani ſpeculentur juxta Portus Candiani. Livienſes Accolæ inſtent in litore curvo. Bedente vetere amne Caſtra Faventina ſcrutentur poſt Lachernum Portum, & Eridani ora. Cornelienſis acies luſtret Coriandri campos, & loca omnia circa phalanges armatæ. Bononienſes tranſmiſſo Eridano parte Lionis ſervient .... His igitur actis omnes voces ad ſidera mittebant, benedicentes; Cœlum, & terra laudibus reſonabant. Tunc imperat Georgius manu, jubet validas muteſcere voces.

Poſt

[a] *Cuſtodia Ravennatum extra Civitatem Ravennæ.*

Poſt hæc autem rogaverunt eum Viri religioſi Meliſenſes, ut ſicut eſt vallata Civitas in ambitu corona, ita intrinſecùs excubias poneret. Acquievitque petitioni eorum, & diviſit Populum Civitatis in undecimas partes. Duodecima verò pars Eccleſiæ eſt reſervata. Unuſquiſque miles ſecundùm ſuam militiam,[a] & numerum incedat, ideſt Ravenna, Bandus primus, Bandus ſecundus, Bandus novus, invictus, Conſtantinopolitanus, firmans, lætus, Mediolanenſis, Veronenſis, Claſſenſis, partes Pontificis cum Clericis, cum honore dignis, & familia, & Stratoribus vel aliis ſubjacentibus Eccleſiis. Et hæc ordinatio permanet uſque in præſentem diem.

CAPUT QUARTUM.

Johannicio per ſævam lanienam illata mors. Juſtinianus occiditur. Johannicii Soror viſo Juſtiniani capite, quod optaverat, occumbit.

DEflectamus ad aliam Urbem ſtylum, & de amiſſis noſtris Civibus per ordinem

[a] *Cuſtodiæ Ravennæ intra Civitatem Ravennæ.*

nem enarremus. Igitur Juſtinianus in achemeniam verſus juſſit deferri ante conſpectum ſuum Johannicium, & quaſi neſcius in illuſionem interrogans de eo, & dicens; nunquid iſte eſt Johannicis Scriba? Et ubi reſponſum eſt de eo, quia ipſe eſt, ſurrexit altiùs divalis ira. Arundinem deferri jubet, & ſub ungulis omnibus illius digitorum in furore præcepit uſque ad ſecundum articulum. Chartam, calamumque dari imperat, ut ſcribat; quam cum accepiſſet, inter duos digitos calamum coëgit. Noluit cum liquore, ſed cum ſanguine, qui fluebat ex digitis literas exarare continentes ita. *Deus in adjutorium meum intende; Domine ad adjuvandum me feſtina. Libera me de inimicis meis Deus meus, & de manu iniqui Imperatoris iſtius*. Et projecit ipſam chartulam in faciem ipſius Imperatoris in exedra ſedentis, dicens; accipe iniquiſſime, & ſatia te ſanguine meo. Et minatur ille dicens; quid moriture agis? Periet audacia tua. Juſſitque Apparitoribus, ut ducerent eum ad locum vita puniendum, & Præconem clamare juſſit; *Johannicius Ravennianus ille facundus Poëta, quia invictiſſimo Auguſto contrarius fuit, inter duas fornices*

murina

Digitized by Google

murina morte vita privetur. Electi ſibi ſeptenam cervicem vectes mittentes in annulos ferreos, levaverunt duriter deſuper lapidem. Ille autem flammantia lumina ad Cœlum retorſit, cum cruentis extendens cruentas ad ſidera palmas. Expleta oratione dixit interfectoribus ſuis; [a] cras eadem, quæ ut nunc eſt, hora interficietis Imperatorem veſtrum, & erit mecum ante æquiſſimum Judicem. Sic dicetis illi. Et extenſum deſuper lapidem unum, & aliam plathomam deſuper .... colla emiſſa fregit corpus ejus, & [b] reliquerunt eum mortuum. In tali tormento, & martyrio vitam finivit. [c] Alia verò die hora, qua prædixerat ille, irruentes ſuper Imperatorem non ſuſtinentes Populi ejus malignitatem, occiderunt eum. Alii latus inter, & ilia lanceas figunt, alii telo transfodiunt inguina. Renes vomebant cruorem, & ſparſis crinibus aulam, ligatis ſtuppa pedibus per clivum tractus ad ima laceratum frigidum corpus irruit mors obſcura. Diverſis circumſpicientibus, unus enſe arrepto comam concludens manu caput avul-

ſum

a Johannicis vaticinat mortem Juſtiniani Imp.
b Johannicis Ravenn. in Conſtantinopoli occiditur.
c Juſtinianus Imp. occiditur.

ſum divale, ſtridens micans ferro trajecit corpore humo. Conſilioque inito inter ſe condiderunt illud ſacco, & miſerunt per totam Italiam. Soror verò prædicti Johannicis hoc audiens cum fletu cœleſtem Dominum rogabat, ut videret Juſtiniani ablatum caput, ſicut rumor erat, & ſtatim occumberet morte. Factum eſt autem cum per ſingulas plateas duceretur jam dictum caput in ſummitate lanceæ fixum, nunciatum eſt ad præfatam fœminam, quod truncatum caput inde ſit ferendum. Quæ ſubitò in ſuperiora aſcendit Domus per feneſtras reſpiciens, ſtare illum Portatorem rogavit, & cum diutiſſime idem intueretur, lacrymis obortis pectus replevit, agens gratias Deo, quia quod deſideravit, conſpexit; & dum vellet ſe à feneſtra deflectere, cecidit retro, & quaſſata mortua eſt.[a]

CA-

[a] *Johannicis Soror moritur.*

Digitized by Google

CAPUT QUINTUM.

Philippicus Felicem liberat, donatque multis: Reverſurus hic Ravennam miraculis claret. Ob hæc ab Imperatore honoribus, & Privilegiis cumulatus in ſuam Sedem reſtituitur. Domum ædificat, quam Felicis dixere.

POſt mortem verò Juſtiniani levaverunt ſuper ſe Pelaſgi Philippicum novum Imperatorem, & conſtituerunt eum Dominum univerſæ terræ, ac Imperium confirmatum fuit in manu ejus. Dixit ad Felicem Pontificem; revertere in terram tuam, & in Sedem tuam. Cui Pontifex reſpondens, dixit; quò revertar? Aut quò vadam? Et Imperator ad eum; quare non? Pro qua cauſa? Reſpondit Pontifex. Lumina oculorum amiſſa habeo; omnes fortunæ meæ Eccleſiæ hìc conſumptæ ſunt, & quas Anteceſſores tui pii Principes in ornamenta Eccleſiæ dederant, detulerunt, & in hac deportata ſunt Civitate, & nihil remanſit niſi ambitus murorum. Dixit autem

Digitized by Google

tem ad eum Imperator; & qui eas abſtulerunt? Si tua tibi non ſunt, vel etiam ex noſtris tolle. Dixitque ad eum Felix Antiſtes; ſufficiunt mea mihi, ſi reddere jubes, quia diverſi diverſa tulerunt. Tunc Imperator miſericordia motus juſſit Præconem per totam clamare Urbem, ut quicumque ex Ravennæ Eccleſia aliquid haberet, velociùs ad Palatium deferret. Et [a] allata ſunt Vaſa, & Pallia, & omnia ornamenta Eccleſiæ Pontifex ſuſcepit. Non perdidit ex eis niſi Candelabrum unum. Poſt hæc autem rogavit Imperator Pontificem, ut ex Palatio ejus aliquam benedictionem acciperet. Qui reſpondens ad eum inquit; ſufficit mihi tantummodo gratia tua. Tamen ſi pro remedio animæ tuæ, meæ Eccleſiæ vis dona offerre, habes gemmas chriſtallinas in illo, & in illo loco infra hujus Gazam Palatii, quæ poſſunt ad ornatum Eccleſiæ mirifice, & optime decorari. Quo audito Imperator miſit fideliſſimos Viros ex Mirmidonibus, ut comprobaret in loco illo, ſi eſſent, ut Pontifex dixit, & inventa ſunt. Juſſit deferri, & dari ei

[a] *Pontifex Felix rehabuit omnia ornamenta Eccleſiæ Ravenn., quæ deprædata erant.*

ri ei omnia Vaſa, quæ ibidem inventa ſunt.[a] Deſcriptio facta. Craterem unum chriſtallicium grandis ex auro, & gemmis ornatum, & alios crateres duos ex gemma onychina, & ipſi ex auro, & gemmis. Caniſtrum unum magnum, in quo erant imagines hominum, & diverſa volatilia ex vitro mundo ſimile chriſtallo. Amas una, & ipſa bene ſculpta. Urceus ad aquam manu ſimilis, & ipſe Aquimanile deſupra ex argento inveſtito talis, qualis viſus hominis in hoc tempore nullo modo videri poteſt. Trullas duas ex chriſtallo. Corona ex modico auro una, ſed tamen habens pretioſiſſimas gemmas, itaut temporibus noſtris interrogatus Judæus negotians à Karolo Imperatore, quo pretio venundari poſſet, adjecit, quod omnes opes iſtius Eccleſiæ, & omnia ornamenta etiam, & tegmina ſi venundentur, non poſſunt eam explere. A tempore Georgii non comparuit. His itaque geſtis, dum vellet ex Urbe egredere, unus ad Portæ aditum ſimulans ſe claudum, & omnia debilia habere membra, ut munera acciperet, exclamavit

a Imperator donavit multa alia ornamenta Archiep. pro remedio animæ ſuæ.

mavit dicens; Fortunate Felix adjuva invalidum Corpus. Stans autem Beatiſſimus Papa dixit ad eum; [a] Fili quare te eſſe ſimulas quod non es? Quare mihi illudis? Quamvis exterioribus luminibus privatus ſum, interiora tamen fulgida per gratiam Chriſti intus pateſcunt; & adprehenſum manum ejus, dixit; ſurge, leva, vade, & Servos Dei noli iterum ſubſannare. Viri autem Civitatis, qui erant cum eo juxta Portam, cœperunt ſignare facies ſuas, & territi dixerunt intra ſe; quia hic homo juſtus eſt. Egreſſus verò illius ex mœnibus Urbis, dum à ratibus longiùs modicùm eſſet, expectabant eum Dromidas, ut acciperent aliquid ab eo, initoque inter ſe peſſimo conſilio, dixerunt; dicunt, quod iſte Vates Ravennianus Vir eleemoſynarius ſit, & ad tribuendum largas manus habeat; probemus ſi veritas eſt in eo. Unus ex nobis ſub falſa morte in humo jaceat, & quæramus pro ſepultura munera, & quidquid nobis dederit, ſortiamur. Quo facto tranſeunte Pontifice levaverunt ululatus, voces fictas, lacrymas mentientes, & dicentes; adjuva nos Paſtor bone, tribue nobis, ut ſepelia-

 mus

[a] *Miraculum S. Felicis Archiep.*

Digitized by Google

mus mortuum noſtrum. At ille exutusſe, Chlamidem, qua indutus erat, tribuit illis dicens; tollite ſi verè mortuum habetis, ſepelite eum. Illi autem ficte plorantes, verè pluſquam ovantes acceperunt. Cum autem Pontifex paululùm diſceſſiſſet, putaverunt prædicti Dromidas Collegam ſuum ſub falſa morte in terram jaceret. Dixerunt ad hominem jacentem exanimem; ſurge, leva, ecce habemus Pontificis Chlamidem.[a] Illi mors, quam ad ſe deridendo, & ſimulando invitaverat, propria venit. Decidentes latera hinc, & inde, ſed nullus ille movetur: fletibus falſis, nec reſpicit lacrymas: voluunt eum, immotus manet. Hæc fama velociùs implevit regiam Urbem. Audiens autem Divus juſſit reverti Beatum Felicem à nave, & ſuſcepit eum in Domum mirifico marmore factam, & poſtulavit ab eo benedictionem, & obtulit ei multa dona,[b] ideſt duos magnos Diſcos ex chriſtallo, & Cannatas ex eo, & alia Vaſcula in ornamentum Eccleſiæ; & juſſit exarari[c] Privilegia omnia ſecundùm petitionem Pontificis, & quidquid

a *Miraculum S. Felicis Archiep.*
b *Imperator facit alia dona Archiepiſcopo Ravenn.*
c *Privilegia conceſſa Eccleſiæ Ravenn.*

quid ab eo poſtulavit, obtinuit, & naves præparare Divus imperat, & omnia neceſſaria, & concupiſcibilia onerari, & oſculans eum, valedicens ei, percepta ab eo benedictione receſſit, & Privilegia, ut ſibi placuit, exarari juſſit, & exaltavit eum multò magis, ac antea fuerat; lætuſque, & gaudens ad propriam ſuam Sedem eum remiſit. Interea relicta regia Urbe juſſit ventis dari vela, & remos expandere alas ſulcantes pelagus. Queritur ſalſa carina. Drapani luſtrat Portus, Siculas attingit oras. Aliquantis hìc moratus diebus proprias res Eccleſiæ ſuæ diſponens, ſuſceptus Panormi, paucis ibidem moratus, pervenit Tindarides; exinde tranſgreſſus, ad Pachinia devenit litora, & dum Sol novos ſpargit radis in terras, æquatas jubet procedere claſſes, relicto ſine remige Portu deſerverunt litora, torquebantur ſpumæ, & cærula iverunt diſcurrentes vitrea rura. Blanda reſpirante aura tranſmiſſo Adriatico ſinu Eridani attigit Portus, ingreſſuſque Urbem, ipſa Sedes alacriter ſuum ſuſcepit Seſſorem. Poſt verò annos tres ædificavit [a] Domum infra Epiſcopium, quam de ſuo nomine Domum Felicis nominavit. Aa 2 CA-

[a] *Ædificavit Domum, quæ vocatur Felicis.*

Andream ut diximus nomine, Avum meum Patrem [a] Matris meæ de eo retulit, in medium proferamus. Cum per ſingulas noctes per Sanctorum Dei Eccleſias graderetur, & tardiùs ad ſuam diverteret domum, Notarius ejus, quem ſuperiùs nominavimus, volens inlicita penetrare, quæ noſſe ei non fuerat, in ſilentio noctis conticinii hora ſurgens de mollibus ſtratis, ad Eccleſiam B. Johannis Evangeliſtæ iter arripuit. Notarius verò ejus factus eſt cum eo, ut videret quid ageret. Dicebat enim intra ſe; videbo ſi homo iſte nocte clam çum Exarcho ineat conſilium, aut fortè cum meretricibus delectetur; aut pro qua cauſa ſolus graditur. Cumque perveniſſet prædictus Johannicis ante ejuſdem [b] pilam Eccleſiæ, ſtatim patefactæ ſunt januæ, [c] & vectes, & ſerræ in aliam tacitæ evulſæ ſunt partem. Et orans diutiſſime ante conſpectum Salvatoris, in Ardica Eccleſiæ ipſius Apoſtoli ingreſſus eſt, & patefactis omnibus Clauſtris, pronus in terra oravit. Poſt orationem receſſit, & januæ clauſæ ſunt, omnia illorum arctamenta diſcurrerunt,

a Legendum *Patrem Patris mei.*
b Ideſt *portam.*
c *Miraculum Johannicis.*

runt, unaquæque in locum ſuum. Videns hæc omnia Hilarus obmutuit amens,& abdicavit ſe in angulo ipſius introiti, ubi Corpus ſuum ſine anima pro ipſo teſtimonio poni infra marmore juſſit. Et cum perveniſſet ad locum, leniter emiſit vocem, dicens; Hilare cur te proripis,& vis latere? Quod vidiſti, quouſque ego vivo, nemini dicas. Quod ſi me vivente dixeris, ſtatim invaderis à Morte. Teſtificabatur & alia de eo, quia in quocumque loco hyemis tempore aſpiciebat in die pauperem,& ubi infirmos videbat, jubebat ſibi præparari cœnam, & cum ante eum attuliſſent, ut guſtaret, ſimulabat gravitudinem,& jubebat integrum reponi uſque ad craſtinum. Nocte verò viſitabat infirmos, deferebat cœnam, quam reponere imperaverat, tribuebat infirmo, & poſtquam recipiebat infirmus vires, per Eccleſias Dei abſconditè gradiebatur, in ſua ſe modò poſtmodum recipiebat. [a] Monaſterium S. Andreæ Apoſtoli, quod vocatur Jerichomium ſua ipſius fuit Domus. Quingenta pondera librarum ærearum vaſcula ibidem reliquit in uſum ipſius Monaſterii,& ſuper Altarium, ubi

[a] *Monaſterium S. Andreæ, quod vocatur Jerichomium.*

ubi corona dependebat per catenulas æreas, dependebat filum ex auro, quo nobiliſſimæ utuntur Virgines Ravennianæ. In fronte poſuit. Et ubi Coronæ pendebant, per catenulas æreas dependebant Zonæ aureæ muliebres, & ſuſpendi præcepit. Dicendo de Viro iſto (non tantùm pro gloria prolis, ſed ut illius manifeſtaremus opera) per multa longiùs itinera à Pontifice vagati ſumus; ſed quod ſemel cœpimus, relinquere non poſſumus, donec expleamus. De illius tumulo requiſivi; firmiter, & certiùs inveni ſicut mihi Maurus Diaconus penè dies XXX. retulit, quod ex Conſtantinopoli rediens dixit; [a] ad Portam, quæ vocatur aurea ibidem ipſius modica Eccleſia eſt, ibique fui, & in eodem Templo preces Omnipotenti Deo fudi.

[a] *Ubi jacet Corpus Johannicis in Conſtantinopoli Civitate.*

CAPUT SEPTIMUM.

Felicis Opera. Ab eo Reliquiæ Sanctorum conditæ. Rogat, ut à ſe ſcripta igni conſumantur. Colligit S. Petri Chryſologi Sermones. Ejus mors, ſepulcrum, & Epitaphium.

IGitur Beatiſſimus hic Felix poſt aditam Eccleſiam [a] multas Reliquias condidit, & paginas ex argento extruxit, & ſupercilii arcum continentes ita .... Multaſque ibidem Sanctorum Reliquias condidit, & capſam in Altari ex cypreſſino facta fuit; atque uſque ad Petronacis Pontificis tempus, quam poſtmodum Sergius Diaconus Abba Monaſterii S. Bartholomæi Apoſtoli, ubi prædictus Pontifex Abba, & Diaconus, & iſtius Sedis Oeconomus fuit, & ubi Deo juvante poſt prædictum Sergium Diaconum ex ejus largitate nunc à divino nutu Abba exiſto, prædictum Altarium removit ex proconiſo lapide, cum diverſis marmoribus ornatis mirifice, inter quos, & ego opera decoravimus. Fecit hic Beatiſſi-

[a] *Multas Reliquias condidit Felix Archiepiſcopus.*

Digitized by Google

tiſſimus Felix Salutatorium, unde procedunt uſque hodie Pontifices ad Introitum Miſſarum, palam Populis videntibus; & ſuper ipſius Regias inveni ſcriptum continentem ita.

Forma loci dudum ....
Squallida ſed tantùm pervia plebis erat.
Poſtquam Pontificis meritis juveneſcere viſa eſt,
Vicinum Eccleſiæ concipit inde diem.
Turba Sacerdotum meliùs hinc pergit in Aulam,
Oblitum neſcit linquere Paſtorem.
Per medios gradiens Populos reverentia creſcit,
Cum ſuper effundit cognita verba Dei.
Hunc ritum ſervet veniens quicumque Sacerdos;
Nec finem teneat Pontificalis apex.
Fama loquax tantos nunquam reticebit honores,
Nam ...

Qui cum prope eſſet vicinæ morti adjuravit Sacerdotes, & Cleros, ut quicumque ex ejus habuiſſet homeliis, aut quæcumque dicta, ante eum attuliſſent.[a] Quæ cum omnia ante ſe allata fuiſſent, ſtatim juſſit præparari pyram, & omnes incendio concremavit. Qui cum interrogatus à Sacerdotibus fuiſſet, quare hoc feciſſet, dixit; [b] ego orbatus de meis luminibus nihil

[a] *Felix concremavit omnes homelias, quas fecerat, ante mortem.*
[b] *Cauſa, pro qua fecit concremare homelias.*

hil videre poſſum, aut retractare, quos edidi Libros. Fortaſſe ego ſuperpoſui, aut Scriba fefellit; ne quis poſt me veniat, & vitia ex meis proferat verbis. Habetis Libros Chryſologi Petri, quos videtis, & inveni, & luculentiſſime ſcripſit, ipſum tenete, utimini, ut vobis placet. His [a] autem expletis defunctus eſt die XXV. menſis Novembris, ſepultuſque eſt in Eccleſia B. Apollenaris, non longè à Monaſterio S. Feliculæ; epitaphiumque ipſius invenietis continentem ita.

Inter almas laudes, virtutumque triumphos,
Quibus coronantur Præſules digni Deo,
Summæ patientiæ Felix amator fuit;
Moribus præcipuis vitam digeſſit honeſtam.
Paſtorali culmine magnanime floruit.
Uno cunctas animo reſpectat Pontifex Plebes,
Nec triſtem quemquam tolerat conſpicere.
Subtilis ingenio, acutus prudens, & gravis,
Præceſſorum compar.
Culmen Apoſtolicum colere ſumme novit,
Cujus ope fretus profana dogmata [b] polet.
Facundus eloquio, ditantia [c] copia ſolens,
Doctus, eruditus color [d] memorabilis dicta videt.

Pertulit

a *Obiit XXV. menſis Novembris.*
b *Pellit.* c Fortè *dictare.* d Fortè *cultus.*

Pertulit pro Patria nimias Praſul ærumnas,
Exul damna, famem, nuditatem, cædem, pericla,
Contemptus, exilia, terrores vincula, fuſtes.
Summuſque Pontifici ſufferre ludibria honor.
Finibus, ademptus propria de Sede, privatus.
Lumine carens corporis divina ornatus eſt luce.
Arto in telluris ſcopulo Ponti portatur.
Ubi victus deerat, ſed panis aderat Chriſtus,
In quo toto corpore, atque virtute ſepultus.
Gratia ſumma Dei eſt conſolatus Antiſtes,
Erectuſque gravi de clauſtro, inſula Ponti.
Cœlum [a] *ad dilectæ vectus Patriæ Portum:*
Eſtractus [b] *omnia priſtina Sede ornatur.*
Ubi corde puro hoſtias Domino libans,
Luſtra [c] *ſuper terram, geminos ſimul prorogat annos.*
Hic itaque ſacro conditus funere juſſo
Planctus cujus caſibus non memoretur donis. [d]

Sedit annos VIII. menſ. VII. dies XIX.

OB-

a Fortè *cæcus.*
b Fortè, *& natus.*
c Fortè *Luſtrum.*
d Fortè *juſto.*

OBSERVATIONES

AD VITAM S. FELICIS.

Agnellus Felicis cum Romano Pontifice diſſidia ſilet. Recentiores minime vera tradunt. Irarum Juſtiniani in Ravennates cauſæ. Alia Agnello omiſſa. Nonnulla Agnello narrata Rubeus neglexit. Agnelli genealogia ex Johannicio. Felix inter Sanctos. Scriptor Eccleſiaſticus.

I. DE præſtantiſſimo aliàs Epiſcopo Agnellus ſilenda cenſuit, quæ famæ quoquo modo ejus apud Poſteros officere poſſe prævidebat. Silet proinde, quæ cum Romano Pontifice interceſſerunt, diſſidia. Laudat itaque Felicem, quòd, ut poſtremi Prædeceſſorum, & ſequentium plures, S. Bartholomæi Abbas fuerit, & Eccleſiæ Ravennatis Oeconomus: ſed quæ ſpectabant ad ejus conſecrationem Romæ à Pontifice peractam, omnino omittit. Anaſtaſius hæc de his habet in Conſtantino; *hic ordinavit Felicem Archiepiſcopum Ravennatem, qui ſecundùm uſum Priorum ſuorum, ſolitas in ſcrinio noluit facere cautiones, ſed per potentiam Judicum expoſuit, ut maluit. Cujus cautio à Pontifice in Sacratiſſima Confeſſione B. Petri Apoſtoli poſita poſt multos dies tetra, & quaſi igne combuſta inventa eſt.* Idem de Felicis reditu; *eodem tempore Felix Archiepiſcopus Ravennæ ab exilio remotus, pœnitentia motus, licèt oculorum lumine privatus, ad propriam tamen rediit Sedem, & ſolita, quæ ab univerſis in ſcrinio Epiſcoporum fiunt indicula, & fidei expoſitiones, & hic confeſſus eſt, ſicque reconciliationis promeruit*

meruit abſolutionem Idem in Nicolao de Johanne Archiepiſcopo Ravennate tradit, quod *cautiones, & Indiculos, quæ ſolita ſunt ab Archiepiſcopis Ravennatibus in ſcrinio fieri initio conſecrationis ſuæ, more Felicis deceſſoris ſui falſavit, & quædam barbara ſcripta, quædam verò falſa compoſuit*. His ab Anaſtaſio traditis multa ſuperſtruxere Recentiores, Anaſtaſio ipſi, ut quidem puto, ignota. Platina in Summorum Pontificum Vitis inter cætera argumenta, quibus probet Juſtinianum poſt Imperium receptum ſumma erga Pontificem Conſtantinum veneratione, & addictiſſimo obſequio fuiſſe, illud affert, quod, cum Felix in ſua Ordinatione cogeretur ſcripto de more obedientiam, & cautionem de pecunia Romam mittenda, promittere, præſtareque, idque præ arrogantia facere detracteret, Juſtinianus cognita Epiſcopi rebelli in Pontificem animo, Theodorum Patricium miſerit Ravennam cum Claſſe, qui Ravennatibus ſuperatis, Felicem catenis devinctum Conſtantinopolim abduxit, ubi Imperatoris juſſu excæcatus, in Pontum relegatus ſit: *nequaquam tamen*, adiicit Platina, *hanc ſævitiam Conſtantinus probavit: redigere enim hominem ad ſanitatem volebat, non tantis malis affici*. Infra verò de Felicis reditu; *Felix verò (quem diximus in Pontum à Juſtiniano relegatum) à priſtina hæreſi diſcedens in Patriam revertitur, ac Sedem, unde pulſus fuerat, repetit* Ex Platina Rubeus lib 4. pag 213., & 214., hiſtoriam luculentiſſimam, & pro ſuo more ornatiſſimam texit, qua Felicem ait *potentia Romanorum Judicum nixum*, ſcripta ſuæ Fidei ratione pro ſuo arbitratu, Ravennam reverſum *pecuniæ penſionem* denegaſſe, *quæ more Majorum, veterique inſtituto, & recenti Superiorum Archiepiſcoporum teſtimonio* debebatur. Eundem tradit Ravennates convocaſſe, & hortatum, ut à Romani Præſulis obedientia reſilirent,

rent,

rent, & tributum pendi ſolitum minime redderent. Conſtantinum proinde, cum paterne Ravennates monuiſſet, nil proficientem, de his omnibus certiorem feciſſe Juſtinianum, qui Claſſe immiſſa, & Ravennates clade affecit, & Felicem abductum excæcavit, exilioque multavit. Verùm ex his plura ex arbitrio confiđta veritati minime niti mihi certum eſt. Imperatoris Conſtantinopolitani juris Ravennam fuiſſe, cum Felix ordinatus eſt, quis in dubium vertat? Tributum proinde à Ravennatibus Pontifici Romano pendi ſolitum non credam, quouſque idoneo teſte id probetur. Cautionum vocem apud Anaſtaſium male acceptam omnia clamant; nec enim ſignificat promiſſionem de ſolvenda certa pecunia, ſed aſſertam certis verborum formulis ſinceram fidem, qua etiam Ordinatus jurabat ſe velle ſubeſſe, & obſequio illo generali, quo omnes Epiſcopi, & ſpeciali, quo Metropolitæ Ravennates Romano Epiſcopo ſubiiciebantur. Difficile omnino ſit *more majorum, veterique inſtituto, & recenti Superiorum Archiepiſcoporum teſtimonio* oſtendere ſolutam Pontifici ullam pecuniæ quantitatem Felicis hujus ævo. Judices, quibus fretus cautionem fecit Felix pro arbitratu, ſeu quod ait Anaſtaſius, *ut maluit*, non Romani, ſed Exarchatus, & ſi Romæ, Imperatoris nomine jus dicentes, & ab ejus nutu pendentes; quare in eos primùm, non in Epiſcopum, & ſi in Epiſcopum, non in Ravennates accendi ob id debuiſſet Imperator.

II. Cenſeo itaque Felicem Archiepiſcopum Ravennatem in eo peccaſſe, quòd præſtare noluerit ſolitas cautiones Sedi Apoſtolicæ, cujuſmodi ſunt illæ, quæ habentur in Libro diurno, quibus fortaſſe Felix aliquid addere, vel demere volebat in favorem Eccleſiæ ſuæ, Pontificem verò jure expetiviſſe formula utendum, qua cæteri Epiſcopi,

& Me-

& Metropolitæ, quique in primis ab ineuntis Eccleſiæ ævo, & Synodo, & ordinatione immediate Romano Pontifici paruerant, utebantur; Felicem etiam Exarchi auctoritate fretum, ſcriptum, *uti maluit*, feciſſe, Pontifice ægre id ferente, remque Deo, Divique Petri patrocinio commitente. Porro ut Felix adigeretur ad præſtandum, quod debebat, Romanum Pontificem Juſtiniani favorem imploraſſe, qui ob id Ravennam evertendam, & Felicem abducendum juſſerit, veritati minime congruit, cum ex Agnello conſtet aliam toto cœlo diverſam ea imperandi cauſam habuiſſe. Juſtiniani furor, uti in cæteros, qui quoquo modo crediti ſunt in ſuæ exauctorationis, & mutilationis crimen cooperaſſe, exarſit, quos dire obtruncaſſe, demerſiſſe, mactaſſe, tum Conſtantinopoli, tum alibi, Scriptores eorum temporum unanimi teſtimonio ferunt: ſic & in Ravennates accenſus eſt, qui dicuntur cum Militibus conjuraſſe in Juſtiniani necem, quos Imperator vocabat *Gentem ſibi inimicam, quæ per fraudulenta conſilia nares ſibi abſcidiſſet, & aures*. Inter eos præ omnibus Johannicium magnæ auctoritatis Virum oleum igni ſuperfudiſſe credidit Imperator, qui proinde atrocem de eo vindictam ſumpſit, Præcone præcinente *Johannicium Ravennatem facundum illum Poëtam, quia invictiſſimo Auguſto contrarius fuit, inter duas fornices murina morte vita privari*. Epiſcopus male habitus eſt non ob diſſidia cum Romano Pontifice, ſed quòd in Capitis injuria, acrior fieret de Ravennatibus, quæ ſumebatur vindicta. Hæc ex toto conteſtu Agnellianæ narrationis minime in hac parte ſuſpectæ facile colliguntur, unde cætera Recentioribus repetita fidem non merentur. Cæterùm qui plura legere cupit de Juſtiniani furore in Patritios, in Conſtantinopolitanum Epiſcopum, in amicos etiam, quorum favore Imperium

recu-

Digitized by Google

recuperaverat, ſed & de ejus cæde, & de ipſius reciſo capite in Italiæ Urbibus publicæ contumeliæ expoſito, quod Noſter in caſu Sororis occiſi Johannicii factum narrat, conſulat Theophanem, Cedrenum, Anaſtaſium, cæteroſque.

III. Præter ea, quæ ad Felicis Ordinationem pertinebant, alia etiam Agnello prætermiſſa ſunt, uti quod in Pontum relegatus ſit, quod quidem Agnellus ignorare non potuit, cum id in epitaphio expreſſe memoretur. Nomen etiam Strategi, ſeu Miniſtratici, ut illum vocat, qui Ravennatibus, & Felicis calamitati inferendæ adhibitus fuit, Theodorum appellatum ſcribit Anaſtaſius, *primumque exercitibus Siciliæ* præpoſitum. Silet de Juſtiniani in Cherſoneſo mora, poſtquam à Throno deturbatus, auribus, naſoque mutilatus fuit, ab anno videlicet 695. ad 705. Silet etiam Johanni cognomento Rizocopo mortem Ravennæ illatam, de qua hæc Anaſtaſius in Conſtantino; *veniens igitur Neapolim Conſtantinus Papa, illic eum reperit Johannes Patritius, & Exarchus cognomento Rizocopus, qui veniens Romam jugulavit Paulum Diaconum, & Vicedominum, Petrum Arcarium, Sergium Abbatem Presbyterum, & Sergium Ordinatorem, pergenſque Ravennam, pro ſuis nefandiſſimis factis judicio Dei illic turpiſſima morte occubuit*. Cum tamen certum mihi ſit Agnellum mutilum eſſe, ubi narrata Ignoti cujuſdam in Ravennæ litus exſcenſione, non modò ejus nomen, ſed & officium, finiſque ob quem armatum militem expoſuerat, excidit, arbitror ibi, & de Rizocopi morte aliquid ſcriptum fuiſſe, cum electio in Ducem Georgii, & cætera ibi deſcripta oſtendant Ravennates excuſſo Exarchi jugo ſibi jus dixiſſe contra quoſcumque, quæ quidem ſub Juſtiniani jugulati tempora eveniſſe ex eo probatur, quòd Rizocopus occiſus ſit Ravennæ poſt Papæ reditum, & poſt tres menſes ab

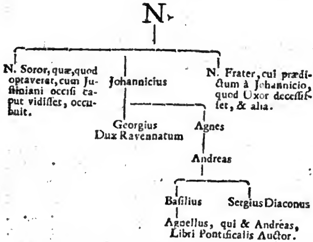
ab hujuſmodi reditu Romæ nuncium allatum ſit de Imperatoris nece, ut tradit laudatus Anaſtaſius. Philippico autem rerum potito, res cum Ravennatibus compoſitæ ſunt, miſſuſque eſt non modò Exarchus, ſed Epiſcopus ſuæ reſtitutus Sedi. Petrus tamen, qui, ut Exarchi non modò, ſed & Ducis officio in Italia fungeretur, miſſus fuerat, Ravennam non venit; ſed nec Scholaſticum Exarchum ab Artemio, qui & Anaſtaſius, miſſum, Ravennæ diutiùs degiſſe facilè demonſtrabitur.

IV. Mirum vice verſa plura, quæ in hac Felicis Vita Agnello narrantur, à Ravennatum rerum Scriptore diſſertiſſimo, qui Agnellum legerat, vel neglecta, vel jejune admodum narrata; uti Juſtinianum ob id in Ravennates exarſiſſe, quòd in ejus exautorationem, & mutilationem, vel cooperati ſint, vel cooperatos fuiſſe, crediti; illum, cum juraſſet Felicem morti tradendum, nocturna viſione deterritum ab occidendo abſtinuiſſe, excæcare contentum; Georgium Johannicis filium Ducem electum, qui & Ravennæ, & in Exarchatu certa ratione exercitum conſcripſerit, excubiaſque limitaneas diſpoſuerit, aliaque minoris momenti. At illa minime omitti debebant ingentia ſane, & mira, quæ de Johannicio narrat Noſter. Ea omnia Rubeus hac brevi clauſula complectitur lib. 4. pag. 216: *Hoc tempore Johannicius Ravennas claruit, qui ſacros libros, antiphonas, rituſque omnes diſtinxit, quibus Eccleſia Ravennas in peragendis Sacris utitur, de quo in Annalibus noſtris mira quædam habebantur.* Hæc ſaltem Poſteris tradenda erant, quod Theodoro ſedente Notarius Exarchi creatus ſit, poſtmodum ab Imperatore Conſtantinopolim vocatus, Damiano ſedente, poſt Juſtinianum à Throno deturbatum, Ravennam redierit, & eo in Regnum reſtituto cum Felice Epiſcopo, & Ravennatum Optimatibus Conſtantinopolim abductus, carceri

 man-

mancipatus fuerit, donec die illa, quæ Juſtiniani necem præceſſit, crudeli morte, quam invicto animo tulit, mactatus eſt, & in quadam Eccleſia ad Portam Auream humatus. Dies porro, qua Juſtinianus occiſus interiit, incerta eſt; at ex Anaſtaſio Baronius evicit ad finem anni 711. conſignandam: eodem itaque tempore Johannicius periit, quo ſequenti die futurum, ut Imperator jugularetur, moriens prædixit. Cum autem à Conſtantino Pontifice, qui ſedere cæpit anno 708. Felix Epiſcopus ſit conſecratus, Iſque cum Johannicio Officia Eccleſiaſtica ordinaverit, cui rei perficiendæ plurium menſium ſpatium neceſſarium fuit, conficitur Juſtinianum de clade Ravennatibus inferenda cogitaſſe eodem fere tempore, quo in Cherſoneſi incolas exarſit, vertente videlicet anno 710. At quæ ad Johannicis Poſteros ſpectant, minime omittenda erant, cum ob Viri inſignem virtutem, tum quòd inter eos Agnellus hujus Pontificalis Libri Auctor numeretur. Dandum ſcilicet hoc erat grati animi ſignum Auctoris, licet aliàs minime pii, & inepti, Manibus, cui antiquiora Hiſtoriæ ſuæ accepta referre debet Rubeus, & cum Rubeo quisquis Ravennatum res memoriæ mandandas, vel illuſtrandas aſſumit. En ex traditis ab Agnello collectum genealogicum Stemma.

N. Soror

Ex diſpoſitis porro per Georgium in limitibus excubiis fortaſſis agnoſci poterant, qui per ea tempora eſſent Exarchatus fines, à Sarſina videlicet Bononiam uſque. Faciem præterea circumpoſiti Ravennatis agri agnoſcere proclive, & Eridanum non longe ab Urbe fluxiſſe intermedio Campo, quem Coriandri vocabant, ad cujus fluminis Oſtia Portum extitiſſe, ubi merces, militeſque exponi ſolebant.

V. Felicem inter Sanctos numerari longo temporum, & hominum conſenſu Baronius cum cæteris docet ad annum 711., qui ex Rubeo Inſcriptionem Tumuli deſcribit hujuſmodi. *Hic Tumulus clauſum ſervat Corpus Domini Felicis Sanctiſſimi, ac ter beatiſſimi Archiepiſcopi.* Extat adhuc in Baſilica S. Apollinaris Claſſenſi recentior altera in marmoreo ſuggeſtu S. Mariæ Majoris, quam exhibet idem

Digitized by Google

Rubeus. Faber in ſacris Ravennæ Monumentis alteram exhibet ex Comaclenſis Cathedralis Campanaria Turri, quæ eſt hujuſmodi.

✠ TEM. DN. FELI. TR. B. ARCP. SCE. ECC.
RAV. F. D. F. VINCENTIVS RIMV.
EP. C. ECC. SCI. CASSIANI. CI. CVM.
PRIMI. EDIFIC. P. IND. VI. ✠
FELICIT.

Spectat hæc ad annum 708., quo primùm Felix ordinatus eſt. Eccleſiaſticorum autem Scriptorum Albo inſerendum Felicem hunc probant, quæ hìc de ejus ſcriptis narrantur, quamvis non modò ea, quæ vivens igni tradenda juſſit, ſed quæ Agnelli ævo ſuperſteserat Homilia, omnino perierint. Illud moderati animi ingenium commendat, quod cum cæcus ſua recognoſcere, emendare, & retractare nequiret, timeretque excidiſſe fortaſſis ſuo vel Amanuenſium vitio, quæ obeſſe Lectoribus poſſent, maluit omnia incendio conſumere, quàm cum aliorum periculo ſervari. Habemus ejus opera, & labore Petri Chryſologi Sermones, quibus à ſe inventis, collectis, digeſtiſque compenſandam ſcriptorum ſuorum jacturam edixit.

VI. Pro harum ad Felicis Vitam Obſervationum coronide juvat chronologicarum rerum Peritis hìc exhibere characteres, quibus obſignatum legitur Johannis, ut quidem puto, VII. Romani Pontificis Diploma in celeberrimo, egregioque Farfenſis Monaſterii Codice. Datum dicitur *P. K. Julii, imperante D. N. Piiſſimo Imp. Auguſto Tiberio anno VIII. Principatus ejus anno VI., ſed & Theodoſio, atque Conſtantino*. Video ad annum 705. Diploma ſpectare, & Prid. Kal. Julii annum Tiberii Abſimari

octavum decurrere cœptum. Septem itaque anni, quibus Theophanes Tiberium imperaſſe tradit, completi intelligi debent, nec niſi poſt Junium menſem ejus anni Juſtinianus in Thronum reſtitutus eſt. Hæc clara, nec dubium patiuntur. Illud ignotum, quid ſignificet Principatus ejuſdem Epocha ab anno 700. ineunda, ab Epocha Imperii diverſa. An hæc Conſulatus ab eo initi poſt duos ab arrepto Imperio annos ſignificat? Theodoſius, atque Conſtantinus in conſortium Imperii adſciti quinam? Hæc certe aliunde incognita. Videant, ac decernant eruditiſſimi noſtri ævi Chronologi. Diploma Thomæ Farfenſi Abbati inſcribitur, ac in eo Monaſterii ejus origo, & Fata narrantur; Thomas autem ab anno 680. ad 715. floruit, & IV. Id. Decembris obiit, ut ex eodem Codice facilè dignoſcitur, & ex Indice Ducum Spoletanorum, quem ex laudato Farfenſi Archivo edidit Mabillonius in Itinerario Italico adjectis monumentis.

Digitized by Google

EXCURSUS
CHRONOLOGICUS.

AD ÆTATEM

Reliquorum Ravennatum Pontificum, de quibus Agnellus.

Mutilæ, & jejunæ ſequentium Epiſcoporum Vitæ. Rubeus, & Ugbellus quæ tradant. Liutprandi, Aldeprandi, Rachis, & Aiſtulphi tempora. Commutata apud Agnellum Stephani, & Pauli Pontificum nomina. Alia ad Ravennatum Pontificum ætatem ſpectantia.

I. Nonnullorum, qui ſequuntur, Pontificum Vitæ omnino deſunt, aliæ pleræque mutilæ, & admodum jejunæ. Præterea Agnello narrata ubique fere Scriptoris inſcitia, & livore inficiuntur; inſcitia quidem, cum rerum geſtarum, & temporum ratio confundatur; li-

vore

Digitized by Google

vore autem, cum ex vulgi rumoribus fabulas Schiſmatis tempore natas poſteris propinet. Verùm de veritate narratorum hìc nil tuti Lectori promittere auſim, ubi multa aperte falſa ſunt; de Chronologia paucula expiſcari licuit. Hoc itaque brevi Chronologico Excurſu cenſui nonnulla tantùm adnotare, quæ ad eorundem Pontificum tempora aliquo modo cognoſcenda conducunt, & nonnullam Chronologiæ lucem afferunt. Rubeus ut plurimùm initia, & fines Sedium hìc non decernit, ſed adhibita particula, circiter, vel circa, rem prudentiſſime indeciſam relinquit. Ughellus uniuſcujuſque Epiſcopi tempora definit hoc modo. Felicem ait mortuum VII. Kal. Aprilis anni 717., Johannem conſecratum anno 718., mortuum 748., Sergium ordinatum eodem anno, obiiſſe VIII. Kal. Septembris anni 770., Leonem à Stephano conſecratum anno prædicto, deceſſiſſe XVI. Kal. Martii anni 777., Johannem alterum ſuffectum anno 777. ſeptem annis ſediſſe, & obiiſſe anno 784., Gratioſum ipſo anno conſecratum, mortuum 788. VII. Kal. Martii. Poſt Gratioſum Johannem alterum addunt Rubeus, & Ughel-

Digitized by Google

lus,quem deceſſiſſe ajunt anno 807., vel 809. Hic verò, cum & Agnello, & ei qui Agnelli Codicem recognovit, ignotus fuerit, in ſerie Ravennatum Epiſcoporum mea quidem ſententia locum non habet. S. itaque Valerium Ughello traditur anno 809. ordinatum fuiſſe, & Id. Maii 812. è vivis abiiſſe, quo Martinus electus eſt. Hoc autem decedente Id. Septembris, Petronacium anno 817. ordinatum, qui deceſſerit VI. Id. Martii anni 835. cum tandem Georgius eſt conſecratus, ſedens deinde uſque ad unum 846. Hæc, quibus rationibus fultus Ughellus tradiderit, minime docet; ipſe certiora his, quæ mox afferam, non habeo.

II. Porro Johannes, qui Felicem excepit omnium diutiùs vitam produxit. Agnellus eo ſedente Ravennam à Liutprando Civium proditione captam tradit. Cum Venetorum auxiliis auctus Exarchus eam recepiſſet, poſt aliquot annos illam tentatam, Johanne ipſo Ravennate Archiepiſcopo, cum Exarcho, Populoque à Romano Pontifice ſuppetias petente, auctor eſt Anaſtaſius in Zacharia. Capta à Liutprando Ravennna eſt circa annum 725. De ea re Gregorius II. in Epiſtola priori ad Leonem

nem

Digitized by Google

nem Iſauricum pro Sanctarum Imaginum cultu hæc habet; *Langobardi miſeram Decapolim incurſionibus infeſtarunt, ipſamque Metropolim Ravennam occuparunt, & ejectis Magiſtratibus tuis proprios conſtituere Magiſtratus, & vicinas nobis Sedes regias, ipſamque Romam ſic tractare ſtatuerunt, cum tu nos defendere minime poſſis;* quæ quidem indicant à Liutprando per aliquod non breve tempus Ravennam occupatam, antequam illam Exarchus reciperet. Ravennæ rurſus trepidatum eſſe Johanne Archiepiſcopo adhuc ſuperſtite, cum Liutprandus in eam movit, tradit Anaſtaſius loco ſupralaudato; *Indictione undecima*, inquit, *dum nimiùm opprimeret prædictus Rex Provinciam Ravennatium, fuiſſetque præparatus ad motionem faciendam, & obſidendam Ravennatium Urbem, cognoſcens motionem ejuſdem Regis Eutychius Excellentiſſimus Patritius, & Exarchus unà cum Johanne Archiepiſcopo Eccleſiæ Ravennatis, atque univerſo Populo &c.* Indictio undecima ad annum 743. pertinet, quo hæc evenerunt. Vitam Johannem hunc prorogaſſe poſt Liutprandi mortem certum fere eſt, at cum haud annus certus indicetur, hæret aqua. Conje-

ctura

cturæ loco eſſe poſſit illum ad Aiſtulphi ætatem perveniſſe, quòd Noſter relata Sergii ordinatione Romæ peracta, ſtatim adjiciat; *hæc autem Civitas vexabatur à Longobardis, & Veneticis*, quandoquidem motus Langobardorum in Ravennates nulli ſub Rachi, qui poſt breve Ildeprandi regnum Liutprando ſucceſſit. Aiſtulphus quidem non irrito conatu Ravennam vexavit, imò vi cœpit ſtatim ac Rachi Monachum induente Rex factus eſt. At, ut pro viribus ad annum accedamus, quo Sergius ſedere cœpit, Ravennæ Aiſtulpho captæ tempus agnoſcere operæ pretium eſt, id enim ex eo etiam magni eſſe momenti inficiari nequit, quòd tunc, Eutychio in Græciam fugiente, Exarchatus defecerit. Aiſtulphi initia Baronius anno 750. conſignat; Rubeus ait Regem electum ſtatim in Ravennam moviſſe, eamque cœpiſſe circiter annum 752. Extat in laudatiſſimo Farfenſi Codice, de quo ſupra, Aiſtulphi Regis Confirmatio Bonorum, & Privilegiorum ejuſdem Monaſterii *Data Ravennæ in Palatio, quarto die menſis Julii, anno feliciſſimi Regni noſtri tertio per Indict. IV.* Indictio quarta currebat Julio anni 751.

Digitized by Google

ni 751. Ante Julium itaque ejus anni Aiſtulphus Ravennam occupaverat, & ante Julium anni 749 regnare cœperat. Hinc optime ad Rachis initia retroceditur. Ante Julium prædictum Is Monachum induerat: cum autem regnaverit annis quinque, & menſibus ſex, quod tradit Oſtienſis Chron. Caſin. lib. 1. cap. 8., fiet, quod regnare cœperit circa finem anni 743., & ante ſex menſes Ildeprando tribuendos, Liutprandus obierit, contra communem ſententiam, quæ ejuſdem mortem anno 744. conſignat. Porro Indictione undecima, quod ait Anaſtaſius, Ravennam à Liutprando tentatam, referendum puto ad poſtremos anni 742. menſes, quibus Indictio illa currere à Septembri cœperat.

III. Verùm hæc omnia, ſi, quod Ughellus ait, Johannes anno 748 objiſſet, efficerent Rachi adhuc regnante Sergium ordinatum; cum autem certum ſit Rachim Zacharia ſedente Monachum effectum, conſequeretur Sergium etiam ab eodem Zacharia ordinatum, qua de re ſunt, ob quæ vehementer dubito. Agnelli Hiſtoria examini hìc ſerio ſubjicienda eſt.. In hujus Sergii Vita, Is cum præmiſerit tum Aiſtulphum jam

jam Ravennæ degiſſe, narrat, quod Paulo Papæ in Franciam pergenti cum Sergius obviam venire neglexiſſet, ille à Francia rediens Vallem Galliatæ à jure Ravennatis Archiepiſcopi avulſit, Sergiumque ipſum Romam deductum voluit dignitate ſpoliare. Cum autem objiceret Romanus Epiſcopus irritam Sergii ordinationem, quòd contra Canones Uxoratus ad Epiſcopatum ille tranſiſſet; *ad hæc*, inquit Noſter, *Ravennæ Pontifex ajebat; & non mea præſumptione, ſed elegerunt me Clerus, & Plebs univerſa. Interrogaſti per ordinem canonico more, & de me omnia vobis patefacta ſunt, quomodo Laicus fui, & ſponſam habui, & ad Clericatum perveni, & cognitum vobis factum eſt, & dixiſtis, nullum obſtaculum mihi eſſe poteſt. Poſtquam talia de me ſenſiſti, cur me conſecraſti?* Paulò autem infra adjicitur, quod cum Sergius in magno animi mœrore eſſet, nocte eadem Pontifex deceſſit, & Stephanus præmortui Frater, qui eidem in Pontificatu ſucceſſit, libertatem Sergio promiſit. Stephanum inde hunc ait in Franciam euntem, Ravennæ ſubſtitiſſe, unde plura aſportaverit, cum cæteris ibi relatis, quæ an fide digna ſint non
eſt

eſt hujus loci exquirere. Hìc quæ Chronologiam tangunt ad incudem ſunt revocanda.

IV. Paulum Pontificem Fratri ſucceſſiſſe, qui Stephani III. nomine in ſerie ſummorum Præſulum ſcribitur, non è converſo, certiſſimum eſt. Qui Paulo ſucceſſit Pontifex Romanus, Stephanus quidem dictus eſt, ſed nil ad Prædeceſſorem Paulum pertinuit. Præterea Paulo decedente per annum, & menſem Conſtantinus intruſus Romanæ Sedi incubavit, antequam Stephanus ejus nominis IV. conſecraretur. Hæc autem minime Sergii Hiſtoriæ congruunt. Is in ſua cauſa Pontifici reſpondet, ſe ab eo ordinatum, & juxta Canones de ſuo ſtatu interrogatum ab eodem, qui tunc criminabatur, & ſe Epiſcopatu ſpoliare minabatur. Licèt autem potuerit Sergius à Stephano III. ordinari, non potuit certe à Paulo. Anno 759. reſtitutum Sergio Galliatenſe Monaſterium à Paulo, Diploma teſtatur, in quo illud ablatum dicitur per Prædeceſſorem ſuum Stephanum; ubi è contra Agnello Monaſterio illo Sergium privatum à Paulo fuiſſe dicitur. Paulus præterea nunquam in Franciam perexit,

xit, qua occaſione in Sergium obviam ſibi minime procedentem ſubiraſci potuerit, ut tradit Noſter. Hæc omnia ponderata efficiunt Agellum non modò in Hiſtoria, ſed in re etiam Chronologica omnia ſuſdeque permiſcuiſſe, & , ut puto, cum quædam Ravennati Eccleſiæ ſiniſtre ſub Stephano IV. evenerint, de quibus in Obſervationibus, eaque ex Cleri livore Pontifici tributa ſint, nominum ſimilitudine factum, ut Stephano III. tributa ſint confuſis, ut ſomniantium mos eſt, pluribus veris in unum ſolenne , & putidiſſimum mendacium. Inde commutata duorum Pontificum tempora, & perperam Paulo ſucceſſor datus Stephanus, cum tamen Paulus Stephano ſucceſſerit . His animadverſis utcumque Ravennatis Eccleſiæ Chronologia veluti è denſis tenebris elucet, & conſequitur Sergium à Stephano III ordinatum, cum accuſaretur de ſtatu, ex quo ad Epiſcopatum aſſumptus fuerat, rite excepiſſe, ſe eidem Pontifici, qui de ſe in ordinem redigendo cogitabat, juxta Canones in ſua conſecratione interroganti omnia narraſſe de ſtatu laicali, & uxorati, quæ, ne ordinaretur, minime ejuſdem

dem Papæ judicio offecerant. Sic circa annum 752. cum jam Aiſtulphus Ravennam occupaverat, Sergius ordinatus fuit; anno 757. Romæ ſibi timuit, cum Stephanus obiit VI. Kal. Martii; Paulo ſedente Galliatæ Monaſterium recepit anno 759. De ejus mortis anno paulo poſt: nunc duæ Pauli Pontificis epiſtolæ hic conſiderationi ſubjiciendæ, quæ certam fere efficiunt ſeriem temporum uſque modò ordinatam. Indicem argumentorum hujuſmodi ex Panuinio, cum fruſtra epiſtolas quæſiviſſet, dedit Baronius ad annum 767., dederant Centuriatores Magdeburgenſes Cent. 8. pag. 725. Gretſerus Epiſtolarum Volumen collectum primùm jubente Carolo Magno, ex Manuſcriptis edidit, recudit verò Franciſcus Ducheſne in Scriptoribus Hiſtoriæ Francorum Tom. 3. Argumentum ejus, quæ 29., & Gretſero 27., utrobique idem eſt, & in poſtremis habet, Paulum *laborare, ut Sergius in ſuam Sedem reſtituatur.* At argumentum, & epiſtola Baronio 14. Gretſero 28. aliud præferunt, quàm quod argumentum Baronio allatum præferebat. Baronio ita ſcribitur; *Literas proditorias Sergii Ravennatis Epiſcopi mittit, & petit*

auxi-

auxilium. Gretſerianum verò argumentum, & epiſtola affert, Pontificem Pipino literas à Sergio Ravennate Epiſcopo ſcriptas mittere, quibus orat, ut Pontifex à Deſiderio, quocum pax compoſita fuerat auxilia petat pro tuenda Ravenna, ac Pentapoli. Emendato per Getſerum ejus epiſtolæ argumento, exhibitaque epiſtola ipſa, ex utriuſque tenore, & ex reſtituto per eundem Pontificem Galliatenſe Monaſterio, cujus rei Rubeus Documentum exhibet, luce meridiana clarius apparet, Paulum non modò nunquam Sergio iratum fuiſſe, ſed eximie hunc amaſſe, & foviſſe, quem aliquando à ſua Sede deturbatum pro virili reſtituendum curaverit. Hinc palam fit errorem communem emendandum, quo, cum apud Agnellum non animadverterit Rubeus Paulo tributum, quod Stephano III. tribui debebat, & viceverſa, & ipſe, & ex ipſo Baronius, Faber, Ughellus, cæterique dixerint Sergium ſub Paulo male habitum, cum id ſub Stephano Pauli Prædeceſſore acciderit, Sergiuſque Paulum ſemper erga ſe bene affectum ſenſerit.

V. Sergii obitum, & Leonis initia Schiſmate luctuoſo funeſtata narrat Anaſtaſius in Ste-

Digitized by Google

Stephano ejus nominis IV. Licèt ea certo anno conſignari nequeant, certum tamen eſt eveniſſe poſt aliquod tempus à Synodo Romana in cauſa præcedentis Pſeudopontificis Conſtantini celebrata menſe Aprili, Indict. VII., anno videlicet 769. Cum itaque Sergii Ravennatis Archiepiſcopi obitum, & Leonis ordinationem narraturus Anaſtaſius, hæc habeat; *his autem peractis Synodalibus geſtis, contigit poſt aliquantum temporis de hac vita migraſſe Sergium Archiepiſcopum Civitatis Ravennatium &c.*; conſequitur Sergium obiiſſe circa finem anni prædicti, vel circa initium ſubſequentis 770., nec potuit poſt annum 771. differri Leonis pacifica Sedes, extincto per Stephanum Michaëlis ſchiſmate, cum Stephanus ipſe Kal. Februarii defunctus ſit anno 772. Quod ad ejuſdem Leonis obitum pertinet, ex Ughelli computis Is Kal. Martii anni 777. deceſſit, illique ſubrogatus eſt Johannes, quem ejus nominis Sextum dicunt. Idem fere tradiderat Rubeus, margini, ubi hæc conſignat, annum prædictum 777. adſcribens. Inter Hadriani Pontificis epiſtolas ſunt, quarum argumenta afferunt Baronius, & Centuriatores, & ad

Ravennatum res pertinent.

Quinta, qua Carolo Regi indicat juſſiſſe ſe, ut Veneti Ravenna, ſive Pentapoli expellerentur, Germanum Ducem res, ac poſſeſſiones Ravennatis Eccleſiæ invaſiſſe, exponit.

Duodecima Carolo Regi muſiva, & marmora Urbis Ravennæ tam in Templis, quàm in parietibus, & ſtratis ſita donat.

Vigeſima octava propter inobedientiam Leonem Ravennatem Epiſcopum accuſat.

Vigeſima nona indicat ſe mittere epiſtolam Gradenſis Patriarchæ. Hanc à Leone Archiepiſcopo Ravennate priùs apertam, & lectam fuiſſe queritur. Idem Leonem iterum accuſat.

Trigeſima. De Leone Archiepiſcopo Ravennate, indicat gratum ſibi eſſe, quod ad Carolum profectus ſit.

Trigeſima prima. Iterum vehementer Leonem Ravennatem Archiepiſcopum accuſat, quòd inobediens, ac protervus factus ſit ab illo tempore, quo à Carolo rediit, & Carolum orat, ne S. Petro auferri patiatur, quæ ab ipſo, & Pipino Patre ejus ipſi B. Petro oblata ſunt.

Trigeſima nona. Ipſum mendacii arguit, & ob-

objurgat, quòd Ravennam ad electionem novi Pontificis Legatos ſuos direxerit.

In Codice autem Carolino infraſcriptæ epiſtolæ ad Ravennatem Hiſtoriam pertinentes extant, quarum argumenta exhibemus.

Ep. 50. Pontifex Carolo ſcribit Langobardos, & Ravennates, pro eo quod Rex Miſſum retinuiſſet, dicere, nullo modo Regem ipſum in Apoſtolica permanere caritate. Petit itaque remitti.

Epiſt. 51. in Embolo. Accuſat Leonem Ravennatem, quod, poſtquam à Carolo reverſus fuerat, obedire nolebat, ſed detinebat Imolam, atque Bononiam. Præterea, quia Miſſum Pontificis Dominicum, directo exercitu vinctum Ravennam deduxiſſet, nec permitteret quemquam ad Pontificem venire de Civitatibus Æmiliæ, quæ numerantur Faventia, Ducatus Ferrariæ, Comiado a Foro Livii, Foro Populi, Cæſena, & Bobio, ſeu Tribunatu decimo, petit, ut in ordinem redigatur.

Ep. 52. in Embolo. In ea fere de Leone habentur, ac in antecedenti.

Ep. 53. Leonem Ravennatem, ſibi haud ingratum ad Carolum iviſſe, ait.

a Legatur *Comaclo*.

Digitized by Google

Ep. 54. Denuo Pontifex Leonem accuſat ob enarrata in ſuperioribus ep. 51. & 52. Notabilia autem ea ſunt, quibus dicitur, quod Leo retinens Urbes Æmiliæ exemplo Sergii ſe tuebatur; ait enim à Stephano Pontifice Sergium Exarchatus regimine privatum, *dum contra ejus voluntatem agere ſpiritu ſuperbiæ nitebatur*. Ex quo agnoſcimus, Sergium à Stephani favore excidiſſe.

Ep. 67 Concedit Pontifex Carolo muſiva, & marmora Palatii Ravennatis.

Ep. 71. Significat, quomodo fiat electio Epiſcopi Ravennatis, & ait, quod quando Sergius obiit, res cum diſſidio proceſſit ob ſchiſma Michaëlis. Addit electionem novi Archiepiſcopi fieri cum beneplacito Apoſtolicæ Sedis à Clero, & Plebe, nec Miſſum à Regibus directum, vel in electione Johannis, vel in altera Gratioſi.

Ep. 82 memoratur Johannes Monachus, & Abbas Ravennas miſſus à Pontifice ad Carolum.

Ep. 84. ſignificat Pontifex Carolo ſe juſſiſſe, ut Mercatores Veneti ex Ravennati Urbe, & Pentapoli eicerentur. Orat, ut coërceatur Dux Geramnenſis, qui occupaverat quaſdam terras ad Eccleſiam Ravennatem ſpectantes.

VI.

VI. Ex præmiſſis epiſtolis ea, quæ numero 71. deſignatur, lumen præbet pro Chronologia diſponenda; novimus enim non modò Leonis electionem factam Stephani ſedentis tempore, ſed & ante Hadriani obitum deceſſiſſe Leonem, Johannem, & demum Gratioſum, & in ea agi de Succeſſoris electione, qui Valerius extitit. Cum verò Gratioſus ex Noſtro ſederit eo tempore, quo Carolus Hadriano ſuperſtite Ravennam venit, neceſſariò conſequitur anno 786. jam Epiſcopum ordinatum; Carolus enim tunc hyemis tempore contra Beneventanos venit, & Florentiæ Natalem Domini celebravit, ut Eginhardus narrat. Johannes autem Gratioſi Prædeceſſor potuit obiiſſe paulò ante ex morbo, quem contraxerat paulò poſtquam Juveni maledixit circa Feſtum S. Apollinaris, 23. Junii. Hic autem, ſi, quod Agnellus habet, ſedit annos VII. menſ. I. dies III., circa annum 776., quo Leo cœpit, deceſſerat. At Gratioſi Epiſcopi Vita nequit protrahi ultra annum 795., qui Hadriano fuit emortualis. Cum epiſtolæ Hadriani abſque chronologico ordine collectæ ſint, nulla lux inde affulget, ut putem ad poſtremos Hadriani annos Gra-

Digitized by Google

tioſum perveniſſe, ex eo, quòd ex omnibus Hadriani epiſtolis nulla quidquam habet de Ravennæ Epiſcopo Gratioſi Succeſſore.

VII. S. itaque Valerius ab Hadriano circa annum 794. ordinatus eſt. De Martino, qui Valerio ſuffectus fuit, hæc Agnellus in ejus Vita, *& penè annos LXXX iſtius adeptus eſt Sedis, conſecratus Romæ per manus Leonis III. Papæ*. Numerus LXXX. ad Martini ætatem referendus eſt, cum Epiſcopus ordinatus fuit; dum autem à Leone III. conſecratus dicitur, fit eundem ante annum 816. ſedere cœpiſſe, eo enim Leo III. è vivis abiit. Sed & ante annum 811. conſecratus eſt Martinus; ait enim in ejus Vita Noſter; *mortuus eſt iſtius temporibus Pipinus Langobardorum Rex, & voluto tempore obiit Carolus Imperator die trigeſima menſis Januarii*. Pipinus paulopoſt quàm bellum cum Venetis confecerat, quod ad annum 810. refertur, diem obiit, Carolus verò anno 814. Verùm & ante annum prædictum 811. ſedere cœpiſſe Martinum, ſunt quæ ſuadeant, plura videlicet, quæ Leone III. vivente evenerunt, quæque plurium annorum ſpatium exegiſſe videri poſſunt; reparatum

ratum videlicet S. Apollinaris Claſſenſe Templum Romani Pontificis liberalitate, & controverſiæ inter Martinum ipſum, ac Leonem. Hinc S. Valerii ætas fere concluditur inter annos 794. & 809. Martinum præterea Stephani Papæ ætatem ſuperaſſe fere certum eſt, nam Stephanum ipſum Ravennam venientem excepit, ut ex Noſtro intelligimus, qui plura præter ea, quæ extant, de Martino ſcripſerat, quæ ſimul cum integra Petronacis Epiſcopi Vita exciderunt. Itaque Pontificem hunc prioribus Paſchalis Papæ annis nonagenario majorem obiiſſe, fere certum fit. Erravit igitur, qui Petronacis Vitam ſupplevit, cum ſcripſit hunc Carolo Imperatori honorem juraſſe, quandoquidem plures ante annos Carolus deceſſerat, cum Petronacius ſedere cœpit. His addenda ſunt, quæ ad Agnelli ætatem inveſtigandam adnotavi in Obſervationibus ad Verſus Libro Pontificali præfixos, Obſervatione quarta. Paſchalis Papæ initia ad diem 28. Januarii anni 817. alligat Baronius, & Petronacii initia ante annum 819. collocanda concluditur ex ejuſdem Paſchali Privilegio dato menſe Julio, Ind. XII. apud Rubeum le-

gendo, qui ex autographo illud deſcripſit, in arboris cortice, ut ipſe ait, veriùs in charta Ægyptia, exarato. Petronacius anno 826. in Romano Concilio ſub Eugenio ſubſcripſit, pervenitque uſque ad Gregorii IV. ætatem, à quo ejus ſucceſſor Georgius ordinatus eſt, quod tradit Noſter. Gregorius autem ſedere cœpit circa annum 827. Georgius ætatem produxit ultra annum 841., quo quidem ad VII. Kal. Julii Carolus Calvus de Lothario Fontanis victoriam reportavit. Plura de horum Pontificum Chronologia addere, ſomniis indulgere eſſet.

VI-

Digitized by Google

VITA JOHANNIS.

CAPUT PRIMUM.

Ravenna à Liutprando Civium proditione capta. Johannes exulat. Epiphanio Scriniario curante reſtituitur. Idem Epiphanius de Johannis hoſtibus vindictas ſumit.

DE S. JOHANNE XXXIX.

JOhannes [a] XXXIX. Hic patientiſſimus fuit, humilis, & manſuetus. Iſtius temporibus Eccleſia Petriana cecidit terræmotu poſt completa ſolennia Miſſarum [b] die Dominico. Et Liutprandi Regis Regnum Langobardorum regens, ab ipſius exercitu prædicta Civitas corona cincta, & devaſtata eſt, à ſuis decepta Civi-

a Quintus. *b Eccleſia Petriana cadit.*

Digitized by Google

vibus [a] ſimulata fraude à Porta, quæ dicitur Vicus ſalutaris, quæ erat juxta [b] fluvium Pantheum. Omnes Cives concurrerunt illuc; unus autem ex illis infenſus ſuis Civibus, promiſſa pecunia, allatis clavibus, ſubductis modis Portæ, quæ pergit ad Vicum Leproſum, ubi eſt Pons ex baſibus factivis, reſeratis clauſtris, omnibuſque patefactis Portis, inimici ingreſſi Civitatem, & eam [c] ſubverterunt. Nam judicio Dei ipſe, qui inſidiator ſuorum Civium fuit, & [d] Pilæ clauſtra aperuit, quamprimum Ligni ſtipite perfoſſus interiit, promiſſam pecuniam non accepit, ſed ante omnes ſuum ſanguinem dedit, nec terræ commendatus eſt. Igitur irati Ravennenſes Cives [e] contra Pontificem hunc, in Venetiarum partibus eum exilio relegaverunt, & fuit exul per annum unum. Tunc Epiphanius Scriniarius videns excidium iſtius Eccleſiæ, & Patrem Patriæ in anguſtia, & matura detineri afflictione, eum per hujus Civitatis Exarchum ad hanc propriam revocavit Sedem. Poſt autem in Pontificali Solio reſtitutus quadam die prædictus Epipha-

a *Civitas prodita à Civibus.* b *Fluvius Pantheus.*
c *Iſta videtur fuiſſe Civitas Claſſis.* d ideſt *Portæ.*
e *Cives Ravenn. Archiepiſcopum Johannem in exilium relegant.*

piphanius Scriniarius ait ad eum; Domine Pater, non te pigeat in Palatium ad Exarchum ire, & offerre illi ex argyrio Palvitam [a] magnam, & poſtula ab eo, ut coarctet Viros illos ad judicium, qui te in exilium miſerunt, & vindicemus noſmet de illis, & hoc quod das, decuplum ex eis reſtituam. Tu Pontificales tene mores, ego cum eis litigabo, & ſcio juvante Domino de hoſtibus reportabo triumphum. Factumque eſt, ut ſuperiùs audiſtis, & ut mox recepit prædictus Johannes Pontifex infra maternum Eccleſiæ ſinum; alia verò die auctor conſilii idem Epiphanius Scriniarius cum ſingulis hominibus in conflictu ſtans, ita ajebat; præceptum ex rebus exaratum habes, ut nunquam contra Sanctam hanc Eccleſiam, aut contra hujus Sedis Pontificem de quacumque cauſa agas, aut ore muſſites. Dic qualis ovis tu es, quæ Paſtorem tuum, dum ille te foveret, & per gramineos duceret campos, tu cornu percuſſiſti, & contra eum chirographa conſcripſiſti? Convicti in judicio jugies collegit, quæ Exarcho dedit. His itaque geſtis venerunt humiliter omnes unanimes ad eum, pe-

[a] forte *Pelvim*.

Digitized by Google

petentes miſericordiam, & nullus eum poſtmodum in amaritudinem deduxit.

CAPUT SECUNDUM.

Pugna inter Ravennates, & Græcum Miniſtraticum cum prodigio. Dies SS. Johannis, & Pauli ob id feſtus. Johannis mors.

TEmporibus Johannis venit iterum Miniſtrategus Ravennæ, ut eam depopularet, putans ſe, ut antea, evadere. Quo cognito Ravenniani egreſſi ſunt ad eum more præliandi in Campum Coriandri. Qui ſimulata fuga terga dantes, cum perveniſſent ad ſtadium Tabulæ, ubi pro ſigno terminus lapideus fixus eſt, reverſi ad Græcorum frontem cœperunt fortiter dimicare, & non erat requies undique cædentium, gladio ſtrages maximas Græcorum peremptas. Sacerdotes verò unà cum Pontifice, & Senioribus proſtrati humo, cilicium induti, aſperſo in capitibus eorum cinere, Omnipotentem Deum deprecabantur. Seniores verò ſaccis ſunt cooperti, inculti capitibus, & ſqualidi, lacrymoſis oculis, in Cœlum clamabant. Similiter & omnes, qui

Digitized by Google

qui infra Urbem relicti ſunt maſculi, & fœminæ Omnipotentis auxilium expectabant. Reliqui verò accincti ferro, ſumptis juvenilibus armis cædebant hoſtes ſine intermiſſione *a* Tunc, ſicut à Narrantibus audivimus, apparuit inter utroſque exercitus quaſi effigies magni Tauri, & cœpit contra Græcorum exercitum pedibus pulverem ſpargere, & vox mox inſonuit (unde veniſſet, aut cujus fuiſſet, nullus agnovit) in auribus omnium increpuit, dicens; eja Ravenniani fortiter pugnate; victoria veſtra erit hodie. Videntes autem Pelaſgi cornu ſuum eſſe confractum cœperunt fugere, infra Dromonibus putantes ſe liberare. Tunc Meliſenſes, ideſt Ravenniani Cives circumdederunt eos cum cymbis, & carabis, & irruentes ſuper Byzantios, omnes interfecerunt, & corpora eorum in Eridanum præcipitaverunt; & ſic fuit, ut per annos VI. ex Patheremo nullus inde unquam piſcem comederet. Hoc autem factum eſt in die Sanctorum Johannis, & Pauli, & cœperunt agere diem iſtum quaſi diem feſtum Paſchæ, ornantes Plateas Civitatis cum diverſis palleis, & Letaniis ad

eorum

a Tauri forma apparuit Ravennatibus.

eorum Eccleſiam gradientes, benedicentes Deum in ſecula ſeculorum. Amen. Mortuus, & ſepultus eſt in Baſilica B. Apollenaris. Epitaphium invenies ſuper eum continens ita [a] .... ſedit an. VIII. mens......... dies...........

OBSERVATIONES
AD VITAM JOHANNIS.

Johannes hic ejus nominis ſextus. Cur quintus dictus ſit? Peculiaria de capta per Liutprandi exercitum Ravenna. Claſſis diruta. Johannes exulat haud ob Iconoclaſtarum cauſam. Scriniariorum munus. Quæ ad Ravennatum victoriam narrantur incerti temporis. Flumen Pantheum, ſive Pateremum quodnam?

JOhannis hujus liberalitatem commendantes publicas tabulas marmori inciſas affert Rubeus, ex quibus dignoſcitur, plura ab eo donata circa annum 731. Monachis ad S. Apollinaris in Claſſe degentibus. Dicitur autem Is *Johannes almus Pontifex junior in nomine quinctus*; unde ſibi certum putat laudatus Ravennatum rerum Scriptor, duos illos Mariniano ſuffectos Johannes, de quibus Agnellus, unum cenſeri debere. *Hinc illud eſt*, inquit, *quod dicebamus Johannes illos duos Archiepiſcopos, qui ſibi nullo medio ſucceſſere, ſcribente Agnello, & qui eum*

[a] Hic deeſt Epitaphium, quod non inveni in Originali.

eum ſecuti ſunt poſterioribus, unum fuiſſe quartum hoc nomine; hunc verò quintum. Argumentum Rubeo peremptorium viſum, minime tamen tale eſt. Eadem, quæ Agnello per ea tempora, quibus monumentum illud poſitum eſt, Ravennatum ſententia erat, unum videlicet ejuſdem Sedis Johannem, & Angeloptis cognomine decoratum, & qui Attilæ Italiam invadenti occurrit, ac Theodorico rerum potito convixerit. Ipſis proinde diſtingnebantur Johannes illi duo, qui Mariniano ſucceſſere; aliàs hic non quintus, ſed quartus fuiſſet. Ob hæc, & ob ea, quæ ſuo loco adnotavi, ab Agnelli ſententia de duobus Epiſcopis ejuſdem nominis minime recedendum cenſui, cum maxime viderem gratis à Rubeo, & ſine teſtibus Johannem alterum additum poſt Gratioſi Epiſcopi Sedem, & ſuſpicarer id actum, quòd ex ſequentium Pontificum Ravennatum ſerie, & eorum, qui Johannis nomine vocati ſunt, numeris in publicis documentis additis, viderit Rubeus Johanne hocce quinti numero diſtincto, unum ad ſeriem continuandam neceſſarium defuiſſe. Hic itaque Johannes ejus nominis ſextus eſt, licèt quintus dictus ſit, ſeptimus qui Gratioſum præceſſit, octavus, qui poſt Deusdedit Georgii Succeſſorem ſedit.

II. Captam ab Lintprandi Exercitu Ravennam prioribus Johannis hujus Epiſcopi annis certum eſt, rem tamen Recentiores tradentes inter ſe diſcrepant. Noſter id peculiare narrat Civis cujuſdam proditione rem actam, qui, cum Civium ad Portam Vicus Salutaris concurſus eſſet, cui in primis ex compoſito hoſtis imminebat, alteram Portam ad Vicum Leproſum tradidit indefenſam, unde Langobardi irrupere. Dubitavit Notarum Marginalium Auctor, an hæc intelligi deberent de Civitate Claſſis, quæ per eam occaſionem ſubverſa ſit; ob id fortaſſis, quòd Porta Vicus Leproſi ad

Claſ-

Claſſenſem Urbem ingreſſum præberet; ipſe certò video Ravennam à Langobardo Liutprandi milite captam, licèt potuerit Claſſis primùm occupari, cui plurimum damni illatum ſit. Agnello proinde ſcribente Claſſem in ruinis fere jacuiſſe, argumento eſt, quòd Is Claſſem nominans adjecta *dudum* voce, innuat ſuo tempore vix extaſſe. Claſſem tamen à Faroaldo Spoletanorum Duce occupatam, antequam à Liutprandi milite Ravenna caperetur, ſcribunt alii, qua de re nil habet Noſter.

III. Ravenna capta, neceque ejus, qui Patriam prodiderat narratis, ad Johannem Epiſcopum apud Venetos exulantem, qui Epiphanii Scriniarii opera reſtitutus eſt, tranſit. Id Ravennæ à Langobardis occupatæ occaſione factum conjicio. *Exilii cauſam*, inquit Rubeus, *non adhibent: exiſtimatur tamen à pleriſque Paulum id Exarchum feciſſe, cum Archiepiſcopus hæreſi Iconoclaſtarum non aſſentiret.* Cum Agnello narrata aliud ferant, non credo. Epiphanius ope Exarchi revocato Pontifice, qui Civium odio, & calumniis in exilium pulſus fuerat, calumniarum Auctores in jus vocatos ad palinodiam bene multatos canendam adegit, quod fieri non potuiſſet, ſi Johannes ob id Paulo eiciente exulaſſet, quòd hæreſim Iconoclaſtarum ſuo diſſenſu improbaſſet. Probabilius mihi eſt Paulo ipſo apud Venetos degente, poſtquam Ravenna à Langobardis capta aufugerat, apud novos Dominos Johannem calumniis impetitum, & in ſuſpicionem vocatum, Urbe pulſum; qui rebus compoſitis, receptaque Venetorum, & Romani Pontificis opera, Ravenna, ab Exarcho facilè in ſuam Sedem ſit reſtitutus.

IV. Epiphanium hunc de Johanne bene meritum, qui eundem in ſuam Sedem revocandum curavit, quique in judicio cum Epiſcopi Calumniatoribus ſtetit laicum ex eo cognoſco, quòd Præſuli ſug-

geſſe-

geſſerit in cauſa calumniarum ſe Actorem agere velle, dum Pontifex *Pontificis mores teneret*, ab accuſandis videlicet Civibus abſtineret. Scriniarius itaque Is Exarchi erat, non Epiſcopi, multò minus Quæſtor, ut aliis viſum eſt. Scrinia erant, ubi publica Reipublicæ documenta certo ordine repoſita ſervabantur: quique documentis illis deſcribendis, diſponendis, reponendiſque operam dabant, Scriniarii dicebantur. In Eccleſia tamen Ravennati Scriniarium fuiſſe, ſicut & Eccleſia Romana Scriniarios habebat, conſtat ex Anaſtaſio in Stephano IV., qui *Scriniarium Eccleſiæ Ravennatis* laudat. Scriniariorum hujuſmodi officium fuiſſe inter cætera literas, quas Pontifex mittebat, conſcribere, tum ex Pontificum monumentis conſtat, tum ex Nicolai I. epiſtola 27., in qua Pontifex dicit, ſe more ſolito literas ſcribere non feciſſe, quia *ob Feſta Paſchalia, Scriniarios ſuos, eo quòd debitis vacabant occupationibus, habere, ut debuiſſet, non valuerat*. Eodem munere functos Eccleſiæ Ravennatis Scriniarios veriſimile eſt.

V. Admodum difficile eſt decernère, quo tempore Ravennam tentaverit Miniſtrategus ille, ut Agnello vocatur, quo devicto Ravennates victoriæ anniverſariam recurrentem diem feſtivis honoribus celebraverint. Græcum illum, & Byzantino milite ſtipatum aperte narrat Agnellus, eundemque antea, ſub Felice nempe Epiſcopo, in Urbis necem veniſſe, cladeque per fraudes illata, evaſiſſe. At quî fieri potuit, ut, Exarcho Imperatoris nomine Ravennæ degente, Ravennates in Claſſis Ducem exurgerent, eique venienti armati occurrerent, & eo devicto, victoriæ memoriam quotannis agerent? Novi Johanne hocce ſedente Ravennatum animos in diverſa ſtudia ſciſſos, imò Paulum Exarchum ejuſque Filios neci per tumultum traditos, cum Conſtantinopolitanus Imperator ob Iconoclaſtarum

Dd hære-

hæreſim in Pontificem, & in Catholicos fureret. Ea occaſione mitti cum Claſſe potuit ille idem, qui Ravennæ ſub Felice Epiſcopo excidium penè intulerat, quem oppreſſerint Ravennates. Rebus tamen, diſſidiiſque compoſitis, Eutychio Ravennæ degente, victoriæ ejus ſingulis annis memoriam ſumma pompa celebrari potuiſſe abſque ejuſdem Exarchi indignatione, vix eſt credibile. Fluvius, qui hìc non longè à Padi oſtiis fluxiſſe indicatur, primùm quidem Pantheon corrupte, ſecundò Pateremus dicitur. Foſſam fuiſſe cenſeo ex vicino Paduſæ ſtagno fluentem, quæ piſcoſa Ravennatibus, utì Paduſa ipſa, de qua Virgilius.

Piſcoſove amne Paduſæ.

Eccleſiam Petrianam poſt celebrata Miſſarum ſolennia die Dominico terræmotu repente concidiſſe traditur antecætera hujus Johannis Vitæ. Conjecturæ id loco ſit prioribus hujus Epiſcopi annis Ravennatibus cladem hanc eveniſſe.

MONITUM

Ad ſequentem

SERGII VITAM.

RUmoribus Schiſmaticorum conſpurcatam ſequentem Sergii Vitam agnoſce Lector. Agnellum etiam habes, qui vindictæ ſtimulis actus indigna de Romano Pontifice narrat. Fidem proinde nullam in his meretur Auctor, qui & in hiſtoriæ veritate fœde labitur, ut ſuis locis notatum eſt. Vide infra in Obſervationibus.

VI-

VITA SERGII.

CAPUT PRIMUM.

Sergius ex Laico, & uxorato Epiſcopus. Ejus Uxor Euphemia Diaconiſſa effecta eſt. Clerus Epiſcopo infenſus. Epiſcopus novos Sacerdotes creat, & Diaconos. Compoſitis rebus, hi diverſo habitu, & in inferiori ordine miniſtrant.

DE S. SERGIO XL.

SErgius XL. Juvenis ætate, brevis corpore, ridens facie, decorus forma, glaucis oculis, nobiliſſimis ortus natalibus. Iſte laicus fuit, & Sponſam habuit, quam poſtquam regimen Eccleſiæ ſuſcepit, eam Euphimiam ſponſam ſuam Diaconiſſam conſecravit, & in eodem habitu permanſit. Quin in tempore iſtius zelum Sa-

Digitized by Google

cerdotibus, & verum non habentibus, non unitis animo ſciſſa eſt multitudo, & poſtquam Romæ conſecratus eſt, ſpreverunt eum Sacerdotes, & ſeparaverunt ſe ab eo Miniſtri, & nullus erat, qui cum eo ad Sanctam accederet Aram. Hæc autem Civitas vexabatur à Langobardis, & Veneticis. Non poſſumus per tanta diſcurrere, quia oleſcit; tamen compendii proferimus cauſa. Pontifex verò [a] miſit ad Diaconos, & ad reliquos Miniſtros Eccleſiæ, ut ſe omnes in gremium conglobarent Eccleſiæ; at illi in ipſo perdurantes doloris ſtimulo renuerunt. Tunc [b] excogitato conſilio, conſecravit Presbyteros, & Diaconos. Illi verò duri corde hæc audientes venerunt, & die Dominico cum eo ad ſollemnia Miſſarum proceſſerunt: novellæ [c] verò oves, quæ ſe putaverant ſublimiter ſtare, à veteribus Sacerdotibus repulſi ſunt, & verecundati oppilaverunt ora. Tunc Pontifex blande, & leniter priores refovens Sacerdotes, blanda circa eos eloquia fundens, quouſque ab ira eos in manſuetudine revocavit. Tunc inter ſe multa voluentes poſt

fœdus

a Archiepiſc. mittit per Sacerdotes, ut ad Eccleſiam ſe congregarent. b Archiep. conſecrat novos Miniſtros.
c Sacerdotes ab eodem facti à veteribus ſunt expulſi.

fœdus pacis ſtatuerunt de novella conſecratione, ut Diacones relicta Dalmática ſuperhumerale imponerent more Græcorum, & circa Altare aſſiſterent; & ex illo die cœperunt Levitæ multiplicare, nam Canones prohibent Apoſtolica auctoritate muniente.

CAPUT SECUNDUM.

Zachariæ Pontificis, qui Pipinum Regem unxerat, adventus Ravennam. Miſſam celebrat, & Endothim donat. Aiſtulphus, & Romæ, & Ravennæ dona offert. Petrianam Eccleſiam reſtavrat. Alia de eodem.

EO namque tempore Zacharias Papa Romanus [a] egreſſus de Roma, oras attigit Franciæ poſtulans tutamina, atque præſidia ad expellendos Langobardos à Romanorum finibus, quia Aiſtulphus Rex Italiam duriter opprimebat. Sed ejecto à Solio Francorum altero Rege, Pipinus Sceptrum Regni accepit, & Papæ manibus benedi-

[a] *Zacharias Papa vadit Franciam.*

Digitized by Google

nedictus eſt, chriſmate ſacro perunctus eſt, Romamque reverſus eſt. Et antequam reverteretur Romam, in Eccleſia B. Apollenaris Miſſam celebravit, & Endothim ex blatta alithena cum margaritis mirifice ornatam obtulit, & ſuum nomen ibidem exaratum eſt. At ut vidit Aiſtulphus Rex, quia undique ſuper ſe ingravata eſſent mala, dextera Italis petit, quia tempus eum non adjuvabat, & ivit [a] ad limina B. Petri Principis, & obtulit dona, & exenia multa; deinde Ravennam reverſus Chlamidem ex auro pictam, qua erat indutus, ſuper ſanctum Altarium Urſianæ Eccleſiæ poſuit. Eccleſiam [b] Petrianam, quæ funditus everſa eſt per terræmotum, ſponte ædificare voluit, & Pyramides per gyrum erexit, columnas ſtatuit, quæ manent uſque nunc, ſed non conſummavit. De prædicto Rege, nomine Aiſtulphus vocatus eſt. Eloquar, an ſileam? Tamen narrabo. Quinque in una hora, in uno partu, ex uno ventre parvulos ſua peperit Mater. Quod cum nuntiatum Regi fuiſſet, & innotuiſſet admiranda res, novo inito conſilio, juſſit eos

ante

a *Aiſtulphus Rex Langobardorum ivit Romam.*

b *Eccleſia Petriana, terræmotu, quæ corruit, incipit reædificari.*

ante ſe deferri in unum maximum calathum; & videns eos, noluit eos proicere in ſterquilinium. Horrebat eſſe Pater, qui fuerat Genitor. Præcepit deferri regalem contum, dicens ſuis; quicumque ex eis manu contum adſtrinxerit, hic vivat. Statim ut in medio contus poſitus eſt, inter cæteros Fratres iſte contum tenuit extento brachio. Tunc vocavit eum Pater [a] Aiſtulphus. Revertamur ad ſuperiora eloquia.

CAPUT TERTIUM.

Sergius à Romano Pontifice, utì contrà Canones ordinatus, judicio ſiſtitur. Novus Pontifex Sergium ſuæ Sedi reſtituit. Hic D. Nicolao gratias agit.

VIr autem iſte Sergius Præſul, cum [b] Paulus Papa Romanus iter per Franciam pergeret, non ei obvius fuit, & indignatus Papa, de Valle, quæ dicitur *Calle Collata*, quæ ruſtico more [c] Galliata dicitur, cum ira magna eum exuit. Luſtrato

a *Aiſtulpho nomen imponitur.* b Stephanus.
c *Galliata, quæ eſt Vallis collata.*

to Langobardorum Regno, calcata præexcelſa munia, Jovis montis [a] pertranſiit jugum; deinde Franciæ arripuit iter, & quidquid ad Pipinum poſtulavit Regem, obtinuit: deinde reverſus, Sergium Archiepiſcopum vexare cœpit. Ille autem fiduciam habens in Rege, ut adminiculum ei præberet, & ſefellit illum; & deductus eſt Romam à ſuis Civibus, atque fraude deceptus. Et congregatis Epiſcopis jubente, [b] Papa, voluerunt eum honore privare, & de gradu Pontificali proicere. Apoſtolicus talem contra eum proferebat ſententiam; Neophitus es, non ex ovili fuiſti, nec ſecundùm Canones in Ravennenſi Eccleſia militaſti, ſed ſubitò invaſiſti Cathedram, quaſi Latro, & Sacerdotes tuos, qui digni de his Eccleſiæ perfrui, repuliſti, & per ſecularium favorem, potenter tamen, Sedem obtinuiſti. Ad hæc Ravennæ Pontifex ajebat, & non mea præſumptione, ſed elegerunt me Clerus, & Plebs univerſa. Interrogaſti per ordinem Canonico more, & de me omnia vobis patefacta ſunt, quomodo Laicus fui, & Sponſam habui, & ad

Cle-

a Jugum montis Jovis, quod vulgariter dicitur Jugum Alpium.
b Papa voluit privare Præſulatu Sergium Archiepiſc. Ravennæ.

Clericatum perveni, & cognitum vobis factum eſt, & dixiſtis, nullum obſtaculum mihi eſſe poteſt. Poſtquam talia de me ſenſiſti, cur me conſecraſti? Diverſas autem ſententias inter ſe Epiſcopi ferebant, & infra unumquodque cubiculum cordis magna quatiebatur tempeſtas. Dicebant enim omnes; quomodo poſſumus, cum ſimus diſcipuli, Magiſtrum judicare? Hæc audiens Papa in furore verſus aſſeruit ſe die craſtino manibus ſuis Orarium à collo ejus evelleret. Tunc Sergius Antiſtes Ravennenſis nocte eadem cum lacrymis projecit ſe ad Altarium B. Nicolai, & ſe totum in magnis lamentis dedit. Proſtrato corpore tandiu lacrymas fudit, quod locum ubi mœrebat valde roravit, & rivulos produxit. Judicio Dei nocte illa mortuus eſt [a] Paulus [b] Papa repente, raptus eſt ſubitò, quievit, & tenuerunt eum ſui occultè uſque mane. Inſurgente verò Aurora diei, antequam ex eo radius Solis ſplendeſceret, & terram phœbeo perluſtraret radio, venit ad eum [c] Stephanus Urbis Romæ Diaconus, germanus prædicti Papæ in ipſa cuſtodia, ubi Sergius Pontifex erat. Ait ad eum;

a Stephanus. b *Paulus Papa moritur.* c Paulus.

Digitized by Google

eum; quid mihi daturus es, ſi reverſus fueris cum pace ad domum tuam, & omni honore, & dignitate ampliatus? His auditis Præſul, quaſi de laqueo ereptus, & egreſſus, ait; non parva tibi ſtatuo dare munera, niſi quod audis, facio. Veni tu ipſe Ravennam, & ingredere infra *a* Epiſcopium in ea Eccleſia, & ſcrutare diligenter omnes Gazas ipſius Domus, aurum, argentum, vaſcula, nummos; omnia ſint tibi data, & quantum vis pro benedictione dimittere, dimitte. Super hæc verba, juraverunt ſibi mutuò. In ipſa verò die electus eſt prædictus Germanus defuncti Papæ in ſolio Apoſtolatus, & ſtatim ſolvit omnes captivos, & omnibus noxiis veniam conceſſit. Tunc juſſit venire Sergium Ravennenſem Pontificem cum omni honore, & gloria, & cum vidiſſet eum, ſublevavit ſe de Sella, ubi ſedebat, & eum proſtratum humo, & vultu ſubmiſſo, elatis manibus ſublevavit, & irruit ſuper collum ejus obſculans eum, & juſſit deferri Sedem illius juxta Sedem ſuam, & locuti ſunt inter ſe pacifica, & dulcia verba, & permiſit eum redire ad Sedem ſuam cum gaudio magno, & alacritate.

Poſt

a Caute lege, & notas conſule.

Poſt tertium annum [a] Ravennam ingreſſus eſt, quem ſuſcipientibus cum ſuis modica gratulatio fuit, & modica quies. Ivit Sergius Pontifex ad Monaſterium B. Virginis Mariæ, quæ vocatur Coſmedim. Poſt Miſſam celebratam proſtravit ſe ante Altarium B. Nicolai orans diutiſſime, & lacrymas fundens, quæ apparent uſque in præſentem diem.

CAPUT QUARTUM.

Pontifex Ravennam venit. Clerus in eum infanda machinatur. Uviliaris Diaconi ſanius conſilium. Plura Pontifex aſportat. Sergius uti Exarchus regioni imminet. In Pontificem Rei Romam abducti. Alia ad Sergium ſpectantia. Aliqua deſunt. Omnia caute legenda.

EO namque tempore exiens [b] Stephanus Papa Romanus Roma, Franciæ arripuit iter, properans hinc Ravennam, infra Epiſcopium ejus applicitus eſt. Scientes autem, & videntes Sacerdotes, quod ipſe ſcru-

[a] *Sergius Archiepiſc. venit Ravennam.* [b] Paulus.

ſcrutaretur Gazas, atque omnes opes Eccleſiæ deglutire deberet; erant inter eos incommoda verba. Alii dicebant, ſuffocemus eum; alii, non ſerventur Eccleſiæ fortunæ. Erant diſpares voces in vulgo. Tunc Leo Diaconus, & ipſius Domini Vicedominus Sacerdotibus dixit; cum cœperit depopulare omnia quaſi aliquid ad oſtendendum ei, & præcipitemus eum, ut demerſus in profundum aquæ nunquam compareat. Hoc erat inter eos conſilium, & verba incommoda, ut commoda agebantur, ut concluſa; alii cum quaſi facta fuiſſent, remotionem criminis meditabantur. Audiens hoc Uviliaris Archidiaconus iſtius Sedis Ravennæ de Monaſterio S. Bartholomæi, qui illo tempore ibidem ſiſtebat Abba, ubi Deo favente, poſt ipſum [a] quartus ego ſum modò, ad Epiſcopium Eccleſiæ cum ſumma velocitate occurrit, & vidit omnes Sacerdotes in talibus machinamentis ſermocinationum ſiſtere, & diverſa inter ſe conſilia voluere, agnoſcens ſuum in contraria cœptum, comploſis manibus contra eos vocem miſit; O quanta inſania Fratres, ſi iſta meditati eſtis! dirimere Pontifi-

a *Auctor Abbas Mon. S. Bartholomæi.*

tificem? Non æqua conſilia in pectoribus veſtris geſtatis. Adquieſcite mihi, ut Papa honorifice hinc abſcedat, manuſque veſtras ſervate innoxias, & ſacramentum Præſulis noſtri ſervemus illæſum. Cum incumbere cœperit atra nox, & Romanorum cum fuerint corpora ex dapibus, & lucidiſſimo lyæo plena, prima quies, quaſi ſepulti jacent; cuncta atrii lychnia extinguantur, ne illis flammæ candelarum nocte ſolatia præſtent, & quod poſſumus occulte abdicare, omnia impuſtellentur, ignorante Pontifice noſtro. Apertis locis divitiarum, quas Papa Romanus invenerit, tollat. Placuitque omnibus hoc conſilium, & decreverunt, quia hæc Uviliaris melior eſt, quàm cœterorum ſententia. Prolata mente ingreſſi Sacerdotes infra ſingula loca Gazarum, abſconderunt quantum valuerunt. Intempeſtivo verò noctis venit prædictus Papa [a] Stephanus. Allatæ ſunt ante eum omnes claves à Veſtiariis Eccleſiæ, & reſerata ſunt ei omnia oſtia. Abſtulit reliquias [b] quas non potuerunt ſic citiùs occultare, ex auro balantias novem, Vaſcula argen-

a Paulus. *b Stephanus Papa abſtulit Eccleſiæ Ravennæ multas Gazas.*

argentea plurima, & coclearia argentea tractoria, quaternaria una, & diverſas alias aureas, & argenteas ſpecies, & ſic in Franciam perexit, una verò cum Cloaribus Romam tranſmiſit. Tunc cognitum Ravennenſibus Civibus, poſtquam Papa egreſſus eſt, depopulationem Eccleſiæ, voluerunt proſequi Plauſtrum, quod argentum vegebat, ſed timidi, vehiculatores in Ariminum delati ſunt, & Ravennenſes ad ſuam reverſi ſunt Civitatem. Igitur judicavit iſte à finibus Perticæ totam Pentapolim, & uſque ad Tuſciam, & uſque ad menſam Uvalani, veluti Exarchus, ſic omnia diſponebat, ut ſoliti ſunt modò Romani facere. Reverſus verò Papa [a] Stephanus ex Francia Romam, inito antea cum Archiepiſcopo conſilio per nimia blandimenta, & pacificas epiſtolas ad aliquantos Nobiles Ravennenſes Judices miſit orantes, ut Romam pergerent illi, qui in necem Pontificis conſenſerant. Inter quos etiam Avus Patris mei fuit, & tandiu Romæ ſunt coarctati, quouſque omnes ibi mortui ſunt. Et poſt hæc conjunxit fœdus Pontifex cum Veneticis, ut ne deterius quid ei contingeret, & poſt

a Paulus.

& poſtmodum eveniret, quia fefellit eum Langobardorum Rex, & ultra non fuit credulus illi, & diſtributa pecunia [a] juventibus VII. balantias per nobiliſſimos Viros aurum expendit. Ædificavit iſte [b] Cellam B. Apollenaris de parte Virorum, ubi & Monachos ſtatuit, & reliquit ibidem multas Poſſeſſiones...............

OBSERVATIONES

AD VITAM SERGII.

De veritate narratorum in Vita Sergii ad Romanos Pontifices ſpectantium. Novus Clerus à Sergio ordinatus. Superhumerale Diaconorum. Monaſterium S. Hilari Galiatæ. Tempus, quo Sergius Romæ detentus eſt. Ditionis Ravennatis fines. Deſcriptoris hujus Codicis inepta ſupplementa.

I. HIc enim verò Agnellus, quod vulgo apud Ravennates irreligioſe æque, ac inepte ferebatur, irreligioſiùs, & ineptiùs conſcripſit. Acta diverſorum, quæque alio, ac alio tempore evenere, commutatis perſonis, ac temporibus, eo contorſerunt Ravennates, quo ſanctiſſimos duos Romanos Pontifices Stephanum III, & Paulum I., quorum hic, & in Martyrologio Romano, & apud

[a] fortè *juvantibus*. [b] *Cella B. Apollenaris*.

& apud Petrum de Natalibus inter Divos numeratur ad 28. Junii, invidioſe traducerent. Scilicet nec Ravennas Clerus Schiſmaticum virus plane evomuerat, nec vulgus ferox dominatum Romani Pontificis patiens ferebat. Vera hìc nonnulla indicanda ſunt breviſſime, ex quibus puto mendacia narrata conflata fuiſſe, & apud Ravennates invaluiſſe, quæ Agnellus libenter uti ſua, pro ea, qua laborabat rerum ignoratione, & erga Romanam majeſtatem averſione, deſcripſit. Primò igitur conſtat Stephanum III difficillimis temporibus ſediſſe, cum Aiſtulphus Langobardorum Rex dire Romanam Eccleſiam vexabat, & Ravennam cum Exarchatu occupabat. Conſtat etiam pium, ſtrenuumque Pontificem in Gallias ad Pipinum iviſſe, cujus ope Aiſtulphus coactus eſt Ravennam, ac Exarchatum reddere, quod actum Ind. IX., ideſt anno 756. Mortuo Ind. X., VI. Kal. Maii Stephano, poſt 32. dies ejus frater S. Paulus I. electus eſt Pontifex, cui Stephanus ejus nominis IV. poſt luctuoſum Conſtantini Schiſma ſucceſſit anno 768. Porro hoc Stephano ſedente Ravennas etiam Eccleſia poſt Sergii Archiepiſcopi mortem Schiſmate laboravit, intruſo Michaëlio ejus Eccleſiæ Scriniario, Mauritii Ariminenſis Ducis Langobardi potentia freto. Tentata eſt ſummi Pontificis conſtantia munerum copioſa promiſſione, ut Michaëlium conſecraret; at fruſtra: ille enim ſui officii memor intruſum repulit, & Leonem legitimum electum defendit. Hæc fere ex Anaſtaſio, cujus ea adnotari debent ad Ravennatis Eccleſiæ expilationem ſpectantia; *nullo modo* Michaëlius intruſus *Apoſtolicis admonitionibus acquieſcere voluit, danſque plurima munera Deſiderio Langobardorum Regi, & cymilia, & ornatus ipſius Eccleſiæ, cum aliis diverſis ſpeciebus, brachio forti per unius anni curriculum, & eo amplius ipſius Epiſcopium invaſum detinuit, denu-*

dans,

dans, atque in magnam paupertatem redigens. His obſervatis materias habemus, quibus perperam collocatis, Agnellianæ narrationis portentum compactum eſt. Cum hæc Ravennatis Eccleſiæ ſpoliatio Stephano IV. Romano Pontifice ſedente facta ſit, Stephano eſt tributa; & quod Michaëlius intruſus Deſiderio dedit, & Stephano refutanti obtulerat, Stephano datum à Sergio confinxere. Id autem ea occaſione factum comminiſci placuit, qua, cum Sergius idem dicere cauſam debuiſſet, quòd ex Laico ad Archiepiſcopatum tranſierat, quod quidem ſub Stephano III. evenit, ab ejus ſucceſſore S. Paulo eſt abſolutus. Verùm cum Pauli nomen repugnaret, & ſub Pontifice Romano Stephano Ravennas Eccleſia à Michaëlio expilata ſit, commutata ſunt tempora, & nomina, diverſaque Virorum, & rerum phantaſmata in unum quaſi inſomnium conflata ſunt. Nullam itaque fidem hìc meretur Agnellus, nec ulla inde nobis utilitas provenit, præter eam, qua agnoſcimus, quibus opinionibus per ea tempora Clerus, & Plebs Ravennatis Eccleſiæ laboraret, quod minime Hiſtoriæ inutile cenſeri debet; juvat enim apprime veritati dignoſcendæ opiniones Populorum, & ſenſa pro certis temporibus recta æque, ac perverſa perſpecta habere; quam in rem plura afferri poſſent, ſi id argumenti præſentis eſſet, quod olim fortaſſis præſtare operæ pretium erit. Certe utile admodum eſſet Hiſtoriam opinionum præjudicatarum pro regionum, ac temporum diverſitate exarare; inde enim optimum ſubſidium haberemus, quo de plurimis, quibus in Veterum lectione intelligendis torquemur, judicaremus. Unum hìc ad Paulum I. ſanctiſſimum Pontificem ſpectans adnotare placet. Sanctitatem ejus, quæ publicis Eccleſiæ tabulis eſt conſignata, in dubium revocare nefas. Qui tamen fortè apud quempiam eorum temporum

Scriptorem legeret, quæ quomodolibet ejus famæ, officere viderentur, in tranſverſum agi poſſet, ignorans Pontificem illum, licèt ſanctiſſimum, in Romani tamen Populi perverſa opinione fuiſſe, cum Conſtantinus in Romana Synodo ſub Stephano IV. profeſſus ſit, *ſe vim à Populo pertuliſſe, & per brachium Populi fuiſſe electum, atque coactum, in Lateranenſe Patriarchium deductum, propter gravamina, & præjudicia illa, quæ Romano Populo ingeſſerat Domnus Paulus Papa*. Scilicet Sancti Viri ex eo etiam capite in Divorum albo conſcribi meruerunt, quòd apud ſuæ ætatis homines male audierint, odioque habiti ſint; & hæc agnoſcere, certiſque documentis perſpicere, ſanctitatis opinioni, quam apud Poſteros obtinuerunt augendæ, ſtabiliendæque optime prodeſt. Et hæc quidem animadvertere placuit, ut quæ Agnello hìc narrata ſunt, ſi cui S. Paulum quomodolibet tangere videantur, Sanctiſſimi ejus Pontificis virtuti, & conſtantiæ adſtruendæ inſerviant, qui Sanctorum, & Chriſti etiam conditionem paſſus eſt, odio habitus à perverſis, calumniiſque vexatus.

II. Recuſantibus Presbyteris, & Diaconibus Ravennatis Eccleſiæ ob ſimultates, & diſſidia, quæ unde nata fuerint ignoratur, cum Epiſcopo ad ſacra Miſſarum ſolennia miniſtrare, Sergius aliis pluribus, & inopinatò Ordinatis effecit, ut qui ex pervicaci diſſidio miniſtrare renuerant, & invidiæ vitio, quo recèns Ordinatos excluderent, tanquam ſibi jure debitum miniſtrandi officium expeterent. Turbæ ea conditione compoſitæ dicuntur, *ut novi Diaconi relicta Dalmatica ſuperhumerale imponerent more Græcorum, & circa Altare aſſiſterent*. Dalmaticis utì proprio habitu Diaconos Romanæ Eccleſiæ uſos, aliàs autem nobiliorum Eccleſiarum, ex Romanæ conceſſione, obſervaverunt Eruditi. Ea itaque Ravennatum Diaconorum prærogativa ab

his,

his, qui antiquæ ordinationis jure ſe tuebantur, retenta eſt; recèns Ordinati Dalmaticis uti vetiti ſunt, & Dalmaticæ loco ſuperhumerale, quo more Græcorum uterentur, conceſſum. Superhumerale hoc loco, non quod ſolet, ſed quod Græcis ὠράριον dicitur, intelligi debere exiſtimo, faſciam videlicet longam à ſiniſtro humero utrinque dependentem. At hac eadem ſupra Dalmaticam uſos Latinæ Eccleſiæ Diaconos conſtat ex veteribus monumentis In eo Græcorum, & Latinorum diſcrimen fuiſſe autumo, quod Latini Orarium ſupra Dalmaticam contra, ac modò fit, Græci verò ſupra talarem, longamque tunicam deferrent, utì videre eſt in Tabula X. ex exhibitis Duchangio ante Gloſſarium Græcitatis. Diaconi itaque Ravennates recenter ordinati exuta Dalmatica, Orarium immediate ſupra Albam deferre debere ſtatutum eſt. Ita multiplicati Diaconi, factique duplicis generis, quorum alii Dalmaticas deferebant, alii ſine Dalmaticis procedebant. Id etiam cautum, ne Epiſcopo celebranti propiùs aſſiſterent novi Diaconi, ſed circa Altare longiùs ſtarent, nec ſacra, ut priores, attingerent. Agnellus, qui de his agens Orarium *ſuperhumeralis* nomine vocat, in hac eadem Vita *ſuperhumerale* Orarii vocabulo ſignificat, ubi ait Papam *aſſerviſſe ſe de craſtino manibus ſuis Orarium à collo ejus evellere*. Pallium intelligit præcipuum Metropolitæ ornamentum.

III. Quæ de Zacharia ſummo Pontifice Ravennam veniente ſcribuntur, loco non ſuo narravit Agnellus, cum, ut in ſuperioribus oſtenſum eſt, à Stephano III. Sergius ſit ordinatus. Stephano eodem agente Aiſtulphus adactus eſt Ravennam, & Pentapolim dimittere. Hunc ad Limina Apoſtolorum cum muneribus, quæ obtulit, veniſſe, ait Noſter. Id factum fuerit oportet, cum Stephano in Gallias Pipinum vocaturo abeunte, Langobardorum

Rex ſibi timere potuit. Ravennæ etiam ob id Petrianæ Eccleſiæ reparandæ manum admoverit. Quod Stephani iram incurrerit Sergius, quia venienti Pontifici minime obviam acceſſerit, quare à Galliis ille regreſſus, Monaſterium Galiatenſe abſtulerit, falsò tradit Agnellus; veram enim cauſam docemur à S. Paulo in Diplomate, quo Monaſterium idem Sergio reſtituit; *Contigit*, inquit, *eo*, Stephano ſcilicet, *revertente ſuum peragrari iter per Monaſterium B. Hilari ſitum in Territorio Populienſi. Ceſſante Æmulorum ſævitia graviſſime, atque cum maxima bonoris bumilitate ſuſceptus eſt ab Anſcauſo quondam Populienſi Epiſcopo, & Abbate ipſius venerabilis Monaſterii* Hinc officiis hujuſmodi permotus dicitur, quòd *viciſſitudinem propenſi beneficii eidem Anſcauſo Epiſcopo irrogans, prædictum Monaſterium diebus vitæ ſuæ fovendum illi conceſſit*. Lubinus in Notitia Abbatiarum Italiæ Lit. G. ait in Codice Taxarum Cameræ Monaſterium hoc modò S. Hilarii, modò S. Ellarii de Galeata vocari, conſtructumque à S. Hilaro ad fluvium Bedeſe, & prædiis locupletatum ab Olibrio, quem S. Hilarus ſanaverat. Addit in illud introductos Monachos Camaldulenſes anno 1488., & Monaſterium in excelſo monte ſitum, unde utrumque Mare conſpicitur. Itinere igitur admodum difficili uſus eſt Pontifex, cum ex Galliis Romam reverſus eſt. Potuit igitur idem Pipino de ſuo itinere ea ſcribere veriſſima; *tradidimus enim corpus, & animam noſtram in magnis laboribus, viam ſpatioſam, & longinquam provinciam valde ſiſi in veſtra fide, per Dei nutum illuc profecti ſumus afflicti nive, & frigore, æſtu, & aquarum inundatione, atque validis fluminibus, ac atrociſſimis montibus, ſeu diverſis periculis.* Per Galiatæ fortaſſis montes tutiùs à Langobardis Pontifex in Tuſciam tranſiit, quàm Æmilia, Flaminiaque procedens.

IV. Tri-

IV. Tribus annis Romæ inter Reos Sergius degit, qui moriente Stephano, Pauloque ſedente, ad propria rediit. Stephanus obiit VI. Kal. Maii, & circa Junii initia Paulus eſt ordinatus anno 757. Per aliquot itaque menſes Romæ moratus eſt poſt Pauli aſſumptionem, & anno 754. cadente, ſtatim ac Stephanus à Galliis rediit, Civium ſuorum fraude Romam deductus eſt. Furebat tum Aiſtulphus non modò ditionis occupatæ reſtitutionem, quam promiſerat, denegans, ſed comparato Exercitu Romæ imminens. A' Rege itaque ſibi contra Pontificem præſidium procuraſſe Sergium, & fortaſſis Populi vota favore Regis captaſſe credo, ob quæ recepta Ravenna à Pontifice multari meruerit. Aiſtulphus mox Ravennam cum Pentapoli dimittere coactus eſt. Recenſet Anaſtaſius Urbes, quas Fulradus Abbas Pipini nomine à Deſiderio recepit, Divoque Petro obtulit *Ravennam, Ariminum, Piſaurum, atque Fanum, Cæſenam, Senogallias, Eſium, Forum Pompilii, Forum Livii, cum Caſtro Suſſubio, Montem Feretrum, Acerragium, Montem Lucari, Serram, Caſtellum S. Marini, Bobium, Urbinum, Callium, Luceolum, Eugubium, Comaclum*. Civitatem Narnienſem Duces Spoletani invaſerant, quæ hac occaſione cum ſuperioribus ab Aiſtulpho dimiſſis eſt reddita. Sergius, Paulo ſibi addictiſſimo ſedente, late, ut Agnellus inquit, dominatus eſt, *& judicavit à Finibus Perticæ totam Pentapolim, & uſque ad menſam Vvalani, veluti Exarchus, ſic omnia diſponebat, ut ſoliti ſunt modò Romani facere*. Id ab initio indulgente Romano Pontifice factum non dubito, & Pipino conſenſum præbente, quare ſub Hadriano evenit, ut Leo, qui Sergio ſucceſſit invito Pontifice, pluribus Civitatibus dominari auſerit, ex conceſſione, ut jactabat, Caroli Regis, ut ex pluribus Epiſtolarum Hadriani argumentis manifeſtò apparet. Porro fines Ditionis totius Raven-

Digitized by Google

natis, cui Sergius dominatus dicitur ita intelligo. Ab Oriente Fines Pertiæ, quæ modò *Pergola* dicitur, ab Occidente *Menſa*, ideſt, Ditio ad Menſam, ſive jus ſpectans Ravennatis Eccleſiæ, Vvalani, ubi nunc Portus, quem *Volanæ* dicunt, à Meridie Tuſcia, à Septentrione Mare. Hæc cum ſuperiore Anaſtaſii loco collata lucem accipiunt, redduntque.

Digitized by Google

VITA LEONIS.

CAPUT UNICUM.

Carolum in Italiam allicit, & per Martinum iter oſtendit. Deſiderius capitur. Adelgiſus fugit. Cætera deſunt.

DE S. LEONE XLI.

LEo XLI. Iſte ex iſto fuit ovili, non multùm procera ſtatura, nimis macilentus, ſed fortis viribus. Hic primus Francis Italiæ iter oſtendit per Martinum Diaconum ſuum, qui poſt eum quartus Eccleſiæ regimen tenuit, & ab eo Karolus Rex invitatus Italiam venit, Regnum Langobardorum depopulavit, & Rex eorum Deſiderius ſocer ſuus in Franciam captivus portatus eſt. Adelgiſus Filius prædicti Regis

Digitized by Google

unà cum Exercitu ſuo ante eum terga dedit, & in partes Chaonides fugit, & per aliquantos dies Salerni commoratus, exinde cum Karolus Romam veniſſet, timidus cum ſuis aliquantis fidelibus Conſtantinopolim perexit................

OBSERVATIONES

AD VITAM LEONIS.

Leo ſatis improbi ingenii Vir deprehenditur. Quomodo primus iter oſtenderit Francis in Italiam venientibus. Nullus inter Gratioſum, & Valerium Epiſcopus medius.

I. MAgna Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ jactura excidit hujus Epiſcopi Vita; plura enim ejus tempore ſummi momenti accidiſſe, & quæ cognoſcere operæ pretium fuiſſet, facile conjicitur, ex his, quæ vix indicantur in Hadriani ſummi Pontificis epiſtolis in ſuperiori Chronologico Excurſu relatis, & in Hadriani Vita ab Anaſtaſio deſcripta. Interim ſi qua fides Agnello præſtanda eſſet, qui prorsùs nullam meretur, ingenii ejuſdem Leonis improbi crudele ſpecimen haberemus in ſuperiori Sergii Vita. Ipſe enim Diaconi munere fungens, Clero Ravennati auctor fuiſſe dicitur perdendi Pontificem, & ex præcipiti loco in ſubjectum flumen deiciendi. At falſa omnia judicare præſtat. In Schiſmate Michaëlii, qui Langobardorum potentia fretus ex Laico Sedem invaſerat, electus fuit, inde dejecto pſeudo-Epiſcopo rite, & canonice

nice ordinatus eſt à Stephano IV., qui nullis vel minis, vel promiſſis ad Michaëlium ordinandum ſe adduci paſſus fuerat. Ita bonum pro malo redditum eſt ab Apoſtolica Sede: Leo verò ordinatus malum pro bono reddidit. Sub Hadriano Ditionem late occupatam, & ſuas ad Gradenſem Patriarcham apertas, lectaſque epiſtolas, queſtus eſt apud Carolum Regem idem Pontifex. Pluribus ex aliis capitibus in Hadrianum peccaſſe Leonem, ex his tam certum fit, quàm quod certiſſimum, licèt pleraque ignorentur.

II. Oſtendiſſe hunc Carolo in Italiam venienti iter per Martinum Diaconum ſuum, & Carolum ipſum contra Langobardos invitaſſe, tradit Noſter. Quod ad iter oſtenſum pertinet, primus dicitur, qui illud docuerit, quæ de primo Francorum ingreſſu, quo illi Italiam petentes ibi deinceps dominati ſunt, intelligenda eſſe, obſervaverunt, qui ex Agnello hæc deſcripſere. Ad Carolum, Deſiderium, Adelgiſum ſpectantia obvia ſunt. Illud prodeſt Epiſcoporum Ravennatum ſeriei diſponendæ, quod Martinus ſub Leone Diaconus, quique Epiſcopo jubente venienti Carolo iter monſtravit, dicitur ab hoc quartus Ravennæ Epiſcopus ſediſſe. Poſt Leonem Johannes ſedit, poſt Johannem Gratioſus, poſt Gratioſum Valerius, inde quarto loco Martinus. Nullus itaque Johannes inter Gratioſum, & Valerium admitti poteſt, quod placuit Rubeo. Agnellus certe, qui Martino ſedente vivebat, nullum medium Pontificem cognovit, nullum ipſe agnoſco.

VI-

Digitized by Google

VITA JOHANNIS.

CAPUT PRIMUM.

Vita acephala. Diſſidiorum cum Epiſcopo quidpiam. Johannis Abbatis Ecſtaſis.

DE S. JOHANNE XLII.

JOhannes XLII. Junior...: ...... Hæc audita Pontifex aſpera verba immutavit faciem ſuam, & factum eſt cor ejus, ut fremitus Leonis; & ait ad Archidiaconum ſuum; ò quantam inſaniam in corpore vegetas! auxiliare ei, ſi potes. Tunc ira contra iram inſurgente, veluti nebula in altum ſe erigens, aut tumidas undas elevatas in præexcelſo, & verberat litus, ſic Sacerdotum corda diverſa pulſabantur. Poſt hæc autem dixit Archidiaconus ad Archipresby-

preſbyterum; vis ut eamus, & excutiamus eum foras? Et dixerunt ad reliquos Sacerdotes; eamus Fratres, viſitemus Fratrem noſtrum, tribulemur cum eo. Membrum noſtrum, & caro noſtra eſt, ex uno ſumus Ovili; unum Patrem habemus, & incorruptam Matrem, in una fonte loti. Et jerunt omnes ad januam Cuthina, & ambo erecto poplite Archidiaconus cum Archipresbytero, fregerunt januam ipſius excubiti calce percuſſi, & extraxerunt eum foras, & jerunt omnes in Eccleſia cum eo, & ſederunt in Sacrario, uſque dum nuntius deſurſum venit, rogans, ut omnes aſcenderent, ut mos eſt. Et invenerunt litigantem Pontificem, & magnis vocibus perſtrepentem, ſed non ſunt Sacerdotes ejus territi minis. Igitur quadam die dum prædictus Pontifex poſt Tribunal Eccleſiæ reſideret cum Sacerdotibus, & multi ex Plebe, ſubitò Johannes Abba Monaſterii [a] S. Donati, qui vocatur in Monterione extra Portam S. Laurentii juxta [b] Vandalariam non longè à Monaſterio S. Mariæ, quæ vocatur ad Blachernas, [c] ubi Deo volente ego

a Monaſterium S. Donati in Monterione.
b Vvandalaria juxta Portam S. Laurentii.
c Auctor Abbas Monaſterii S. Mariæ ad Blachernas.

ego Abba exiſto, protinus in terram cecidit, & factus in Ecſtaſi eſt, & aſpectus ejus evanuere, & reverſus ad proprium ſenſum, interrogatus à Circumſtantibus, quæ cauſa contigiſſet, ille erectus dixit eis, ſi dixero vobis, mors me conſumet. Tunc palam omnibus eum Pontifex interrogavit; ejus quæ cauſa accidit tibi. Et ille reſpondens dixit;[a] mortuus eſt Leopatus ſtatim, & vidi animam ejus in linteo lucidiſſimo ab Angelo in Cœlum deferri alacri vultu. Stupefacti omnes præſentes adſtantes mirabantur; & ut veritas probaretur, ſtatim miſit unum ex Cubiculariis Pontifex, ut veritas probaretur, & invenit eum ipſa hora mortuum. Abba verò ille poſt octo objit dies.

CAPUT SECUNDUM.

Injuſtæ maledictionis in inſontem jactæ funeſti effectus. Infelix Johannis obitus.

DE morte verò Pontificis vobis inſinuare feſtino. State, & videte divina, & juſta judicia Dei. Erat in hac Civitate nobi-

[a] *Abbas Monaſterii S. Donati in Menterione vidit Leopati animam aſcendere in Cœlum.*

nobiliſſimi Filius Viri, qui poſt mortem Patris tenebat poſſeſſionem Monaſterii S. Martini, qui vocatur in Aqua longa, avunculus Matris meæ. Quotidie Pontifex inſidiabatur, ut prædictum Monaſterium invadere poſſet, & quia eum inferre non poterat propter nobilitatem parentum, maledictione, & blaſphemia, linguæ eum gladio occidit. Die verò Natalis S. Apollenaris, obtulit ei ipſe, quem maledicebat, Puer, oblationem, quam renuit prædictus Ponfex, ſed maledixit eum, dicens; poſt maledictionem videam mortem tuam, & ſtatim moriar. Ibat ille repulſus, & ſcandalizatus plorans. Ille verò poſt expleta Miſſarum ſolemnia ivit ad viduatam Marito Matrem, & retulit ei omnia plorans, & ita denuntiavit; quod etiam Corpus Domini mihi tradere noluit. Factum eſt autem poſt hæc divina juſſione, ut Deuſdedit infirmitate ſtomachi detritus, mortuus eſt in Villa, quæ dicitur Aureliacus, longè ab Urbe milliario XII. juxta Aquæductus prope Herculem. Turbata tota ejus domus, & poſtquam lavaverunt Corpus ejus, poſuerunt ſuper Plauſtrum, ibique tumulatus jacebat exanime. Multis orbati impleti

pleti ſunt lacrymis. Humo diurna Mater jacebat, alii tundebant pectora, alii ora ungvibus fœdabant, alii Salicum vimine intexebant crates, alii tondebant Salicum ramos, qui operiebant gloſochomum; alii luſtrabant deſuper virentes herbas, alii evellebant ebulos fagineos, adhærebant ſaxos, velociùs, ut diſcurrerent rotas, alii undique præcedebant diverſis Salicum virgis, alii ſtimulo Boves exagitabant, nonnulli verò gramineos ſubſternebant corpori flores, Herculenſes antecedebant onerosa animalia, Camarini, qui & Lecticarii virgis coſtas agitabant Taurorum, & ibant cum naribus patulis per viam Aquæductus juvenci, & pervenerunt uſque ad Pontem Odionis. Tunc Andreas cognatus ipſius defuncti Viri ſtare imperavit Corpus, & puberes per in gyro figere gradus jubet; ornaveruntque diverſis palliis exanime Corpus, & lembum à barba uſque ad Caput innodatus erat, quod illi ſua ex auro Baſilii miſerat Mater. Tunc exeuntes omnes de Civitate à magno uſque ad parvum, nobiles, & ignobiles, anus, & innuptæ puellæ, & erat maximus planctus, & luctus undique, & non ſolùm lugebant tumulatum Corpus, ſed

ſed orbatam de Filio Matrem. Tunc collo levatus Virorum, perductus in Monaſterio S. Euphemiæ in S. Calinico, ibi ſepelierunt eum. Tunc ingreſſa in Civitatem Turba plorante dederunt optabiles voces in aures Pontificis. Et interrogavit, quid hoc eſſet; & dixit ei nuntius, qui viderat; Deusdedit filius Petri Tribuni mortuus eſt. Iterum miſit alium nuntium, ut certiùs ſciret, & venit, dicens ſimiliter, & dum ſederet ad menſam poſt Tribunal Eccleſiæ ſuper Vivarium, elevatis ſurſum manibus reſpiciens ad vultum Salvatoris dixit; gratias tibi ago Domine Jeſu Chriſte, & tibi B. Apollenaris, quia exaudiſti me. Hunc diem ſemper deſideravi. Et dixit Pincernæ ſuo; miſce, quia, Deo gratias, exauditus ſum. Tunc Pincerna accipiens ex Calicodimia[a] impleta mero porrexit Pontifici. Quem ille accipiens, ebibit uſque ad dimidium poculum, & ſubitò in latere ſiniſtro puncta percuſſus celeriter calicem Miniſtro dedit, & juſſit removere menſam, & gaudia dapium in triſtitiam verſa ſunt, & dedit ſe in lectum; ſeptimo die poſt exceſſum Juvenis, mortuus eſt. Et jucundabatur Mater orbata Libero, ſicut & ille gavi-

[a] lege *calicotheca*.

gaviſus de morte Adoleſcentis fuerat. Ecce vindicta divina! [a] Sepultus eſt in Baſilica B. Apollenaris Confeſſoris. Epitaphium ſuper Sepulcrum ejus invenietis exaratum. Sedit ann. VII. menſ. I. dies III.

OBSERVATIONES
AD VITAM JOHANNIS.

Diſſidium inter Epiſcopum, & Clericos indicatum, Quæ de Johanne Rubeo narrentur.
Calicodimia *quid?*

I. PRiora hujus Vitæ diſſidium quoddam inter Clerum, & Epiſcopum indicant, quo quidam ex Clericis carceri traditus per Archidiaconum, & Archipresbyterum, vi Portis illata, liberatus eſt. Quæ hic narrantur reliqua Rubeus lib. 5. pag. 229. breviter, & ut conſuevit, eleganter complexus eſt. Johannis S. Donati Abbatis ſanctitate laudata, de Leopati morte nil habet. Monaſterium, cui Pontificalis hujus Libri Auctor Abbas præſedit, vocat S. Mariæ ad Blacharras, at in Codice, quo utor, conſtantiſſime ubique ad Blachernas ſcribitur. Johannem Epiſcopum ex eo commendat, quòd Urſiani Templi maximam teſtudinem plumbeis laminis, quibus ejus rei memoria literis indita ſit, contexuerit, & S. Apollinaris in Claſſe Aram maximam ex argento, atque auro, ac teſtudine pyramidis inſtar ornaverit, & coronas metallicas ingentes eidem Baſilicæ donaverit. Ex Deodati affinibus laudat Agnellus Baſilium

Pa-

a Sepulcrum Joh. VI Archiep. Ravenn.

Digitized by Google

Patrem ſuum, & Andream Avum, qui defuncti cognatus dicitur, cujus Uxor Baſilii Mater, & ut reor, Deodati Soror limbum, ſeu faſciam auream miſerat, qua defuncti facies obligaretur, poſtremum amoris erga Fratrem monumentum. Sepultus dicitur Deodatus non in Baſilica, ſed in Oratorio, quod de more Monaſterium vocat Noſter; Cæmeteriis enim hæc ſuperſtructa alibi demonſtravimus.

II. Inter vocabula barbara, quibus utitur Noſter, occurrit hic *Calicodimia*, & ſatis intelligitur locum fuiſſe, unde Pocillator Calicem accepit, quem vino plenum Pontifici porrexit. Scriptum fuiſſe puto *Calicotheca*. At hæc tanti non ſunt, ut diutiùs immoremur.

VITA GRATIOSI

CAPUT PRIMUM.

Carolus Rex Ravennæ. Cum Epiſcopo epulatur. Gratioſi ſimplicitas, ob quam lau-datur à Carolo.

DE S. GRATIOSO XLIII.

GRatioſus XLIII.[a] Iſte humilis, & manſuetus, pulcher aſpectu, modice recalvatus, extenſo in quantitate gutture, oculos grandes, decora forma, & dulcia eloquia. Ex Monaſterio B. Apollenaris Abba fuit, quod eſt fundatum non longe ab Eccleſia S. Redemptricis Crucis ad Monetam veterem, unde Sanctiſſimus Reparatus

[a] *Fuit circa ann. VIII. X., qui in eodem tempore prophetavit.*

paratus fuit. Iſtius temporibus apparuit[a] ſignum terribile mortiferæ cladis, ut in cujus apparebat veſtimentis, aut in quolibet indumento, vel cherumanica, ſive calciamento tres guttas venetas, in tertio die rapiebatur morte, & erant ſtrata Corpora humo, quæ vix Vivi tradere ſepulturæ valebant[b]. Et venit in illis diebus Karolus Rex Francorum Ravennæ, & invitatus, ut ibidem epularet, gratanter venit. Dixerunt enim Sacerdotes ſuo Pontifici; Domine retine ſimplicitatem tuam, & cave ne aliqua loquaris, quæ apta non ſint. Quibus ille reſpondit. Non Filii, non, ſed oppilo os. Cumque comederent, & biberent, cœpit Pontifex rogare Regem dicens; pappa Domine mi Rex, pappa: & admiratus eſt Rex, & interrogavit dicens; quis eſt hic ſermo, quem Vates loquitur, pappa, pappa? Tunc de circumſtantibus Sacerdotibus dixerunt ei; non attendat Dominus noſter Rex, quod aliqua injuria, aut illuſionis ſint verba, ſed ſuaſionis. Vir iſte, ſervus, & Orator veſter, magnæ ſimplicitatis eſt; ſed ſicut Mater, quæ blandit Fi-

 lios

a Signum terribile Peſtis.
b Carolus Rex Francorum venit Ravennam.

lios ſuos, & præ nimio amore ſuadet, ut aliquid comedant, ita & iſte magna clementia poſtulatus eſt veſtram clementiam, ut comedatis, & jucundemini. Tunc Rex palam omnibus imperat ſilentium, vocem erupit, dicens;[a] *ecce vere Iſraëlita, in quo dolus non eſt*. Poſt hæc autem quidquid imperavit ab eo Præſul, obtinuit. Alium autem exponam horribilem, quod factum eſt in æthere ſignum. Tempore illo, [b] quo Karolus Langobardiam accepit, viſum eſt multis hominibus poſt Solis obitum in Cœlo, qui cum aſcenſoribus ſuis inter ſe invicem decertantes, & erat motus ubique.

CAPUT SECUNDUM.

Prophetia Auctoris, quæ Gratioſo tribuitur. Gratioſi mors, & ſepulcrum.

IGitur [c] cariſſimi non ſitis ſegnes, ſed ſtate, & audite, quid Dominus per me erit locutus, ut ſciatis, quæ ventura ſunt. Ego Propheta non ſum; ſed ipſe Spiritus, qui locutus eſt in Prophetis, poteſt ſimiliter in

noſtra

a *A Rege Carolo commendatur Archiep.*
b *Signum, quod apparuit.*
c *Vaticinat Gratioſus Archiep. Ravennæ, non Auctor iſtius Operis.*

Digitized by Google

noſtra ſe effundere corda. Ipſe Spiritus Sanctus per Johel clamat; *effundam de Spiritu meo ſuper omnem carnem*; & ad Hieremiam ait; *ecce dedi verba mea in ore tuo*. Et Jacob Patriarcha dicit; *congregamini Filii Jacob, audite Iſraël Patrem veſtrum, unde annuntiet vobis, quæ ventura ſunt*. Et ipſe Filius æterni Patris ait; *ego dabo vobis os, & ſapientiam*. Quid mirum ſi ante Incarnationem Spiritus Sanctus Prophetarum corda replebat, ut prænuntiarent ventura, & nunc poſtquam noſtræ ſocius eſt carnis effectus, totam Verbo ſuo largitus eſt gratiæ plenitudinem, dicente Evangeliſta; *nos omnes de plenitudine ejus accepimus?* Si ergo idem Spiritus per Gentium, & Infidelium os, ſicut per Tyrannum crudelem Nabuchodonoſor Regem, & Gentilem Poëtam Virgilium, & per Vatem Sybillam locutus, & futura prædixit; quare ergo modò ipſa divina Majeſtas per Chriſtianum hominem, & Sanguine redemptum, non loquatur? Si enim in fragili ſexu, Anna ſcilicet, & Sybilla ipſe habitavit Spiritus, ergo non dubii ſitis Evangelica verba, dicentia; *Spiritus, ubi vult, ſpirat*.[a] Sed ego

 vobis

[a] *Prophetia Gratioſi Archiepiſ. Ravenn.*

vobis dico Fratres mei, commilitones mei, Ravennenſes Cives, quia veniet tempus in eo, quale nullus ibidem commorantium memorare poterit. Et erit ex ſuis omnibus minorata donis, & à ſuis Civibus maxime conſummabitur; & erunt inter ſe bella, & diverſas lites inter ſe invidentes, maligna cogitantes, ex ore pacifica verba loquentes, gladium in corde habentes. Caput omnium eſt in obſidione, & conculcabunt eam inimici ſui; undique erit in ea vaſtitas, & inſurgent contra hoſtes ſuos, & territi vertentur. Et adſument ſpolia vicinarum Civitatum, & conculcabunt Sanctorum Eccleſias, & Apoſtolorum deprædabuntur. Et venient ex occiduis partibus raſi barbas pro defenſione ejus, ſed ipſi maxime lædent. Eritque in tempore illo maxima fames, perditio multa. Eruntque circa marina litora peſtilentiæ graves, pelaguſque tumidas undas fortiter ſuos vorabit litus, & juvabit Mare contra creaturam ſuam; quos tunc gratanter invenerit in æquora ſuos proiciet piſces. Omne genus corrumpet ſemen ſuum. Etiam ipſum Cœlum ſerenitatem obſcurabit, & opportunitatis tempore rorem retinebit, & nubes

bes ſua temperantia pluviam ſtringent, ſed recollecta radia tenebroſam diem oſtendent. Veniet prophetia illa, quæ ſcripta eſt; *occidit illis Sol in Meridie*; quaſi ex Sole juſtitiæ dixiſſet Chriſtus, qui medio die crucem aſcendit. Tamen, & ſpiritualiter, & carnaliter intelligitur. *Et Luna minuetur lumine*, ideſt doctrina Sancta mea Eccleſiæ per malos, & inſcios Sacerdotes minuetur. Quia veniet tempus nequiſſimum in hac Eccleſia; antecedent Juvenes Senes, & doctrinam Seniorum, & Sanctam derident Eccleſiam. Dicentes ſe ſapientes eſſe, ſtulti erunt, & juxta Apoſtoli verba, *ſemper diſcentes, nunquam ad ſcientiam veritatis pervenientes*. Hi ſunt Idiotæ, & maxime pravi, & duri corde, qui talia agunt. Lac Eccleſiaſticum nullo modo ſuggere valent. Hi non proprii ſunt Filii, ſed privigni. Ravenna paulatim, paulatimque contrarietur. Non invenientur in ea Viri quatuor unam voluntatem habentes, & tres in una ſi inventi fuerint domo, invicem ſe zelantes mordebunt; & erit in hominibus, & in creaturis ſævum, & peſſimum vulnus. Et terra non dabit fructum ſuum, & ipſa Mater omnium,

 Ma-

Matertera efficietur. Et deſiderabilia deficient poma, & omnia gaudia in mœrore vertentur. Et quod nunc eſt Romanorum Imperium deſolabitur, & ſuper Auguſtale ſolium Reges ſedebunt. Et erunt Chriſtiani cenſuales aliis Chriſtianis, & unuſquiſque miſericordiam contra proximum ſuum non habebit. Hoc erit initium ſignorum, cum Sacerdotes elati, & cupidi eſſe cœperint, & honorem nullum antecedentibus repræſentabunt. Per malos Pontifices Eccleſia Ravennatis dehiſcens, pro ſuo honore theſauros Eccleſiæ tribuent, & munera ſpargent, & poſtquam omnia conſumpſerint ornamenta Eccleſiæ, prædia tribuent. Et veniet tempus, ut ad Eccleſiæ menſam cum Vaſculis ligneis miniſtrent, & interficient Paſtores oves ſuas, non adtondent. Quæ Dei ſunt, ſed ſeculum diligent plus. Et venient circa litora maris Gentes ignotæ, dum & interficient Chriſtianos, & prædabuntur regiones eorum, & qui reſidui fuerint, erunt eis tributarii. Et inſurgent Chriſtiani contra Chriſtianos, & peſſime oppriment eos, & res illorum diripient, & corpora illorum affligent, & pro nimia debilitate blaſphemabunt in Cœlum

lum. Univerſus contra ſe excitatur invicem Mundus. Et Agarenorum Gens ab Oriente inſurget, & prædabunt Civitates in marinis litoribus ſitas, & non erit qui eruat. Nam in cunctis regionibus terræ erunt inopes Reges, & diligentes munera, & oppriment Populos ſibi ſubjectos, & peribit Romanum Francorum Imperium, & ſedebunt Reges ſuper Auguſtale ſolium, & minuentur omnia, & præcellent ſervi Dominum ſuum, & his mugiet terra, & elementa dehiſcent, & confidet unuſquiſque in gladio ſuo, & omnia terræ corda fremebunt, & deficient Seniores, & Juvenes exaltabuntur, & non recordabuntur antiqua præcepta, ſed unuſquiſque in ſua pravitatis ambulabit via, & commovebuntur ex Cœlo aſtra, & percuſſio erit in Creatura, & in pecoribus, & in jumentis, & gemebunt multi nimiam penuriam ſuſtinentes, multorumque deficient Corpora propter penuriam famis, & vadent Nobiles Romani in aliena terra captivi. Propter ſuas divitias depopulabitur à ſuis Roma, & concremata in incendio erit. Et omnis terra ſterilis, & fructus non erit in ea, & quicumque pacem, aut auctoritatem dilexerit, abomina-

Digitized by Google

minabilis erit. Juſtitia autem non memorabitur, & erunt perverſa judicia, & munera excæcabunt oculos eorum, & ſuffocabunt Pauperum cauſas, & ſuper Viduas iucundabuntur. Et erunt Monaſteria diſrupta, & Eccleſiæ exterminabuntur, & in tantùm exagitabit Diabolus in Sanctas Eccleſias, quas à fidelibus Chriſtianis demolientur, & erit tenebroſa Domus Dei, & miniſtri auferent thura à Sancto Altario, & non miniſtrabunt, & vexabuntur Sacrificia multa, quia Sacerdotes non honorabuntur ab hominibus, ſed cum aliquem cupient admonere, deridentur ab eis. Sacrificium autem non Deo placabile erit, ſi perfecte hujus ſeculi cupiditas non abiiciatur; ſi autem ira ab animo non ammoverit, munus immaculatum non erit. Et erit in diebus ſupraſcriptis, nubent ſervi cum Filiabus Domini ſui, & ignobiles cum nobilibus, & procreabunt Filios, & Filias ex ſtupro, & erunt naſcentibus Judices, & Duces, & ſubvertent terram. Et multi non ferentes opprobrium exibunt de Civitatibus ſuis, & de locis ſuis, & commorabuntur in terra aliena, & erunt Eccleſiæ caſtra ſubverſa, & Sacerdotes diſperſi etiam,

&

& Sanctimoniales oppreſſæ à ſingulis hominibus vitæ, & invitæ, alienæque partus ſuos necantes, ne ventris fructus, & teſtis, & proditor fiat. Hæc Fratres de profundis pauca havrivi, quia à dolore capitis conſumor; ſed tamen juxta B. Job eloquia, *conceptum ſermonem tenere quis poſſit?* State prudentiſſimi, & dimicate cum pernicioſiſſimo hoſte, ne caput doleat, ne oculi caligent, ne aures ſurdeſcant, ne os taceat, ne lingua ſileat, ne animus à ſigno Crucis quieſcat, ne brachia areſcant, ne cor tumeſcat, ne fibræ pectoris animo extendantur, ne venter à cibo extendatur, ne genua rigeſcant, non incurvata dorſa, non indeflexo poplite, nec pigro pede, ſed totum ſtabile ſit corpus. Eſtote, Deo volente, perfecti, ſicut hic Beatiſſimus Gratioſus fuit omnibus diebus vitæ ſuæ. Obiit autem die XXIII. menſis Februarii; & ſepultus eſt in Eccleſia B. Apollenaris Sacerdotis, & Martyris Chriſti in Civitate Claſſis. Sedit autem ann. [a] III. menſ. . . . . dies XI.

OB-

[a] Supple X.

Digitized by Google

OBSERVATIONES
AD VITAM GRATIOSI.

Monaſterium S. Apollinaris in Veclo. Prodigia hìc indicata non ſpectant ad Gratioſi ætatem. Quæ Agnellus Gratioſi Vitæ ſubiicit, perperam Gratioſo tribuuntur.

I. Quæ ad Vitam Reparati Epiſcopi narrantur de Monaſterio S. Apollinaris, hinc lumen accipiunt, quandoquidem & hic ejuſdem loci Abbas fuit. Dicitur autem ſitum non longe ab Eccleſia S. Crucis. Si S. Crucis Eccleſia ea fuerit, quæ à Placidia Auguſta erecta & dedicata eſt, ea ad Fabri mentem eſt, quæ modò Parochialis ad jus noſtrorum S. Vitalis Caſinenſium ſpectat. De hoc S. Apollinaris Monaſterio agit idem Faber, teſtaturque eodem nomine vocatum in Bullis Alexandri III. & Urbani IV., ſicuti & ab Agnello in Vita Reparati vocatur, Monaſterium, videlicet, S. Apollinaris, quod ſitum eſt prope Puſterulam Opilionis. Nunc Eccleſia Parochialis *S. Apollinaris in Veclo* vocatur, recentiori denominatione, ut diſtinguatur à Baſilica S. Martini in Cœlo aureo, poſtquam hæc *S. Apollinaris novi* vulgò dici cœpit. Puſterula itaque Opilionis, ſeu Ovilionis ad Ravennæ mœnia, regioni Urbis nomen dedit, ubi, & S. Apollinaris, & S. Crucis Eccleſiæ fuerunt.

II. Prodigia, quæ hìc narrantur, & quorum alia dicuntur viſa, cum Carolus Langobardiam accepit, quaſi per parergon dicta ſunt, nec ad tempora Gratioſi pertinere mihi certum eſt, ſed potiùs ad præcedentia Leonis. Non eſt itaque, ut hinc

quis

quis dubitet de ſtatutis circa Pontificum horum chronologiam. Agnellus ipſe ſatis oſtendit, ſe alieni temporis res narrare, cum ait; *tempore, quo Karolus Langobardiam accepit*; tempora enim illa à Gratioſi temporibus diſtinguit.

III. Mirum profectò ex inepta farragine Vitæ Gratioſi ab Agnello ſubjuncta, anſam arripuiſſe Ravennates Gratioſum ipſum inter Prophetas numerandi. Porro Auctor notarum id bis Lectori inculcat, & quotquot de Ravennatum rerum hiſtoria ſcripſere, id ipſum ſcripſere. At quis non videat hæc Agnello tribuenda, qui cum pauca ex Pontificis alicujus geſtis ſuppetebant, ne breviorem Vitam ſcriberet, ſimilia adiicere conſuevit? Gratioſum ſatis deſcripſit Agnellus ipſe, qui tamen nil de ejuſdem prophetico ſpiritu dicit. Vates vocatur à Carolo, ubi interrogat; *quis eſt hic ſermo, quem Vates loquitur?* At Vates hìc idem eſt, ac Præſul, Senex, vel quid ſimile. Certe quæ hìc Gratioſi Vitæ adiiciuntur, ſive Agnellum, ſive Gratioſum Auctorem habeant, nil habent, quod prophetiæ chariſmata redoleat; imò potiùs ad Schiſmaticum, & ſeditioſum Agnelli animum referenda, qui indirecte, & quaſi aliud agens, Romanæ Sedis temporale, & Eccleſiaſticum Jus Ravennatibus exitioſum fore (falſus equidem Propheta) ominatur.

Subſequentis Pontificis Vita deeſt, cujus loco hæc habet Codicis Deſcriptor.

Hic, & Valerii Archiepiſcopi Hiſtoria deberet eſſe, ſed deeſt; & iſta pauca de illo ſcripta hìc, non ſunt de dicto Agnello, ſed inveni in aliis Chronicis, unde hìc poſui.

DE

DE S. VALERIO XLIV.

Valerius XLIV. Quatuor Kal. Februarii in Claſſis Eccleſia celebratur Feſtum.

Rubeus lib. 5. pag. 235. ex variis fere Agnelli locis S. Valerii Vitam hoc modo ſupplet.

Valerius nactus Pipinum Religioni Chriſtianæ addictiſſimum, divinum cultum plurimùm inſtauravit, templaque ornavit, ut monumenta teſtantur in D. Apollinaris Claſſenſis, præſertim ad gradus marmoreos Aræ maximæ: & Ara D. Eleocadio Archiepiſcopo ad ſiniſtram, juxta ſacram Turrim, dicata, Petro Sacerdote rem potiſſimùm juvante. Demoliendas etiam curavit Baſilicas Divorum Georgii, & Euſebii, Arianorum ætate, uti ſcripſimus, exædificatas extra D. Victoris Portam. Ex iis autem omnibus everſis Templis, egregias Ædes, Agnello teſte, extruxit, cognomento Valerianas. Ubi Archiepiſcopus Valerius abacum ex argento, Platani ſpecie, multaque alia argentea Vaſa cum Ravennati Eccleſiæ dono dediſſet, moritur, & in Claſſenſi D. Apollinaris Æde ſepulturæ

Digitized by Google

turæ traditur Idibus Martii. Idem Rubeus lib. 6. narrat anno 1222., die Maii nona, Simeone Archiepiſcopo curante, D. Valerii oſſa ex Æde Claſſenſi, ſolenni indicta Epiſcoporum Populienſis, Cæſenatenſis, & Ficoclenſis ſupplicatione, Urſianam in Ædem tranſlata fuiſſe. Cultus itaque antiquiſſimus hujus Epiſcopi ex allatis ſatis probatur, quamvis injuria temporum, ejuſdem geſtorum memoria exciderit.

VITA

Digitized by Google

VITA MARTINI

CAPUT PRIMUM.

Martini ætas cum à Leone III. eſt ordinatus. Forma Corporis procera. Auctori Monaſterium S. Mariæ ad Blachernas confert. S. Euphemiæ Ædem munit. Moriuntur Pipinus, & Carolus. Romani Pontificis expenſis reparatur S. Apollinaris Claſſenſis Baſilica. Martinus ab eodem offenſo Romam vocatur. Johannes Arelatenſis Ravennæ muneribus donatur.

DE S. MARTINO XLV.

MArtinus XLV. Iſte longa ſtatura, grande caput, calvumque, omni denſitate corpore plenus, de Monaſterio B. Andreæ, quod ſitum eſt non longe ab Eccleſia Gothorum, Archidiaconus hujus Sedis fuit, & penè annos LXXX. iſtius

adeptus

adeptus eſt Sedis,[a] conſecratus Romæ per manus Leonis III. Papæ. Qui cum ex Roma reverſus fuiſſet miſit Miſſos ſuos in Franciam ad Karolum Imperatorem, & jucundatus exinde Auguſtus eſt. Iſte Monaſterium S. Mariæ, quod vocatur ad Blachernas, ad Andream[b] largivit Presbyterum, eratque adhuc puer, & accepit ab eo prædictus Pontifex ſolidos aureos CC. pro utilitate ſuæ Eccleſiæ, & fecit exinde Amulam auream adhibens plus aurum, in ſimilitudinem coculæ marinæ, & eſt ad utilitatem Chriſmæ uſque in præſentem diem. Igitur talis fuit in ſuo corpore, ut dixi, vaſtus, ut prædictos CC. aureos, quos ego ei in gemella porrexi, in ſola concluſit læva; & admirati ſunt Proceres iſtius Meliſenſis[c] Urbis, unà cum Sacerdotibus hæc videntibus. Munivit hic Antiſtes Eccleſiam B. Euphemiæ,[d] quæ vocatur ad Arietem, quam olim aqua dominabatur. Mortuus eſt iſtius temporibus[e] Pipinus Langobardorum Rex, & voluto tempore obiit[f]

a *Archiepiſcopus Martinus conſecratus fuit per Leonem III. Papam.*
b *Auctor Abbas S. Mariæ ad Blachernas.*
c *Meliſenſes, ideſt Ravennates.*
d *Eccleſia S. Euphemiæ ad Arietem.*
e *Moritur Pipinus Rex Langobardorum.*
f *Obiit Karolus Imper. die xxx. menſis Januarii.*

Karolus Imperator die xxx. Menſis Januarii, & ſuſcepit Imperium Ludovicus filius ejus pro eo. Eo namque tempore Leo Romanæ Eccleſiæ, & Urbis Antiſtes miſit Cubicularium ſuum nomine Chryſaphum, & reliquos Cæmentarios, reſtauravit tecta B. Apollenaris. Omnia ex trabibus, & laquearibus abjegnis, & omnia illius Martyris tegumenta uno cum ſuo diſpendio. Omnes ſuburbanæ Civitates veniebant, omnia docaria, & ſubtegulata, & omnia ligna abjegna, & quæ neceſſaria erant, Ravennenſes Cives voluentes in angaria cum finibus, & ingemas cætera. Cæmentariique ordinabant trabes ſuper parietes, & perfecta ſunt omnia; ſolaque hypocauſtos hic Pontifex infringere præcepit. Non poſt multum tempus iratus Leo Papa cum Martino Antiſtite, miſit Legatum ſuum in Franciam ad Ludovicum Imperatorem, volens contra prædictum Martinum agere Pontificem. Tunc Ludovicus Imperator conſenſit voluntati ejus, & miſit Johannem Arelatenſem Epiſcopum, præcipiens illi, ut iret cum Martino Pontifice Romam, & ageret cum Leone Papa. Qui prædictus Johannes Arelatenſis Sedis Antiſtes veniens

Ra-

Ravennam, & inito cum Archiepiſcopo conſilio, coëgit eum per Fidejuſſorem, ut jam dictus Ravennenſis ſedulus Romam iret, & fidejuſſerunt eum Viri per ſolidos aureos duo millia, excepta infirmitate corporis. Poſt X. verò dies de ſua egreſſus Sede ibat, ut properaret Romam, & veniens non longè à Ravenna quaſi milliarios XV. ad Novas, ubi olim fuit Civitas nunc dirupta, infra Eccleſiam B Stephani per dies XV. ibi commoratus eſt. Et miſit Legatum ſuum Romam, qui diceret, quia egreſſus de Civitate venire voluit, & infirmavit. Ille autem equitare non valebat, quia minus erat corpus. Ex parte ſimulabat infirmitatem. Quo audito Romanus Pontifex triſtatus eſt valde, quia eum ad ſe accerſire non potuit, ut valide eum coartaret. Tunc finivit eum, & juſſit reverti unà cum Legato Imperatoris ad propriam Sedem. Poſt hæc autem expleta legatione Arelatenſis Sacerdos ingreſſus eſt Ravennam, & ſuſcepit eum Martinus Pontifex cum gaudio magno, & alacritate multa, & prè dapibus repleti Ravenna ſcedulus vaſcula argentea tota expleta menſa in modum Platani, quam ex dimiſſione Valerii

Digitized by Google

Archiepiſcopi in ſuo Palatio erat, quam ſuis in temporibus fecit, & alapas Evangeliorum aureas parùm mechanicis factas operibus.

CAPUT SECUNDUM.

Moritur Leo III. Stephanus ſuccedit, qui Ravennæ Miſſas celebrat, oſtendens Sandalia Salvatoris. Ludovicus Imperator offert Eccleſiæ Ravennati Menſam argenteam. Cætera deſunt.

EO tempore defunctus eſt Leo Papa, cujus Stephanus ſuccedit in Sede. Et hic prædictus in Franciam Papa ad Ludovicum Imperatorem quidquid poſtulavit ab eo, obtinuit: & venit Ravennam, & obſculati ſunt ambo Pontifices Romanus, & Ravennianus.[a] Et celebravit Romanus Antiſtes Miſſas in Eccleſia Urſiana, & oſtendit Sandalia Salvatoris, quas omnis Populus vidit. Et lætus cum Civitate egreſſus, ad propriam reverſus eſt Sedem. Igitur iſtius Martini temporibus miſit Ludovicus Impera-

a *Stephanus Papa celebravit Miſſam in Ravennam in Eccleſia Urſiana, & oſtendit ad Populum Sandalia Salvatoris.*

perator ex dimiſſione ſui Genitoris Karoli ad Martinum Pontificem hujus Ravennatis Sedis Menſam argenteam unam abſque ligno, habentem infra ſe anagliphte totam Romam, unà cum tetragonis argenteis pedibus, & diverſa Vaſcula argentea, ſeu, & Cuppam auream unam, quæ Cuppa hæc ſita in cratere aureo ſancto, quo quotidie utimur ....

Deſcriptor.

HIc multum deeſt de iſto Martino. Et poſt iſtum ſequitur Petronacius Archiepiſcopus, ſed deeſt, nec in Originali reperi. Sed iſta pauca de illo Petronacio Archiepiſcopo ſecuto hinc, non eſt de dicto Agnello, ſed inveni in aliis Chronicis, unde hìc poſui.

OBSERVATIONES
AD VITAM MARTINI.

Martini ætas, & acta nonulla. Johannis Arelatenſis tempora. Menſa argentea à Carolo Ravennati Eccleſiæ legata. Sandalia Salvatoris.

I. QUi anno 775. Carolo in Italiam venienti annorum fere 44. iter oſtendit Martinus, in Epiſcopatu Ravennati circa annum 811. Valerio ſucceſſit, cum eſſet annorum 80., & uti Ferretus in Manuſcriptis Fabro referente tradidit, ex ejuſdem Valerii deſignatione. Gratam Carolo Imperatori Martini conſecrationem ſcribit Agnellus: ob ea quæ ſibi in Italiam venienti præſtiterat Antiſtes, id ſibi placere oſtendiſſe Carolum, conſentaneum eſt credere. Collatum inde Monaſterium S. Mariæ ad Blachernas Agnello noſtro admodum tunc inveni percipimus, qua de re actum eſt in Obſervationibus ad Verſus operi præmiſſos. Vaſtitas Corporis Præſulis hujus ex eo deſignatur, quòd oblatos ducentum ſolidos aureos in læva concluſerit. De S. Euphemiæ Eccleſia, quam Antiſtes hic reparaverit, plura Rubeus, & Faber, apud ipſos legenda. Illud ex Noſtro diſcimus, antiquitus aquis circumfuſis inædificatam, quæ Martini ævo in ſicco erat, quòd jam tum ex aluvionibus excreſcente ſolo mare diſtaret. Leone Summo Pontifice agente, expenſaſque ſufficiente reparatam S. Apollinaris in Claſſe Baſilicam, Anaſtaſius etiam tradidit, quod referens Noſter rem univerſam barbaro ſcriptionis genere involuit. Illud ſatis intelligimus, Urbes Ravennæ ſubditas operas præſtitiſſe Ædi reparandæ, ducendiſque abjetibus per angariam addictas.

II. Quæ

II. Quæ autem de Leone Romano Pontifice in Martinum ſubirato, qui per Legatum apud Ludovicum egerit, ut Is Romam deduceretur multandus, & de cæteris ſubſecutis ad Martinum, & ad Johannem Arelatenſem ſpectantibus, narrantur, omiſſa ſunt à Rubeo, cæteriſque Ravennatum rerum Scriptoribus. Hæc eveniſſe circa vitæ Leonis finem, cum in eum atrox Romanorum conſpiratio facta eſt, ex Vitæ contextu apparet. Putaverim dimiſſum ad ſuam ſedem Ravennatem Pontificem, cum gliſcere cœpit in Leonem conjuratio. Cauſam, ob quam Ravennas Archiepiſcopus Leonis iram meruerit, ignoramus. Illud hic ad Valerium Martini prædeceſſorem ſpectans, nactus eſt Rubeus, conſtructam mira arte Menſam ad ſimilitudinem Platani, quæ an Johanni donata ſit, vel tantùm adhibita, cum Antiſtes ille à Martino convivio exceptus eſt, vix ex corrupto hocce Agnelli loco, eſt intelligere. Porro Martini ævo, & prioribus Ludovici imperantis annis Johannem in Arelatenſis Eccleſiæ Cathedra ſediſſe hinc agnoſcimus, cum aliunde conſtet eundem Johannem, & Nebridium Narbonenſem Archiepiſcopum, ex Imperatoris Caroli adhuc ſuperſtitis juſſu in Concilio Arelatenſi anni 813. curaſſe, ut Patres, qui convenerant, rem, & diſciplinam Eccleſiaſticam reſtituerent, ejuſdem enim Concilii Acta adhuc extant. Johanni Theodulphus ſucceſſit in eorum temporum monumentis notiſſimus.

III. De Menſa argentea Ravennati Eccleſiæ à Ludovico ex Caroli teſtamento oblata, plura Eghinardus, & ex eo Recentiores. Item iidem plura de Stephani Summi Pontificis itinere in Gallias. Inde idem Pontifex rediens Ravennam venit, & Miſſas in Urſiana Baſilica celebrans, Salvatoris Sandalia Populo oſtendit. Quid hæc eſſent, non indicat Agnellus, nec de iis uſquam aliàs memi-

Digitized by Google

nit in toto Opere. Anaſtaſius in Nicolao tradit Johannem Archiepiſcopum Ravennatem, cum ad bonam frugem rediiſſet, *cautiones, & ſcripturas ſuper vivificam Crucem Domini noſtri Jeſu Chriſti, atque Sandalia ejus* poſuiſſe.

VITÆ

Digitized by Google

VITÆ PETRONACII

Nonnulla à Deſcriptore collecta.

DE S. PETRONACIO XLVI.

PEtronacius XLVI., qui juravit honorem Karolo Imperatori. Hujus tempore Andreas, qui & Agnellus, Abba S. Mariæ ad Blachernas, & S. Bartholomæi hunc Codicem Pontificalem compoſuit, ut patet ſupra in principio hujus Libri in verſu, quod incipit; In Patris & Nati. *Item, & iſtius tempore repertum eſt Corpus Beatiſſimi Maximiani Archiepiſcopi Ravennatis, ut hìc ſupra in Capitulo,* Maximianus, *& iſte Agnellus Andreas Ravennatis Eccleſiæ fuit Presbyter Cardinalis.*

OBSERVATIONES

Ad Superiora de Petronacio.

Non potuit Is honorem Carolo jurare. Agnellus Petronacio ſedente Librum ex parte ſcripſit. Cardinalis Presbyteri appellatio in Ravennati Eccleſia Agnello recentior. Paralipomena quædam.

I. JAm ſupra in Excurſu chronologico obſervatum eſt non potuiſſe Petronacium Carolo Imperatori fidelitatem, ſive honorem jurare, cum pluribus annis poſt Caroli mortem Is ſederit. Vel itaque id omnino falſum eſt, vel pro Carolo Ludovicus ſcribi debebat. At cætera ſatis oſtendunt

De-

Deſcriptorem admodum in Hiſtoria ineptum, cuique proinde fidere haud tutum. De tempore etiam ſcripti hujus ab Agnello Libri, quæ traduntur, ex parte tantùm vera ſunt, utì obſervavimus ad Verſus, quos Hic citat. Idem Agnellum Presbyterum Cardinalem nuncupat pro ſui potiùs, quàm Agnelli more, nam Agnelli ætate Ravennæ ita notari ſolitos Presbyteros ejus Eccleſiæ principes, ſeu in Cardine, ut vocabant, poſitos, ex Agnello ipſo minime conſtat. Ipſe ſe, cum Petronacius Maximiani Corpus transferre aggreſſus eſt, inter Preſbyteros decimo loco fuiſſe ait, ſe, quoties per occaſionem licet, & Presbyterum, & Abbatem apellat, nunquam verò Cardinalem. In Eccleſia itaque Ravennati id Agnello recentiùs exiſtimo. Rubeus contendit à Magno Gregorio in Diplomate, quod exhibet lib. 4. pag. 189., Mariniano dato, appellationem hujuſmodi adhibitam; at præterquamquod nullibi in eo Cardinalium Ravennatum mentio expreſſa habetur, Diploma vel ſpurium, vel certe nil ad Gregorium Magnum, vel ad Marinianum ſpectans, facile ex plurimis demonſtrari poſſet, inter quæ illud palmare, quod à Gregorio confirmentur Privilegia Ravennati Eccleſiæ à Langobardorum Regibus conceſſa. Per ea enim tempora Langobardos Reges Ravennatibus Epiſcopis Privilegia conceſſiſſe omni probabilitate caret.

II. Quæ ad Petronacium ſpectant, Deſcriptori ineptiſſimo omiſſa ſunt, anno 819. à Paſchali Summo Pontifice confirmata Archiepiſcopo huic, Eccleſiæque Ravennati Privilegia, à Prædeceſſoribus conceſſa, per Diploma ex Archivo Urſiano Rubeo relatum. lib. 5. pag. 236., & quod ex Rubeo exſcripſit Ugellus, Eugenio autem ejus nominis ſecundo ſedente Petronacium primo poſt Romanum Pontificem loco ſubſcripſiſſe in Concilio Romano ſexaginta trium Epiſcoporum anni 826.

VITA

Digitized by Google

VITA GEORGII.

CAPUT PRIMUM.

Gregorius IV. Georgium conſecrat. Gazas Eccleſiæ Is expilat. Papiæ Lotharii filiam è Sacro Fonte levat. Prodigia. Ludovici Pii mors. Bella inter ejuſdem Filios.

DE S. GEORGIO XLVII.

GEorgius XLVII. Iſte juvenis ætate, capillo criſpo capitis, grandes oculos.[a] Ab Gregorio IV. Romæ conſecratus fuit; ſed poſtquam Sacramentum à Corpore B. Petri præbuit, egreſſus Roma, ſtatim contrarius Ordinatori ſuo extitit. Hic poſtquam accepit regimen, omnes Gazas Eccleſiæ confregit, & cryptas diſrupit &

[a] *Archiepiſcopus Georgius conſecratus fuit à Gregorio IV. Papa.*

Digitized by Google

& Theſauros Prædeceſſorum Pontificum extraxit, & ut Filiam Lotharii de Fonte levaret, magnas opes exinde expendit. Eo anno ivit Papiam, & poſt omnia exenia Auguſtali tributa, emit ex Palatio ejuſdem Imperatoris veſtimenta baptiſmalia quingentos aureos, ex auro ornata byſſina alba, & ſuſcepit [a] Filiam prædicti Auguſti, nomine Rotrudam, quam mihi porrexit, & manibus meis veſtivi, & calciamenta in pedibus decoravi auro, & hyacintho ornata, & poſtmodum [b] Miſſas ad Auguſtum celebravit. Pariter Ermengarda Auguſta ſtipata puellis, induta clara veſte, aureo circumdata limbo, conligata crines vittis hyacinthinis, gemmis proſo..... velata facies, ſtolata, ſarduiſque Smaragdus auro......, & ante introitum Miſſarum ſatebat ſe exardeſcere ſiti, & bibit occulte plenam phialam Vini peregrini, & poſt hæc cœleſtem participavit Menſam infra Palatium ejuſdem Civitatis in Monaſterio S. Michaëlis. Igitur tempore illo die VII. menſis Madii Dedicatio Baſilicæ S. Michaëlis, hìc Ravennæ [c] pluit ſanguinem, Indictione II. VIII. ejuſdem menſis in vigilia

a Filiam Lotharii Auguſti Georgius de Sacro Fonte levavit.
b Georgius Archiep. Miſſam celebravit Auguſto.
c Sanguis pluit Ravennæ diebus duobus.

lia noctis apparuit in Cœlo ſignum mirabile diſcurrentium inter ſe [a] Stellas ab Oriente in Occidentem; & iterum alia ab Oriente in Occidentem velociſſimum cum Luna XX. Item die quinta menſis Madii Indict. III. factus eſt meridie [b] Sol tenebroſus nimis per univerſum Mundum, uſque ad horam nonam. Et apparuit in Cœlo [c] Stella ardens tanquam facula ſuperans virtutem Solis, & aliqua modica ſub ipſius, quaſi paſſus duos, ibant ab Oriente in Occidentem, & poſt virtutem radii Solis iterum candor earum in ipſis erat Stellis. Mortuuſque eſt [d] Ludovicus Imperator, ut ajunt quidam, ipſa die. Et ſucceſſit Lotharius filius ejus poſt eum. Et antequam hic moreretur Auguſtus, diviſit Imperium ſuum inter Reges filios ſuos. Lotharius Auguſtus maxima pars; Pipinus Aquitaniæ Regnum; Ludovicus Bajoariæ. Hi Ermengardæ Filii. Ad Carolum verò plus fertilem, & opimam largivit partem, & Giſelam filiam ſuam tradidit marito Curado nomine. Piiſſimus homo. Hunc, & hanc Judith Auguſta parturit. Mortuo autem Ludovico ſem-

a *Signum Stellas in Cœlo.* b *Sol obſcuratur.*
c *Stella ardens apparuit.* d *Obiit Ludovicus Imperator.*

ſemper bellum inter Germanos fuit, eratque pax, ſed inſtabilis.

CAPUT SECUNDUM.

Georgius obtinet, ſe cum Legatis à Pontifice pro Pace in Gallias mitti. Pompa, & prodigalitas, qua perexit. Prælium Fontanis. Capitur Georgius, & probris afficitur. Pro eo Caroli Uxor intercedit. Revertens in Sacerdotes ſuos crudelis. Moritur.

HIs itaque geſtis ſenſit Georgius Archiepiſcopus, quod Legati Sedis Apoſtolicæ Franciam ire deberent, ad impetrandam inter Fratres pacem; miſit Miſſos ſuos ad Lotharium Auguſtum, ut peteret ad Gregorium Papam, quatenus ipſe cum Legatis Romanis Franciam pergeret. Factumque eſt ita; & ivit cum maledictione Apoſtolica. Et putans ſe ipſe Georgius vicem Apoſtolicam tenere, ivit cum equis CCC, qui diverſa portabant onera, & ſumpſit ſecum aurum multum, & argentum, depopulata Gaza Eccleſiæ, & coronas aureas, quas

quas B. Petrus Antiſtes fecit, & Calices, & patenas aureas, & diverſa vaſcula argentea, & aurea, & gemmas de Cruce, & coronis, quas demolivit, ſecum detulit, ut ad omnes larga manu largiretur. Cogitanſque quod per eam poſſet ſubvertere Imperatoris corda, ut exiret de ſub poteſtate Romani Pontificis, & Privilegia, quæ Maurus, & cæteri Pontifices Ravenniani meruerunt à ſacris Principibus, omnia deportabat. Et pervenit cum Legatis Romanis uſque ad Imperatorem, & invenerunt eum in Campo prælii in loco, qui dicitur Fontaneam, contra Carolum dimicantem. Tantaque plenitudo exercitus Lotharii erat, ut ajunt, ut nulla quadrupedia, aut minuta volatilia evadere, vel tranſvolare potuiſſent. Igitur inito certamine die Sabbato poſt externo die S. Johannis Baptiſtæ diverſa inter ſe miſcebant lucida tela. Sonant arma, humeris ventilantur ſplendida ſcuta, tremebant milites animo, & terga dabant, pavida corda, & gemitus immenſos, cadebant corpora ferro. Lotharius armatus ſe ſe medios merſit in hoſtes, videns victos ſuos fugientes paſſim undique, nec erat quies. Secantur gladiis membra. In medio

dio inimicorum, ut dixi, arma deventus, non ejus latere, qui poſſent auxilium erant præbere, ſed ſolus acer multa demolivit cadavera. Haſta bella ſolus vicit, ſed ſui terga dederunt. Crinito ſedens ſonipede, pictas ornatus phaleras, roſtro, calce equum percutit, inimicos morſibus vaſtans. Qualis in hoſte ſolus decem ſicut ille fuiſſent, Imperium diviſum non eſſet, nec tantos in Sedilia Reges. Interea verſa eſt victoria in manus Caroli. Adjuvabat eum Ludovicus Frater ſuus Bajoariorum Rex. Sed poſtquam venit Pipinus filius Pipini Lotharii Nepos [a] Rex Aquitaniæ, confortatus exercitus Lotharii, iterum commiſſum eſt prælium, & aliquanti ex parte Caroli ceciderunt, quia erant vagi per loca; qui colligentes ſe inito certamine, ex parte Lotharii, & Pipini ceciderunt ampliùs, quàm XL. millia hominum. Captus eſt [b] ibi Georgius Archiepiſcopus, depoſueruntque eum de equo invite, & abſtulerunt Pluviale, quo erat coopertus, & compellebant eum ire hoſtes ſui ante equum ſuum, quaſi unum ex pecudibus; & cum non valebat greſſu pe-

a Bellum inter Lotharium, & Carolum fratres.
b Capitur Georgius Archiepiſcopus Ravennæ.

pedum incedere, percutiebant eum lancea, haſta. Tunc unus ex illis poſuit eum per ſubſannationem in jumentum dorſo diſruptum, ſine ſtramento, aures, & cauda abſciſſa, valdeque deformis, & ibat mœrens. Iterumque alius venit, depoſuit eum exinde, & ſedere fecit illum ſuper alium jumentum ſtrata vita; flaſcones, & ſitacium ad ſellam ligatum, & perduxerunt eum ad Carolum Regem, & juſſit eum excubias detinere per tres dies. Sacerdotes verò ejus omnes diſperſi ſunt, & opes Eccleſiæ diſtractæ ſunt per manus prædantium. Legati verò Romani Epiſcopi, qui fuerunt tres, fuga arrepta, iverunt in Civitatem Antiſiodorum. Tunc Carolus miſericordia motus juſſit, ut ubi inventi fuerint Sacerdotes Eccleſiæ Ravennenſis, vel Clerici, illæſi, incolumes, honorificeque ante eum allati fuiſſent. Judith verò Caroli mater dedit eiſdem Sacerdotibus tribilium argenteum modicum unum, aſſerens ſe non plus habere, dicens; tollite hunc ferculum, refocillate penuriam veſtram. Carolus verò, & Ludovicus germani ex uno Patre nati audientes de malignitate Georgii, eo quòd ſævus, & peſſimus eſſet, voluerunt

Digitized by Google

eum in irrevocabile exilium mittere, ſed diu, quamvis malus fuiſſet, pro eo ſui Sacerdotes deprecantes cum vidit Auguſta Caroli Mater ad miſericordiam adcomodans nimiùm, citò poſtulavit Filium, & Privignum ſuum, ut ad ſuam Georgium remitterent Sedem. Tunc juſſit eum Carolus ante ſe venire, proſtratus humo ejus pedibus ſe advoluens. Stans autem Rex indutus juvenilibus armis, indutus purpurea, ſuccinctuſque aurea fibula, veſte; ex ſiniſtro latere obriziaca pendentia bulla connexa ſmaragdus, & hyacinthinis fulgens gemmis, clypeo tectus humero, lorica indutus, haſtam tenens manibus, & juncta lancea ferro; ſtans acer in armis, criſtatum in agmine caput, emiſſam palam omnibus erumpens de pectore vocem: Oh tu Paſtor, ſi juſte iſtud permanet nomen, cur reliquiſti Eccleſiam tibi commiſſam, & Plebem tuam afflixiſti, non recuperaſti? Si pro longinquo itinere, ut videres prælium, veniſti, quid neceſſe fuit tuam depopulare Eccleſiam, & quod à Chriſtianis Principibus, vel Imperatoribus illatum fuit, & à tuis Prædeceſſoribus adquiſitum, una omiſiſti hora? Etiam ſi centum vivas annos,
non

non recuperabis. Tunc Georgius Vates gemens, audiens imperium tale, devexit tranſverſa lumina in terram, & ſtatim obmutuit amens, & ſtabat aporiatus præ confuſione, nec valebat reſpondere purpurato Regi, ſubmiſſoque in terra vultu, ajebat cum largiſſimis fletibus. Nos pacem poſtuſtulare venimus, non contra vos arma parare. Ad hæc ſuperjunxit Carolus dicens; ut video inreverens, & infrunitus es. Dic modò fronte dueli; nonne externa cum eſſes die, in tua dicebas tentoria, quia cum victus fuerit Carolus, & innodatus loris brachia, poſt exutas palmas, ego eum clericabo, & ad meam deportabo Parrochiam? Quare propria dicta negabis? Ecce duo mala, una inexpedibilia, quia dixiſti, altera propter metus hominis inhonoras Deum, & provocas Deum viventem in Cœlo, qui te ex noſtris liberavit manibus. Cum venerit, ſecundùm tua propria reddet tibi. Ecce, ſicut mea præcepit Genitrix, ſolvam. Revertere ad propriam Sedem. Tunc juſſu Regum allatæ ſunt Sanctorum Reliquiæ, & ſanctum Lignum Crucis Domini, ſanctaque Evangelia, & ejectis omnibus foris, introducti ſunt poſtea Viri non multo

Digitized by Google

maturi corpore, & præbuit ſacramentum Georgius Ravennæ Sedis Epiſcopus, juxta quod ſibi fuerat imperatum, & ſtatim dimiſit eum. Et ubicumque de rebus Eccleſiæ apud eum inventæ ſunt, ſtatim reddere juſſit. Evangelia verò habentia alapas aureas unus ex Clericis in ſuperiori ſinu habens, dolorem ſimulans, pronus ſuper eum recubans per quinque dies, noctesque, hæc liberavit. [a] Privilegia antiqua, cum quibus ſe fidebat ex poteſtate Romani Papæ ſubtrahere, in loco projecta ſunt, & ab haſtis lancea comminuta. Corona verò aurea de Eccleſia Beatorum Martyrum Johannis, & Pauli ibidem capta fuit, habens pretioſiſſimas gemmas, ſimiliter, & caniſtrum aureum, & Calices gemmis infixis, & multæ ſpecies ibi ſublatæ ſunt. Sacerdotes verò, & alii Populares, qui non ſunt inventi in manu Caroli, nimia ab hoſtibus afflictione, omnia perdiderunt; tantùm in linea veſte dimiſſi ſunt, & qui antea aſcenſores erant, poſtea pedeſtres effecti ſunt, & veluti peregrini, omnes eleemoſynas petebant per vias. Hora verò eadem

cum

[a] Privilegia Eccleſiæ Ravennæ, quibus erat exempta ab Eccleſia Romana, perdita ſunt.

Digitized by Google

cum ſero incepiſſet, ſuis promittens fortiter coram inopibus Sacerdotibus in conſpectu divino omnia emendare, & reſcipiſcere à malis, quæ antea perpetravit. Et cum aliquantos ſolidos ab his, qui fuga lapſi ſunt, inventi fuiſſent, & ſe cibo, potuque refocillaſſet, reverſus à mala conſcientia, poſtquam Jovis montem obtectum nube iſtis partibus calcatas vias remeantes mentitus eſt omnia, quæ dixit, & non recordatus jusjurandum, quod Domino pollicitus eſt. Sacerdotes verò adnihilati, & fame confecti dixerunt ei, mutua nobis aliquantam pecuniam, unde vivamus. Ibimus Ravennam, duplum exige. Qui noluit adquieſcere petitioni eorum, ſed ampliùs in crudelitate ſua permanſit. Iſtiuſque temporibus crepitavit panis in furno cujuſdam Judicis, & inventi ſunt omnes panes lutum, & omnes oblatas nigras ſicut fuliginem. Similiter in furno ipſius Epiſcopi. Multique Proceres mutuaverunt ad vicinos panes, & facta eſt lamentatio in Civitate iſta. Sed hæc Fratres, quid aliud in hoc oſtenditur, niſi tenebroſa Sacerdotis opera, ut manifeſtaretur qualis ille fuiſſet, & quale ſacrificium offerre debe-

ret? Adprobant hoc, quamvis de ſua malitia Oves ſuæ dicere contra Paſtorem ſuum non auſiſſent, Oblationes, quas diſcerpere ſegniùs ſolebat, ipſæ contra eum clamabant, & à ſe ſuum repellebant Sacrificatorem. Miranda talia ſunt ſigna, & lacrymanda Fratres mei, quando creatura in variam per noſtra facinora mutatur figuram. Cum enim non convertimur, ut emendemus, nec ſanctam adquieſcimus nobis proteſtantem Scripturam, neque Evangelico præcepto, per creaturam nobis comminatur, ut reſcipiſcere debeamus. Interea infirmavit peſſima infirmitate, & dicunt quidam, quod male tradidiſſet animam ſuam, quod nobis neceſſe dicere non eſt; quia meliùs eſt maligni facta præterire, quàm laus juſti tacere. Mortuus eſt die XX. menſis Januarii, & nunc eſt ſepultus, ſicut mos eſt, à ſuis Sacerdotibus; ſed cum deducebatur............

Explicit Pontificalis Eccleſiæ Ravennatis, edito ab Andrea dicto Agnello Abbas Eccleſiæ S. Mariæ ad Blacbernas, continens Vitam, & fines iſtis Sanctiſſimis Præſulis. Amen.

OB-

OBSERVATIONES
AD VITAM GEORGII.

Rubeo multa de Georgio dicta haud vera. Lotharii Filia Rotrudis, non Geltrudis vocata. Irmingardis ejus Mater. Prodigia ad chronologiam perpenſa. Illud de pane, & Oblatis, quid ſingulare probet.

I. PLura falſa veris miſcet Rubeus in hujus Pontificis Vita, quæ Faber exſcripſit. Miſſum à Gregorio IV. Georgium Legatum in Gallias pro pace inter Ludovici Filios procuranda ſcribit Rubeus; Agnellus permiſſum potiùs ire cum Legatis ab invito Pontifice, quòd ille apud Lotharium agens eam ſibi provinciam procuraſſet. Is Rubeo ſcribitur à prælio ad Fontanas fuga elapſus, inde ſaniori conſilio pacem felici exitu procuraſſe, & cum Ludovico Lotharii filio in Italiam veniens in ſuam Sedem Ravennatibus licèt repugnantibus reſtitutus; Agnellus, qui, quod viderat, memoriæ mandavit, Georgium tradit probris affectum, & intercedente Juditha Caroli Regis matre permiſſum ad ſua redire. Agnello hìc potiùs, quàm Rubeo credendum. De anno autem, quo memorabile Fontaniacum Bellum evenit, nullum dubium eſſe poteſt, & anno 841. aſſignatur bene, quamvis Eghinardus anno 842. illud tradat; at dies Sabbati immediate Feſtum S. Johannis Baptiſtæ ſubſecuta priori anno convenit 841., quo currente Cyclo Solis X., Litera Dominicalis fuit B. Imminente prælio ſcribunt, Lotharium moras nectentem, injectis pacis tractatibus, expectaſſe Pipini Nepotis copias, quæ cum veniſſent, pugnam cum Fratri-

Digitized by Google

buscommeruiſſe. Agnellus verò tradit prælium ante Pipini adventum conſertum, & cum male Lothario res ceſſiſſet, denuo veniente Pipino renovatum. Hic etiam ex Lotharii, & Pipini militibus narrat pluſquam quadraginta hominum millia occubuiſſe. Cæteri computata utriuſque exercitus clade, centum hominum millia cecidiſſe ajunt.

II. Rubeus Lotharii Italiæ tum Regis Filiam, quam Papiæ Georgius ex Sacro Baptiſmate ſuſcepit, Geltrudem vocat; Noſter Rotrudem Irmingardæ Filiam. Irmingardem Lotharius à Patre Uxorem acceperat Hugonis Comitis Filiam anno 821., uti Eghinardus, aliique tradunt, ex qua Lotharius non modò Rotrudem, ſed filios Lotharium, Ludovicum, & Carolum ſuſcepit. Rotrudem poſt annum 830. baptizatam, ex ratione temporum, quibus Georgius ſedere cœpit, in proclivi eſt conjicere. Irmingardis Rotrudis mater obiit anno 850. ex Chronographo Saxone à doctiſſimo Leibnitio edito. Quod ad Solis Eclypſim pertinet, quam Noſter factam ait die quinta Maii Ind. III., Eghinardo idem traditur, ubi id eveniſſe dicitur tertia die Litaniarum majorum. Tertia hujuſmodi dies in quintam Maii incidit anno 840., Cyclo Solis IX., Litera Dominicali D.C., Cyclo autem Lunæ V., & Paſcha celebratum eſt die 28. Martii. Eghinardus tamen male hæc ad annum 841. refert. Cætera prodigia à pluribus eorum temporum Scriptoribus commemorantur. Illud peculiare pluiſſe ſanguinem Ravennæ, Ind. II., anno videlicet 839., circa quem videtur collocari Baptiſma Rotrudæ.

III. Aliud ingens, & Ravennæ viſum prodigium narrat Noſter, quod ſane obſervari meretur; Panes videlicet in furnis in lutum verſos, & *Oblatas* fuligine tinctas, & id præcipue in furnis Epiſcopi accidiſſe. Oblatarum nomine nullus inficiabi-

tur

tur ab Agnello intelligi Hoſtias, quas vocamus, pro Miſſæ Sacrificio paratas; eaſdem enim Oblationum nomine vocat, eaſque, quas *diſcerpere*, ideſt in ſacra Lyturgia frangere ſibi, & Populo Pontifex debebat, *contra Pontificem* ipſum *clamaſſe*, & *à ſe ſuum repuliſſe Sacrificatorem*. In furno itaque Ravennæ coquebantur Oblatæ. Duo hinc evinci poſſe crediderim. Primum Oblatas pro Sacrificio Miſſæ diverſæ formæ fuiſſe, & differentis artificii à communi pane; Agnellus enim inter utrumque diſtinguit. Secundò Oblatas eaſdem, licèt ex azymis confectas, ad placentarum modum craſſiores extitiſſe noſtris azymis, quæ ferrea forma non furno coquuntur. Ad hanc rem ſpectant, quæ habet Hincmarus Rhemenſis in Capitulis ad Presbyteros ſuæ Diœceſis, anno 852. datis, ubi art. 7. ſtatuit, *ut de Oblatis, quæ offeruntur à Populo, & conſecrationi ſuperſunt, vel de panibus, quos deferunt Fideles ad Eccleſiam, vel certe de ſuis, Presbyter convenienter partes inciſas habeat in vaſe nitido, & convenienti, ut poſt Miſſarum ſollemnia, qui communicare non fuerint parati, eulogias omni die Dominico, & in diebus feſtis exinde accipiant*. Sic & quod legitur in Ritu Monaſterii Athanacenſis relato à Martene Noſtro in Tractat. de Antiqu. Eccl. Diſcip. &c. *finita* videlicet *Miſſa in* Cœna Domini *dandi pauperibus hoſtias non conſecratas, ſed benedictas loco panis benedicti*. Hæc in præſenti re Doctiores perpendant.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX MATERIARUM

SECUNDÆ PARTIS.

A

ADriani Papæ quarundam Epiſtolarum Synopſis. pag. 402. & ſeqq.
Agathonis Papæ Statuta circa Ravennates Epiſcopos à Leone II. quomodo confirmata. 319.
Agilulphi Regis Filia à Callinico Exarcho capta. 164. *quandonam reſtituta.* 165.
S. Agnelli Epiſcopi Ravennatis Vita. 119. *Ætas.* 129. *Epiſtola ad Armenium.* 130.
Agnelli hiſtorica emendata, & explicata in Urſicino. 72., & ſeqq.
Agnellus confutatus. 292. *Cum Anaſtaſio collatus.* 241. *Ex Paulo Diacono in utroque Johanne ſuppletus.* 167. *Eidem narrata perpenſa.* 168., & ſeqq. *Ejus Genealogia.* 387. *Ejuſdem Meditationes in ſacram Synaxim.* 68. *Petronacio ſedente Pontificalem Librum ex parte ſcripſit.* 474.
Aiſtulphus, Langobardorum Rex Petrianam Ec-

cleſiam reſtaurat. 422. *Ejuſdem dona Eccleſiis Romanæ, & Ravennati.* ibidem.
Alboini occiſi hiſtoria Agnello narrata in quibuſdam diverſa à Paulo Diacono relatis. 189.
S. Andreæ Apoſtoli Eccleſia refecta. 93. *Ejuſdem Ædes Oratorium, an Eccleſia.* 108.
S. Andreæ Apoſtoli Lipſana quandonam Conſtantinopoli translata. 111.
Andreas, ad quem Magni Gregorii Epiſtola, minime Epiſcopus. 195.
Anonymi cujuſpiam Damiano ſynchroni laus. 334.
Apocbryſarius Romanæ Eccleſiæ Ravennæ. 196.
S. Apollinaris Corpus translatum. 278. *Eccleſia per Julianum Argentarium finita.* 68.
S. Apollinaris Claſſenſis Baſilica reparata à Leone III. Pontifice. 466.
S. Apollinaris in Veclo Monaſterium. 460.
Argentæ Rus ſub Agnello Epiſcopo Ravennati Eccleſiæ aquiſitum. 126.
Argentarii quinam? 55.
Autocephalia Ravennatis Eccleſiæ in Schiſma abiit. 291.

B

Balineæ conſtructæ pro Clero. 76., & 81.
Bandus quid? 113.
Bella, & induciæ inter Langobardos, & Romanos.

nos. 232.
Beliſarius quo anno Roma potitus. 17.
Benedictus Diaconus Siciliæ Rector pro Eccleſia Ravennati. 272.
Boni Epiſcopi Ravennatis Vita. 265.
Boni, Mauri, Reparati, Theodori, Damiani, & Felicis Sedes chronologice diſpoſitæ. 242. *& ſeqq.*

C

Calicodimia quid? 449.
Cardinalis Presbyteri appellatio in Ravennati Eccleſia Agnello recentior. 474.
Caſinenſis Monaſterii everſio per Langobardos. 161.
Chronologica emendata in Conſtantini Præcepto. 287.
Chryſmataria quid? 116.
Ciborium quid. 80. *Ejus uſus.* *ibidem.*
Civilium præliorum abuſus Ravennæ. 326.
Claſſis diruta. 417. *A' Johāne V. ter redēpta.* 228.
Clerici Ravennates ſpectaculis intereſſe probibiti. 64.
Cleri Ravennatis cum Eccleſio Epiſcopo turbæ compoſitæ. 41.
Clerus Ravennas ex Literis Felicis IV. Papæ quibuſnam conſtaret. 47., & 60.
Clerus Ravennas Sergio Epiſcopo infenſus. 420.
Con-

Digitized by Google

Conſignandi ritus illuſtratus. 345.
Conſtantini Præceptum à Mauro Epiſcopo obtentum. 285.
Crux Argentea ab Agnello Epiſcopo facta. 126.

D

Damiani Ravennatis Epiſcopi Vita. 323. *Patria.* 343. *Obitus, & Epitaphium. ibidem. Illi adſcriptum, quod alteri convenit.* 348.
Deſiderius Langobardorum Rex captus. 439.

E

Eccleſii, Urſicini, Victoris, Maximiani, & Agnelli Epiſcoporum Ravennatum ætas. 3., *& ſeqq.*
S. Eccleſii Epiſcopi Ravennatis Vita. 38., *& ſeqq. Obitus, & Sepulcrum.* 40.
Eleutherius Patritius occiditur. 233.
Endothis quid? 81.
Epiſcoporum, & Auguſtorum effigies in Eccleſia apponi ſolitæ. 268.
Epiſcoporum Ravennatum Sedes in Synodis. 283. *Vitæ poſt Felicem mutilæ.* 390.
Epiſcopus medius inter Gratioſum, & Valerium nullus. 441.
Exarchorum ſeries ſuppleta. 288.

F

Felicis IV. Papæ Epiſtola Decretalis ad componendas lites Cleri Ravennatis. 41. *In eandem*

dem analyſis. 58., & ſeqq.

Felicis Epiſcopi Ravennatis Vita. 350. Diſſidia cum Pontifice Agnello diſſimulata. 380. Opera. 376. Felix Scriptor Eccleſiaſticus. 387., & ſeqq. Inter Sanctos numeràtur ibidem. Captus, & excæcatus. 357. A Philippico Auguſto liberatus. 367. Miraculis claret. Privilegiis donatus à Philippico. 370. Plura de Felice Agnello omiſſa. 384.

Fons Baptiſmalis Arianorum Ravennæ duplex. 131.

Fontis Petriani Ædes. 81.

Francorum prælium Fontanis. 479.

G

Georgius Johannicis filius Dux Ravennatum. 359.

Georgii Epiſcopi Ravennatis Vita. 475. Georgius Lotharii Filiam Papiæ è Sacro Fonte levat. 476. Pergit in Gallias cum pompa. 476. Captus, & probris affectus. 480. De eodem nonnulla. 351.

Gothorum Eccleſiæ tres à Juſtiniano Ravennati Eccleſiæ donantur. 121.

Gratioſi Epiſcopi Ravennatis Vita. 450. Eidem perperam ab Agnello tributa. 461. Ejuſdem mors, & Sepulcrum. 459.

Gregorius IV. Georgium Epiſcopum Ravennatem con-

conſecrat. 475.

Gregorii Magni mortis annus. 157. *Epiſtolarum ejuſdem ad Johannem, & Marinianum Synopſis.* 209., & ſeqq.

Gregorius Exarchus poſt Calliopam ad hanc uſque diem ignotus. 289.

H

Heraclii Auguſti initia ex Agnello. 239.

Hieroſolyma à Perſis capta. 234.

In Hiſtria Sylva Eccleſiæ Ravennati aſſerta. 91.

I

De Johanne Abbate fabula. 335.

Johannis Arelatenſis Epiſcopi tempora. 471.

SS. Johannis, & Pauli dies ob reportatam victoriam Ravennatibus feſtus. 413.

In Johannis Papæ Diplomate nodus Chronologicus. 388.

Johannes ejus nominis Epiſcopi Ravennates poſt Marinianum duo. 166. *Utriuſque Epiſcopi Sedis tempus.* 167.

Johannis III. Epiſcopi Ravennatis initia. 140. *Vita ex Agnello.* 191. *Obitus.* 141. *Idem à Crimine Schiſmatis vindicatus.* 197., & ſeqq. *Ejus Epitaphium.* 193.

Johannis IV. Epiſcopi Ravennatis Vita. 223.

Johannis V., vulgo IV. Epiſcopi Ravennatis Vita. 228. *Motus, & Fata.* 233.

Jo-

Digitized by Google

Johannis VI. Epiſcopi Ravennatis Vita. 409. *Cur quintus dictus?* 414. *Ejuſdem exilium haud ob Iconoclaſtarum cauſam*. 416.
Johannis VII. Epiſcopi Ravennatis Vita. 442.
Johannicius Ravennas floret. 306. *Ravennæ iterum*. 325. *Ejus Sororis mors*. 365. *Johannicii obitus*. 364. *Officia Sacra ab ipſo diſpoſita* 372. *Ejuſdem Genealogia ibid.*, & *ſeqq.*
Irmingardis Rotrudis Lotharii Filiæ mater. 488.
Judæus ſub Damiano Epiſcopo ad Fidem converſus. 432.
Julianus non cognomine, ſed officio Argentarius dictus. 55., & *ſeqq. Eccleſiæ S. Vitalis conſtruendæ quid contulerit?* 56.
Juſtinianus Imperator occiſus. 365. *De eodem*, & *Felice Epiſcopo tradita Recentioribus falſa*. 381.
Juſtiniani irarum in Ravennates cauſa. 382.

L

Langobardici Regni Epocha diverſa ab alia eorundem in Italiam ingredientium 146., & *ſeqq.*
Langobardorum in Italiam ingreſſus. 142, & *ſeqq.*
Leonis Epiſcopi Ravennatis Vita. 439. *Carolum Magnum in Italiam allicit*. *ibidem.*
Liber Paſtoralis D. Gregorii Papæ cuinam ſcriptus? 208.
Libra occidua quid? 51.

Liut-

Digitized by Google

Liutprandi, Aldeprandi, Rachis, & Aiſtulphi tempora. 392., *& ſeqq.*
Ludovici Pii mors. 477.
Lues inguinaria Romæ ſub Gregorio cœpta late per Italiam, & extra graſſatur. 159.

M

Mappulæ quid? 195.
SS. Marci, Marcelli, & Feliculæ Ædes quandonam conſecrata. 199.
S. Mariæ Majoris Eccleſia Ravennæ ædificata. 38.
B. Mariæ Polenſis Eccleſia. 92.
Mariniani Epiſcopi Ravennatis Vita. 201. *Quandonam ordinatus.* 155. *Sedit in Concilio Romano anni DXCV.* *ibidem.*
B. Martini Eccleſia deſcripta. 123.
B. Martini Fons ornatus, & reconciliatus. 126.
Martini Epiſcopi Ravennatis Vita. 464. *Monaſterium S. Mariæ ad Blachernas Agnello confert.* 465. *Romam vocatur à Romano Pontifice.* 466.
Mauri Ravennatis Epiſcopi Schiſmatici Vita. 274. *Contentiones cum Romano Pontifice.* 271. *Anathemate punitus anathema dicit Romano Pontifici.* 275. *Ejus Epitaphium.* 278.
S. Maximiani Ravennatis Epiſcopi Vita. 83. *Alexandriam turbis agitatam petit.* 114. *Scrip-*

Scriptor Eccleſiaſticus ibidem, & 115. Ejus Corporis tranſlatio. 104.
S. Michaëlis Eccleſia quo anno à Maximiano conſecrata. 112.
Monachi Ravennæ frequentes Johannis, & Mariniani ævo. 196.
Monaſterium Caſinenſe prædatum. 205.
Monogrammata duo in Eccleſia S. Vitalis. 54.

N

Narſetis obitus. 146.

O

Oblatarum forma, uſuſque in Sacrificio Miſſæ. 488., & ſeqq.
Oeconomus Eccleſiæ Latinis Vicedominus. 280.
Ordinati certis Eccleſiis alligati. 130.

P

Pallium Epiſcopis Ravennatibus in Letaniis adhibitum. 194.
Pallium ab Imperatore poſtulari quomodo potuerit. 105.
Pantheon Romæ dedicatur. 234.
Pantheum flumen, ſive Pateremum. 418.
Papebrochius aſſerens duplex iter Conſtantinopolim Vigilii impugnatur. 23.
Parmenſe Baptiſterium laudatum. 82.
Parmenſis Civilis pugnæ abuſus ſublatus. 348.
Paſtoralis Liber Magni Gregorii Johanni non Ma-

Mariniano ſcriptus, & *qua occaſione.* 208.
S. Petri Chryſologi ſermones à Felice Epiſcopo collecti. 378.
Petri Senioris Ravennatis Epiſcopi Vita. 173. *Ejuſdem ordinatio* abſque jejunio. 187. *Ejus ordinatio ab electione diſtincta.* 135.
Petri Senioris, Johannis, Mariniani, & Johannis utriuſque Ravennatum Epiſcoporum ætas. 133., & *ſeqq. Eorundem Rubeo, & Agnello diverſe tradita.* *ibidem.*
Petronacii Ravennatis Epiſcopi Vitæ nonnulla. 473.
Phocæ Imperium, & initia ex Agnello. 233.
Pontificum Romanorum Bono, Mauro, Reparato, &c. ſynchronorum Chronologia Papebrochiana examinata. 247.
Pugnæ inter Francorum Reges. 160.

R

Ravenna à Liutprando Civium proditione capta. 409.
Ravennatis Archivii incendium. 343.
Ravennatis Eccleſiæ redditituum diſtributio. 62. *Redditus ſub Eccleſio quales.* 60. *Dona illi à Ludovico Imperatore oblata.* 469, & 471.
Ravennatis ditionis fines. 437.
Ravennatum cum Græco Miniſtratico pugnæ. 412. *Calumniæ in S. Paulum I. Papam.* 432., & *ſeqq.* *Re-*
Digitized by Google

Regum Langobardorum ſucceſſio ab Alboino ad Grimoaldum. 124.
Reparati Epiſcopi Ravennatis Vita. 293. *Sub Mauro Epiſcopo autocephaliam procurat.* 297. *Privilegium à Conſtantino Pogonato obtinet.* 299. *Sub eodem cautum, ne Electus Ravennas Epiſcopus Romæ ultra octo dies moretur.* 294.
Ratrudis non Gertrudis Lotharii Filia. 487.
Rubeus emendatus in Mariniani Sedis tempore. 157. *Multa de Georgio Epiſcopo haud vera refert.* 487. *Iterum emendatus in Victoris Sedis ævo.* 79. *Ejuſdem Chronologica quædam examini ſubdita.* 236. *Ab ipſo neglecta, quæ de Felice Epiſcopo Agnellus narrat.* 385.
Rubeo, & Ughello de Epiſcopis Ravennatibus poſt Felicem tradita. 391., & *ſeq.*

S

Saccellarius quinam? 56.
Sandalia Salvatoris. 472.
Scriniariorum munus. 417.
Sergii Epiſcopi Ravennatis Vita. 419. *Sergius ex Laico, & Uxorato Epiſcopus ibidem. Romæ detentus à Romano Pontifice.* 424. *Suæ Sedi reſtitutus.* 426. *Creat novos Miniſtros.* 420. *Uti Exarchus Regioni imminet.* 430.
S. Severi Baſilica reſtituta, & à Johanne III. Epiſcopo Ravennati finita. 128., & 192. *Inſcrip-*

ſcriptio ad eam ſpectans. 137.
Siculi patrimonii ad Ravennatem Eccleſiam ſpectantis redditus. 273.
Sigonius à Camilli Peregrini cenſura vindicatus. 147.
Silverii, & Vigilii Pontificum acta, & tempora examinata. 9., & ſeqq.
Silverii Epiſtola ad Vigilium ſuppoſititia. 12. Ejuſdem mortis tempus. 19.

T

Tabulæ ligneæ ſignum ex Monachorum ritibus mutuatum. 349.
Theodori Epiſcopi Vita. 301. Theodorus Quartam Eccleſiaſticam Clero adimit. ibidem. Ejuſdem diſſidia cum Clero. 308., & ſeq. Pontifici Romano ſubmittitur. 318. Ab Agnelli calumniis vindicatus. 320.
Theodorus alter Exarchus à Theodoro Calliopa diverſus. 289., & 321.
Theodorus Exarchus Oratorium B. Theodori Martyris ædificat. 304.
Theodorico ſtatuæ poſitæ. 188.
A Titulo ad Titulum translatio quid? 130.
Totilas quando occiſus. 73.
Tricoli Ædi coronis impoſita. 91.

V

Valerii Ravennatis Epiſcopi Vita ex Rubeo. 462.
Vene-

Digitized by Google

Venetiarum Urbs à Langobardis minime occupata. 188. *Venetiarum nomine quid veniat.* ibid.

S. *Victoris Episcopi Ravennatis Vita.* 74. *Mors, & Sepulcrum.* 77.

Vigilius Papa an exulaverit. 33.

Vitalis ad quem Venantii Fortunati carmina quinam? 110.

S. *Vitalis Basilica an Justiniani aere constructa.* 51., & *seq. Ejusdem dedicationi non interfuit Justinianus.* 53.

S. *Vitalis Ecclesia ab Ecclesio Episcopo fundata.* 38.

S. *Ursicini Episcopi Ravennatis Vita.* 66. *Mors, & Sepulcrum.* 68.

Y

Ysaaci Strategi vetus Inscriptio. 57. *Altera Græca ad ejusdem Filii funus spectans.* ibidem

Z

Zachariæ Romani Pontificis Ravennam adventus. 421.

FINIS.

SPHALMATA GRAVIORA — CORRIGE

				SPHALMATA GRAVIORA	CORRIGE
Pag.	15.	lin.	4.	Mavoriũo	Mavortio.
Pag.	eadem.	lin.	18.	nulla	nullam.
Pag.	17.	lin.	2.	tranſiliant Eruditorum	tranſiliant) Eruditorum.
Pag.	18.	lin.	18.	etſi	& ſi.
Pag.	23.	lin.	23.	ex tota	nec ex tota.
Pag.	41.	lin.	22.	ſimilis	ſimiles.
Pag.	52.	lin.	6.	parte	parte.
Pag.	eadem.	lin.	35.	ſculptas	ſculptas.
Pag.	53.	lin.	33.	XXV.	XIV.
Pag.	63.	lin.	30.	recente	recento.
Pag.	eadem.	lin.	32.	commune	communem.
Pag.	64.	lin.	9.	Theodorum	Theodorum &c.
Pag.	112.	lin.	2.	etque in	atque ite.
Pag.	144.	lin.	10.	candem	tandem.
Pag.	eadem.	lin.	18.	Italiam	Italia.
Pag.	146.	lin.	25.	quorum	quarum.
Pag.	160.	lin.	34.	annis	annos.
Pag.	161.	lin.	19.	Adrevoldus	Adrevaldes.
Pag.	165.	lin.	29.	menſe	menſe IX.
Pag.	166.	lin. ultim.		itaque	itaque.
Pag.	207	lin.	6.	iſtius	ipſius.
Pag.	208.	lin.	22.	illuſtandam	illuſtrandam.
Pag.	237.	lin.	3.	in qua	in quo.
Pag.	239.	lin.	15.	680.	685.
Pag.	290.	lin.	15.	ex diviſione	ex dimiſſione.
Pag.	299.	lin.	29.	Caput quintum	Caput quartum.
Pag.	281.	lin.	30.	judicium	indicium.
Pag.	284.	lin.	3.	Camalius	Canulius.
Pag.	298.	lin.	21.	indicare	ſignificari.
Pag.	312.	lin.	23.	tales	tales ad.
Pag.	316.	lin.	22.	connotans	convocans.
Pag.	334.	lin.	3.	colloquio	colloquia.
Pag.	346.	lin.	24.	eorum	ea.
Pag.	352.	lin.	29.	poſitus	potitus.
Pag.	360.	lin.	4.	taxas	toxas.
Pag.	372.	lin.	8.	Johanniciſ	Johannicius.
Pag.	394.	lin.	30.	cœpiſſe	cepiſſe.
Pag.	407.	lin.	26.	Paſchali	Paſchalis.
Pag.	416.	lin.	17.	fovendum	fuendam.
Pag.	443.	lin.	7.	in una Fonte	in uno Fonte.
Pag.	445.	lin.	6.	eem	vim.

Reliqua, ſi quæ ſunt, Lectori dimittuntur.